

revista arhivelor

ANUL LIII

VOL. XXXVIII

Nr.

2

Apare de patru ori pe an

Redacția : București, Bd. Gheorghe Gheorghiu-Dej nr. 29, sect. VI

Telefon : 13.37.77

SUMAR

	Pag.
NICOLAE CEAUȘESCU — Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România	123
55 DE ANI DE LA CREAREA P.C.R.	
V. ARIMIA — Mărturiile documentare	153
I. TOACĂ — Documente ilustrative (fotografii) privind transformarea partidului socialist în partid comunist	160
STUDII ȘI COMUNICĂRI	
E. NASTOVICI — Contribuții la cunoașterea planurilor austro-germane de atragere a României în anul 1915	165
Ș. MIHAILESCU, G. LASZLO — Răscoala secuilor din anii : 1595—1596	170
TEORIE ȘI PRACTICĂ ARHIVISTICĂ	
M. DOGARU, E. MITRESCU — Organizarea fișierelor tematice	178
PREZENTĂRI DE FONDURI ȘI COLECȚII	
V. COSTAKE — Contribuții la cunoașterea documentelor din arhiva Foreign Office-ului Londra privind istoria României	182
ACHIZIȚII NOI	
* * * Documente achiziționate de Arhivele Statului în anul 1975	189
DOCUMENTE	
GH. DUZINCHEVICI — Documente și interpretări noi relative la răscoala țărănească din 1784	199
ADDENDA ET CORRIGENDA	
G. D. ISCRU — Originalul înscrisului din 23 martie 1821 dat de Tudor Vladimirescu după intrarea în București	203
CRONICĂ	
C. DIMA-DRĂGAN — Arhivele Statului și documentarea contemporană	205
INSTRUMENTE DE LUCRU	
M. CIUCĂ — Colecția „Achiziții Noi”	206
AURELIAN SACERDOTEANU	237

CONSILIUL DE CONDUCERE

Ioana Burlacu, Nicolae Chipurici,
Ioșif Adam, Alecsenia Andone,
Vasile Arimia, Dan Berindei,
Iulian Cîrțină, Florin Constantiniu,
Ioan Dumitru, Mihail Guboglu,
Ștefan Hurmuzache — președinte,
Dumitru Ivănescu, Radu Manolescu,
Alexandru Matei, Nicolae Mocioiu,
Oprea Florea, Maria Pîrvulescu,
Emilia Poștăriță, Ioan Ranca,
Maria Soveja, Mioara Tudorică.

COLEGIUL DE REDACȚIE

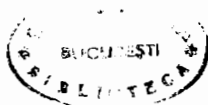
Ioana Burlacu, Nicolae Chipurici,
Ștefan Hurmuzache — redactor șef,
Dumitru Ivănescu, Alexandru Matei,
Nicolae Mocioiu, Maria Pîrvulescu,
Emilia Poștăriță, Ioan Ranca,
Maria Soveja, Mioara Tudorică.

Redactor : Mioara TUDORICĂ
Secretar responsabil :
Corneliu LUNGU

Revista Arhivelor

Vol. XXXVIII
Anul LIII

7.49991/1976

BUCUREȘTI, 1976

Nr. 2

EXPUNEREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLITICO-IDEOLOGICĂ ȘI CULTURAL-EDUCATIVĂ DE FORMARE A OMULUI NOU, CONSTRUCTOR CONȘTIENT ȘI DEVOTAT AL SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE ȘI AL COMUNISMULUI ÎN ROMÂNIA

prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste

2 iunie 1976

Stimați tovarăși,

Congresul educației politice și al culturii socialiste reprezintă un eveniment de importanță crucială în tumultuoasa activitate creatoare desfășurată de întregul nostru popor, sub conducerea Partidului Comunist Român, pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea patriei noastre spre comunism. (*Aplauze puternice, prelungite*).

Acest congres se înscrie în ansamblul reuniunilor organizate pe scară națională de partidul nostru cu activiști, cu cadrele de partid și de stat, cu reprezentanții direcți ai maselor populare, în vederea dezbaterii și definirii modalităților de realizare practică a istoricelor hotărâri ale Congresului al XI-lea.

Se poate afirma că actualul congres — care reunește cadrele, activul de bază din sfera propagandei, educației politice și a culturii, reprezentanți ai oamenilor muncii — constituie cel mai democratic forum menit să asigure elaborarea colectivă a planurilor de perspectivă privind formarea omului nou, constructor al celei mai drepte și mai umane societăți pe meleagurile României. (*Aplauze puternice, prelungite*).

I

LUPTA POPORULUI ROMÂN PENTRU AFIRMAREA FIINȚEI SALE NAȚIONALE, PENTRU LIBERTATE, NEATÎRNARE ȘI PROGRES, PENTRU PRIETENIE ȘI COLABORARE CU CELELALTE POPOARE

Dragi tovarăși,

În întreaga sa activitate, partidul nostru pornește de la concepția materialismului dialectic și istoric, de la adevărul, confirmat de însăși evoluția istorică a omenirii, conform căruia dezvoltarea forțelor de producție, condițiile existenței materiale determină atît caracterul relațiilor de producție, al muncii, întregul mod de producție, cit și concepțiile politice și filozofice, nivelul gîndirii și conștiinței oamenilor, activitatea lor creatoare, progresul general al societății umane. În același timp, ne călăuzim după teza potrivit căreia concordanța între relațiile de producție și sociale și forțele de producție, lărgirea continuă a orizontului cunoașterii, înțelegerea legăturilor dezvoltării sociale, ridicarea nivelului politic și cultural al oamenilor exercită, la rîndul lor, o puternică influență dinamizatoare asupra progresu-

Comitetul Central al partidului a încredințat Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste organizarea congresului, avînd în vedere că el reunește, sub conducerea partidului, toate organizațiile de masă și obștești, pe toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, reprezentînd cadrul cel mai larg și democratic de participare a maselor populare la conducerea diferitelor sectoare de activitate, la făurirea conștiinței de către popor a propriului său destin, a propriului său viitor.

Timp de mai multe luni a avut loc în întreaga țară o amplă dezbateră, în cadrul adunărilor de partid și ale organizațiilor obștești, precum și prin intermediul presei și radioteleviziunii, asupra tuturor problemelor ce fac obiectul acestui congres. Merită subliniat că în această perioadă activitatea politico-educativă și cultural-artistică a cunoscut o intensitate nemaiîntîlnită.

Iată de ce putem afirma cu deplină temei că pregătirea congresului s-a transformat într-o puternică manifestare a voinței și hotărîrii tuturor celor ce muncesc în acest important domeniu al vieții sociale, de a milita neabătut pentru înfăptuirea politicii partidului, pentru a face din activitatea politică și cultural-educativă o puternică forță motrice în transformarea revoluționară a întregii societăți, a conștiinței oamenilor, în ridicarea patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație. (*Aplauze puternice*).

lui forțelor de producție, asupra creșterii bunăstării materiale a oamenilor. Ideile, nivelul de cunoaștere și cultură, gradul de dezvoltare a conștiinței se manifestă astfel ca o puternică forță materială în transformarea revoluționară a societății, în asigurarea progresului general al umanității. Unitatea dialectică și condiționarea reciprocă a acestor două laturi ale activității umane determină întregul proces al dezvoltării economico-sociale. Pe această bază putem înțelege în mod just evoluția de perspectivă a societății, putem elabora strategia și tactica luptei revoluționare, a întregii opere de construcție a socialismului și comunismului.

Succesiunea diferitelor etape istorice pe teritoriul patriei noastre, modul în care s-a dezvoltat societatea românească de-a lungul timpului confirmă pe deplin justetea acestor principii fundamentale ale

concepției materialist-dialectice și istorice, ale marxism-leninismului. Faptele atestă că pe meleagurile de azi ale României s-au succedat în decursul mileniilor toate orînduirile sociale cunoscute în istoria umanității, ca istoria poporului român este istoria dezvoltării forțelor de producție, a relațiilor de producție și sociale, a luptelor de eliberare socială și națională, împotriva cîmpirii și dominației străine, pentru libertate și neatințare. (*Aplauze puternice, îndelungate*).

De la formarea de către Burebista, în secolul I înainte erei noastre, a statului dacic centralizat, de la epoca înfloritoare a societății dacice a lui Decebal, și apoi de-a lungul a două milenii de existență, pînă în ziua de azi, poporul nostru a trebuit să ducă lupte grele pentru a-și constitui și apăra ființa proprie, entitatea națională. Contactele cu marile civilizații antice, războaiele duse încă din cele mai vechi timpuri împotriva năvălitorilor — în-deosebi împotriva imperiului roman —, cucerirea Daciei de către romani și conviețuirea îndelungată a dacilor și romanilor pe acest teritoriu au pus o amprentă puternică pe caracterul și fizionomia morală a poporului nostru. Urmaș al „celor mai drepiți și mai viteji dintre traci” — cum îi numea Herodot pe geto-daci — precum și al mindrilor romani, poporul român s-a distins întotdeauna prin dragostea de adevăr și dreptate, prin dirzenie și neînfricare în luptă, prin voința de a fi stăpîn pe destinul său, de a-și făuri viitorul în deplină libertate. (*Aplauze puternice*). Așa se explică și faptul că marile migrațiuni ale unor popoare asiatice în Europa — fenomen care a frînat mult progresul societății de pe acest teritoriu — nu au putut schimba caracteristicile spirituale și morale ale poporului nostru.

Descoperirile arheologice, dovezile materiale confirmă în mod incontestabil că locuitorii de pe teritoriul patriei noastre și-au organizat o viață economică, socială și politică proprie — munții și pădurile oferindu-le condiții prielnice atît pentru existență, cît și pentru apărare — și au luptat vitejește pentru a-și păstra ființa, graiul și glia strămoșească, intrînd, totodată, în contact și conviețuind în mod pașnic cu unele grupări migratoare. Numeroase semînții au trecut însă ca valul, neputîndu-se statornici pe aceste meleaguri.

Odată cu încheierea epocii migrațiilor, vechii locuitori ai țării au trecut la organizarea pe baze noi a vieții economice, politice și sociale, constituind voievodatele, formațiuni statale mai mici cu caracter feudal, și apoi cele trei mari state feudale — Moldova, Transilvania și Țara Românească — în care întotdeauna majoritatea populației a fost alcătuită din urmași ai celor „mai drepiți și mai viteji” — constituți în poporul român. În mărcața epoei a luptei pentru dezvoltarea și păstrarea ființei naționale a poporului nostru, pentru libertate și neatințare, un loc de cînte ocupă eroicele războaie purtate sub conducerea lui Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul — care a realizat pentru prima oară, în 1600, unirea celor trei provincii românești — precum și a altor voievozi ce n-au pregetat să-și jertfească viața pentru apărarea pămîntului străbun. (*Aplauze puternice*). În toată această îndelungată perioadă istorică, principala forță socială a poporului nostru a fost țărănimea, ea jucînd rolul esențial atît în luptele pentru

dreptate națională și socială, pentru independență, în producerea bunurilor materiale ale societății, cît și în conservarea limbii și îmbogățirea continuă a culturii românești. Iată de ce, la acest congres, considerăm că trebuie să aducem un omagiu poporului. Țărânimii, care și-a îndeplinit în toate împrejurările datoria. (*Aplauze puternice*).

Desigur, nu poate fi contestat faptul că atît în perioada migrațiilor, cît și apoi, în epoca încheierii formațiunilor statale feudale, între populația băștinașă și neamurile care au trecut pe aici ori s-au așezat alături de români, precum și între români și popoarele vecine a avut loc un proces de apropiere și influențare reciprocă. Acest proces firește — cu un caracter mai general în Europa — a constituit și un factor important în delimitarea și cristalizarea trăsăturilor distincte ale fiecărui popor. Acesta a fost și procesul dialectic al formării poporului român, similar cu acela al formării altor popoare, și, mai tirziu, concomitent cu dezvoltarea forțelor și relațiilor de producție capitaliste, procesul constituirii unor națiuni, inclusiv a națiunii române.

În epoca foarte complexă și îndelungată de formare a popoarelor și națiunilor, în Europa de sud-est, s-au răspîndit populații de origine etnică diferită, s-au constituit grupări naționale distincte. Astfel, împreună cu poporul român au rămas să conviețuiască populații de naționalitate maghiară, germană, sîrbă, un număr important de evrei și, într-o proporție mai redusă, alte naționalități. Totodată, în Ungaria, Serbia, Bulgaria, Rusia și, într-o măsură mai mare sau mai mică, și în alte țări a rămas să conviețuiască cu popoarele respective și populație de naționalitate română. Această realitate istorică poate și trebuie să constituie un factor de apropiere și dezvoltare a colaborării prietenești între popoare, cu atît mai mult cu cît, în statele la care m-am referit, oamenii muncii au răsturnat vechea orînduire bazată pe inegalitate socială și națională, pe exploatare și asuprire și edifică cu succes societatea socialistă și comunistă. (*Aplauze puternice, îndelungate*).

Stimați tovarăși,

O caracteristică importantă a procesului de formare a statelor feudale românești și apoi a națiunii române, a statului nostru național unitar o constituie faptul că el a avut loc în condițiile vecinătății poporului român cu cele trei mari imperii ale vremii, începînd cu cel otoman, iar mai tirziu cu imperiile țarist și habsburgic. Această împrejurare a făcut ca timp de peste 400 de ani poporul nostru să fie obiectul unei permanente politici de dominație străină, să îndure mari privațiuni, să ducă lupte grele pentru a-și apăra libertatea, neatințarea, propria ființă, pămîntul străbun. Distrugerile provocate de cîmpirii, cheltuielile impuse de războaiele de apărare, tributurile plătite în diferite perioade puterilor dominante, în-deosebi imperiului otoman, au adus mari daune poporului nostru, frînînd progresul forțelor de producție, determinînd rămînerea în urmă pe planul dezvoltării economice și sociale a țării. Merită însă subliniat faptul că, deși înconjurată de trei mari imperii care, într-o formă sau alta, promovau aceeași politică de dominație și asuprire, țările românești au reușit să-și păstreze permanent autonomia, constituind totodată și un puternic sprijin pentru celelalte popoare din

Balcani în lupta lor de eliberare națională. Îndelungata luptă comună dusă împotriva dominației străine, pentru libertate și independență națională a pus bazele unei prietenii trainice între popoarele din Balcani. Trebuie menționat, de asemenea, că, de-a lungul timpului, între poporul român și popoarele imperiilor vecine s-au dezvoltat relații de prietenie și colaborare, raporturi de întraajutorare împotriva politicii claselor dominante. Este bine cunoscut că în numeroase împrejurări armatele țărilor române au luptat alături de armatele rusești împotriva imperiului otoman. Doresc, de asemenea, să relev, în mod deosebit, tradițiile bogate ale relațiilor româno-ruse, precum și faptul că revoluționarii ruși s-au ridicat, nu o dată, împotriva politicii țarismului de asuprire a altor popoare.

În decursul acestei lungi perioade de încercări și lupte necurate la care a fost supus poporul nostru, s-a dezvoltat puternic conștiința originii comune a românilor, precum și conștiința necesității unirii într-un singur stat a Moldovei, Transilvaniei și Țării Românești. (*Aplauze puternice*). Lupta pentru unitate națională a luat un și mai mare avânt în cele trei provincii românești odată cu accelerarea progresului forțelor de producție, cu apariția și dezvoltarea capitalismului. O însemnată deosebire pentru fundamentarea științifică a ideii unității de neam, de origine etnică și limbă a tuturor românilor au avut cronicarii și învățații poporului nostru din toate cele trei provincii. Astfel, cronicarul Grigore Ureche scria că „Rumânii, ciți se află lăcuitoari la Țara Ungurească și la Ardeal și la Maramoroș, de la un loc sînt cu moldovenii, toți de la Rim se trag”, iar Miron Costin demonstrând că „Locul acesta unde este acum Moldova și Țara Muntenească este drept Dachia, cum și tot Ardealul cu Maramoroșul și cu Țara Oltului”, sublinia că, „Rumân înseamnă romanus, și unul cînd întreabă pe celălalt despre limbă, zice pînă în ziua de azi: „știi rumânește?” — nu zice „moldovenește”. La rîndul său, marele nostru savant Dimitrie Cantemir, vorbind de daci și romani, arăta că aceștia „sînt moșii și strămoșii noștri, a moldovenilor, muntenilor, ardelenilor și a tuturor, oriunde se află, a românilor”. Literatură despre unitatea și continuitatea pe aceste meleaguri a românilor, precum și despre cerința obiectivă a organizării lor într-un singur stat, ia o amploare impresionantă în secolul al XIX-lea. Ion Budai-Deleanu, considerat corifeul al „Școlii Ardeleni”, spunea că: „preștiut lucru este cum fiețecare român, la întrebarea de ce neam este? va răspunde: eu-s român”. Ilustrul revoluționar și cărturar Nicolae Bălcescu scria la mijlocul veacului trecut: „Unitatea națională fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbăților noștri cei mari care intrupară în sine individualitatea și cugetarea poporului spre a o manifesta lumii. Pentru dînsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră”, iar Cezar Bolliac, în consens cu Bălcescu, adaugă: „Unirea României într-un singur stat nu este o idee numai în capetele citorva români prea înaintați; nu este o idee ieșită din dezbaterile de la '48 încoace; ea a fost sentimentul național în toate părțile României de cînd istoria a început a ne spune cîte ceva despre Dacia”.

Un rol primordial în supraviețuirea și dezvoltarea neîntreruptă a poporului nostru pe multiple planuri

au avut conservarea și îmbogățirea limbii, precum și creația artistică populară care a cizelat continuu graiul strămoșesc, a cultivat virtuțile poporului, tradițiile înaintate și obiceiurile sale, i-au lărgit permanent orizontul de cultură. Baladele, doinele, cîntecele haiducești, poezia și basmul, arta ceramică, sculptura în lemn și piatră, țesăturile și portul național alcătuiesc un inestimabil patrimoniu spiritual care oglindește în modul cel mai elocvent forța creatoare și geniul poporului nostru, nestinsă sa dragoste de frumos, spiritul umanist, setea lui de adevăr și dreptate. (*Aplauze puternice*). Avîntul care l-au cunoscut literatura și arta începînd, în special, cu a doua jumătate a secolului trecut, are la bază tocmai bogăția fără seamăn a acestei minunate comori a artei noastre populare. Este semnificativ în această privință faptul că înflorirea poeziei, artelor plastice și muzicii române moderne a coincis cu o amplă activitate de culegere și prelucrare a tezaurului folcloric. În punerea în valoare a liricii populare, ca izvor de inspirație a unei creații de înaltă valoare artistică, un merit nepieritor are, așa cum spunea Eminescu :

„Ș-acel rege-al poeziei, vecinic tînr și fericie,

Ce din frunze îți doinește, ce cu fluierul îți zicz,

Ce cu basmul povestește — veselul Alecsandri”.

Cine nu citește sau recitește astăzi cu nespuse încintare opera poetică a bardului de la Mircetști, lucrările lui Bolintineanu, capodoperele lirice ale lui Eminescu, bogata și vibranta poezie a lui Coșbuc, Vlahuță, Hasdeu și a altor alți poeți, ce au îmbinat în mod exemplar profunzimea și măiestria neîntrecută a artei populare cu ideile avansate ale veacului lor, cu aspirațiile maselor populare în mijlocul cărora trăiau, spre libertate, dreptate și neafîrnare, demonstrînd astfel, prin operele lor, că literatura, arta trebuie, întotdeauna, să servească poporul, să fie scrise pentru popor ! (*Aplauze puternice*).

Stimați tovarăși,

Unirea Munteniei și Moldovei și înfăptuirea în anul 1859 a statului național a constituit un moment crucial în destinele poporului nostru, marcînd intrarea României într-o etapă nouă a evoluției sale istorice. Lupta pentru libertate și independență națională se ridică pe o treaptă superioară, astfel că la mai puțin de două decenii după Unire este cucerită, cu arma în mînă, prin mari sacrificii și jertfe de sînge, suveranitatea de stat a patriei noastre. Încununare a unor năzuințe și lupte de veacuri ale poporului român, cucerirea independenței, al cărei glorios centenar îl vom aniversa anul viitor, a avut o profundă înfrîurire asupra întregii dezvoltări a societății românești pe calea progresului economic și social, deschizînd largi orizonturi națiunii noastre spre afirmarea liberă, de sine stătătoare.

Odată cu dezvoltarea mai intensă a forțelor de producție, cu extinderea relațiilor de producție capitaliste, crește noua clasă socială, proletariatul, care începe să joace un rol tot mai important pe scena istoriei. Socialismul științific creat de Marx și Engels găsește încă de la început un ecou profund în rîndurile proletariatului din România, fiind însoțit de mișcarea muncitorească din țara noastră. Unirea proletariatului cu ideile socialismului știin-

țific duce la intensificarea mișcării revoluționare, inclusiv la crearea, în 1893, a Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România — primul partid marxist al clasei noastre muncitoare. (*Vii aplauze*). Aceasta a făcut să crească și mai mult rolul proletariatului în viața social-politică a țării, în desfășurarea luptei maselor muncitoare împotriva exploatarei, pentru drepturi și libertăți democratice, pentru o viață mai bună. Sfirșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea au fost marcate de mari bătălii de clasă ale proletariatului din România. De asemenea, au loc intense mișcări țărănești care culminează cu puternica răscoală din 1907, eveniment istoric memorabil, a cărei aniversare de șapte decenii o vom sărbători în primăvara anului viitor.

În strinsă legătură cu noua etapă de dezvoltare a țării, cu marile evenimente social-politice care aveau loc în viața societății românești se conturează și o puternică mișcare culturală. În această perioadă se pun bazele învățămîntului modern și ia un puternic avînt activitatea științifică, îndeosebi în domeniul chimiei, matematicii și biologiei. Iau, de asemenea, avînt artelor, care nu se mulțumesc numai să oglindească desfășurarea evenimentelor, ci aduc o contribuție efectivă la împlinirea țelurilor poporului, sprijină cu pasiune ideile revoluționare, aspirațiile democratice, progresiste ale proletariatului, ale maselor muncitoare. Situîndu-se pe poziții înaintate, marii creatori de artă din acea vreme au îmbogățit cu opere nepieritoare tezaurul spiritual al națiunii noastre.

Primul război mondial, rezultat al ascuțirii extreme a contradicțiilor interimperialiste, a dat totodată un avînt nemaiîntîlnit luptelor de eliberare națională și socială a popoarelor asuprite. Victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie 1917 în Rusia și constituirea primului stat muncitoresc-țărănesc din istorie au arătat lumii, îndeosebi claselor exploatate și popoarelor subjugate, că vechea societate bazată pe inegalitate și nedreptate națională și socială nu este veșnică, că ea a intrat în faza dispariției, inaugurîndu-se o nouă eră, era făuririi orînduirii socialiste, era eliberării naționale a popoarelor. (*Aplauze puternice*).

Sfirșitul războiului în Europa a dus, de asemenea, la prăbușirea imperiului austro-ungar care asuprea mai multe popoare, la constituirea, pe ruinele lui, a unor state naționale independente. În aceste împrejurări s-a realizat și visul de veacuri al românilor — unirea Transilvaniei cu țara și formarea statului național român unitar. Alcătuirea statului românesc național unitar nu este deci un dar, rezultatul unor conferințe internaționale, ci rodul luptei neobosite duse de cele mai înaintate forțe ale societății, de masele largi populare pentru unire, produsul legic al dezvoltării istorice, sociale și naționale, a poporului român. (*Aplauze puternice, prelungite*).

Formarea statului național unitar marchează intrarea României într-un stadiu nou al evoluției sale economico-sociale, caracterizat prin creșterea rapidă a forțelor de producție și accelerarea dezvoltării capitaliste. Totodată, se accelerează și penetrația marilor monopoluri în economia românească, se intensifică exploatarea maselor muncitoare de către capitaliștii autohtoni și străini, se ascut tot mai puternic contradicțiile de clasă. Viața social-

politică se caracterizează prin intensificarea luptelor maselor largi populare pentru transformarea democratică a societății, prin maturizarea și creșterea rolului clasei muncitoare — proces care a dus la constituirea, în mai 1921, a Partidului Comunist Român. Așa cum am arătat nu de mult, cu prilejul sărbătoririi a 55 de ani de la acest memorabil eveniment, crearea Partidului Comunist Român a reprezentat victoria concepției materialist-dialectice și istorice, a marxism-leninismului în mișcarea muncitorească din România, aceasta dînd un nou și puternic avînt luptelor sociale și politice desfășurate de proletariat, de masele largi populare. (*Aplauze îndelungate*).

Partidul nostru s-a afirmat de la început ca o puternică forță politică capabilă să ducă la victorie lupta clasei muncitoare, a poporului împotriva orînduirii burghezo-moșierești, pentru libertate și dreptate socială. Sînt cunoscute marile acțiuni greviste și demonstrațiile organizate de partid în special în perioada crizei economice. Totodată, în întreaga perioadă dintre cele două războaie mondiale, partidul nostru s-a ridicat cu hotărîre împotriva fascismului și a războiului, a militat pentru o politică de prietenie cu Uniunea Sovietică și cu celelalte țări vecine, a desfășurat o intensă activitate pentru unirea forțelor progresiste, antifasciste, în lupta pentru libertăți democratice, pentru o politică națională de deplină egalitate în drepturi a naționalităților conlocuitoare, pentru salvagardarea intereselor maselor largi populare, a independenței și integrității teritoriale a României. (*Aplauze puternice, îndelungate*).

În această perioadă s-au dezvoltat, așa după cum se știe, creația artistică și gîndirea științifică, oglinzind geniul, talentul și inventivitatea poporului nostru. Partidul a acordat o atenție deosebită mobilizării intelectualității, alături de clasa muncitoare, de masele populare, la lupta pentru salvagardarea intereselor fundamentale ale națiunii noastre. Din inițiativa și sub conducerea partidului au fost create o serie de organizații și asociații, reviste și publicații democratice, care au antrenat în jurul lor pături largi ale intelectualității. Doresc să subliniez și cu acest prilej că, spre cinstea și mîndria intelectualității noastre, cei mai proeminenți savanți, scriitori și artiști români și din rîndul naționalităților conlocuitoare au participat cu abnegație la lupta împotriva politicii de fascizare a țării, a trădării intereselor naționale de către clasele exploatatoare, pentru apărarea independenței și integrității patriei, iar unii dintre aceștia s-au apropiat de partid, au activat în rîndurile sale, punîndu-și în serviciul poporului întreaga lor putere de creație și chiar viața.

Stimați tovarăși,

Desfășurarea evenimentelor istorice în perioada dintre primul și cel de-al doilea război mondial constituie pentru toate popoarele continentului nostru un bogat izvor de învățămînte și concluzii. Încă de la sfîrșitul celui de-al doilea deceniu și începutul deceniului al treilea, din acest secol, forțele cele mai reacționare ale burgheziei au trecut la lichidarea libertăților democratice și la instaurarea dictaturii fasciste. Astfel, în 1920 vine la putere dictatura fascistă horthistă în Ungaria, în 1922 se

instaurează fascismul la conducerea Italiei, în 1923 triumfă dictatura fascistă în Bulgaria, iar în 1926 în Portugalia. Urmează apoi, în 1926, instaurarea dictaturii militare în Polonia, a dictaturii militaro-regale în Iugoslavia în 1929, iar în 1933 a dictaturii fasciste hitleriste în Germania. În anul 1934 se instaurează fascismul în Austria, în 1936 vine la putere dictatura militară în Grecia, iar în 1939 se instalează dictatura fascistă în Spania.

În România, în anii 1929—1930, organizațiile fasciste, îndeosebi Garda de Fier, își intensifică activitatea, trecând la asasinat și pogromuri. După cum se știe, datorită luptei clasei muncitoare, sub conducerea partidului comunist, mobilizării forțelor democratice, ascensiunea fascismului a putut fi împiedicată pînă în anul 1938. Instaurarea dictaturii regale. duce însă la accentuarea procesului de fascizare a țării, deschide calea trădării intereselor naționale și pactizării cu Germania hitleristă, calea venirii la putere în România, în 1940, a dictaturii militaro-fasciste. Sînt cunoscute crimele comise de legionari, cărora le-au căzut victime atît comuniștii, cît și diferiți democrați, renumiți oameni de știință și cultură ca Madgearu, Iorga și alții. Este bine să ne reamintim întotdeauna de acest lucru pentru a trage învățămintele corespunzătoare în activitatea noastră pe plan internațional. (*Aplauze puternice*).

Analiza evenimentelor din perioada anilor 1920—1940 demonstrează că în Europa fascismul a putut triumfa într-un mare număr de state, atît datorită

unor cauze economico-sociale, cît și lipsei de unitate a clasei muncitoare, a comuniștilor și socialiștilor, a celorlalte forțe democratice antifasciste. După cum se știe, popoarele europene, ca de altfel întreaga omenire, au plătit foarte scump faptul că n-au acționat cu fermitate, unite, pentru a se împiedica dezlănțuirea celui de-al doilea război mondial. Iată de ce are o însemnătate vitală ca partidele comuniste, socialiste, social-democrate, toate partidele și organizațiile muncitorești, democratice să nu uite nici un moment lecțiile istoriei. să tragă învățămintele corespunzătoare din greșelile trecutului, întărind colaborarea și unitatea lor, intensificînd lupta actuală pentru apărarea libertăților democratice ale popoarelor, a păcii mondiale. (*Vii și îndelungate aplauze*).

Noi pornim de la teza marxist-leninistă după care partidelor revoluționare, forțelor progresiste le revine înalta datorie națională și internațională de a lupta în primul rînd împotriva claselor exploatoare și a forțelor reacționare din propria țară. Spiritul patriotic revoluționar, spiritul de răspundere național și internațional ne obligă ca, ținînd seama de învățămintele istoriei, să condamnăm și să ne delimităm cu fermitate de politica reacționară, fascistă a claselor dominante din trecut din propria țară. Aceasta constituie un factor de seamă în activitatea de educație politică a maselor, în efortul pentru întărirea solidarității internaționale a celor ce muncesc. (*Aplauze puternice*).

II

EDIFICAREA SOCIETĂȚII SOCIALISTE, ÎNFĂPTUIREA REVOLUȚIEI CULTURALE AU DUS LA ÎNFLORIREA ARTEI ȘI CULTURII, LA SUCESE REMARCABILE ÎN FORMAREA OMULUI NOU

Stimați tovarăși,

Nu doresc să mă refer acum la perioada războiului, deoarece am vorbit recent despre aceasta; voi menționa numai faptul bine cunoscut că Partidul Comunist Român s-a ridicat cu toată hotărîrea împotriva războiului dus alături de Germania hitleristă contra Uniunii Sovietice, organizînd puternice acțiuni de sabotaj, precum și lupte de partizani, unînd în acest scop clasa muncitoare, toate forțele democratice și patriotice. După cum este cunoscut, în condițiile intensificării luptei unite a forțelor antifasciste, democratice și patriotice interne, și în împrejurările internaționale favorabile create de succesele obținute pe front de armata sovietică, de victoriile întregii coaliții antihitleriste, Partidul Comunist Român a organizat și înfăptuit insurecția națională armată, antifascistă și antiimperialistă care a dus la răsturnarea dictaturii fasciste, la ieșirea țării din războiul împotriva Uniunii Sovietice. la trecerea României cu întregul său potențial militar și economic alături de coaliția antihitleristă. Aceasta a inaugurat o eră nouă în istoria milenară a patriei noastre, a deschis calea eliberării definitive a României de sub dominația imperialistă, a înfăptuirii năzuințelor poporului român de a fi liber și stăpîn pe bogățiile și pe munca sa, pe propriul său destin. (*Aplauze puternice, îndelungate*).

Actul istoric de la 23 August 1944 a marcat începutul unor profunde transformări revoluționare și

prefaceri innoitoare în viața întregii noastre societăți. Ca urmare a profundelor schimbări petrecute în societate, a realizării unității clasei muncitoare și a luptei unite cu țărănimea și cu alte forțe sociale, s-a creat posibilitatea înfăptuirii revoluției socialiste, a instaurării puterii muncitorești-țărănești și a trecerii la construcția victorioasă a socialismului. Aceasta a marcat începutul epocii făuririi conștiinței de către poporul român a propriului său destin. Într-o perioadă scurtă, oamenii muncii, sub conducerea partidului lor marxist-leninist, au străbătut mai multe etape istorice, trecînd de la vechea orînduire burghezo-moșierească la orînduirea socialistă. Au dispărut pentru totdeauna clasele exploatoare, a fost lichidată exploatarea omului de către om, s-au dezvoltat forțele de producție, s-au generalizat relațiile de producție socialiste în întreaga economie.

Aplicînd politica partidului, clasa muncitoare și-a demonstrat cu strălucire capacitatea de a construi o industrie modernă, în pas cu cele mai noi cerințe ale tehnicii, capacitatea de a conduce țara mai bine decît clasele exploatoare și de a realiza cea mai dreaptă orînduire pe care a cunoscut-o vreodată omenirea, asigurînd, totodată, punerea în valoare a bogățiilor naționale, ridicarea nivelului de trai al poporului, consolidînd independența și suveranitatea patriei. (*Aplauze puternice, prelungite*). În anii de la eliberarea țării, producția globală a industriei

naționale a crescut de peste 31 de ori, ritmurile cele mai înalte de dezvoltare înregistrându-se îndeosebi în ultimul deceniu, ca urmare a alocării unei importante părți a venitului național pentru fondul de acumulare.

O importanță deosebită pentru construcția cu succes a socialismului a avut, de asemenea, înfăptuirea revoluției agrare în țara noastră, cooperativizarea micii producții țărănești, realizarea proprietății socialiste de stat și cooperatiste în agricultură, modernizarea și dezvoltarea intensivă a producției acestui important sector al economiei naționale.

Pe baza dezvoltării și modernizării forțelor de producție, a întregii economii, a sporirii venitului național, partidul și statul au înfăptuit un amplu program de măsuri în vederea ridicării nivelului de trai, material și spiritual, al întregului nostru popor. Au crescut veniturile oamenilor muncii, precum și cheltuielile social-culturale ale statului, s-a îmbunătățit aprovizionarea populației, s-a asigurat în condiții mai bune satisfacerea cerințelor de viață ale tuturor celor ce muncesc.

Odată cu dezvoltarea forțelor de producție au fost perfecționate relațiile de producție, au avut loc mari schimbări în structura socială a societății românești. Alianța dintre clasa muncitoare și țărănime a devenit principala forță politică ce asigură mersul ferm înainte al patriei pe calea progresului și prosperității. Societatea socialistă românească este formată astăzi din clase și categorii sociale care participă activ la munca productivă — în sfera creației materiale și spirituale — și acționează unite, în strinsă colaborare, pentru triumful socialismului și comunismului pe pământul României. (*Aplauze puternice*).

Pe baza realizării cu succes a obiectivelor primei etape a transformării revoluționare a societății, a asigurării triumfului socialismului la orașe și sate, Congresele al X-lea și al XI-lea au elaborat obiectivele și programul trecerii României într-o etapă istorică superioară — etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării spre comunism.

Paralel cu dezvoltarea puternică a bazei tehnico-materiale a noii societăți, a fost creată o nouă suprastructură, corespunzătoare forțelor și relațiilor de producție socialiste.

Pornind de la faptul că socialismul este rodul creației conștiente a maselor, chintesența cuceririlor genului uman, că la baza întregii opere de făurire a noii orînduiri trebuie să stea cele mai noi realizări ale cunoașterii, partidul și statul au acordat o atenție deosebită dezvoltării învățămîntului, științei și culturii. Doresc să subliniez, cu multă satisfacție, că după 23 August 1944 cea mai mare și cea mai valoroasă parte a intelectualității, de toate vîrstele și categoriile, s-a alăturat luptei maselor largi, a sprijinit activ politica partidului, participînd nemijlocit la toate marile transformări revoluționare cu care se mîndrește astăzi societatea noastră. Prin efortul neprecupețit depus pentru făurirea unui învățămînt nou, a științei și culturii revoluționare, intelectualitatea a adus o contribuție deosebit de prețioasă, împreună cu întregul popor, la edificarea noii orînduiri sociale.

Este cunoscută greaua moștenire lăsată de regimul burghezo-moșieresc în ce privește învățămîntul

și pregătirea culturală a poporului. Într-o perioadă scurtă a fost lichidat analfabetismul, s-a realizat o amplă revoluție culturală, s-a desfășurat o vastă activitate de educație a maselor largi populare. Dezvoltarea și perfecționarea rețelei de instrucție publică, generalizarea obligatorie a școlii de 10 ani situează acum România între țările cu un învățămînt dezvoltat. În școlile primare, gimnaziale și liceale învață peste 4 000 000 de elevi, iar în învățămîntul superior peste 160 000 de studenți. În mod corespunzător s-a dezvoltat și învățămîntul în limbile naționalităților conlocuitoare, care cuprinde circa 330 000 de elevi și studenți. O puternică înflorire a cunoscut cercetarea științifică românească — în cadrul căreia lucrează peste 140 000 persoane — care a adus și aduce o contribuție importantă la modernizarea industriei și agriculturii, la soluționarea unor probleme complexe ale dezvoltării noastre economico-sociale.

Ca urmare a progresului general al societății, a extinderii și perfecționării instrucției publice, a răspîndirii largi în mase a cunoștințelor științifice, politice și culturale, în anii socialismului a avut loc o puternică ridicare a nivelului de cultură al întregului popor, o înflorire fără precedent a vieții spirituale a patriei noastre.

În munca politico-educativă și cultural-artistică un rol de cea mai mare importanță a avut plenara Comitetului Central din 3—5 noiembrie 1971, care a elaborat Programul ideologic al partidului, a stabilit sarcinile organelor și organizațiilor de partid, ale organizațiilor de masă și obștești, ale tuturor organismelor cu caracter educativ, în activitatea de ridicare a conștiinței socialiste a maselor, de făurire a omului nou. Justețea concluziilor și obiectivelor stabilite de plenara din 1971 a fost demonstrată în viață de realizările înfăptuite în acești cinci ani în întreaga activitate de educație politică a poporului nostru, în dezvoltarea culturii noi, socialiste a României. (*Vii aplauze*).

Un avînt remarcabil cunoaște creația literar-artistică, lucru demonstrat în modul cel mai elocvent și de faptul că anul trecut producția de carte a însumat aproape 3 900 de titluri într-un tiraj de peste 65 000 000 exemplare. Dintre acestea, 340 titluri totalizînd un tiraj de peste 3 000 000 exemplare sînt scrise în limbile naționalităților conlocuitoare.

O bogată activitate artistică educativă desfășoară cele 145 teatre și instituții muzicale, dintre care 14 în limbile naționalităților conlocuitoare. O largă amploare au înregistrat artele plastice și, în mod deosebit, arta monumentală care glorifică trecutul eroic al poporului nostru, marile figuri ale istoriei naționale, precum și clocotitoarea activitate a clasei muncitoare, a mișcării revoluționare, a României actuale. A crescut și s-a diversificat producția cinematografică românească de toate genurile, găsind un ecou tot mai larg în rîndurile spectatorilor, contribuind la întreaga activitate de educație socialistă și de instruire științifică, tehnică și culturală a poporului.

Disponem de un vast sistem de așezăminte culturale la orașe și sate care asigură condiții pentru participarea tot mai largă a maselor la viața artistică și la activitatea educativă. În prezent funcționează peste 21 000 biblioteci cu circa 140 milioane volume, numărul muzeelor se ridică la peste 360,

al caselor de cultură și cluburilor la aproape 700, al căminelor culturale comunale la peste 2 700 — multe dintre acestea avînd și filiale în satele din comunele respective —, al universităților populare la peste 1 000. În anii de după eliberare, a cunoscut o dezvoltare puternică tradiționala mișcare artistică de amatori, care exprimă participarea democratică a maselor de oameni ai muncii la procesul dezvoltării culturii noi, asigurarea condițiilor de manifestare a talentelor din sinul poporului, posibilitatea valorificării multilaterale a personalității umane. Mișcarea artistică de amatori din țara noastră cuprinde astăzi în rîndurile sale peste 400 000 de oameni încadrați în circa 30 000 formații artistice corale, de teatru, dans, recitări și altele. Dintre formațiile artistice de amatori, peste 2 500 își desfășoară activitatea în limbile naționalităților conlocuitoare, iar peste 4 500 prezintă programe mixte atît în limba română, cît și ale naționalităților conlocuitoare.

În prezent, în România se tipăresc 31 cotidiene, totalizînd un tiraj, la o apariție, de 3 560 000 exemplare și 444 reviste și publicații periodice cu un tiraj, la o apariție, de aproape 7 700 000 exemplare. Dintre acestea, în limbile naționalităților conlocuitoare se tipăresc 51 de publicații, centrale și locale, cu un tiraj total, la o apariție, de 720 000 exemplare. Dispunem de 6 studiouri de radio și 62 stații de radio-emisie, numărul abonaților la radio și radioficare ridicîndu-se la aproape 3 100 000, iar al celor pentru televiziune la aproape 2 700 000; în limbile naționalităților conlocuitoare se transmit la programele de radio și televiziune peste 6 000 de ore anual.

Toate aceste cifre relevă cadrul organizatoric larg și mijloacele materiale puternice de care dispune societatea noastră pentru promovarea artei și culturii socialiste și răspîndirea ei în mase, pentru îmbogățirea vieții spirituale a oamenilor muncii de la orașe și sate, pentru formarea conștiinței socialiste, a trăsăturilor moral-politice înaintate ale omului nou. Conducînd vasta operă de edificare a societății socialiste, partidul nostru pune pe primul plan omul, dezvoltarea sa multilaterală, asigurarea ridicării continue a bunăstării lui materiale, dar și crearea tuturor condițiilor pentru lărgirea orizontului său de cunoaștere, pentru manifestarea sa pleneră în întreaga viață social-politică.

Mărețele realizări obținute în revoluția și construcția socialistă, în făurirea noii civilizații materiale a patriei, în înflorirea artei și culturii, în educația în spirit nou, revoluționar, a poporului, demonstrează cu tărie justetea politicii marxist-leniniste a partidului nostru care, în întreaga activitate, aplică în mod creator adevărurile universal-valabile, legile obiective ale dezvoltării istorice și sociale la condițiile concrete ale țării noastre, asigurînd triumful socialismului, ridicarea bunăstării în tregului nostru popor. (*Aplauze puternice, prelungite*).

Dragi tovarăși,

Acum, cînd în cadrul Congresului educației politice și al culturii socialiste facem bilanțul vastei activități consacrate lărgirii orizontului de cultură al maselor și dezvoltării conștiinței lor revoluționare, constatînd cu justificată satisfacție succesele

remarcabile obținute în formarea omului nou, nu putem trece totuși cu vederea lipsurile și greșelile săvîrșite. O lungă perioadă de timp, în propaganda noastră, în activitatea de educație politică și culturală, s-au comis multe greșeli, prezentîndu-se în mod dogmatic, rupte de realități, diferite teze marxist-leniniste, neluîndu-se întotdeauna în considerare realitățile țării noastre, schimbările profunde produse în situația mondială. Greșeli serioase s-au produs în interpretarea istoriei țării noastre, a formării poporului, a limbii și a însăși națiunii române. În activitatea de propagandă și educație politică au fost subapreciate momente importante ale luptei de eliberare națională și socială, ale istoriei mișcării revoluționare, muncitorești din țara noastră, ale activității Partidului Comunist Român, precum și rolul clasei muncitoare, al țărănimii, al maselor largi populare. Nu s-a evidențiat în suficientă măsură lupta comună a poporului român și naționalităților conlocuitoare, în general rolul poporului ca adevărat făuritor al istoriei patriei.

Se știe, de asemenea, că în decursul unei importante perioade de timp, în organizarea învățămîntului și a vieții culturale nu s-a ținut suficient seama de experiența și tradițiile înaintate ale țării noastre, copiîndu-se în mod mecanic forme și metode din alte țări, care nu corespundeau realităților noastre concrete, specificului dezvoltării istorice a poporului, cerințelor sale spirituale. Greșeli mari s-au făcut în orientarea instrucției publice, neglijîndu-se domenii moderne ale învățămîntului și ignorîndu-se necesitatea integrării școlii cu știința și producția. O lungă perioadă s-a manifestat o atitudine de gravă subapreciere a capacității gîndirii creatoare românești, a dezvoltării cercetării noastre științifice, adoptîndu-se o atitudine de ploconire față de tot ceea ce aparținea străinătății.

O serie de lipsuri s-au manifestat de-a lungul anilor și în orientarea creației literar-artistice. Nu s-a acordat totdeauna atenția cuvenită abordării temelor majore ale trecutului și prezentului nostru revoluționar, încurajîndu-se lucrări cu caracter facil, care tratau realitatea în mod superficial. S-a manifestat uneori mai mult interes față de forma artistică a creației decît față de problematica ei socială, față de conținutul de idei. În general se poate spune că în creația literar-artistică, cu toate rezultatele bune obținute, nu s-au evidențiat prea multe lucrări de valoare remarcabilă, atît sub raportul profunzimii conținutului, cît și al calității artistice. Multe din problemele fundamentale ale vieții contemporane, din mărețele transformări revoluționare petrecute în țara noastră nu se regăsesc încă în toată amplexarea și complexitatea lor în literatură și artă. Putem spune, de aceea, că mulți din creatorii noștri sînt încă datori oamenilor muncii, poporului, care așteaptă opere de o mai mare valoare, profund educative prin adevărul și forța lor dinamizatoare, capabile să dăinuie peste timp drept mărturie a mărețelor fapte de istorie scrise în aceste decenii de nașterea noastră socialistă. (*Vii aplauze*).

Critica literar-artistică nu a făcut întotdeauna o analiză obiectivă, științifică a lucrărilor, mai ales a tendințelor lor sociale și filozofice, mulțumindu-se uneori cu aprecieri formale, de complezență, sau ocupîndu-se doar de procedeele de

creație folosite de autori; ea nu a acordat atenția necesară problemelor teoretice de bază ale esteticii marxiste, ale realismului revoluționar în artă. Și în valorificarea moștenirii trecutului s-au găcut greșeli, într-o perioadă nesocotindu-se sau chiar blamându-se opere remarcabile ale înaintașilor, de pe poziții ideologice dogmatice, rigide, străine materialismului dialectic și istoric, iar al-teori elogiindu-se fără discernământ lucrări conștinând idei retrograde sau avind o calitate artistică discutabilă, nereprezentativă pentru patrimoniul nostru cultural.

În ce privește activitatea cultural-artistică de masă, a formațiilor de amatori, trebuie arătat că, pe lângă succesele de seamă obținute în această amplă mișcare ce se desfășoară în țara noastră, s-au manifestat și serioase lipsuri, punindu-se uneori accentul principal pe promovarea dansului popular și neglijindu-se celelalte forme ale vieții artistice, mai ales acțiunile cu caracter educativ. Nu putem fi încă pe deplin mulțumiți de felul cum sint folosite puternica bază materială, forțele de care dispune astăzi societatea noastră în acest domeniu.

Lipsuri serioase se manifestă în activitatea presei și radioteleviziunii, care nu acordă atenția cuvenită problemelor educației politice și ale activității cultural-artistice, formării omului nou. Aceste lipsuri se manifestă cu deosebire și într-un mod mai pregnant în programele radioteleviziunii care tratează superficial unele din aceste probleme, prezentând uneori ea însăși emisiuni cultural-artistice de calitate scăzută, atit din punct de vedere al conținutului, cit și al valorii artistice. Există încă destule neajunsuri, atit din punct de vedere al conținutului, cit și al nivelului artistic în producția de filme, precum și în repertoriul teatrelor. Pe ecranele cinematografice și la televiziune mai rulează filme, iar pe scenele teatrelor mai sint prezentate piese din creația altor țări, cu un conținut necorespunzător, care nu contribuie la formarea omului nou, constructor al socialismului.

Toate aceste lipsuri se datoresc, în primul rind, faptului că propaganda noastră de partid, lucrătorii pe tărîmul muncii ideologice nu au studiat serios, pe baza concepției materialismului dialectic și istoric, a marxism-leninismului, fenomenele și problemele ridicate de întreaga dezvoltare socială, spre a trage concluzii corespunzătoare pentru activitatea teoretică și practică. Unii au dat dovadă de o inadmisibilă lipsă de răspundere, orientînd greșit această activitate. Totodată, trebuie să spunem deschis că multă vreme organele de partid, inclusiv Comitetul Central, n-au acordat atenția necesară conducerii nemijlocite a muncii ideologice și de propagandă, manifestîndu-se o mentalitate greșită după care de propagandă și educație trebuie să se ocupe numai cei ce lucrează în acest domeniu. Cu toate măsurile luate și îmbunătățirile obținute, mai continuă încă să se manifeste o anumită subapreciere a propagandei și activității politico-ideologice din partea unor organizații și a unor organe de partid. În același timp, organele de stat create în scopul îndrumării acestei activități nu și-au îndeplinit în mod conștinuos îndatoririle lor de mare răspundere în activitatea de educație politică și culturală.

În activitatea Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a Ministerului Educației și Învățămîntului, Consiliului Național al Radioteleviziunii, Academiei de Științe Sociale și Politice și altor organe se fac simțite serioase lipsuri, mult formalism, manifestări de paradă, neacordindu-se atenția necesară organizării temeinice a muncii educative și culturale, îndeosebi conținutului politic și de idei al acestuia, precum și cuprinderii largi a maselor populare. Totodată, Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor, Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist, Consiliul Național al Femeilor, conducerile uniunilor de creație, ale organizațiilor cooperatiste și obștești nu acordă toată atenția activității de educație și cultură în rindul maselor largi, îndeosebi al femeilor și tineretului. Consider, de asemenea, necesar să menționez lipsurile manifestate în munca Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, a consiliilor județene ale acestuia, în coordonarea activității organizațiilor componente și desfășurarea unitară a muncii de educație și cultură.

Nu doresc să insist mai mult asupra lipsurilor și aspectelor negative. Sper că în congres, atit în plen, cit mai ales în secțiuni, întreaga activitate politică și cultural-educativă va fi analizată pe larg, într-un spirit critic și autocritic, în scopul stabilirii soluțiilor și măsurilor pentru ridicarea ei la un nivel tot mai înalt.

Este necesar și în acest domeniu — ca în toate domeniile — să pornim de la necesitatea unei analize critice și autocritice a drumului pe care l-am străbătut, să tragem toate învățămintele și concluziile, atit din ceea ce a fost bun, din experiența pozitivă, cit și din lipsurile și neajunsurile care s-au manifestat.

Nu putem acum, la acest congres, să nu subliniem și să nu ne oprim mai amănunțit asupra unor manifestări negative care au existat în trecut în activitatea noastră ideologică-educativă, dacă dorim ca într-adevăr congresul să marcheze un moment nou în întreaga activitate politico-educativă și culturală, de formare a omului nou, cu o conștiință înaintată. (*Applauze puternice*).

Mă aștept ca presa din unele țări, unele posturi de radio și televiziune străine să se ocupe îndeosebi de lipsurile la care m-am referit, încercînd să diminueze realizările și să prezinte denaturat viața societății noastre. I-aș invita pe ziariștii respectivi să facă bine să prezinte și ei cum se desfășoară activitatea în societatea lor, cu lipsurile, cu neajunsurile ei — și să ne așezăm la o dezbatere publică pentru a demonstra caracterul avansat al culturii socialiste și lipsurile grave — pornind de la însăși baza socială — ale întregii activități educative din societatea capitalistă. (*Applauze puternice, îndelungate*). Desigur, pe cei de bună-credință — și sint mulți aceștia — îi invit să pună accentul pe ceea ce este pozitiv și să acționăm pentru a crea în lume o cultură nouă, în serviciul popoarelor, al păcii și colaborării internaționale. (*Applauze puternice*).

Așa cum am mai menționat și în alte împrejurări, prezentarea deschisă a lipsurilor, a greșeliilor constituie nu o dovadă de slăbiciune, ci o dovadă a tăriei și forței partidului nostru. Aceasta reprezintă garanția că vor fi luate toate măsurile pentru a îmbunătăți activitatea în toate domeniile, pentru a nu se mai repeta denaturări ale trecutului, ale luptei

revoluționare a poporului și partidului nostru, pentru a se prezenta istoria, lupta revoluționară, gîndirea poporului nostru, arta și cultura, creația sa de astăzi în adevărata lor amploare, ca o activitate creatoare, de făurire a unei vieți noi, libere. (*Aplauze puternice*).

Luarea unei poziții ferme față de greșelile care au fost comise și în acest sector de activitate va duce, fără nici o îndoială, la îmbunătățirea muncii întregului nostru front ideologic, a întregii activități de partid, la creșterea rolului conducător al partidului în acest domeniu, la creșterea unității, a forței

sale în opera de făurire a socialismului și comunismului pe pămîntul României. (*Aplauze puternice*).

Entuziasmul, dragostea și încrederea cu care întregul nostru popor a sărbătorit recent împlinirea a 55 de ani de existență a partidului se datoresc tocmai faptului că de-a lungul întregii sale existențe Partidul Comunist Român s-a dovedit exponentul cel mai fidel al intereselor fundamentale și aspirațiilor de progres ale întregii noastre națiuni, a probat că el nu are alt țel mai înalt decît slujirea poporului, a cauzei fericirii și libertății sale, a idealurilor socialismului și comunismului, a colaborării și păcii în lume. (*Aplauze puternice*).

III

PERSPECTIVELE DEZVOLTĂRII ECONOMICO-SOCIALE A ROMÂNIEI ÎN NOUL CINCINAL

Dragi tovarăși,

Am încheiat nu de mult cincinalul 1971—1975 și am trecut la înfăptuirea noului plan de cinci ani — ce marchează o etapă nouă, superioară în dezvoltarea patriei — pe baza Programului Partidului Comunist Român, a istoricelor hotărîri adoptate de Congresul al XI-lea, a Directivelor privind progresul economico-social al țării pînă în 1990, documente ce fundamentează teoretic și practic căile făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism.

În actualul cincinal va fi continuată politica de dezvoltare în ritm înalt a forțelor de producție, de industrializare socialistă, de introducere a științei și tehnicii moderne în întreaga economie. Producția globală a industriei va spori într-un ritm mediu anual de circa 11 la sută, astfel încît în 1980, ultimul an al cincinalului, ea va ajunge la circa 1 000 miliarde lei. Odată cu dezvoltarea producției în ramurile industriei de vîrf, hotărîtoare pentru progresul accelerat al întregii economii — cum sînt construcția de mașini, electronica și electrotehnica, chimia și metalurgia — se va da o atenție deosebită sporirii și modernizării industriei ușoare și alimentare, în general a bunurilor de consum, în vederea satisfacerii la un nivel superior a nevoilor de viață ale oamenilor muncii.

Se va acorda o atenție deosebită dezvoltării intensive și modernizării producției agricole, vegetale și animale, sporirii recoltelor de cereale, îmbunătățirii creșterii animalelor, măririi producției în legumicultură, pomicultură și viticultură. Se prevede, de asemenea, realizarea unui amplu program de irigații și amenajări funciare, precum și accelerarea procesului de mecanizare și chimizare a întregii producții agricole.

Noul cincinal prevede un vast program de investiții, care va însuma aproape 1 000 de miliarde lei, asigurînd dezvoltarea puternică a bazei tehnico-materiale a societății. În acest cadru se vor asigura repartizarea rațională și dezvoltarea armonioasă a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării, ridicarea economico-socială rapidă a tuturor județelor.

Se poate spune că înfăptuirea cu succes a prevederilor cincinalului 1976—1980 va asigura ridicarea substanțială a potențialului economic al României, sporirea într-o măsură însemnată a avuției națio-

nale, creșterea venitului național cu peste 11 la sută anual, marcînd transformarea României într-o țară industrial-agrară, în care industria va avea rolul precumpănitor, apropierea ei de nivelul țărilor dezvoltate din punct de vedere economic.

Dezvoltarea forței economice a țării va asigura creșterea veniturilor totale reale ale oamenilor muncii, pînă în 1980, cu circa 37 la sută și sporirea cu peste 50 la sută a cheltuielilor statului destinate satisfacerii nevoilor social-culturale ale populației, care vor ajunge în 1980, pe o familie, la circa 11 000 lei, față de 7 400 lei în 1975. Va cunoaște o amploare deosebită construcția de locuințe, realizîndu-se din fondurile statului 815 000 apartamente și circa 300 000 case în regia proprie a populației. Se va îmbunătăți asistența sanitară și organizarea odihnei oamenilor muncii, se va trece la săptămîna de lucru de 44 de ore. Se vor diversifica și spori simțitor producția bunurilor de consum și de uz gospodăresc, precum și serviciile pentru populație. Vom face totul ca ceea ce realizăm în dezvoltarea bazei materiale să se reflecte din plin în ridicarea bunăstării materiale și spirituale a întregului nostru popor — țelul suprem al politicii partidului, esența societății socialiste multilateral dezvoltate pe care o edificăm în România. (*Aplauze puternice*).

Ca rezultat al desfășurării susținute a politicii de industrializare, al creșterii și modernizării forțelor de producție, al ridicării nivelului agriculturii, se vor produce noi și importante schimbări în structura socială a țării. Vor crește puternic rîndurile clasei muncitoare — forța socială de bază a societății noastre — va spori rolul ei de clasă conducătoare în opera de edificare a noii orînduirii. Tără-nimea — deși va scădea numeric — ca urmare a modernizării producției agricole — va continua să joace un rol de cea mai mare importanță în producția de bunuri materiale, în întreaga operă de construcție socialistă și comunistă. În condițiile desfășurării largi a revoluției tehnico-științifice, intelectualitatea își va spori continuu rîndurile, îndeplinind un rol tot mai important în întreaga activitate economico-socială a țării.

Odată cu lărgirea și modernizarea bazei tehnico-materiale a societății, se va asigura perfecționarea relațiilor de producție și sociale. Partidul va acționa

în mod consecvent pentru adâncirea continuă a democrației socialiste. participarea maselor de oameni ai muncii la întreaga activitate de guvernare a statului. Se vor crea noi premise pentru avansarea pe calea dispariției treptate a deosebirilor esențiale dintre munca fizică și intelectuală, dintre munca industrială și agricolă. Prin înfăptuirea programului de sistematizare a localităților rurale se vor înre-

gistra noi progrese în direcția apropierei condițiilor de viață de la sate față de cele de la orașe.

Se vor accentua apropierea dintre muncitori și țărani, între toate categoriile sociale, unitatea și coeziunea întregului popor, omogenizarea crescândă a societății noastre, ceea ce va da o bază socială nouă întregii activități pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea spre comunism. (*Aplauze puternice*).

IV

LINIILE DIRECTOARE ALE ACTIVITĂȚII DE EDUCAȚIE REVOLUȚIONARĂ, SOCIALISTĂ A OAMENILOR MUNCII DIN PATRIA NOASTRĂ

Stimați tovarăși,

Este un adevăr binecunoscut că socialismul și comunismul se construiesc cu poporul și pentru popor. că în edificarea noii orînduiri rolul hotărîtor îl au masele de oameni ai muncii — făuritorii tuturor bunurilor materiale și spirituale ale societății, ai propriei lor istorii. Tocmai de aceea, partidul nostru pune în centrul atenției făurirea omului nou, folosirea deplină a tuturor mijloacelor de care dispune societatea pentru ridicarea continuă a nivelului general de cultură — profesional, politic, științific — al maselor largi populare, pentru înarmarea temeinică a constructorilor socialismului cu cele mai avansate cuceriri ale genului uman, cu cunoașterea legilor obiective ale dezvoltării sociale. Numai cunoscînd aceste legi, adevărurile universal valabile, oamenii muncii vor putea acționa în mod conștient pentru transformarea naturii și a societății, vor putea fi cu adevărat stăpîni pe soarta lor, realizînd acel salt, cu adevărat revoluționar, de care vorbea Engels — saltul din „imperiu necesității în imperiu libertății“.

La baza întregii activități educative trebuie să stea concepția revoluționară despre lume și viață a partidului — materialismul dialectic și istoric, atotbiruitoarea învățătură marxist-leninistă, Programul Partidului Comunist Român — Carta teoretică, ideologică și politică a comuniștilor români, expresia marxism-leninismului creator în România. Partidul trebuie să asigure conducerea și îndrumarea nemijlocită a întregii munci ideologice și teoretice, a întregii educații politice și culturale. (*Aplauze puternice, prelungite*).

Munca — factor determinant în formarea conștiinței socialiste

Formarea omului nou trebuie să pornească de la adevărul binecunoscut după care munca, activitatea socială utilă constituie factorul determinant în formarea conștiinței socialiste, în educarea morală și politică a maselor. De aceea, este necesar să punem pe prim plan educarea oamenilor, îndeosebi a tineretului, prin muncă și pentru muncă. Societatea pe care o edificăm este societatea celor ce muncesc, ea se întemeiază nemijlocit pe munca creatoare a tuturor membrilor săi. Fiecare cetățean trebuie să depună o activitate utilă societății, să contribuie activ la progresul general al țării. Munca liberă, despo-

vărată de exploatare, constituie unica sursă a sporirii avuției naționale, a înfloririi patriei, a prosperității poporului și a bunăstării personale : de aceea, ea trebuie înțeleasă ca o necesitate, ca o îndatorire de onoare a fiecărui cetățean și, totodată, ca principalul mijloc de afirmare a personalității umane, a forței creatoare a fiecărui cetățean. Trebuie să fie tuturor clar că nimeni nu poate trăi în societatea noastră fără a munci într-un sector sau altul al vieții economico-sociale ! Fiecare trebuie să înțeleagă că are datoria morală și patriotică de a-și consacra întreaga energie, competență și forță de muncă dezvoltării proprietății socialiste — principalul izvor al înfloririi economico-sociale a țării, al bunăstării și fericirii întregii națiuni. (*Vii aplauze*). Vechea lozincă „nici muncă fără pîine, nici pîine fără muncă“ trebuie să fie permanent trează în mintea copiilor, a tineretului, a tuturor cetățenilor patriei noastre. Ea trebuie să fie înscrisă la loc de cinste în toate cărțile pentru copii, în toate manualele școlare și nu ar strica — și în presa noastră, și în emisiunile de radio și televiziune. (*Vii aplauze*).

Întreaga activitate educativă trebuie să aibă la bază principiile eticii și echității socialiste, conform cărora fiecare primește de la societate în raport cu contribuția concretă adusă la progresul patriei, combătîndu-se tendința onora de a subordona interesele generale ale societății intereselor particulare, înguste, de a da societății cît mai puțin și de a preînde de la ea cît mai mult. În spiritul eticii și echității trebuie să veghem permanent la realizarea unui raport just între veniturile diferitelor categorii de oameni ai muncii și, totodată, la aplicarea riguroasă, în toate sectoarele, a principiilor socialiste de cointereseare materială. Fiecare cetățean trebuie să fie conștient că bunăstarea și fericirea sa depind nemijlocit de felul cum muncește pentru dezvoltarea economiei naționale, pentru creșterea avuției întregului nostru popor. (*Aplauze puternice*).

Rolul școlii, al științei și tehnicii în accelerarea progresului social

Dragi tovarăși,

Pornind de la faptul că în societatea noastră nouă învățămîntul constituie un factor principal de educație și formare a omului nou, Programul partidului și hotărîrile Congresului al XI-lea au stabilit continuarea cu toată perseverența și fermitatea, a eforturilor de legare strînsă a școlii de cercetare și pro-

ducție. Pe această cale școala trebuie să asigure pregătirea tineretului pentru muncă și viață și, totodată, însușirea celor mai noi cunoștințe teoretice — științifice și culturale —, să dezvolte în rîndul tinerilor respectul și pasiunea pentru munca concretă, producătoare de valori materiale. În același timp, trebuie să crească rolul educativ al școlii, contribuția ei la cultivarea în rîndul tineretului a înaltelor trăsături morale ale omului nou, constructor al socialismului. În legătură cu aceasta, consider necesar să atrag atențiunea asupra necesității de a se acorda mai multă grijă istoriei, literaturii, limbii române, creației poporului nostru — aceasta constituind un factor important pentru educația socialistă a tineretului patriei noastre (*Aplauze puternice*). Profesorii și învățătorii au datoria de cînt și sarcina de mare răspundere de a-i forma pe tineri ca cetățeni conștienți și devotați ai patriei socialiste, ca făuritori entuziaști ai comunismului pe pămîntul României.

Un rol deosebit de important în mersul înainte al societății socialiste românești îl au dezvoltarea științei și tehnicii, cultivarea spiritului de creație propriu, a mîndriei de a aduce o contribuție originală prețioasă la progresul rapid al patriei noastre și la patrimoniul cunoașterii universale. Știința românească, toți oamenii muncii trebuie să facă totul pentru înfăptuirea directivelor Congresului al XI-lea de afirmare plenară în acest cincinal a revoluției tehnico-științifice în toate domeniile de activitate. (*Aplauze puternice*). A dezvoltării noi taine ale naturii, ale materiei, a acționa pentru a face ca roadele cunoașterii să se materializeze cit mai curînd în producție, în viața socială, în progresul și bunăstarea poporului este un scop nobil care trebuie să-i însușiească pe toți cei ce se consacră cercetării științifice și tehnice, pe toți oamenii muncii.

Activitatea în domeniul științelor sociale trebuie să contribuie la dezvoltarea spiritului revoluționar, militant al comuniștilor, al tuturor oamenilor muncii, în lupta pentru înnoirea continuă a societății, împotriva a tot ceea ce nu corespunde actualelor condiții istorice, pentru asigurarea mersului ferm înainte pe calea progresului și civilizației. Așa cum se subliniază și în Programul partidului nostru, numai ridicînd permanent nivelul ideologic, teoretic al tuturor comuniștilor vom asigura ca Partidul Comunist Român să rămînă permanent un partid tînăr, revoluționar, capabil să-și îndeplinească cu succes rolul de forță politică conducătoare, misiunea istorică în transformarea revoluționară a societății românești ! (*Aplauze puternice*).

Caracteristicile de bază ale patriotismului revoluționar

Educarea tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, și în primul rînd a tineretului, în spiritul dragostei față de țară și al patriotismului revoluționar, socialist, constituie o îndatorire permanentă care trebuie să ocupe un loc central în întreaga activitate politică și culturală. Dezvoltînd recunoștința și prețuirea față de strămoșii care, cu sacrificii și jertfe uriașe, au apărut ființa națională a poporului, au purtat steagul luptei pentru libertate și neamîntare, pentru dreptate națională și socială,

trebuie să sădim în conștiința oamenilor sentimentul răspunderii față de moștenirea înaintașilor, al hotărîrii de a duce mai departe, în noile condiții istorice, făclia progresului și civilizației pe pămîntul României.

A fi patriot, a-ți iubi țara înseamnă a face totul pentru a sporii avuția națională, proprietatea socialistă, a nu precupeți nimic pentru înfăptuirea politicii partidului comunist, ce corespunde pe deplin intereselor vitale ale întregii națiuni.

A fi patriot înseamnă a fi oricînd gata să faci totul, mergînd pînă la supremul sacrificiu, pentru a apăra libertatea, independența și integritatea țării, pentru a salvagarda mărețele cuceriri revoluționare ale poporului.

Patriotismul, dragostea și devotamentul față de țară sînt o expresie a conștiinței revoluționare, comuniste, expresia îndatoririi de onoare a fiecărui comunist, a fiecărui om al muncii față de glia strămoșească și față de noua societate.

A fi patriot înseamnă a milita permanent împotriva oricăror discriminări naționale, împotriva șovinismului, a concepțiilor și manifestărilor rasiste, pentru deplina egalitate în drepturi a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, pentru frățe în munca și lupta comună. (*Aplauze puternice*).

A fi patriot înseamnă a milita activ pentru prietenie cu toate popoarele țărilor socialiste, cu popoarele statelor în curs de dezvoltare, cu toate popoarele lumii, pentru cauza păcii și colaborării.

A fi patriot înseamnă a respecta sentimentele naționale ale altor popoare, libertatea și independența lor. În acest înțeles patriotismul nu poate fi în nici un fel caracterizat drept naționalism îngust, nu poate fi opus solidarității și prieteniei între popoare.

Îată de ce partidul nostru, organizațiile de tineret, celelalte organizații de masă și obștești, instituțiile cultural-educative trebuie să acționeze consecvent pentru dezvoltarea conștiinței socialiste, a dragostei de țară, a răspunderii față de interesele supreme ale Republicii Socialiste România, față de cauza socialismului, a prieteniei și solidarității internaționale cu toate forțele progresiste, antiimperialiste. (*Aplauze puternice*).

Abordarea marxist-leninistă a problemei națiunii și a naționalităților conlocuitoare

În activitatea noastră generală, deci și educativă, pornim de la faptul că rolul națiunii nu slăbește și cu atît mai puțin nu dispăre după victoria revoluției socialiste ; dimpotrivă, în întreaga perioadă a construcției socialiste și a trecerii spre comunism națiunea, statul național vor avea de jucat o misiune de cea mai mare însemnătate. Partidul Comunist Român consideră că grija pentru dezvoltarea națiunii, a trăsăturilor ei noi care apar în socialism, constituie o parte integrantă a însăși edificării noi orînduirii. Preocuparea pentru înflorirea națiunii socialiste nu poate fi în nici un fel opusă colaborării și solidarității internaționale. Așa cum se subliniază și în Programul partidului, întărirea națiunii, dezvoltarea fiecărei țări socialiste duc la întărirea solidarității acestora, la dezvoltarea colaborării, a raporturilor noi, bazate pe deplină egal-

tate între state. Numai respectându-se interesele fiecărei națiuni se pot crea condiții pentru stabilirea unor relații cu adevărat libere între state, se poate realiza o tot mai mare apropiere între ele. Nesocotirea intereselor vitale ale popoarelor și a voinței lor de a-și făuri destinul în mod liber, fără amestec din afară, tolerarea încălcării suveranității sacre a poporului ar însemna abdicarea de la principiile marxism-leninismului, alunecarea pe pozițiile cosmopolitismului și nihilismului național, cu mari daune pentru cauza socialismului și păcii. (*Aplauze puternice*).

Avind în vedere însemnătatea principală și practică a acestor probleme, este necesar să se asigure cunoașterea temeinică de către fiecare cetățean a politicii partidului nostru în problema națională, a modului de abordare marxist-leninistă, teoretică și practică a problemelor națiunii socialiste.

În acest spirit soluționează partidul nostru și problema naționalităților conlocuitoare, ținând seama că existența acestora pe teritoriul țării noastre este o realitate istorică, că de-a lungul veacurilor aceste populații au trăit, muncit și luptat împreună cu poporul român pentru libertate socială și națională, pentru progres și civilizație. Tot ceea ce s-a realizat de-a lungul secolelor este rodul muncii comune. Avem răspunderea să facem totul pentru întărirea acestei colaborări în vederea dezvoltării continue a patriei noastre comune pe calea socialismului și comunismului. (*Aplauze puternice*). Partidul nostru apreciază că preocuparea pentru asigurarea deplinei egalități în drepturi a oamenilor muncii aparținând naționalităților conlocuitoare, pentru soluționarea problemelor lor specifice își păstrează importanța în întreaga perioadă de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de trecere spre comunism. Politica marxist-leninistă a partidului în problema națională se reflectă în primul rând în reparțizarea forțelor de producție, în dezvoltarea industrială a tuturor județelor țării — ceea ce asigură condiții materiale de realizare a egalității depline în drepturi — precum și în dezvoltarea învățămîntului, culturii și artei, a celorlalte activități sociale, în limba proprie. Partidul nostru va acționa ca toată fermitatea și în viitor pentru cimentarea trainică a prieteniei și unității dintre toți oamenii muncii — români, maghiari, germani, sirbi și de alte naționalități — pe baza stimei reciproce, a deplinei egalități în drepturi, pentru dezvoltarea prieteniei și frăției în lupta și munca pentru prosperitatea României, pentru bunăstarea și fericirea întregului nostru popor. (*Aplauze puternice*).

Totodată, pornim de la faptul că atît problema națiunii, cît și a naționalităților trebuie privite în perspectiva istorică a dezvoltării forțelor de producție și perfecționării relațiilor sociale, a dispariției claselor și categoriilor sociale, a omogenizării și formării unei societăți unice a oamenilor muncii.

Trebuie să pornim permanent de la adevărul istoric, de la concepția marxist-leninistă pentru a înțelege bine că națiunea este un produs al dezvoltării forțelor de producție, al societății capitaliste și că ea va dispărea treptat într-o anumită fază de dezvoltare superioară a societății — în societatea comunistă. Cu atît mai mult în această concepție trebuie privită și problema naționalităților conlocuitoare din cadrul statelor naționale.

Pornind de la acest adevăr materialist-dialectic, partidul și statul nostru au datoriat să acționeze în mod conștient pentru asigurarea tuturor condițiilor de manifestare plenară a națiunii și naționalităților și, totodată, pentru apropierea și dispariția treptată în comunism a deosebirilor naționale, pentru formarea unui popor al oamenilor muncii făuritori conștienți, într-o deplină unitate, ai propriei lor istorii, ai propriului lor viitor liber comunist. (*Aplauze îndelungate*).

Studierea istoriei în lumina concepției dialecticii materialiste

Dragi tovarăși,

În educarea socialistă a maselor, cunoașterea istoriei proprii constituie un factor important al dezvoltării conștiinței de sine a poporului, al cunoașterii a ceea ce a fost înaintat, cu adevărat revoluționar în trecutul său, precum și a ceea ce a fost retrograd și trebuie combătut. Totodată, studierea istoriei permite cunoașterea legăturilor tradiționale care au existat de-a lungul secolelor între popoare, în special între popoarele vecine, a relațiilor lor de solidaritate și întrajutorare în lupta pentru cauza libertății și independenței, precum și a aspectelor legate de vechea politică de dominație și asuprire promovată de marile imperii din trecut, de învrăjbire între popoare cultivate de clasele exploatare. Iată de ce înfățișarea profund obiectivă și interpretarea justă, corectă, principală a datelor și faptelor istorice au o importanță esențială pentru lichidarea surselor de neîncredere și animozitate create de-a lungul timpului între popoare. Tendințele de denaturare a datelor istorice, interpretarea lor subiectivă, eronată, în funcție de anumite conjuncturi sau potrivit unor interese unilaterale, nu slujesc cauzei prieteniei între popoare. Asemenea practici sînt străine principiilor materialismului dialectic și istoric — concepția științifică despre lume a proletariatului —, spiritului de dreptate și adevăr al clasei muncitoare, poziției ei critice juste în valorificarea moștenirii trecutului.

Așa cum am mai menționat, de-a lungul vremii, prin secole și milenii, popoarele s-au dezvoltat, s-au așezat pe anumite teritorii, au devenit națiuni și state independente. Aceasta este o realitate istorică obiectivă ce nu poate fi schimbată de nimeni — indiferent dacă place sau nu unor istorici. Nu se poate pune problema de a aprecia popoarele în funcție de data la care s-au stabilit pe un anumit teritoriu, de a face discriminări de drepturi între ele pe această bază ci, pornind de la realitățile istorice, care nu mai pot fi modificate de nimeni, de a se aplica în mod consecvent o politică de deplină egalitate și respect reciproc între popoare, între națiuni și naționalități, de a se respecta entitatea națională a fiecăruia, asigurînd conlucrarea armonioasă, frăția și solidaritatea în lupta comună pentru cauza libertății și dreptății sociale și naționale, a progresului și prosperității fiecărui popor, a conviețuirii și colaborării pașnice a tuturor națiunilor. (*Aplauze puternice, îndelungate*). În studierea istoriei trebuie să ne călăuzim permanent de concepția materialist-dialectică, a marxism-leninismului, punînd în lumină adevărul obiectiv, rolul maselor, al

popoarelor, combătând tot ceea ce a fost negativ în trecut, politica de dominație a altor popoare și de învrăjbire națională dusă de clasele asupritoare. Istoria trebuie să pună, de asemenea, în evidență lupta comunistilor pentru eliberare socială. Să facem totul ca istoria să devină o puternică armă a prieteniei și solidarității între popoare, în lupta pentru socialism, pentru colaborare și pace internațională ! *(Aplauze puternice, îndelungate).*

Perfecționarea statului, dezvoltarea democrației socialiste

Stimați tovarăși,

În întreaga perioadă a construcției socialiste statul oamenilor muncii a avut un rol de cea mai mare importanță în conducerea unitară a tuturor domeniilor vieții economico-sociale. Pe măsura trecerii societății noastre de la o etapă istorică la alta, activitatea statului s-a amplificat și perfecționat, iar odată cu lichidarea claselor exploatatoare s-au accentuat laturile politice și organizatorice ale acesteia, creându-se un cadru organizatoric nou, fundamental deosebit de cel existent în primii ani după cucerirea puterii de către proletariat. Principala caracteristică a acestor schimbări constă în democratizarea organelor de stat, exprimată în primul rând în creșterea rolului Marii Adunări Naționale, al consiliilor populare, în crearea unor organisme colective centrale, a consiliilor de conducere deliberative în instituțiile centrale și locale de stat. De asemenea, a avut loc constituirea consiliilor muncitorești de conducere cu caracter deliberativ în întreprinderile și unitățile economico-sociale, s-au instituționalizat adunările generale ale oamenilor muncii — acestea reprezentând trecerea la o formă superioară a democrației economice, muncitorești, asigurând participarea largă, directă și efectivă a maselor populare la conducerea treburilor obștești. Se poate spune că am creat un sistem de organizare a statului, unic în felul său, un sistem democratic larg, care asigură dezbateră și adoptarea hotărârilor și legilor cu participarea întregului nostru popor.

Factorul fundamental al democrației noastre noi îl reprezintă proprietatea socialistă de stat și cooperativă asupra mijloacelor de producție, asupra întregii bogății naționale și, pe această bază, repartitia venitului național în conformitate cu principiile eticii și echității socialiste, precum și puterea clasei muncitoare, în alianță cu țărânimia și celelalte categorii de oameni ai muncii care asigură înfăptuirea în practică a acestor principii de bază. În aceasta constă, de altfel, deosebirea fundamentală dintre democrația burgheză — bazată pe puterea și proprietatea capitalistă, pe exploatarea oamenilor muncii, pe repartitia profund inegală a venitului național — și democrația socialistă, în care nu mai există exploatare și asuprire, în care toată averea aparține poporului, iar repartitia venitului național se realizează după principiul „de la fiecare după capacitate, fiecăruia după muncă”. *(Aplauze puternice).*

Pornind de la considerentul că atât în societatea socialistă multilateral dezvoltată, cât și, încă timp îndelungat, în comunism, statul va avea un rol

important în conducerea unitară a vieții economico-sociale, este necesar să acționăm permanent pentru perfecționarea activității statului, a întregului sistem de organizare a societății, punind un accent deosebit pe asigurarea conducerii științifice, democratice a vastei opere de edificare a noii orânduiri. Avem marea obligație de a ne îngriji permanent de dezvoltarea forțelor armate, de dotarea lor cu mijloacele de luptă necesare, de întărirea continuă a capacității de apărare a patriei. Având în vedere dezvoltarea mondială contemporană, întregul nostru tineret, toți cetățenii țării trebuie să se pregătească și să fie gata în orice moment să-și facă datoria față de patrie, să apere cu orice sacrificiu cuceririle revoluționare, socialiste ale oamenilor muncii, libertatea și independența poporului nostru, integritatea Republicii Socialiste România. *(Vii și puternice aplauze).* Vom acționa permanent pentru îmbunătățirea activității organelor de securitate și miliție, în vederea salvagărdării intereselor supreme ale orânduiri noastre socialiste, a proprietății întregului popor, precum și a proprietății personale, a vieții și liniștii tuturor cetățenilor, a normelor noi de conviețuire socială și a legalității socialiste. Răspunđeri tot mai mari revin organelor de justiție și procuratură în aplicarea principală a legilor țării, în pedepsirea fermă a celor ce le încalcă, în evitarea abuzurilor de orice fel, în promovarea consecventă a dreptului socialist în întregul ansamblu al relațiilor noastre socialiste.

Doresc să reamintesc încă o dată, ceea ce am mai declarat de câteva ori, că trebuie să facem totul pentru ca nimeni să nu poată încălca nepedepsit legile țării, normele de conviețuire socială socialiste. Dar, totodată, avem obligația și vom acționa în așa fel încât nimeni să nu poată fi pedepsit, să nu fie judecat pe nedrept. Trebuie să asigurăm o adevărată legalitate democratică, populară, care să pornească de la apărarea intereselor poporului, să fie pusă în slujba poporului. *(Aplauze puternice).*

Va trebui să acționăm continuu pentru întărirea legăturilor statului, ale organelor sale cu poporul, pentru ca toate organele de stat să se sprijine permanent în activitatea lor pe masele largi ale oamenilor muncii, să apere consecvent și ferm interesele acestora și, totodată, aceste organe să se afle sub un control permanent al maselor largi populare, ale întregului popor. În aceasta constă pînă la urmă latura esențială, inseparabilă a democrației socialiste, concretizarea principiului guvernării statului, a societății de către masele largi populare, de către poporul însuși. *(Aplauze puternice).*

Intensificarea activității cultural-artistice în rîndul oamenilor muncii de la orașe și sate

Stimați tovarăși,

După cum am înfățișat în cadrul expunerii, dispunem de o puternică bază materială pentru activitatea politică și cultural-educativă de masă. Este necesar să luăm toate măsurile pentru folosirea cu rezultate cât mai bune a tuturor mijloacelor create de societatea noastră în vederea ridicării la un nivel superior a muncii de educație.

Pornind de la faptul că întreaga activitate educativă va trebui să se desfășoare sub conducerea nemijlocită a organelor și organizațiilor de partid, doresc să subliniez, totodată, că sarcini importante revin în această direcție Consiliului Culturii și Educației Socialiste, precum și comitetelor de cultură și educație socialistă județene, care au menirea să asigure conducerea unitară a activității cultural-educative, imprimându-i un spirit militant, orientându în direcția formării conștiinței noi, revoluționare a maselor, a promovării și răspîndirii largi a creației literar-artistice puse în slujba intereselor și idealurilor celor mai înaintate ale poporului. În întreaga lor activitate, aceste organisme trebuie să se sprijine pe un larg activ obștesc, să asigure unirea într-o singură direcție a instituțiilor și bazei materiale, a tuturor forțelor intelectualității noastre.

O atenție deosebită este necesar să acordăm activității caselor de cultură și cluburilor din întreprinderi și instituții, care trebuie să se manifeste ca adevărate focare de educație și cultură, de formare a conștiinței socialiste a oamenilor muncii. Nu trebuie să existe întreprindere și instituție în care să nu se desfășoare o intensă și bine organizată activitate educativă, care să nu dispună de formații cultural-artistice. În cadrul tuturor unităților economice și sociale trebuie să asigurăm îmbinarea armonioasă a producției cu educația, a muncii cu organizarea plăcută și educativă a timpului liber, făcînd din întreprinderile și instituțiile noastre puternice centre de formare a omului nou, cu un larg orizont de cultură, cu o înaltă conștiință socialistă. Pentru realizarea acestui obiectiv, impus de cerințele dezvoltării multilaterale a societății noastre, apare necesar să constituim în întreprinderi și instituții consilii unitare de educație și cultură, care să organizeze, sub conducerea organizațiilor de partid, întreaga activitate de răspîndire a științei, de educare politică, munca cultural-artistică, precum și organizarea plăcută și educativă a timpului liber. *(Aplauze puternice).*

În mediul rural, școala și căminul cultural trebuie să devină puternice centre de răspîndire a cunoștințelor științifice și culturale, de educație politică, cetățenească și etică a locuitorilor satelor, de organizare a unei vii și variate activități artistice de masă. Pentru conducerea unitară a vieții cultural-educative este necesar să constituim în comune consilii de educație și cultură care să cuprindă și să antreneze toate forțele de care dispunem, asigurînd desfășurarea unei largi mișcări de masă, imprimînd un nou și puternic avînt creației și interpretării artei populare. În general, trebuie să stimulăm mai mult spiritul de creație al maselor în sfera culturii, dezvoltînd cenzurii literare, cercurile artistice, cercurile cu caracter științific și tehnic. În acest scop, este necesar să se extindă concursurile de creație și interpretare artistică, atît la nivelul comunelor, orașelor și județelor, cît și la nivelul întregii țări, vîghind ca acestea să capete un caracter activ, nu formal, și să reprezinte un mijloc eficient de manifestare a talentelor autentice de masă, de participare a oamenilor muncii la viața culturală a societății noastre. În acest sens, cred că ar fi bine să ne gîndim la organizarea anuală, la începutul lunii iunie, a unor festivaluri

sau concursuri naționale, cultural-sportive, pe întreaga țară. *(Aplauze puternice).*

Trebuie să fim pe deplin conștienți de faptul că vasta și complexa operă de formare a omului nou, stăpîn pe cele mai înaintate cuceriri ale științei, ale cunoașterii umane, cu o profundă cultură revoluționară, nu se poate înfăptui doar de către activiștii din acest domeniu sau de către intelectuali, oricît de geniali și talentați ar fi aceștia. Formarea omului nou presupune conlucrarea strînsă a activiștilor, a intelectualilor cu oamenii înaintați din toate categoriile sociale, cu masele largi ale celor ce muncesc și, pe această bază, crearea unei ample mișcări populare în domeniul educației și culturii. Ca în toate sectoarele vieții materiale și spirituale, rolul determinant în crearea culturii noi, revoluționare îl au masele populare, geniul ineputabil și mereu inovator al poporului. Educația socialistă, dezvoltarea culturii revoluționare constituie o problemă de cea mai mare importanță pentru întreaga societate și ea nu poate fi soluționată decît cu participarea activă a maselor populare, a întregului nostru popor. Această activitate se integrează, de altfel, în procesul lărgirii continue a democrației noastre socialiste, reprezintă un factor de mare importanță în dezvoltarea generală a țării, în participarea întregului popor la construirea conștientă a propriului său destin. *(Aplauze puternice).*

În desfășurarea muncii educative și cultural-artistice, un rol sporit revine Uniunii Generale a Sindicatelor, Uniunii Tineretului Comunist, Consiliului Național al Femeilor, uniunilor cooperatiste, celorlalte organizații de masă și obștești. Consiliul Național al Frontului Unității Socialiste, consiliile județene, orașenești și comunale ale Frontului Unității Socialiste trebuie să acționeze pentru unirea tuturor forțelor organizațiilor componente în acțiunea de răspîndire a științei, de educație politică și cultural-artistică a maselor. Sub conducerea organelor și organizațiilor de partid, este necesar să se asigure o strînsă conlucrare a Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a Ministerului Educației și Învățămîntului, a celorlalte organisme ideologice, politice și culturale în vederea organizării unitare a activității educative pe întregul cuprins al patriei noastre.

O importanță latură a muncii de educație, a dezvoltării culturii noastre noi, socialiste, o constituie răspîndirea cărții politice, științifice și literare, organizarea unitară a bibliotecilor din cadrul așezămintelor de cultură și al școlilor, comunelor și orașelor.

Un rol important în vasta activitate educativă desfășurată în țara noastră revine teatrelor, operelor, operetelor, orchestrelor filarmonice și celorlalte formații artistice. Pentru a răspunde la nivelul cel mai înalt cerințelor maselor populare, repertoriul acestor instituții trebuie să asigure punerea în valoare a bogatului nostru patrimoniu artistic clasic, să promoveze creațiile noi, cu caracter revoluționar, cu o ținută artistică corespunzătoare, să facă cunoscute spectatorilor cele mai reprezentative opere din tezaurul artistic universal. În același timp, toate aceste instituții trebuie să stabilească o legătură strînsă cu mișcarea artistică de masă, să participe la organizarea și desfășurarea activității formațiilor de amatori din întreprinderi și instituții, din orașe și comune.

În munca educativă, o pondere deosebită are arta cinematografică, cu largă audiență în rândul cetățenilor, cu mare putere agitatorică, capabilă să asigure pătrunderea în conștiința spectatorilor a ideilor avansate ale societății noastre. Tocmai de aceea se impune să manifestăm toată exigența față de calitatea filmelor artistice românești, acordind, în același timp, atenția corespunzătoare producției de filme documentare și de popularizare a științei. Paralel cu îndrumarea în acest spirit a cinematografiei noastre, Consiliul Culturii și Educației Socialiste este chemat să manifeste cea mai mare exigență și față de importul filmelor din străinătate, neadmițând sub nici un motiv proiectarea pe ecranele cinematografelor a unor filme care propagă idei retrograde, violență, desfrui, care fac apologia modului de viață burghez și care pot avea o influență morală nocivă asupra tineretului.

Creația literar-artistică — factor activ în transformarea revoluționară a societății și a omului, în slujirea cauzei progresului social în întreaga lume

În viața cultural-artistică a țării, ca și în educația oamenilor muncii, un rol de mare însemnătate are creația literar-artistică. Doresc să dau și la acest congres o înaltă apreciere minunatelor opere literare, ca și operelor din celelalte domenii ale artei, realizate în anii socialismului, în mod deosebit celor făurite în ultimii ani — care au îmbogățit tezaurul nostru de valori culturale, au contribuit la elevarea vieții spirituale a poporului. la făurirea omului nou, devotat cauzei socialismului, idealurilor partidului nostru comunist. (*Aplauze puternice*).

În cadrul acestor realizări de seamă se înscriu în mod firesc și operele artistice făurite de creatorii din rîndul naționalităților conlocuitoare — parte integrantă a culturii noi ce se edifică în patria noastră socialistă. Scrise în limba maternă, reflectînd aspectele specifice ale vieții și spiritualității naționalităților respective, aceste opere oglindesc totodată realitățile generale ale patriei, folosind limba unică a societății noastre socialiste — limba umanismului revoluționar, a concepției filozofice a materialismului dialectic și istoric.

Este de înțeles că, odată cu dezvoltarea generală a societății noastre, pretențiile oamenilor muncii cresc și în domeniul creației cultural-artistice. Cetățenii patriei noastre, făuritori ai societății socialiste, doresc cit mai multe lucrări literare, muzicale, plastice, cinematografice și teatrale care să înfățișeze, prin limbajul specific al fiecărei arte, realitățile, preocupările și visurile lor. Oamenii muncii vor să-și recunoască în lucrările literare și artistice propria lor fizionomie morală, nu să găsească în romane, filme sau piese de teatru personaje închipuite sau eroi transplantați în zilele noastre din alte etape istorice sau chiar de pe alte planete. Unii creatori de artă își închipuie că pot găsi conflicte interesante numai în anumite medii sociale, unde unii oameni complică inutil lucrurile și însăși viața lor citeodată din lipsă de activitate. Într-adevăr, oamenii muncii din uzine și de pe ogoare sînt mult mai puțin complicați, ei rezolvă problemele de viață

și de muncă mult mai simplu și mult mai direct. Dar fac o mare greșală aceia care cred că, din această cauză, acești minunați creatori ai bunurilor materiale și spirituale, oamenii muncii, nu pot oferi cele mai importante surse de inspirație pentru artiști. (*Vii aplauze*). Tocmai oamenii muncii sînt animați de idealurile cele mai înalte și de convingerile cele mai profunde, își trăiesc viața cu pasiune și dăruire, sînt însuflețiți de spirit de dreptate și adevăr. Ei, oamenii muncii, exprimă în modul cel mai pregnant adevărul caracter al poporului nostru, sensibilitatea și frumusețea sa morală unică în felul ei. (*Aplauze puternice*). Iată de ce creatorii de artă trebuie să-și caute eroii îndeosebi în rîndul maselor populare, în mijlocul poporului — constructorii gloriosi al noii orînduirii sociale în România ! Lor, oamenilor muncii, le consacram tot ceea ce se făurește mai bun în societatea noastră, lor le închinăm întreaga noastră bogăție materială. Este, deci, normal ca lor să le aparțină și tot ceea ce se creează mai de preț în literatură, muzică, cinematografie, teatru și în artele plastice, în întreaga creație spirituală din patria noastră. (*Aplauze puternice, prelungite*).

Avem nevoie de o literatură și o artă care să redea cit mai colorat și cit mai divers din punct de vedere artistic realitatea contemporană, viața constructorilor socialismului, succesele și bucuriile lor, greutățile și lipsurile existente, mentalitățile înapoiate și viciile condamnable ale unor oameni. Sîntem revoluționari și nu dorim opere care să înfrumusețeze realitatea, să prezinte viața în culori trandafirii ; nu avem nevoie de dulcегării artistice. Dimpotrivă, considerăm că o astfel de prezentare idilică a vieții este dăunătoare pentru dezvoltarea spiritului și a combativității revoluționare a omului socialist. Dar nu ne trebuie nici o artă care să nege realitățile, să le deformeze, prezentîndu-le în negru. Înfațîșînd în culori cenușii viața și munca eroică a poporului nostru. O asemenea artă are, de asemenea, un caracter bolnăvicios și ca atare este profund dăunătoare. Oamenii muncii au nevoie de o artă cu adevărat revoluționară, care să redea în mod veridic și obiectiv realitatea. care să fie pătrunsă de un puternic suflu mobilizator, militînd cu pasiune pentru perfecționarea societății și a omului. Dorim o artă care să redea cele mai nobile sentimente ale constructorilor noii orînduirii sociale. dar care, totodată, să biciuiască mentalitățile înapoiate, să dezvăluie lipsurile și greseliile, dînd maselor o perspectivă însuflețitoare de muncă și luptă, pentru progres și civilizație. (*Aplauze îndelungate*).

Creația artistică la baza căreia se află dialectica materialistă, filozofia noastră revoluționară despre lume trebuie să-și tragă seva din realitatea social-istorică în mijlocul căreia se naște, ea fiind incompatibilă cu înstrăinarea de viață, cu lipsa de țel, cu gratuitatea, cu așăzîsul principii al artei pentru artă înfirmat de întreaga dezvoltare a culturii universale. Reamintesc și la acest congres spusele lui Leonardo da Vinci : „Acela care poate merge la izvor nu trebuie să meargă la ulcioar”. Noi avem izvoare nesecate care, dacă bei din ele, te întineresc, îți dau noi puteri de viață, îți stimulează forța creatoare. Renunțați deci, dragi tovarăși scriitorii și artiști — dar și lucrători din alte domenii — să căutați sau să alergați după tot felul de ulcioare

care de care mai smălțuite, dar de cele mai multe ori cu o băutură fără gust, stătută și deci dăunătoare. (*Aplauze îndelungate*). Sorbiți apa limpede, răcoritoare și veșnic vie a izvoarelor patriei noastre socialiste. (*Aplauze puternice, îndelungate*).

Călăuzindu-se de o teorie revoluționară, literatura și arta epocii noastre socialiste trebuie să aibă și ele un caracter profund realist și dinamizator. Aceasta înseamnă că artiștii trebuie să abordeze și să înfățișeze realitatea în operele lor prin prisma principiului dialectic al mișcării și transformării neîntrerupte a societății și omului. Tratatul de fapte de viață și a actelor indivizibil rupte de contextul social-istoric în care se produc, fără cauzalitate și scop, ca pe niște date fatale, incognoscibile, determinate de o forță supranaturală, denotă până la urmă o optică metafizică în procesul de creație, diametral opusă filozofiei materialist-dialectice. De asemenea, situarea pe poziții revoluționare în artă presupune orientarea conștientă de către autor a operei sale în direcția unei contribuții active la transformarea înnoitoare, progresistă a societății, a omului. Creația literar-artistică trebuie să cultive tradițiile de înfrățire ale oamenilor muncii, ale luptei pentru eliberare socială și națională, pentru o viață mai bună, munca unită pentru făurirea socialismului, pentru înflorirea scumpei noastre patrii — Republica Socialistă România. (*Aplauze puternice*). Numai o astfel de artă are cu adevărat un caracter revoluționar, umanist, slujește omului, poporului, patriei, cauzei socialismului, comunismului, păcii și prieteniei între popoare, umanității în general. (*Aplauze puternice*).

În contextul preocupărilor pentru transformarea culturii într-un factor activ al luptei împotriva războiului și agresiunii, pentru destindere, pentru mai buna cunoaștere reciprocă și apropiere între popoare, atrage atenția faptul că în unele cercuri intelectuale occidentale se aud din nou voci care exaltă teoria apolitismului în artă, cerind artiștilor să ignore realitățile actuale, problemele complexe care preocupă omenirea. Desigur, în aceste teze nu găsim nimic nou, ele nu fac decât să reediteze concepții vechi care au ogindit întotdeauna interesele claselor exploatare, ale forțelor reacționare, de a îndepărta arta și pe creatorii ei de aspirațiile și lupta socială a maselor populare. În fapt, nu mai este un secret pentru nimeni că așa-zisul „apolitism” exprimă în mod camuflat o atitudine politică reacționară netă în sfera creației cultural-artistice, ostilă oricăror schimbări și înnoiri sociale. Este proaspăt în mîntea tuturor modul în care, între cele două războaie mondiale, teza „apolitismului” i-a îndepărtat pe unii creatori de artă de forțele democratice, i-a îndepărtat de popor, slujind în ultimă instanță fascismul, războiul. Iată de ce ne manifestăm deschis ca partizani ai unei

arte militante, angajată activ în lupta forțelor avansate ale lumii contemporane, ai unei arte care să se ridice împotriva reacțiunii, a neofascismului, a rasismului, a politicii de dominație și dictat, care să slujească cu abnegație aspirațiile de libertate ale tuturor popoarelor, cauza progresului, păcii și prieteniei între națiuni. (*Vii și puternice aplauze*).

În acest spirit, promovăm dezvoltarea largă a schimburilor și contactelor cultural-științifice internaționale, pornind de la necesitatea îmbogățirii vieții spirituale a poporului nostru cu tot ce creează mai valoros celelalte popoare, a sporirii contribuției noastre la patrimoniul cultural-științific mondial și, totodată, de la rolul deosebit pe care îl joacă cultura în mai buna cunoaștere și apropiere între popoare, în dezvoltarea colaborării și păcii în întreaga lume.

Dînd o înaltă apreciere contribuției presei și radioteleviziunii la munca politico-educativă, atragem, totodată, atenția asupra răspunderii și îndatoririlor ce revin acestor instituții în activitatea de formare a omului nou, de dezvoltare a conștiinței socialiste a maselor, de popularizare a Programului partidului, de unire a eforturilor întregului popor în realizarea politicii interne și externe a partidului și statului nostru. Totodată, considerăm necesar ca în viitor aceste mijloace de informare și educare a maselor să acorde mai multă atenție ridicării calității activității lor, creșterii nivelului politic al materialelor publicate, precum și abordării mai aprofundate a problemelor muncii politice, culturale și artistice.

Programele televiziunii noastre trebuie să aibă un rol mai important în prezentarea unor filme și piese și a unor activități educative, cu un bogat conținut, să stimuleze și să joace un rol mai activ în perfecționarea întregii noastre activități din acest domeniu. Presa, radioteleviziunea trebuie să acționeze cu mai multă fermitate în creșterea rolului lor, în unirea eforturilor pentru înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XI-lea al partidului. Trebuie să facem totul ca, într-adevăr, aceste mijloace de care dispune societatea noastră socialistă să-și desfășoare activitatea în întregime în spiritul concepției revoluționare a Programului partidului, sub conducerea nemijlocită a organelor și organizațiilor de partid.

Nu aş putea să închei această parte fără să nu reamintesc rolul important pe care trebuie să-l aibă critica literar-artistică în perfecționarea activității de creație, în promovarea noului, în realizarea unei arte și unei activități cultural-artistice educative în spiritul concepției revoluționare a partidului nostru. Trebuie să facem din critica literară o armă puternică de luptă pentru o artă revoluționară, pentru formarea omului nou, cu o concepție înaintată despre lume. (*Aplauze puternice, prelungite*).

V

PROGRAMUL PARTIDULUI — LA BAZA ACTIVITĂȚII IDEOLOGICE ȘI POLITICO-EDUCATIVE DIN ROMÂNIA

Stimați tovarăși,

Așa cum se subliniază în Programul partidului, și în viitor, atît în etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, cît și o lungă perioadă de

timp, în cadrul orînduirii comuniste, partidul va continua să constituie forța politică conducătoare a clasei muncitoare, a poporului, să unească eforturile națiunii în întreaga activitate economico-socială.

Avind în rindurile lui pe cei mai înalți oameni ai muncii partidul va constitui statul major al societății socialiste, forța de avangardă în edificarea socialismului și comunismului. (*Aplauze puternice*). Iată de ce este necesar să întărim continuu partidul, unitatea și capacitatea sa organizatorică în conducerea maselor populare, a întregului popor în lupta pentru înfăptuirea istoricelor hotărâri ale Congresului al XI-lea, pe drumul luminos al progresului, bunăstării și fericirii.

O sarcină de cea mai mare importanță a organizațiilor de partid este aceea a îndrumării și conducerii unitare a întregii munci ideologice și culturale-educative consacrate formării omului nou, dezvoltării conștiinței socialiste a maselor. Comitetele de partid județene, municipale, orașenești, comunale, toate organele și organizațiile partidului nostru trebuie să pună în centrul activității lor ridicarea la un nivel tot mai înalt a muncii de propagandă, a organizării cunoașterii de către masele largi populare a politicii interne și externe a partidului și statului nostru, a hotărârilor Congresului al XI-lea. Ele trebuie să asigure desfășurarea unei largi activități politice pentru dezvoltarea elanului creator al maselor, a spiritului lor de abnegație în înfăptuirea sarcinilor construcției socialiste, să acționeze cu toată fermitatea pentru aplicarea în viață a alt de către comuniști, cit și de către toți oamenii muncii a normelor și principiilor Codului eticii și echității socialiste. O îndatorire deosebit de importantă a organelor și organizațiilor de partid este stimularea desfășurării în fiecare județ, în fiecare localitate și colectiv de muncă a unei intense vieți cultural-artistice cu un caracter profund militant, în scopul ridicării continue a nivelului de cultură și elevării spirituale a oamenilor muncii.

La baza întregii activități ideologice și politico-educative trebuie să stea Programul partidului — Carta sa teoretică fundamentală, expresia marxismului creator în România.

Așa cum am mai arătat și cu alte prilejuri, o importanță deosebită are preocuparea pentru asigurarea unei temeinice pregătiri marxist-leniniste, ideologice, teoretice, politice, a tuturor cadrelor de partid și de stat, indiferent de sectorul sau locul unde își desfășoară activitatea, și cu atât mai mult a celor ce lucrează în domeniul educației politice și culturale a maselor. Pentru a fi conducători într-un domeniu sau altul al societății noastre socialiste nu sînt suficiente doar cunoștințele profesionale, de specialitate, așa cum nu sînt suficiente numai cunoștințele căpătate în anii de studiu într-o facultate sau alta, sau într-o școală de partid sau alta. Preocupîndu-se de însușirea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane, activiștii cu munci de răspundere trebuie să depună permanent eforturi pentru ridicarea continuă a nivelului lor politic-ideologic, pentru însușirea și stăpînirea temeinică a concepției marxist-leniniste și înțelegerea legităților general-valabile, astfel ca să poată aplica în mod creator hotărârile de partid și de stat, să-și aducă contribuția atît la elaborarea liniei generale, cit și la înfăptuirea în viață a politicii interne și internaționale a Partidului Comunist Român. (*Aplauze*).

Totodată, este necesar — repet și de data aceasta ceea ce am mai menționat în alte împrejurări — ca toți activiștii, toate cadrele de partid și de stat, din toate sectoarele de activitate economico-socială, să participe activ nu numai la munca din sectorul lor, ci la întreaga activitate politico-educativă, la întreaga operă de făurire a societății noastre socialiste multilateral dezvoltate, care presupune afirmarea principiilor noastre în toate sectoarele vieții, afirmarea democrației socialiste în toată amploarea ei. Numai prin participarea activă a tuturor cadrelor, a tuturor activiștilor, a tuturor comuniștilor la realizarea Programului partidului, deci și a muncii educative-politice, vom îndeplini cu succes sarcinile de edificare a socialismului și comunismului, odată cu formarea omului nou de care depinde, pînă la urmă, înfăptuirea cu succes a tot ceea ce ne propunem în viitor. (*Aplauze puternice*). Dar, pe lîngă studiarea operelor clasicele marxism-leninismului, a Programului și celorlalte documente ale partidului nostru este necesar să cunoaștem și să tragem învățămintele corespunzătoare și din documentele teoretice ale altor partide, din experiența luptei revoluționare pentru libertate, pentru progres social și pace a clasei muncitoare de pretutindeni, din practica construcției societății socialiste și comuniste a altor popoare. Fără îndoială însă că studiul tezaurului teoretic al marxism-leninismului, studiul experienței propriului nostru partid, ca și a altor partide trebuie făcut de pe poziții critice, în scopul aplicării creatoare la condițiile concrete și realitățile specifice ale țării noastre a concluziilor desprinse, a legităților și adevărilor universale valabile, precum și a celor specifice societății noastre, realizînd în felul acesta unitatea dialectică a politicii de edificare a noii orînduirii, în care generalul și particularul se condiționează reciproc.

Sarcini în domeniul activității teoretice, al științelor sociale

O sarcină importantă a activității noastre ideologice este intensificarea studierii diferitelor fenomene și schimbări ce se produc permanent atît în societatea socialistă românească, cit și în dezvoltarea lumii contemporane. Academia de științe social-politice, toate institutele de cercetare în domeniul științelor sociale au îndatorirea de a aborda cu mai multă îndrăzneală, în mod mai competent și aprofundat, problemele teoretice actuale și de perspectivă ale vieții economico-sociale din patria noastră și de pe plan mondial.

În fața celor care lucrează în domeniul propagandei, al muncii ideologice și al științelor sociale stau probleme teoretice de mare actualitate, care cer o abordare științifică, temeinic documentată, în lumina concepției noastre revoluționare, în scopul desprinderii unor concluzii de eficiență practică pentru accelerarea progresului multilateral al societății noastre.

Este necesar să se abordeze mai aprofundat schimbările ce se produc în structura socială a țării noastre, în relațiile de producție și sociale, rolul claselor în societatea socialistă, al raporturilor dintre ele, procesul apropierii treptate a claselor și

al dispariției deosebirilor esențiale dintre acestea, tendința omogenizării sociale și a formării în perspectivă a societății unice a oamenilor muncii. Se impun, de asemenea, studiate contradicțiile existente în socialism, precum și acțiunea conștientă a partidului și statului pentru soluționarea acestora, pentru împiedicarea transformării lor în contradicții antagoniste. O preocupare de seamă trebuie să o constituie aprofundarea problemelor conducerii științifice a societății, ca de exemplu: perfecționarea activității de planificare, modalitățile de formare a prețurilor, creșterea eficienței sistemului financiar-bancar, așezarea pe baze cât mai echitabile a retribuției și cointeresării materiale a oamenilor muncii, sporirea rentabilității economice, precum și în general categoriile economice de care depinde desfășurarea armonioasă și rațională a producției materiale și a vieții sociale. De asemenea, se impune analizarea mai temeinică a procesului de dezvoltare a democrației socialiste, a formelor de participare a maselor de oameni ai muncii la conducerea tuturor sectoarelor de activitate, pornind de la faptul că, pe măsura dezvoltării societății noastre și înaintării spre comunism, va trebui permanent perfecționată democrația socialistă — factor inseparabil al făuririi socialismului și comunismului.

În esență, toți cei ce lucrează în domeniul propagandei, al muncii ideologice și al științelor economico-sociale trebuie să studieze mult mai temeinic și sistematic acțiunea legiților obiective generale, cit și a celor proprii societății socialiste, trăgând concluzii teoretice și practice necesare activității de conducere a partidului și statului nostru.

În cursul actualului cincinal va trebui finalizată elaborarea unor lucrări teoretice fundamentale, trecându-se, totodată, la realizarea altora noi, de mare importanță pentru viața noastră ideologică și politică. Am în vedere, în primul rând, Istoria Partidului Comunist Român — lucrare începută de multă vreme și care se impune a fi definitivată în timpul cel mai scurt, pentru a oferi cadrelor noastre, tuturor comuniștilor, întregului popor o imagine obiectivă, cu adevărat științifică, a drumului complex parcurs de mișcarea progresistă-revoluționară din patria noastră. Este, de asemenea, necesară elaborarea unei istorii a mișcării revoluționare și muncitorești internaționale, precum și a istoriei mișcărilor de eliberare națională, antiimperialiste. În conformitate cu hotărârile de partid, va trebui să trecem la elaborarea Istoriei României, cuprinzând toate etapele formării și dezvoltării poporului nostru, luptele sale milenare pentru libertate, dreptate și neatințare, în lumina celor mai noi descoperiri arheologice, a izvoarelor și mărturiilor naționale și universale, interpretate în spiritul principiilor științifice ale materialismului dialectic și istoric, ale adevărului obiectiv. Este necesar să întreprindem, de asemenea, eforturi pentru întocmirea unei lucrări proprii de istorie universală. Totodată, pentru a oferi o orientare clară asupra dezvoltării spirituale a poporului nostru apare necesară elaborarea unei istorii a literaturii și limbii române, unei istorii a învățămîntului în România, precum și a unei istorii a evoluției creației științifice în patria noastră. Alcătuirea tuturor acestor lucrări cu caracter funda-

mental reprezintă o cerință ideologică primordială pentru societatea noastră, pentru ridicarea nivelului politic și ideologic al partidului, constituind un factor deosebit de important pentru îmbunătățirea întregii activități de educație a maselor în România.

Un obiectiv central al propagandei — promovarea principiilor umanismului revoluționar, educarea materialistă a maselor

Răspunderi mari revin propagandei de partid în explicarea argumentată și convingătoare a tezelor și prevederilor Programului partidului, a noilor cuceriri ale cunoașterii științifice, care confirmă materialitatea și infinitatea universului, a materiei, dezvoltarea dialectică a naturii și societății.

Propaganda noastră trebuie să demonstreze că, în opoziție cu filozofia idealistă metafizică, ce privește lumea ca o entitate statică, într-o veșnică nemiscare, materialismul dialectic și istoric este o concepție vie, revoluționară, avansată, care nu numai că explică legile fundamentale ce determină transformarea continuă a lumii, a organizării vieții oamenilor, progresul neîntrerupt al gândirii, cunoașterii și practicii umane, ci, totodată, fi înarmează pe oameni în lupta pentru schimbarea progresită, revoluționară a lumii înconjurătoare. Cit și a propriei lor existențe materiale și spirituale. A desfășura o propagandă cu adevărat revoluționară înseamnă a-i pregăti și stimula pe oameni să acționeze pentru organizarea societății pe baze noi, superioare, corespunzător principiilor dreptății și echității, a-i mobiliza în lupta împotriva vechiului, a spiritului conservator, retrograd, pentru promovarea curajoasă a noului în gândirea și practica socială. Propaganda noastră, știința socială, bazată pe concepția materialismului dialectic, trebuie să demonstreze cu putere că societatea capitalistă este inevitabil sortită pieirii, că locul ei îl va lua, în pofida oricăror încercări de împotrivire, noua ordine socialistă, că victoria comunismului este inevitabilă pe planeta noastră. (*Aplauze puternice*).

Propaganda noastră trebuie să cultive în rândul maselor principiile umanismului revoluționar, pornind de la premisa că umanismul nu este o noțiune abstractă, imuabilă, ci că sensurile și conținutul său se modifică corespunzător diferitelor etape de dezvoltare istorică a societății. Esența umanismului revoluționar — spre deosebire de aceea a umanismului burghez care cultivă instinctul egoist, individualismul, lupta pentru bunăstare personală în dauna bunăstării semenilor — constă în situarea omului în centrul întregii preocupări și activități a societății și, în același timp, în stabilirea unor raporturi armonioase organice între individ și colectivitate. Umanismul revoluționar concepe afirmarea și dezvoltarea plenară a personalității umane nu izolat, ci în cadrul ansamblului societății, promovind principiul rațional și generos potrivit căruia fericirea personală nu se poate realiza încălcînd dreptul la fericire al altora, ci numai în cadrul înfăptuirii fericirii generale a colectivității, a poporului, a umanității (*Vii aplauze*). Aceasta este forma superioară, cea mai avansată a gândirii uma-

niste, expresia realistă, nu utopică, a înfăptuirii idealului de dreptate și egalitate pe Pământ. Propaganda noastră trebuie să desfășoare o luptă continuă, la un înalt nivel de combativitate, împotriva mentalităților anacronice, burgheze și mic-burgheze, împotriva egoismului și individualismului propriu claselor exploatare. Ea trebuie să acționeze pentru educarea maselor în spiritul solidarității internaționale cu forțele înaintate din întreaga lume.

Trebuie asigurată, de asemenea, perfecționarea învățămîntului nostru de partid, atît din punct de vedere organizatoric, lichidînd fenomenele de paralelism și suprapunere, stabilind o desfășurare rațională în timp, pe etape bine distincte, a studiului politic și ideologic, cit și din punct de vedere al conținutului, acționînd mai ferm pentru dezvoltarea capacității de gîndire și înțelegere a comuniștilor, pentru însușirea creatoare a socialismului științific, a principiilor marxism-leninismului în vederea orientării lor juste în munca și lupta pentru înfăptuirea Programului partidului nostru de edificare a socialismului și comunismului.

Va trebui, de asemenea, să fie îmbunătățită activitatea lectorilor și propagandiștilor, a cabinetelor de partid, ridicat rolul lor în întreaga activitate ideologică, educativă a partidului nostru. Cabinetele de partid trebuie să-și organizeze munca în așa fel încît să cuprindă toate laturile educației, începînd cu propaganda ideologică, cu activitatea în domeniul științelor economice și sociale, cu răspîndirea cunoștințelor științifice, cu munca politică în rîndul maselor. Aceste organisme vor trebui să se transforme în viitor în adevărate centre unice județene ale activității de educație ideologică, politică și științifică a cadrelor de partid, a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii. (*Aplauze puternice*).

Se impune, de asemenea, ridicarea la un nivel și mai înalt a activității de răspîndire a cunoștințelor științifice în mase, de lărgire a orizontului de cunoaștere a oamenilor muncii în pas cu descoperirile noi ce se obțin în toate domeniile gîndirii și cercetării. În această direcție, sarcini importante revin amplei rețele de universități populare create în țara noastră. Ele trebuie să-și extindă și să-și intensifice activitatea pentru a deveni puternice instrumente de educare științifică și culturală a maselor, adevărate focare de lumină și cunoaștere a poporului. Răspîndirea cunoștințelor științifice — parte integrantă a formării multilaterale a omu-

lui nou — trebuie să stea în centrul atenției cluburilor, caselor de cultură și căminelor culturale, a tuturor așezămintelor de cultură și artă, astfel încît întreaga muncă educativă din patria noastră să se desfășoare într-un mod unitar.

În acest context, doresc să subliniez din nou faptul că noi, comuniștii, călăuzindu-ne după concepția științifică ce atestă materialitatea lumii, combatem cu energie superstițiile, misticismul, curentele de gîndire idealiste. În același timp, politica partidului și statului nostru, întreaga viață socială se întemeiază pe respectul credinței oamenilor, pe libertatea conștiinței, pe manifestarea liberă a cultelor în cadrul legilor statului, pornind de la faptul că, indiferent de credința sa religioasă, fiecare cetățean, fiecare slujitor al unui cult sau altul trebuie să respecte legile și să servească cauza edificării noii orînduirii socialiste în România. (*Vii aplauze*).

Trebuie să ținem seama permanent de faptul că dezvoltarea personalității umane, formarea omului epocii socialismului și comunismului nu se pot reduce numai la cunoașterea unor hotărîri sau teze generale, ci implică în mod necesar lărgirea continuă a orizontului de cunoștințe profesionale, politice, științifice și de cultură generală, însușirea tot mai temeinică a tezaurului de gîndire și experiență umană, a valorilor spirituale create de umanitate de-a lungul istoriei. În viziunea noastră, omul nou, constructor al socialismului și comunismului, trebuie să fie stăpîn pe cele mai înaintate cuceriri ale științei, ale cunoașterii umane, să se caracterizeze prin înalte virtuți politice și morale, prin pasiune pentru muncă și creație, prin îndrăzneală în gîndire și acțiune, prin cutezanța în promovarea noului în întreaga viață socială, prin fermitate în lupta pentru dreptate și adevăr, pentru înfăptuirea principiilor eticii și echității socialiste, prin hotărîrea de a lupta cu abnegație și vitejie pentru apărarea cuceririlor revoluționare, a integrității și suveranității patriei, a cauzei comunismului în patria noastră ! (*Aplauze puternice*). Desfășurîndu-se în această concepție, munca politică și cultural-educativă de ridicare a conștiinței maselor va deveni un puternic factor al mersului nostru înainte, o forță materială remarcabilă în înfăptuirea Programului partidului, în unirea întregului popor, va duce la formarea unui om înaintat care în orice împrejurări va ține sus steagul partidului nostru de făurire a socialismului și comunismului, va fi un militant activ pentru colaborare internațională și pace. (*Aplauze puternice*).

VI POLITICA ROMÂNIEI SOCIALISTE CONSACRATĂ PĂCII

ȘI COLABORĂRII INTERNAȚIONALE, SOLUȚIONĂRII DEMOCRATICE A MARILOR PROBLEME CE CONFRUNTĂ OMENIREA CONTEMPORANĂ, FĂURIRII UNEI LUMI MAI BUNE ȘI MAI DREPTE

Stimați tovarăși,

Trăim o epocă de profunde transformări cu caracter revoluționar în structura economico-socială a lumii, atît pe plan național, cit și pe plan mondial. Această epocă a fost deschisă de victoria istorică a Marii Revoluții Socialiste din Rusia, care a pus capăt unității sistemului capitalist și a deschis

calea revoluțiilor proletare, a eliberării naționale, a trecerii omenirii spre socialism.

Victoria revoluției muncitorești-tărănești și edificarea societății socialiste în mai multe țări din Europa, Asia și America Latină — printre care și China, țara cu cea mai mare populație din lume — au ridicat pe o treaptă nouă lupta revoluționară în-

ternațională, au dus la afirmarea socialismului ca sistem social-politic mondial. Astfel, sistemul socialist mondial — rezultat al transformării revoluționare a societății și al făuririi socialismului în mai multe state independente — reprezintă un proces istoric legic, ireversibil, de trecere a omenirii de la orînduirea burgheză la orînduirea nouă, socialistă.

O deosebită importanță istorică are procesul revoluționar de eliberare națională a popoarelor, de lichidare a sistemului colonial al imperialismului — proces care a luat un puternic avînt odată cu victoria Revoluției din Octombrie, cu destrămarea, după primul război mondial, a imperiului austro-ungar și formarea unor noi state naționale. După cel de-al doilea război mondial, lupta împotriva imperialismului și colonialismului a luat o amploare fără precedent, ducînd la lichidarea dominației coloniale pe aproape toate continentele, la formarea a aproape 100 de noi state naționale independente.

Epoca în care trăim se caracterizează, de asemenea, printr-o puternică revoluționarizare a forțelor de producție, printr-o amplă desfășurare a revoluției tehnico-științifice, acestea deschizînd uriașe perspective de progres în domeniul producției bunurilor materiale, al ridicării nivelului de trai al popoarelor.

În acest cadru, a căpătat un puternic avînt lupta maselor populare pentru transformarea relațiilor de producție și sociale, pentru înnoirea raporturilor interstatale pe plan mondial. S-au produs adînci schimbări în modul de gîndire și în conștiința popoarelor, acestea înțelegînd tot mai bine necesitatea lichidării vechii orînduirii și a vechilor relații dintre state, a stărilor de inechitate, a făuririi unei lumi mai drepte și mai bune pe planeta noastră.

Evenimentele mondiale petrecute în ultimii ani în raportul internațional de forțe confirmă o dată în plus accentuarea procesului revoluționar de transformare economico-socială a lumii. Asistăm la limitarea sferei de acțiune a imperialismului, la accentuarea crizei generale a capitalismului în toate sectoarele de activitate și care este agravată de criza economico-financiară.

Cu toate acestea, trebuie arătat că orînduirea capitalistă mai dispune încă de însemnate rezerve și posibilități; de aceea, coexistența pașnică se impune ca o necesitate istorică determinată de existența pe planeta noastră a unor mari grupări de state cu orînduiri sociale diferite, inclusiv de formarea noilor state naționale independente, dintre care cea mai mare parte sînt țări în curs de dezvoltare.

Trebuie să avem permanent în vedere că imperialismul nu și-a schimbat caracterul, că în lume sînt încă puternice forțe reacționare care, în mod obiectiv, reprezintă un permanent pericol pentru pace. Dar, constatînd aceste realități, nu putem trage concluzia, de aici, că războiul este inevitabil. Dimpotrivă, schimbările profunde în raportul de forțe pe plan mondial, existența țărilor socialiste, a unui mare număr de state în curs de dezvoltare care se pronunță pentru o politică nouă, creșterea conștiinței maselor populare din toate țările deschid — pentru prima dată în istoria omenirii — perspectiva împiedicării declanșării unui nou război mondial, creează condiții pentru a se acționa cu succes în vederea asigurării păcii. (*Aplauze puternice*). Pentru ca această perspectivă și această posibilitate să se

transforme în realitate se impune însă întărirea colaborării și unității tuturor forțelor progresiste, antiimperialiste, intensificarea luptei popoarelor pentru lichidarea vechii politici de inechitate și dominație, de forță și dictat, și înfăptuirea unor relații noi, de deplină egalitate între toate statele.

Pornind de la analiza științifică, marxist-leninistă a direcțiilor principale ale dezvoltării istorice contemporane. Partidul Comunist Român și Guvernul Republicii Socialiste România promovează o politică externă activă de colaborare cu toate țările lumii, fără deosebire de orînduire socială, își aduc contribuția la soluționarea problemelor complexe ale vieții internaționale.

Nu uităm nici un moment că prima îndatorire a unui partid comunist de guvernămint constă în edificarea cu succes a socialismului, aceasta fiind contribuția sa fundamentală la cauza socialismului și păcii în lume. În același timp, ne îndeplinim cu fermitate și consecvență sarcinile internaționale, întărind solidaritatea cu forțele antiimperialiste, democratice și progresiste din întreaga lume. Noi pornim permanent de la considerentul că activitatea internă și externă constituie două laturi inseparabile ale politicii unice, marxist-leniniste, de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

În activitatea externă punem pe primul plan dezvoltarea colaborării cu toate țările socialiste, amplificarea relațiilor de prietenie, solidaritate și conlucrare multilaterală cu acestea în spiritul egalității, avantajului reciproc și întrajutorării în toate domeniile. Aceasta corespunde pe deplin atît intereselor poporului român, cit și intereselor celorlalte popoare care construiesc noua orînduire, cauzei generale a socialismului și păcii. (*Aplauze puternice*). Conștientă de însemnătatea deosebită pe care o are în lumca de azi, unitatea și coeziunea țărilor ce edifică noua societate, România a acționat și va acționa în modul cel mai ferm și în viitor pentru depășirea divergențelor existente, pentru refacerea și întărirea unității și solidarității țărilor socialiste. Aceasta are, după convingerea noastră, o importanță hotărîtoare pentru creșterea forței și influenței socialismului pe plan mondial, pentru întărirea unității și solidarității tuturor forțelor antiimperialiste, democratice și progresiste, pentru cauza păcii în lume. (*Aplauze puternice*).

În relațiile noastre cu țările socialiste pornim permanent de la ceea ce ne unește, precum și de la necesitatea obiectivă a întăririi colaborării și solidarității. Punem pe prim plan tradițiile de prietenie ale popoarelor noastre, ale mișcărilor revoluționare și muncitorești. Considerăm o îndatorire atît națională cit și internațională să facem totul pentru ca unele probleme — moștenire a trecutului — create de politica claselor asupritoare să nu umbrească colaborarea și solidaritatea partidelor și popoarelor noastre. În acest context, doresc să menționez că Republica Socialistă România nu are probleme teritoriale sau de altă natură cu Uniunea Sovietică și cu celelalte state socialiste vecine. Dorim ca granițele dintre România și toate statele vecine să fie granițe ale prieteniei și colaborării în lupta și munca pentru socialism și comunism, pentru pace și colaborare în lume. (*Aplauze puternice, îndelungate*).

Ca membră a Organizației Tratatului de la Varșovia, România se preocupă în mod constant de

întărirea capacității de luptă a armatei sale naționale, colaborează cu armatele celorlalte țări membre, este gata să-și îndeplinească oricând obligațiile pe care și le-a asumat. Împreună cu celelalte țări ne-am pronunțat și ne pronunțăm, totodată, pentru lichidarea blocurilor militare, pentru desființarea N.A.T.O. și, concomitent, a Pactului de la Varșovia. Desigur, așa cum am mai arătat și în alte împrejurări și, după desființarea blocurilor militare vom continua să colaborăm cu armatele acestor țări, în vederea apărării independenței și suveranității popoarelor noastre, a salvării marelui cucerii revoluționare, a apărării cauzei socialismului. Totodată, dezvoltăm în mod constant colaborarea cu armatele tuturor țărilor socialiste, precum și cu armatele celorlalte state prietene care se pronunță pentru o politică de dezvoltare liberă, independentă a fiecărei națiuni.

În calitate de membră a C.A.E.R., țara noastră participă intens la activitatea acestei organizații, aducându-și contribuția activă la realizarea „Programului complex”. Vom acționa în continuare pentru perfecționarea activității C.A.E.R. astfel ca aceasta să poată contribui cit mai eficient la înflăcirea economică a fiecărei țări membre, la accelerarea procesului de egalizare a nivelurilor de dezvoltare economico-socială. Apreciem că dezvoltarea colaborării în cadrul C.A.E.R. trebuie să asigure sporirea rolului planului național unic în dezvoltarea economică și socială a fiecărei țări membre, a rolului conducător al partidului, al clasei muncitoare din fiecare țară în eforturile pentru creșterea și modernizarea forțelor de producție, pentru ridicarea bunăstării maselor, a gradului de civilizație al fiecărui popor.

Deoarece un număr însemnat de țări socialiste nu sînt membre ale C.A.E.R., România dezvoltă relații largi de colaborare și cooperare cu toate țările socialiste, pornind de la adevărul că întărirea acestei colaborări are o importanță fundamentală pentru creșterea forței socialismului în lume, pentru sporirea influenței sale asupra cursului evenimentelor internaționale.

Acționînd pentru dezvoltarea și perfecționarea continuă a raporturilor dintre țările socialiste, astfel ca acestea să ofere lumii un model de relații noi, bazate pe respect reciproc și deplină egalitate în drepturi, partidul nostru are în vedere procesul actual în care o serie de state adoptă măsuri și reforme de organizare a vieții economico-sociale pe baze socialiste, se pronunță și acționează pentru edificarea noii orînduirii sociale; el ține seama de perspectiva trecerii în viitor a noi și noi popoare pe calea spre socialism. Desigur, fiecare partid, fiecare popor, pornind de la principiile generale ale socialismului științific, va trece la socialism pe o cale proprie, îmbogățind astfel cu experiențe noi tezaurul universal al teoriei și practicii revoluționare, al construcției socialiste. Este însă de înțeles că trecerea la edificarea noii orînduirii nu se poate înfăptui decît prin lupta forțelor revoluționare, progresiste din fiecare țară, care trebuie să-și întărească unitatea, să-și asigure sprijinul ferm al majorității populației, să acționeze în concordanță cu condițiile istorice, sociale și naționale specifice din țara respectivă. Problema instaurării societății socialiste într-o țară sau alta nu poate fi soluționată

decît de fiecare popor, de națiunea respectivă. Socialismul constituie o necesitate istorică a dezvoltării societății umane și victoria lui, mai devreme sau mai tîrziu, în toată lumea este inevitabilă. El nu poate fi importat sau impus din afară și, totodată, triumful său nu poate fi împiedicat de nici o forță din afară. (*Aplauze puternice*). Socialismul se realizează prin lupta clasei muncitoare, a forțelor revoluționare, ca rezultat al voinței maselor populare, a popoarelor înseși. Desigur, esențiale pentru victoria noii orînduirii vor fi întotdeauna natura puterii politice, a relațiilor de producție, a proprietății asupra mijloacelor de producție, lichidarea exploatarei omului de către om și înfăptuirea principiilor socialiste de repartitie. Dar tot atît de adevărat este că, pornind de la particularitățile concrete ale fiecărei țări, lupta practică pentru atingerea acestor obiective se va desfășura în condiții variate, căpătînd forme diferite de la țară la țară, de la o etapă istorică la alta. În politica externă, în dezvoltarea relațiilor internaționale, partidul nostru a ținut și va ține întotdeauna seama de această realitate, promovînd respectarea dreptului sacru al fiecărui popor de a-și hotărî în mod liber calea dezvoltării viitoare, fără nici un amestec din afară. (*Aplauze puternice*).

Pornind de la aceste principii, România își amplifică continuu legăturile de prietenie și solidaritate cu țările care și-au dobîndit independența și au pașit pe calea dezvoltării libere, de sine stătătoare. Ca țară socialistă și ca țară în curs de dezvoltare, România este legată de aceste țări prin aspirații comune spre progres și prosperitate, prin lupta pentru abolirea vechii politici de inechitate, pentru promovarea unor relații noi, de egalitate între state. De aceea, înscrîmăm relațiile noastre cu aceste țări în contextul luptei generale pentru lichidarea subdezvoltării, împotriva politicii imperialiste, colonialiste și neocolonialiste, pentru asigurarea dezvoltării libere, independente a fiecărei națiuni.

Considerăm că lichidarea cit mai rapidă a subdezvoltării, a marilor decalaje între nivelul de dezvoltare a statelor, constituie o problemă esențială pentru progresul și pacea omenirii contemporane, un obiectiv major ce trebuie să stea în atenția întregii comunități internaționale. Fără îndoială, progresul economico-social rapid al fiecărui popor, lichidarea rămîinerii în urmă față de statele dezvoltate constituie în primul rînd sarcina țărilor subdezvoltate înseși. Aceasta presupune intensificarea eforturilor proprii pentru valorificarea la maximum a mijloacelor și resurselor proprii, unirea tuturor forțelor poporului pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale a societății, pentru crearea unei industrii moderne și dezvoltarea armonioasă, în ritm înalt, a întregii economii. Dar, alături de intensificarea eforturilor proprii, un rol de cea mai mare însemnătate pentru accelerarea progresului țărilor subdezvoltate și în curs de dezvoltare are lărgirea colaborării internaționale bazate pe echitate și avantaj reciproc, pe sprijin multilateral. Colaborarea internațională trebuie să contribuie la făurirea unei industrii proprii în aceste țări, la valorificarea superioară a resurselor lor naturale și a forței de muncă, astfel ca ele să poată participa activ, în condiții de egalitate, la diviziunea internațională a muncii, la schimbul mondial de valori. Pornind de

la realitatea că majoritatea țărilor bogate, avansate economic și-au asigurat progresul pe seama exploatarei fostelor colonii, a țărilor subdezvoltate, este moral și echitabil ca acestea să restituie o parte din ceea ce și-au însușit, contribuind, sub diferite forme, la eforturile țărilor subdezvoltate de a-și făuri o economie modernă, de a lichida rămânerea în urmă. Obligația țărilor dezvoltate de a veni în sprijinul celor rămase în urmă nu reprezintă un act de bunăvoință, un gest de caritate, ci o obligație morală față de țările asuprite în trecut și, totodată, o necesitate obiectivă pentru realizarea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră. (*Aplauze puternice*).

Lucrările conferinței UNCTAD—IV de la Nairobi au scos în evidență hotărârea și preocupările țărilor în curs de dezvoltare de a acționa unite pentru soluționarea judicioasă a problemelor economice internaționale. Totodată, acestea au reliefat existența unor profunde contradicții, determinate de opoziția țărilor dezvoltate economic de a acționa practic pentru înfăptuirea unor relații economice noi, cu adevărat echitabile. România susține în mod ferm Programul adoptat la Manila, considerând că realizarea acestuia ar reprezenta un pas important pe calea asigurării stabilității prețurilor materiilor prime, a creării unui raport just între acestea și prețurile produselor industriale, a lichidării decalajelor dintre state și instaurării noii ordini economice internaționale. În acest spirit țara noastră a hotărât să participe la formarea fondului comun de finanțare a constituirii unor rezerve de materii prime în vederea întăririi stabilității prețurilor mondiale.

România se preocupă permanent de găsirea celor mai potrivite forme de colaborare și conlucrare cu țările în curs de dezvoltare, cu țările nealiniate — care aproape în totalitatea lor sînt țări în curs de dezvoltare — în vederea intensificării atât a eforturilor naționale, cât și a celor internaționale, pentru lichidarea decalajelor economice. În acest spirit trebuie înțeleasă participarea țării noastre la activitatea „Grupului celor 77”, expresie a interesului profund al României ca în lume, în relațiile internaționale, să fie promovată o politică nouă care să asigure progresul mai rapid al tuturor țărilor și în primul rînd al celor rămase în urmă. După cum se știe, România nu este singura țară socialistă care face parte din această grupare: la activitatea „Grupului celor 77” participă, de asemenea, Iugoslavia, R. P. D. Coreeană și Cuba. „Grupul celor 77” număra în realitate în prezent 110 țări cu o populație totală de peste 1 860 milioane locuitori, constituind o uriașă forță politică mondială. Datorită însă nivelului scăzut de dezvoltare, aceste țări dețin doar o pondere de 12,6 la sută în produsul brut ce se realizează pe plan mondial — ceea ce indică participarea lor redusă la diviziunea internațională a muncii. Un număr de 40 din aceste țări realizează un venit național de pînă la 200 dolari pe locuitor, 41 între 201—500 dolari și numai 17 țări au un venit național între 501—1 000 dolari pe locuitor și circa 10 peste 1 000 de dolari. În același timp, un număr de 20 de state capitaliste dezvoltate din punct de vedere economic dețin circa 65 la sută din produsul brut. Este evident că o asemenea gravă inegalitate nu poate fi acceptată, nu poate dăinui la infinit, fără a provoca mari complicații în viața internațională.

Presa din unele state avansate economic este obișnuită să facă comparații între nivelul de trai din România și din alte țări în curs de dezvoltare, pe de o parte, și cel din statele respective, pe de altă parte. Organele de presă în cauză trec însă sub tăcere faptul că rămînerea în urmă a României, a tuturor țărilor în curs de dezvoltare este rezultatul nemijlocit al îndelungatei dominații străine și al exploatarei marilor monopoluri imperialiste. Se uită de exemplu faptul că în ajunul celui de-al doilea război mondial peste 50 la sută din economia românească se afla în mîinile monopolurilor imperialiste internaționale care își însușeau beneficii fabuloase de pe urma bogățiilor naționale și muncii poporului nostru, în timp ce venitul național pe locuitor era în România de numai 80 dolari. După cum se știe, la sfîrșitul războiului venitul național al țării noastre în raport cu cel al țărilor dezvoltate era de 20—30 de ori mai mic: astăzi, această diferență este de numai 3—4 ori. Iată cauzele pentru care România este o țară în curs de dezvoltare, iată de ce sîntem nevoiți să facem eforturi susținute pentru lichidarea cît mai rapidă a decalajelor față de țările avansate. Ar fi bine dacă presa amintită ar critica nu pe cei care au fost exploatați și jefuiți de bogățiile naționale, nu pe săraci, ci pe cei care i-au asuprit și jefuit, pe aceia care poartă răspunderea principală pentru starea de subdezvoltare în care se află multe popoare, pentru împărțirea lumii în țări sărace și țări bogate, dacă ar acționa pentru a-i determina pe cei bogați să restituie celor asupriți o parte din ceea ce și-au însușit pe nedrept prin exploatare. Se pune întrebarea dacă este justă clasificarea lumii în țări bogate și țări sărace. În primul rînd, această clasificare reprezintă o realitate ce nu mai poate fi ignorată de nimeni astăzi. În al doilea rînd, ea este expresia, pe plan mondial, a politici de exploatare a numeroaselor popoare, a consecințelor relațiilor de inegalitate și inechitate promovate de imperialism și colonialism.

Se poate spune că lupta pentru lichidarea raporturilor de inegalitate și asuprire, pentru o nouă ordine economică și politică constituie o expresie a înfruntării dintre asupritori și asupriți, dintre bogați și săraci pe arena mondială, în fond o oglindire a luptei de clasă pe plan internațional. Noua ordine economică trebuie privită în contextul existenței în lume a unor grupări de țări cu orînduiri sociale diferite — realitate istorică ce va dăinui încă o lungă perioadă de timp. În această lumină, instaurarea unor raporturi noi, echitabile constituie expresia însăși a realizării în viață a principiilor coexistenței pașnice. Se impune să fim pe deplin conștienți că lichidarea subdezvoltării și făurirea noii ordini economice internaționale reprezintă o necesitate obiectivă a dezvoltării progresiste a omenirii, unul din cele mai arzătoare imperative ale timpurilor noastre. (*Vii aplauze*).

În cadrul politici sale externe, România dezvoltă, în spiritul principiilor coexistenței pașnice, relații de colaborare și cu țările capitaliste dezvoltate, cu toate statele, fără deosebire de orînduire socială. Considerăm că în actualele condiții internaționale dezvoltarea colaborării cu toate statele lumii constituie o cerință obiectivă, dictată de necesitatea participării la diviziunea internațională a muncii, de promovarea unei politici de cooperare neîngrădită între toate statele.

Dragi tovarăși.

În politica externă a României un loc de prim ordin ocupă lupta pentru înfăptuirea securității europene. După încheierea cu succes a Conferinței general-europene, acționăm consecvent pentru aplicarea concretă în viață a angajamentelor înscrise în documentele semnate la Helsinki. Considerăm că un obiectiv central al politicii tuturor statelor continentului trebuie să fie realizarea unor măsuri concrete de dezangajare militară în Europa. Este necesar, de asemenea, ca înțelegerile de la Helsinki să fie materializate în mod practic, prin acorduri de extindere a colaborării economice și tehnico-științifice neîngrădite între toate statele continentului. Considerăm necesară intensificarea schimburilor în domeniul cultural, pe bază de înțelegeri corespunzătoare, asigurând circuitul larg al bunurilor spirituale, al creațiilor literar-artistice. Desigur, va trebui să veghem cu toții la excluderea din aceste schimburi a lucrărilor nocive, care dăunează dezvoltării morale sănatoase a omului, îndeosebi a tinerei generații.

În ce privește problemele umanitare, așa cum am mai menționat, ele sînt legate în primul rînd de asigurarea condițiilor egale de muncă și viață pentru masele largi de oameni ai muncii, inclusiv pentru cei care pleacă în căutare de muncă în alte țări. Sîntem pentru dezvoltarea schimburilor turistice și soluționarea pe bază de înțelegeri reciproce și a altor probleme umanitare. Este greu însă să considerăm drept politică umanitară acordarea de către unele țări de azil infractorilor, spionilor și trădătorilor, celor care își reneagă patria. (*Aplauze puternice*). Dacă țările respective cred că au achiziționat exemplare deosebite, care pot să le aducă mari venituri, n-au decît să le țină la ele. Noi nu avem nevoie de acei care își trădează poporul, părinții, de cei care au curajul să declare că nu mai pot scrie în limba română, că le place o altă limbă. De asemenea oameni nu avem nevoie! (*Aplauze puternice*). Spiritul adevăratului umanism impune ca asemenea oameni să nu găsească sprijin în nici o țară, pentru că cel care a trădat o dată, va trăda întotdeauna, va rămîne un trădător! (*Aplauze prelungite*). Trebuie să spunem deschis că zarva ce se face în unele state occidentale în jurul elementelor de acest fel nu este de natură să contribuie la dezvoltarea colaborării și prieteniei, la întărirea încrederii între state. Colaborarea culturală, turistică, soluționarea în spirit umanitar a unor probleme deosebite cer respect reciproc și neamestec în treburile interne. Aceasta se referă și la așa-zisa problemă a întregirii familiilor și a emigrației. Am soluționat și în trecut și vom soluționa și în viitor, în mod corespunzător, problemele legate de integrarea familiei, în spiritul omeniei, al adevăratului umanism ce caracterizează politica partidului și statului nostru. Privitor la aceasta, considerăm însă că propaganda făcută în străinătate în scopul atragerii unor cetățeni din rîndul naționalităților conlocuitoare din România — în special germani — nu numai că nu are nimic comun cu principiile umanismului, dar reprezintă o încercare de exploatare a unor sentimente naționale, în scopul satisfacerii intereselor înguste, egoiste ale marilor monopoluri capitaliste, care doresc mîna de lucru calificată mai ieftină. (*Vii aplauze*). Despre

ce fel de integrare familială poate fi vorba în cazul unor oameni care locuiesc în România din moștrămoși, de sute și sute de ani? Tocmai încercarea de a-i dezrădăcina, de a-i rupe de pămîntul pe care s-au născut ei și părinții lor, din contextul vieții sociale în care s-au integrat de vreme îndelungată, reprezintă un act de dezintegrare familială neumanitar. (*Aplauze puternice*). Locul cetățenilor patriei noastre, indiferent dacă sînt de naționalitate română, maghiară, germană, evreiască, este aici, în România, în efortul comun al întregului popor pentru făurirea unei vieți cu adevărat libere și fericite, în care fiecare să se bucure de cuceririle civilizației socialiste. (*Vii și puternice aplauze*). Adevăratul umanism nou, revoluționar constă nu în determinarea omului să alerge după iluzii și himere, sau chiar după un plus de venit în țări străine, ci în stimularea dorinței și hotărîrii lui de a acționa acolo unde s-a născut pentru înfrîngerea greutăților, a rămîinerii în urmă în situația României, pentru a-și făuri, prin munca unită a poporului bunăstarea și fericirea în patria în care s-a născut.

O altă problemă cu caracter umanitar, care face obiectul unor discuții în anumite cercuri internaționale, este aceea a căsătoriilor dintre cetățenii diferitelor țări. Noi considerăm că aceasta este o problemă socială destul de delicată, ce se cuvine a fi tratată cu toată seriozitatea și răspunderea și, pînă la urmă, pe bază de înțelegeri corespunzătoare între state. Oamenii nu trebuie tratați ca mărfuri, ei nu trebuie scoțiați obiecte de schimb. așa cum se obișnuiește în societatea capitalistă, și schimbați sau dislocați din dorința unuia sau altuia, după interese de cîștig. Un act cum este acela al căsătoriei are o importanță deosebită pentru destinul oricărei persoane. Cu atît mai complexă devine chestiunea cînd, pentru a-și întemeia o familie, tinerii trebuie să-și părăsească părinții, rudele, mediul social în care s-au format, patria. În ce ne privește, considerăm că acordarea aprobării pentru asemenea căsătorii nu poate să nu fie condițională de existența garanției că tinerii, în special fetele, care ar trebui să plece din România vor avea asigurate condiții corespunzătoare de viață și muncă. Nu sînt puține cazurile cînd, după o perioadă scurtă, căsătorii de acest fel s-au desfăcut, iar tinere plecate din România într-o țară sau alta au rămas pe drumuri, lipsite de posibilitatea de a munci și de a-și cîștiga existența. Or, nouă nu ne pot fi indiferente viața, soarta tinerilor născuți și formați ca oameni în România. (*Aplauze puternice*). Acționînd în spirit uman, al umanismului revoluționar, avem obligația de a ține seama, în același timp, de părerea și acordul familiilor, al rudelor care, după străvechile obiceiuri ale românilor, au un cuvînt de spus în întemeierea căminului tinerilor. Părinții au dreptul să intervină la autoritățile de stat, iar noi avem obligația, îndatorirea de a ține seama și a lua în considerație obiecțiile lor care sînt întemeiate. Ținînd seama de considerentele arătate, tinerii înșiși sînt chemați să reflecteze cu toată seriozitatea asupra acestei probleme, să nu se trateze ușuratic, superficial, să nu se lase influențați, cum se întîmplă uneori, de diferite promisiuni sau de spiritul de aventură. Tocmai pentru că îmbracă as-

pecte profund umanitare, noi vom adopta și în viitor față de problema căsătoriilor între tineri cu cetățenii diferite o atitudine atentă, inspirată de grija pentru viața locuitorilor țării noastre, de principiile umanismului nostru socialist, revoluționar. Dorim să tratăm această problemă în mod corespunzător cu țările care sînt preocupate de căsătorii cu cetățeni din alte țări, pentru a asigura garanții corespunzătoare că tinerii se vor putea bucura de toate drepturile, că vor avea condițiile de muncă asigurate pentru a-și afirma personalitatea în deplină libertate. (Aplauze).

Dragi tovarăși,

În activitatea noastră internațională acordăm o mare atenție dezvoltării între țările din Balcani a unor relații strînse de prietenie și bună vecinătate, care să contribuie la întărirea încrederii și cooperării în această regiune, la transformarea ei într-o zonă a păcii, lipsită de arme nucleare. În acest sens, considerăm necesară intensificarea activității organismelor de colaborare interbalcanică existente, crearea altora noi, în vederea asigurării unui cadru cât mai larg de conlucrare în această zonă.

Milităm, de asemenea, pentru a se ajunge cît mai curînd la soluționarea politică a situației din Cipru, pe baza respectării independenței, suveranității și integrității acestui stat, a asigurării unei conviețuiri pașnice între cele două comunități cipriote.

Am acționat și vom acționa în continuare în mod susținut pentru lichidarea conflictului din Orientul Mijlociu și instaurarea unei păci trainice și juste în această regiune. În acest scop este necesar să se reia Conferința de la Geneva cu participarea tuturor țărilor interesate, inclusiv cu Organizația pentru Eliberarea Palestinei. În soluționarea conflictului din Orientul Mijlociu trebuie să se pornească de la retragerea trupelor israeliene din teritoriile ocupate în urma războiului din 1967, de la recunoașterea independenței și suveranității tuturor statelor din zonă, de la rezolvarea problemei poporului palestinian în conformitate cu interesele și aspirațiile sale legitime — inclusiv de a-și constitui un stat propriu, independent.

România consideră că una din problemele cele mai arzătoare ale lumii contemporane este înfăptuirea dezarmării generale și, în primul rînd, a dezarmării nucleare, realizarea unei păci trainice pe planeta noastră. Se impune mai mult ca oricînd trecerea de la discuții generale despre dezarmare la măsuri concrete, practice de oprire a cursei înarmărilor, de încetare a producției armelor nucleare, lichidarea celor existente și scoaterea în afara legii a întregului armament atomic. În acest scop sînt necesare democratizarea și sporirea eficienței activității Comitetului pentru dezarmare de la Geneva. Ar fi, de asemenea, utilă în această direcție organizarea unei reuniuni internaționale, într-o formă corespunzătoare, sub egida Organizației Națiunilor Unite, care să permită participarea tuturor statelor la dezbaterile și soluționarea acestei probleme vitale pentru existența întregii omeniri. Este o greșeală de neiertat să se creeze popoarelor iluzia că se poate trăi în liniște și securitate, în timp ce în lume se acumulează noi și noi arsenale de arme nimicitoare, sau să se încrucișeze brațele

într-o atitudine fatalistă, pe baza concepției că războiul atomic este inevitabil. Trebuie combătute cu cea mai mare hotărîre psihoza groazei față de inevitabilitatea războiului, spiritul defetist ce se propagă sub diferite forme! Viața a demonstrat în modul cel mai evident că nu există forță sau armament în lume în stare să înfrîngă voința de luptă a unui popor hotărît să-și apere libertatea și independența. (Aplauze). Evenimentele internaționale, creșterea voinței popoarelor și a conștiinței lor atestă cu vigoare că stă mai mult ca oricînd în puterea popoarelor, acționînd unite, să realizeze dezarmarea, să impună excluderea războiului din viața omenirii și să asigure pacea pe planeta noastră. (Aplauze puternice).

Comuniștii trebuie să lupte neobosit împotriva tuturor războaielor nedrepte, de cucerire și dominație, pe care le duc clasele dominante și, în primul rînd, împotriva acelor duse de clasele stăpînitoare din propria țară. În același timp, ei trebuie să susțină lupta justă a popoarelor, războaiele de eliberare națională, de apărare a independenței și integrității naționale. (Aplauze prelungite). În aceasta constă adevărata atitudine internaționalistă a clasei muncitoare, a partidelor comuniste, a forțelor sociale progresiste, în legătură cu războiul.

România militează consecvent pentru a se pune capăt existenței blocurilor militare, pentru promovarea unui nou curs în relațiile internaționale, pentru destindere, colaborare și încredere între state, pentru înfăptuirea unei reale securități în lume.

Soluționarea constructivă, în spiritul păcii și colaborării, a problemelor complexe care preocupă omenirea este de neconceput fără participarea, în condiții de deplină egalitate, la viața internațională a tuturor statelor, indiferent de mărime, de orînduirea lor socială, de regiunea geografică în care se află.

În actualele condiții, un rol deosebit de important au, în această privință, țările mici și mijlocii, țările în curs de dezvoltare, țările nealiniate — care constituie marea majoritate a lumii și care sînt nemijlocit interesate în rezolvarea echitabilă și durabilă a problemelor internaționale, în dezvoltarea liberă a fiecărui popor în condiții de pace și securitate. În acest context se inserîu preocuparea și interesul României de a participa în calitate de observator la reuniunile internaționale ale țărilor nealiniate. Acest interes decurge din principiile generale ale politicii externe a României, de colaborare pe bază de egalitate în drepturi cu toate statele, precum și din convingerea noastră fermă că o conlucrare activă cu țările nealiniate este menită să contribuie la promovarea unei politici internaționale noi, la instaurarea unei noi ordini economice și politice pe planeta noastră.

Organizația Națiunilor Unite, celelalte organisme cu caracter mondial au în această direcție un rol tot mai important, ele oferînd cadrul cel mai propice pentru dezbaterile largă a problemelor, cu participarea activă a tuturor statelor, pentru democratizarea relațiilor internaționale.

O cerință imperioasă a timpurilor noastre este generalizarea în viața internațională, în relațiile dintre state a principiilor deplinei egalități în drepturi, respectării independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, ale nerecurgerii la forță și la

amenințarea cu forța în raporturile interstatuale. Acționînd în acest spirit, să facem totul pentru ca minunatele cuceriri ale științei și cunoașterii umane să servească progreseului, bunăstării și civilizației popoarelor, cauzei păcii și fericirii oamenilor pe pămînt. (*Aplauze puternice*). Astfel vom asigura promovarea unor relații noi, a unui umanism nou, care să asigure popoarelor posibilitatea de a-și afirma multilateral geniul și forțele creatoare într-un climat de prietenie și colaborare.

VII

TRADIȚIILE SOLIDARITĂȚII DE CLASĂ ALE PROLETARIATULUI ROMÂN, POLITICA CONSECVENT INTERNAȚIONALISTĂ A PARTIDULUI NOSTRU, EFORTURILE SALE PENTRU ÎNTĂRIREA UNITĂȚII MIȘCĂRII COMUNISTE ȘI MUNCITOREȘTI, A FORȚELOR PROGRESISTE, ANTIIMPERIALISTE DIN ÎNTREAGA LUME

Stimați tovarăși,

O caracteristică a situației mondiale contemporane, a marilor mutații sociale determinate de avîntul impetuos al forțelor de producție este creșterea continuă a rolului clasei muncitoare în societate și în viața internațională. În țările industrializate, clasa muncitoare constituie în prezent majoritatea națiunii, iar pe plan internațional se afirmă drept forță socială cea mai numeroasă și cea mai revoluționară a zilelor noastre. Un rol important are, de asemenea, țărănimia, care în cele mai multe țări în curs de dezvoltare reprezintă majoritatea populației și forța socială principală în lupta pentru eliberarea națională, pentru progres social. Și pe plan internațional, țărănimia reprezintă astăzi o forță politică de mare însemnătate. A crescut, totodată, ponderea intelectualității, care în condițiile actualei revoluții tehnico-științifice se afirmă tot mai mult ca un puternic factor al progresului social, avînd un rol tot mai important atît pe plan național, cît și pe plan internațional. În dezvoltarea socială a fiecărui popor o contribuție de cea mai mare importanță aduc masele de femei, care se manifestă cu o energie sporită și în lupta mondială împotriva războiului, înarmărilor, pentru destindere, colaborare și pace între națiuni. Tînăra generație constituie, de asemenea, o uriașă forță a lumii de azi, fiind vital interesată în lichidarea vechilor stări de lucruri, a inegalității și discriminărilor, în realizarea unei lumi a dreptății sociale, a libertății politice și naționale. În raport cu situația concretă dintr-o serie de țări, categoriile și păturile mijlocii ale societății ocupă și ele un loc însemnat în lupta pentru democrație, pentru colaborare și pace.

Iată de ce colaborarea pe plan național și internațional a tuturor acestor clase și categorii sociale, îndeosebi unitatea clasei muncitoare, reprezintă factorul determinant al transformărilor revoluționare, naționale și sociale care au loc în viața omenirii contemporane, garanția dezvoltării progresiste a întregii societăți omenești. Devine mai evident că toate aceste forțe sociale, popoarele în general, constituie, în condițiile internaționale actuale, factorul dinamizator al tuturor schimbărilor înnoitoare ale

România, în ce o privește, va milita, ca și pînă acum, cu toată hotărîrea pentru instaurarea unui asemenea climat în viața internațională, își va aduce cu toată energia contribuția la eforturile generale pentru realizarea unor relații noi, a noii ordini economice internaționale, a unei lumi mai drepte și mai bune pe planeta noastră, în care fiecare națiune să se simtă cu adevărat liberă. (*Aplauze puternice*).

lumii, forța hotărîtoare în realizarea unei politici noi, cu adevărat democratice, în viața internațională.

Odată cu creșterea rolului maselor populare în dezvoltarea istorică, în viața națională și internațională, sporește continuu în cadrul fiecărei țări, precum și pe arena mondială, influența organizațiilor politice și profesionale, a organizațiilor revoluționare și democratice. În acest cadru se înscrie dezvoltarea tot mai impetuoasă a mișcării comuniste și muncitorești — forța politică revoluționară cea mai avansată a lumii contemporane. În afara țărilor unde partidele comuniste sînt partide de guvernămînt, comuniștii joacă un rol de o importanță considerabilă în viața social-politică a unui tot mai mare număr de state. Într-o serie de țări din occidentul Europei, la ordinea zilei se pune în mod acut problema participării comuniștilor la activitatea de guvernare a națiunilor. Participarea comuniștilor în guvernele unor țări apare deci ca o necesitate firească, ținînd seama de faptul că ei se bucură de adeziunea și încrederea unei mari părți a poporului. Această participare va accentua și consolida, fără îndoială, dezvoltarea democratică a societății, va asigura soluționarea unor probleme de interes stringent pentru masele populare, va întări independența și suveranitatea țărilor respective. Desigur, intrarea comuniștilor în componența unor guverne nu înseamnă încă trecerea spre socialism, dar constituie un factor important pentru dezvoltarea societății viitoare. Participarea sau neparticiparea la guvernarea unor țări ține deci nu de factori externi, ci de voința poporului respectiv, constituie o problemă internă care exprimă realmente dezvoltarea democratică a societății, deschiderea căilor spre progres social în țările respective. (*Aplauze puternice*).

Un rol important în viața politică contemporană joacă, de asemenea, partidele socialiste și social-democrate, care într-un număr de țări îndeplinesc funcția de partide de guvernămînt. În multe țări, îndeosebi în țările în curs de dezvoltare, un rol important au mișcările de eliberare națională, precum și partidele progresiste de guvernămînt. Există, de asemenea, în diferite țări, partide democratice care se pronunță pentru dezvoltarea progresistă,

independentă a popoarelor lor și care îndeplinească un rol important în viața politică a națiunii, inclusiv ca partide de guvernământ. Existența diferitelor partide democratice și progresiste și a mișcărilor de eliberare este o realitate pregnantă a lumii contemporane. Creșterea înfringerii asupra accelerării proceselor social-politice pozitive impune întărirea colaborării dintre toate aceste forțe, fără deosebire de concepții politice, filozofice și religioase, atât în cadrul fiecărei țări, cât și pe plan internațional.

Pornind de la aceste realități și considerente, Partidul Comunist Român dezvoltă larg colaborarea cu toate partidele revoluționare, progresiste și democratice, întărește continuu solidaritatea și conlucrarea cu ele. Dorește să sublinieze și în acest cadru că solidaritatea internațională și întrajutorarea reciprocă cu celelalte detașamente înainte ale popoarelor au caracterizat întotdeauna mișcarea revoluționară și democratică din România. Voi reaminti și cu acest prilej că revoluționarii români, organizând revoluția din țările române din 1848, au fost în același timp prezenți și pe baricadele luptei revoluționare din alte țări, inclusiv din Franța, așa cum au participat cu arma în mână și în prima revoluție proletară, în eroica luptă a Comunei din Paris. Socialiștii români au întreținut legături cu Internaționala I, cu întemeietorii socialismului științific, Marx și Engels, și încă de la înființarea sa, în 1893, primul partid politic al muncitorilor din România a dezvoltat relații strânse cu partidele socialiste din alte țări, a adus o contribuție activă la viața politică internațională. Spiritul de solidaritate internațională a poporului nostru s-a manifestat și în ajutorul acordat mișcărilor de eliberare a grecilor, revoluționarilor bulgari, în organizarea luptei împotriva dominației străine, pentru eliberare națională, marinarilor ruși de pe vasul „Potemkin” în timpul revoluției din 1905. Acțiunea energică a muncitorilor români care a determinat guvernul țării să acorde azil politic revoluționarilor ruși și să respingă cererea guvernului țarist de a-i preda l-a făcut pe Lenin să declare că guvernul român „nu vrea să se înjosească până într-atât, încât să facă slujbă de polițist la cererea țarului” și că „el procedează așa cum poate proceda numai guvernul unei națiuni care se respectă”.

În spiritul aceleiași consecvente atitudini de solidaritate cu forțele înaintate de pretutindeni, socialiștii români au jucat un rol activ în cadrul reuniunilor internaționale consacrate luptei împotriva primului război mondial. Un moment istoric în cronică solidarității noastre internaționale l-a reprezentat participarea detașamentului revoluționarilor români, în frunte cu Mihail Gheorghiu Bujor, la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, la crincelele bătălii împotriva armatelor intervenționistilor străini. În marea epopee a solidarității se înscrie, de asemenea, participarea antifasciștilor români la lupta contra franchismului în Spania, la luptele de partizani din Franța, la bătăliile duse și în alte țări în cursul celui de-al doilea război mondial împotriva agresorilor hitleriști.

Doreșc să sublinieze că, în același timp, mișcarea revoluționară din țara noastră a primit un puternic sprijin internațional, sub diferite forme, în lupta dusă împotriva exploatării și asupririi, pentru eli-

berare națională și socială. Partidul Comunist Român, întregul nostru popor nu vor uita niciodată ajutorul primit din partea Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, a popoarelor Uniunii Sovietice și a glorioasei ei armate care și-a vărsat singele nu numai pentru eliberarea propriei patrii, ci și pentru zdrobirea definitivă a fascismului, contribuind și la eliberarea întregului teritoriu al României. Lupta comună a ostașilor români și sovietici care și-au vărsat singele pentru eliberarea deplină a țării noastre de sub ocupația hortică și hitleristă și, apoi, pentru eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei a constituit o înaltă expresie a solidarității celor două partide și popoare, a ridicat pe o treaptă nouă relațiile dintre partidele și popoarele noastre. (*Aplauze puternice*).

În același spirit, participarea armatei române la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei reprezintă o expresie pregnantă a solidarității poporului nostru cu lupta acestor popoare prietene, pentru eliberarea de sub dominația fascistă și a Germaniei hitleriste.

În spiritul solidarității internaționale se înscrie, de asemenea, ajutorul multilateral și consecvent acordat de România Republicii Populare Democratice Coreene, Republicii Democratice Vietnam și Frontului de Eliberare Națională din Vietnamul de Sud, forțelor de eliberare națională din Laos și Cambodgia, precum și luptei de eliberare națională din Africa și de pe alte continente, sprijinul activ dat luptei pentru lichidarea definitivă a colonialismului și rasismului, pentru dezvoltarea economico-socială independentă a tuturor popoarelor.

Iată de ce putem afirma cu îndreptățită mândrie că întotdeauna revoluționarii români și-au făcut cu cinste datoria, atât față de propriul popor, cât și față de cauza generală a luptei revoluționare pentru progres și pentru pace. (*Aplauze puternice, prelungite*).

Credincioși acestor bogate tradiții, dezvoltăm larg relațiile de colaborare cu toate partidele comuniste și muncitorești. La baza acestor relații situăm ferm principiile marxist-leniniste ale egalității și respectului reciproc, ale respectării dreptului fiecărui partid de a-și elabora de sine stătător linia politică, strategia și tactica revoluționară, potrivit condițiilor social-istorice concrete din țara respectivă. Pornim de la hotărârile comune ale mișcării comuniste — începând cu hotărârea din 1943 de dizolvare a Cominternului — care a apreciat că nu mai este necesar un centru conducător deoarece partidele comuniste s-au maturizat, iar problemele au devenit atât de complexe și diverse încât nu mai pot fi soluționate decât de către fiecare partid, de către forțele sociale din fiecare țară. (*Vii aplauze*). Corespunzător acestor aprecieri și acestei realități, a rolului pe care fiecare partid comunist îl îndeplinește pe plan național, elaborarea liniei politice, a strategiei și tacticii revine exclusiv partidului respectiv. Prin activitatea revoluționară, teoretică și practică pe care o desfășoară, fiecare partid asigură soluționarea problemelor din propria țară și totodată contribuie la îmbogățirea tezaurului ideologic comun al marxism-leninismului.

Subliniind necesitatea promovării unei politici revoluționare creatoare și autonome de către fiecare partid în împrejurările uriașei diversități de condiții

în care ele își desfășoară activitatea, Lenin arăta în lucrarea sa „Războiul de partizani” că „*Marxismul cere neapărat o abordare istorică a problemei formelor de luptă. A trata această problemă în afara condițiilor istorice concrete înseamnă a nu înțelege a.b.c.-ul materialismului dialectic. În momente diferite ale evoluției economice, în funcție de diferite condiții politice, național-culturale, de trai etc., forme de luptă diferite trec pe primul plan, devin formele principale de luptă, iar în legătură cu aceasta se schimbă la rîndul lor, și formele de luptă secundare, accesorii. A încerca să răspunzi prin da sau nu la întrebarea dacă trebuie sau nu folosită o anumită metodă de luptă, fără a analiza amănunțit condițiile concrete în care se află mișcarea dată în stadiul respectiv al dezvoltării ei, înseamnă a părăsi cu desăvîrșire terenul marxismului...*” Viața demonstrează într-un mod tot mai pregnant că stabilirea căilor de înfăptuire a revoluției și trecere la socialism, caracterul pașnic sau nepașnic al acestora, formele și metodele luptei revoluționare și ale construcției noli orînduirii depind de situația istorică concretă națională, de realitățile sociale specifice din fiecare țară. Iată de ce stabilirea strategiei și tacticii revoluționare, aprecierea căilor de urmat nu pot constitui decît o problemă exclusivă a fiecărui partid, și nimeni nu-și poate asuma răspunderea de a da sfaturi, de a se amesteca în treburile vreunui partid, deoarece alegerea căilor de luptă aparține exclusiv numai forțelor sociale interne din fiecare țară. (Aplauze puternice). În acest sens, încă în condițiile secolului trecut, cînd mișcarea socialistă se afla la începuturile sale, în timpul Internaționalei I, Karl Marx sublinia în mod deosebit de clar, în interviul acordat unui corespondent al ziarului „The World”, că „*în fiecare parte a lumii, mișcarea noastră prezintă aspecte speciale, iar muncitorii de acolo țin seama de acest lucru și a pășesc pe propria lor cale la înfăptuirea ei... Alegerea unei căi sau alteia este treaba clasei muncitoare din această țară. Internaționala nu-și permite să dicteze în această chestiune și nici măcar să dea sfaturi*”.

Fără îndoială, fiecare partid răspunde în fața membrilor săi, a clasei muncitoare și a propriului popor pentru orientarea sa politică și pentru activitatea practică pe care o desfășoară. Prima cerință a unui partid revoluționar constă în a conduce propriul popor în lupta pentru apărarea intereselor economice și politice ale maselor, pentru dreptate socială și democrație, pentru apărarea integrității și independenței țării. Rezultatele obținute în această luptă reprezintă criteriul esențial de apreciere a atitudinii revoluționare, marxist-leniniste a fiecărui partid. Aceasta nu numai că nu vine în contradicție cu solidaritatea internațională, ci, dimpotrivă, constituie o cerință sine qua non a adevăratului internaționalism proletar. Engels arăta cu deplină îndreptățire, în scrisoarea de răspuns trimisă unui fruntaș al mișcării muncitorești italiene, că „*în mișcarea muncitorească, ideile cu adevărat naționale, care corespund faptelor economice, industriale și agricole, ce caracterizează starea națiunii respective, sînt în același timp și idei cu adevărat internaționale*”. Așa cum am mai arătat și în alte împrejurări, apărarea intereselor propriului popor, dezvoltarea cuceririlor sale revoluționare, asigurarea victoriei

socialismului în fiecare țară constituie criteriul fundamental al internaționalismului. În orice împrejurare, comuniștii trebuie să apere necondiționat interesele propriului popor, integritatea și suveranitatea patriei, cauza socialismului și păcii. (Aplauze puternice).

Mai mult ca oricînd, în actuala epocă de mari transformări revoluționare naționale și sociale, poziția justă a partidelor comuniste în aceste probleme vitale constituie un factor esențial pentru promovarea unei politici noi atît pe plan național, cit și internațional. Este un adevăr axiomatic că nu poate fi revoluționar și internaționalist adevărat acela care nu luptă pentru apărarea intereselor proprii clasei muncitoare, ale propriului său popor. De altfel, însăși noțiunea de internaționalism presupune existența statelor naționale, a partidelor și organizațiilor revoluționare și democratice independente. Tocmai pe această bază se stabilesc relații de colaborare și solidaritate în lupta comună.

Pornind de la creșterea rolului fiecărui partid pe plan național, este necesar să se găsească formele cele mai potrivite de relații, de colaborare, pentru realizarea unei unități de tip nou, bazate pe egalitate și respect reciproc, pe neamestec în treburile interne. Deosebirile de păreri, cîmst divergențele în legătură cu o problemă sau alta între partide sînt uneori inevitabile, ținînd seama de marea diversitate a împrejurărilor în care ele acționează. Dar toate acestea trebuie soluționate în mod tovrășesc, pe baza stimei și respectului reciproc, a răspunderii fiecăruia față de cauza întăririi solidarității internaționale. La temelia unității de tip nou trebuie să se afle concepția revoluționară a materialismului dialectic și istoric, marxism-leninismul aplicat creator în conformitate cu condițiile specifice, concrete din fiecare țară. În acest fel, concepția despre unitate și noțiunea de internaționalism vor căpăta un conținut nou, un nou înțeles, corespunzător epocii în care trăim.

Înțelegem noțiunea de internaționalism ca o noțiune amplă și cuprinzătoare care, corespunzînd schimbărilor petrecute în lume, trebuie să includă toate forțele progresiste și antiimperialiste. Cînd se vorbește de internaționalism proletar se înțelege, de regulă, solidaritatea clasei muncitoare.

De asemenea, cînd se vorbește de internaționalism socialist se înțelege solidaritatea și unitatea țărilor socialiste. Desigur, în condițiile existenței în lume a mai multor state socialiste, un criteriu important al internaționalismului este atitudinea de solidaritate a acestor state între ele, promovarea unor relații de deplină egalitate și întrajutorare tovrășească între toate țările respective, în scopul înfloririi multilaterale a fiecărei națiuni socialiste, al victoriei socialismului și comunismului în fiecare țară.

Dar cu aceasta nu am epuizat noțiunea de solidaritate internațională. Se știe că o latură importantă a spiritului internaționalist o reprezintă atitudinea față de mișcările de eliberare națională, precum și lupta împotriva imperialismului, colonialismului și neocolonialismului, pentru dezvoltarea independentă a popoarelor. „*Nu poate fi socialist — spunea V. I. Lenin în «Socialismul și Războiul» — proletariatul care se împacă cu oricît de mică vio-*

lență din partea „propriei» sale națiuni împotriva altor națiuni”.

În actualele condiții internaționale, lupta pentru lichidarea subdezvoltării, solidaritatea cu țările rămase în urmă și sprijinul acordat progresului lor economico-social mai rapid, lupta pentru făurirea noului ordinii economice internaționale constituie, de asemenea, o latură nouă, de o deosebită însemnătate, a internaționalismului.

O altă expresie a internaționalismului o reprezintă lupta pentru dezarmare, pentru eliberarea omenirii de coșmarul unor noi războaie, pentru pace în lume.

Mai mult ca oricând internaționalismul presupune respectarea dreptului fiecărui popor de a fi deplin stăpîn pe destinele sale, de a se dezvolta în mod liber și independent.

Iată de ce internaționalismul nu poate fi redus numai la o latură, oricît de importantă ar fi aceasta, ci trebuie înțeles și aplicat în toată complexitatea și amploarea semnificației sale.

Se poate afirma, deci, fără teama de a greși, că noțiunea de internaționalism presupune participarea activă la soluționarea democratică, corespunzător intereselor fiecărui popor, a tuturor problemelor complexe ale lumii de astăzi, precum și întărirea solidarității militante cu toate forțele progresiste, antiimperialiste. În această concepție este de înțeles că internaționalismul nu poate fi sinonim cu sacrificarea intereselor nici unui popor în numele unor așa-zise interese generale sau al unor interese speciale. Dimpotrivă, internaționalismul presupune luarea în considerație și salvagardarea intereselor fiecărei națiuni și, pe această bază, slujirea intereselor generale ale socialismului, ale progresului social și păcii. (*Aplauze puternice, prelungite*).

În ce privește Partidul Comunist Român, în spiritul glorioaselor sale tradiții, al concepției ample, marxist-leniniste în care înțelege internaționalismul, va acționa și în viitor pentru dezvoltarea colaborării cu toate partidele comuniste și muncitorești, pentru depășirea divergențelor și deosebirilor de păreri, pentru întărirea solidarității și unității de tip nou din mișcarea comunistă și muncitorească.

Partidul nostru se pronunță pentru lărgirea contactelor și schimbului de experiență între partide, precum și pentru dezbaterile libere a problemelor noi ivite în mișcarea comunistă și muncitorească. Considerăm că numai așa se pot întări unitatea și solidaritatea, se pot clarifica problemele controversate, se pot dezvolta științele sociale, se poate realiza un nou avînt al marxism-leninismului creator.

În acest spirit, partidul nostru participă activ la pregătirea conferinței partidelor comuniste și muncitorești din Europa, care după părerea noastră se poate ține în orice moment. Apreciem că această reuniune trebuie să fie un cadru larg, profund democratic pentru schimb de experiență și păreri, care să ducă la dezvoltarea creatoare a învățăturii marxist-leniniste, la îmbogățirea ei cu noi concluzii desprinse din experiența și practica revoluționară a partidelor comuniste și muncitorești. Reuniunea trebuie să contribuie la afirmarea în viață a principiilor solidarității de tip nou, la întărirea coeziunii și colaborării partidelor comuniste și muncitorești și, totodată, să ducă la intensificarea luptei tuturor

forțelor progresiste și democratice, a tuturor popoarelor de pe continentul nostru pentru securitate și pace în Europa și în lume. (*Aplauze puternice*).

Partidul nostru va acționa, de asemenea, și în viitor, pentru dezvoltarea relațiilor sale cu partidele socialiste și social-democrate, considerînd că aceasta constituie o necesitate obiectivă de care depinde triumful luptei generale pentru progres social și pace. Așa cum am menționat și la Congresul al XI-lea, se impune în mod imperios ca în actuala etapă a dezvoltării social-politice să se depună eforturi susținute, și dintr-o parte și din alta, pentru găsirea căilor în vederea depășirii vechilor stări de lucruri și înfăptuirii unei adevărate reconcilierii istorice între comuniști și socialiști.

Vom extinde, totodată, relațiile noastre cu mișcările de eliberare națională, cu partidele progresiste de guvernămint, cu alte partide și organizații democratice, acționînd neabătut pentru unirea tot mai strînsă a forțelor care se pronunță și luptă împotriva vechii politici imperialiste, pentru dezvoltarea liberă a popoarelor.

Partidul nostru, întregul popor vor face totul pentru a contribui la realizarea unor relații internaționale noi, în care fiecare popor, fiecare națiune să se poată dezvolta liber, să-și făurească o viață de bunăstare și fericire într-o lume a păcii și colaborării pe planeta noastră. (*Aplauze puternice, prelungite*).

Dragi tovarăși,

Am înfățișat pe larg problemele fundamentale ale politicii interne și externe ale partidului nostru și ale Republicii Socialiste România, pentru a avea o imagine cit mai clară și cit mai completă asupra direcțiilor și principiilor activității ideologice, educației politice și culturale, de formare a omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului.

Înfăptuirea mărețului Program al partidului, a Directivelor privind dezvoltarea economico-socială în cincinalul 1976-1980 și în perspectivă, pînă în 1990, necesită unirea eforturilor tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, ale întregului nostru popor.

Societatea socialistă multilateral dezvoltată și comunismul nu pot triumfa fără crearea unei puternice baze tehnico-materiale și, totodată, a unei vieți spirituale elevate, care să asigure satisfacerea din plin a cerințelor maselor populare, a aspirațiilor de bunăstare și fericire ale întregului nostru popor.

În acest sens, Congresul educației politice și al culturii socialiste va trebui să dezbată aprofundat, în spirit critic și autocritic, să evidențieze marile realizări, dar totodată să dezvăluie cu curaj lipsurile și greșelile și, pe această bază, să tragă concluziile pentru activitatea de viitor. În același timp, congresul va trebui să elaboreze un plan unitar de măsuri cu privire la întreaga activitate educativă și culturală de formare a conștiinței socialiste a poporului nostru, pe baza celor mai înaintate cuceriri ale științei și cunoașterii umane, a materialismului dialectic și istoric. (*Aplauze puternice*).

Aceste planuri de măsuri vor trebui să dea acțiunilor din domeniul educației și culturii o orientare

clară, în spiritul politicii generale a partidului nostru în domeniul educației și culturii, pentru ridicarea activității de formare a omului nou la un nivel superior, corespunzător noii etape istorice a evoluției patriei noastre.

Congresul trebuie să dea un puternic imbold întregii activități a maselor largi populare pentru realizarea planului pe 1976, a cincinalului actual, pentru ridicarea României pe o treaptă superioară de dezvoltare economico-socială.

Fără îndoială, hotărârile congresului nostru vor duce, de asemenea, la intensificarea activității noastre internaționale consacrate întăririi solidarității cu toate forțele progresiste, antiimperialiste, în lupta pentru colaborare trainică, pentru o lume mai dreaptă și mai bună. *(Aplauze puternice)*.

Îmi exprim deplina convingere că lucrările și hotărârile congresului vor corespunde pe deplin ce-

rințelor partidului, așteptărilor întregului nostru popor.

Cu aceste gânduri și cu această convingere, vă urez dumneavoastră, tuturor activiștilor din domeniul educației și culturii, al activității ideologice, creatorilor de literatură și artă, tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate — făuritorii valorilor materiale și spirituale ale societății noastre — noi și mărețe succese în întreaga activitate de ridicare a patriei noastre pe noi culmi de progres și bunăstare, de fericire și libertate. *(Aplauze puternice, prelungite ; urale și ovații. Se scandează îndelung „Ceașescu—P.C.R. !”, „Ceașescu și poporul !”. Cei prezenți în sală ovaționează minute în șir pentru Partidul Comunist Român, pentru Comitetul Central, pentru secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceașescu)*.

MĂRTURII DOCUMENTARE

Documentele ce se prezintă * provin de la organele de poliție din anii 1940–1944, majoritatea din perioada cea mai grea pentru întregul nostru popor și cu cele mai mari riscuri pentru elementele comuniste, democratice care se opuneau, protestau sau organizau acțiuni împotriva dictaturii militarofasciste, împotriva războiului.

Documentele menționează măsurile preconizate de organele de partid, în special din capitală. Este vorba în primul rând de răspîndirea în rândul maselor a politicii Partidului Comunist Român prin intermediul publicațiilor, manifestelor, fluturașilor și a propagandei de la om la om.

Rezultă în mod convingător că, cu toate măsurile luate, cu toată concentrarea de forțe polițienești, autorii rămîneau nedescoperiți iar materialul de propagandă ajungea în rândul maselor. Pentru aceasta conducerea organelor polițienești își expunea de multe ori nemulțumirea că subordonații nu puteau să prindă pe autori, iar Ion Antonescu, în disperare că nu poate stăpîni situația, dădea cele mai severe dispoziții așa cum sint cele din documentul nr. 9.

Alte documente vorbesc despre încercarea de organizare a demonstrațiilor cu ocazia aniversării unor evenimente din istoria mișcării muncitorești, despre diferite forme de exprimare a nemulțumirii: în fața mulțimii adunate în piață, în magazine etc., ori în întruniri „zburătoare” la intrarea și ieșirea muncitorilor din fabrici.

Condițiile în care trebuiau să se desfășoare asemenea acțiuni, riscul ce și-l asumau comuniștii, reies din măsurile luate și din concentrările masive de forțe ale organelor polițienești de care ne vorbește documentul din 10 decembrie 1942.

O problemă importantă ce se desprinde din documentele întocmite chiar de organele de siguranță este atitudinea ostilă a maselor muncitoare față de regimul antonescian, de războiul antisovietic și de trupele hitleriste din țară. Pe măsură ce războiul se prelungea și lipsurile deveneau tot mai apăsătoare, starea de spirit a maselor se înrăutățea, ceea ce determina Prefectura poliției capitalei să arate într-un ordin către comisariatele de poliție că „aproape în toate cartierele apar zilnic pe ziduri scrisse lozinci comuniste ca „Pace”, „Jos nemții”, „Jos guvernul” etc. și că „toți cred că scăparea stă numai într-o pace separată și izgonirea germanilor”.

Una din preocupările principale și permanente ale Partidului Comunist a fost aceea de a atrage în luptă, sub diferite forme și celelalte partide și grupări politice, începînd de la participarea în comitetele de scumpete și de apărare cu membrii acestora pînă la alianțe politice cu conducerea lor. Comuniștii trebuiau să dovedească în toate acți-

nile în care veneau în contact cu masele, și mai ales cu reprezentanții ai fostelor partide politice, cit mai multă maleabilitate „aceasta spre a ușura și netezi calea către înțelegeri chiar mărunte și locale care să aibă drept obiectiv acțiunea anti-germană, antiantonistă și pentru pace” (doc. nr. 13...).

Despre acțiunile pe linia stabilirii alianțelor aflăm din documentele din 1941 ianuarie 8, 1941 august 29 și 1943 februarie 7.

Din preocupările P.C.R. n-au lipsit nici măsurile legate de apărarea tineretului, de atragerea lui de partea luptei împotriva regimului antonescian și a războiului. Edificator în acest sens este documentul din 14 octombrie 1942.

În sfîrșit, ca una din formele concrete de luptă contra regimului și a războiului a fost sabotajul (doc. nr. 10).

VASILE ARIMIA

1

1940 aprilie 29, București. Ordin al Prefecturii Poliției Capitalei către Comisariatul 4 Poliție pentru a lua măsuri de contracarare a acțiunilor comuniste pentru ziua de 1 mai 1940.

PREFECTURA POLIȚIEI CAPITALEI
Serviciul poliției sociale
și al informațiilor
29 aprilie 1940

U r g e n t

COMISARIATUL POLIȚIEI

Cu ocazia zilei de 1 Mai, Comitetul Central al Partidului Comunist din România a tipărit clandestin un manifest redactat în limbile română și ungară, care s-a distribuit astă noapte în Capitală în cartierele muncitorești ale fabricilor de țesătorie și tăbăcării din raioanele Comisariatelor de Poliție 14 și 22.

Pe anumite străzi din raionul Comisariatului 13 Poliție s-a șablonat emblema comunistă cu Secera și Ciocanul.

Această acțiune clandestină comunistă fiind desfășurată în vederea zilei de 1 Mai, este de presupus că va fi repetată cu intensitate la noapte și mai ales miine noapte, pentru ca în dimineața zilei de 1 Mai să se determine muncitorimea de a ieși să demonstreze cu prilejul congresului breslelor, strigînd lozincile comuniste.

În scop preventiv pentru paralizarea oricărei acțiuni, domnul Prefect al Poliției ordonă organelor în subordine intensificarea tuturor măsurilor necesare, înțelegînd prin aceasta organizarea unui serviciu informativ prin elemente de încredere care să vă pună în cunoștință la timp, despre intențiile respectivelor, concentrarea personalului la Comisariate și organizarea unor patrulări permanente, mai ales noaptea, cu jandarmi de la Legiunea de Pază și gardieni publici, precum și supravegherea elementelor comuniste cunoscute că locuiesc în raionul dv.

Domnul Prefect al Poliției este contrariat de faptul că organele în subordine ale Prefecturii, inclusiv jandarmii și gardienii publici și gardienii special detașați în acest scop în cartierele fabricilor, nu reușesc de atîta timp să aresteze și să prindă în flagrant delict pe distribuitorii de manifeste și pe indivizii ce șablonază emblema comunistă, și de aceea recomandă ca măsurile de patrulare să fie astfel luate și executate, pentru ca să se obțină rezultatele urmărite.

Prefectul poliției capitalei,
ss. indescifrabil

* Documentele au fost selecționate de : Alecsenia Andone, Cohn Emilia, Dinu Cristina, Tatomir Virgil, Tudorică Mioara.

2

1940 aprilie 30, București. Ordinul Prefecturii Poliției Capitalei către comisariatele de Poliție din Capitală pentru a lua măsuri de împiedicare a acțiunilor Comitetului local din București al Partidului Comunist Român, organizate cu prilejul zilei de 1 Mai 1940.

PREFECTURA POLIȚIEI CAPELAI
Serviciul poliției sociale

30 aprilie 1940

În ultimul timp conducerea centrală a Partidului Comunist a mai dat comitetului local din București următoarele instrucțiuni în vederea acțiunilor puse la cale pentru ziua de 1 Mai.

1. S-a hotărât definitiv să se încerce o manifestație de stradă cu muncitorii simpatizanți comuniști din fabrici în fața sălii Cinematografului ARO, unde se vor strânge din timp în grupe mici pe străzile lăturale.

La momentul oportun, cînd congresiștii vor ieși din sala pentru serbarea cîmpenească, manifestația comunistă să se producă în fața lor prin strigarea lozincilor.

2. Pentru interiorul sălii s-au luat măsuri ca acei comuniști care au reușit să pătrundă pînă în prezent în breslele muncitorești să facă gardă de autoapărare în jurul funcționarului particular Vinea care a primit ordinul Partidului Comunist să ia cuvîntul în plenu adunării și să difuzeze lozincile comuniste.

3. S-a emis ideea ca participanții comuniști la această întrunire să se folosească de bilete de intrare ce le vor fi date de către delegații comuniști din bresle.

În special funcționarul particular Vinea se află în posesiunea unui asemenea bilet de intrare.

Se intenționează a se răspîndi manifeste comuniste și în sala de întrunire.

Arh. St. Buc., fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 2/1940, f. 196, orig.

3

1941 ianuarie 8. Notă a organelor de siguranță referitoare la activitatea comunistilor în rîndul maselor muncitoare în legătură cu atitudinea față de politica guvernului.

Organizația locală din Capitală a Partidului Comunist din România, sesizată de conducerea partidului, a dat organelor subordonate instrucțiuni, susținînd că masele muncitorești au pierdut încrederea în actualul regim, că aceștia îl socotesc responsabil de dificultățile situației economice de astăzi și că lipsa anumitor articole de primă necesitate, în special alimentare, a atras resentimentul populației împotriva trupelor germane aflate în țară, avînd repercusiuni și asupra stării de spirit din armată.

În continuare instrucțiunile susțin că această situație care — după părerea cercurilor conducătoare comuniste — îngreuează încercările comandanților români și germani de a desăvîrși amănuntele în vederea planurilor expansioniste ale „imperialismului german” trebuie să fie utilizată în acțiunea de „clarificare” a maselor, preconizîndu-se că organizațiile raionale să reînceapă șablonarea de lozinci comuniste, împotriva regimului legionar și a Germaniei.

Organizația locală mai arată, în instrucțiunile sale că această acțiune trebuie să accentueze asupra faptului că Partidul Comunist a fost primul care a început lupta împotriva actualului regim și a prezenței trupelor germane în țara noastră.

Aceleași instrucțiuni arată că atît evenimentele internaționale în perspectivă cît și „nemulțumirile interne” pot fi utilizate de burghezie pentru crearea de noi metode de captură a maselor, considerînd în modul acesta ca nefiind exclusă posibilitatea declanșării unei revoluții dirijate de elemente străine de „nevoile maselor muncitoare”.

Totodată se susține că pentru a preîntîmpina din timp intențiile „burgheziei”, membrii partidului au

obligația de a accentua asupra tuturor acțiunilor întreprinse de conducere, concomitent cu începerea unei acțiuni de demascare a intențiilor „burgheze” ale fostelor partide democratice și în special social-democrat și național-tărănesc.

Pentru această acțiune organizația locală dă indicațiuni în sensul de a se utiliza relațiunile pe care membrii sau simpatizanții le au cu membrii partidelor amintite, iar acolo unde este posibil să se creeze comitee de scumpete, de apărare sau sindicale. În încheiere instrucțiunile prevăd pentru raionale obligativitatea de a raporta săptămînal asupra rezultatelor acestor acțiuni expunînd amănunțit despre numărul și componența comitetelor constituite.

Arh. St. Buc., fond Ministerul de Interne, dosar 8746/1941, copie.

4

1941 ianuarie 17, București. Ordin circular trimis de Prefectura Poliției Capitalei, serviciul de siguranță la comisariate în legătură cu urmărirea instalării unui aparat de radio-difuziune mobil, de către comuniști în cercurile muncitorești, în scopul continuării propagandei.

ROMÂNIA
MINISTERUL INTERNELOR
PREFECTURA POLIȚIEI CAPELAI
Serviciul de siguranță
17 ianuarie 1941

Secret
PERSONAL-CONFIDENTIAL

CIRCULARA LA COMISARIATE
CIRC. 37

Sîntem informați că Partidul Comunist din România a luat inițiativa instalării unui aparat de radio-difuziune mobil, pe un automobil, în scopul continuării propagandei comuniste, în cercurile muncitorești.

Emissiunile vor avea loc în special cînd lucrătorii intră sau ies din fabrică.

Față de cele de mai sus, vă invităm să luați severe măsuri pentru verificarea informației în raza Comisariatului dv. și a ne raporta rezultatul de urgență.

p. PREFECT.
ss. indescifrabil.

p. Șeful serviciului
ss. indescifrabil

Arh. St. Buc., fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 1472/1941, f. 12, orig.

5

1941 iulie 19. Notă a organelor Serviciului special de Informații referitoare la activitatea comunistilor în întreprinderile industriale.

În ultimul timp, conducătorii muncitorimii comuniste din întreprinderile industriale și-au îndreptat atențiunea asupra unor obiective de ordin informativ și de sabotaj.

În acest sens, în ziua de 18 iulie a.c. a avut loc o constătuire, la care au luat parte o serie de fruntași comuniști care activează pe linie muncitorească, din întreprinderile industriale „Vulcan”, „Pirrotechnia Armatei”, „Fabrica de Măști”, „Malaxa” și „Voința”.

Cu această ocazie, s-a luat cunoștință de următoarele noi instrucțiuni primite din partea conducerii comuniste:

1. Toți comuniștii care activează pe linie muncitorească să adune date informative cu privire la măsurile ce se iau de către întreprinderile respective pe timpul bombardamentelor aeriene.

2. Să stabilească punctele în care sînt situate centrele mai importante ale întreprinderilor ca spre exemplu depozite cu materiale inflamabile și modul cum sînt camuflate.

3. Fiecare să prezinte o schiță asupra modului de organizare a unui post de pază din întreprindere și numărul persoanelor care îl compun.

4. Să recunoască locul în care se află instalată centrala telefonică a întreprinderii respective, dacă are cablu aerian sau subteran și direcția în care e întins acesta.

5. Care este forța motrice de energie electrică a întreprinderii și dacă motoarele sînt oprite în timpul alarmelor aeriene.

Se menționează că toate aceste date trebuie adunate în termen de opt zile, cînd, centralizate, vor fi înaintate conducerii comuniste.

Totodată, instrucțiunile date cer muncitorimii comuniste să semnaleze pe toți acei ce stau în calea realizării idealului mișcării comuniste, care „pe-depsește pe trădători”.

Arh. St., Buc., fond Ministerul de Interne, dosar 8746/1941, copie.

6

1941 august 29. Notă a Prefecturii Poliției Capitalei în legătură cu dispozițiile date de C.C. al P.C.R. în ce privește atitudinea față de social-democrați și de național-tărăniști.

Din partea Comitetului Central al Partidului Comunist s-au dat raionalele instrucțiuni ca să slăbească acțiunea lor de mase, scoțînd din uz criticile aduse conducătorilor social-democrați și național-tărăniști, întrucît în urma unor întrevederi între reprezentanții Partidului Comunist și purtătorii de cuvînt ai centrului și aripei stîngi național-tărăniște, au intervenit unele acorduri privitoare la realizarea unui plan de luptă comun.

Conducătorii național-tărăniști de extremă stînga, influențați de evoluția bătăliilor militare și diplomatice, net favorabile sovietelor și anglo-americanilor, au luat unele angajamente după cum urmează: Să înlăture rezistența sefilor de dreapta național-tărăniști, ostilă oricărei colaborări cu Partidul Comunist, să netezească drumul spre o înțelegere bazată pe un plan minimal de acțiune comun între Partidul Comunist și Social-Democrat, să sprijine acțiunea de la Londra a guvernului român prezidat de Viorel Tilea, în sensul unei înțelegeri româno-anglo-sovietice.

Partidul Comunist are interes prin publicitatea ce s-ar face să creeze un curent care în mod firesc ar duce la slăbirea moralului filo-germanilor din țară.

Comitetul Central arată că eforturile făcute în sensul celor de mai sus, trebuie sprijinite de întregul activ al partidului, trecîndu-se de urgență la o dirză acțiune de mase, urmărindu-se apropierea de pătura muncitorească a celor de sub influența celor două partide, motivînd că la primul eșec al germanilor forțele democratice din întreaga Europă vor trece la acțiuni și vor răsturna tot ceea ce au creat Hitler și cu Mussolini.

Acțiunile antigermene și antirăzboinice care au început în Franța, Belgia, Elveția, Polonia, Bulgaria și Iugoslavia, sînt socotite ca prefața marilor acțiuni ce vor începe în toamna acestui an.

În ceea ce privește situația Turciei Comitetul Central al Partidului Comunist arată că, ținîndu-se seama de acțiunea din Iran, de poziția geografică și structura economică a statului turc, care mai are de lăcidat cu efectele propagandei germane, va trece în lagărul anglo-sovietic cu toată dirzenia luptelor diplomatice și propagandistice ce se dau în jurul acestei chestiuni.

Locala de partid cere membrilor activi să pătrundă în cercurile supușilor iugoslavi din țară care sînt ușor de împins la acțiuni contra germanilor și filogermanilor.

Arh. St. Buc., fond Ministerul de Interne, dosar 8746/1941, orig.

7

1941 septembrie 3, București. Circulara Prefecturii Poliției Capitalei către unitățile în subordine pentru urmărirea celor care vor răspîndi manifeste comuniste în noaptea de 5/6 septembrie 1941.

ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
Prefectura Poliției Capitalei
Serviciul Poliției de siguranță
3 septembrie 1941

COMISARIATUL 4 POLIȚIE

Fiind informați că partidul comunist a hotărît ca în noaptea de 5/6 septembrie să răspîndească pe întreg cuprinsul Capitalei manifeste comuniste, care vor cuprinde o serie de lozinci cu caracter revoluționar la adresa Conducătorului Statului și Armatei Germane (sic).

Cu răspîndirea acestui material vor fi însărcinate numai elemente capabile și devotate mișcării comuniste.

Vă rugăm a lua măsuri pentru urmărirea și arestarea celor ce vor întreprinde asemenea acțiuni.

PREFECTUL POLIȚIEI
ss. indescifrabil

ȘEFUL SERVICIULUI
ss. indescifrabil

Arh. St. Buc., fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 6/1941, f. 143, orig.

8

1942 octombrie 17. Notă a Prefecturii poliției capitalei despre acțiunea Partidului Comunist în rîndurile tineretului.

În legătură cu acțiunea pentru cucerirea tineretului, considerată ca una din cele mai importante acțiuni ale tuturor secțiunilor comuniste din întreaga lume, conducerea Partidului Comunist a dat următoarele îndrumări:

În toate organizațiile de partid, tineretul va trebui să-și aibă reprezentanții săi.

Întregul activ de partid are sarcina să contribuie la pregătirea politică a tineretului atras pe linile partidului și la pregătirea revoluționară a celor mai avansați.

În linii generale, pregătirea tineretului va trebui să aibă la bază patriotismul, așa cum este trasat de către partid, și respectul rasei umane.

Cu cit încercările conducătorilor germani și români pentru cucerirea tineretului sînt mai accentuate, cu atît Partidul Comunist își propune să fie activ în lupta sa de atragere a tineretului.

Astfel, întregul tineret de sub influența partidului din școli și universități, asociații sportive, culturale și religioase cit și cei folosiți la munci extrașcolare și în formațiuni premilitare, are sarcina să accentueze acțiunea de lărgire a cercului lor în rîndul tineretului.

Acțiunea va fi sprijinită de întregul activ de partid.

Raioanele au sarcina să trimită sau să formeze în toate aceste asociații, în care partidul nu este reprezentat prin tineret de partid, tineri bine pregătiți.

În acțiunea de șablonare se va căuta să se dea înțietate lozincilor adresate tineretului.

Arh. St. Buc., fond Ministerul de Interne, dosar 8747/1942, copie.

9

1942 noiembrie 25. Rezoluția lui Ion Antonescu pentru suprimarea organizației comuniste și arestarea Comitetului Central.

R E Z O L U Ţ I I
cu caracter de instrucţiuni
ale Domnului Mareşal Antonescu

25 noiembrie 1942

Din oficiu
nr. 14.851 cc.

Cuprinsul

Hotărîrea Comitetului Central al partidului comunist de a continua editarea şi răspîndirea buletinului „România Liberă”.

R E Z O L U Ţ I A

Toate publicaţiile bănuite ca subvenţionate de organizaţia comunistă, sau cu tendinţe comuniste, să fie suprimate imediat.

Raport de executare.

Conform instrucţiunilor ce am dat la Consiliul de ieri, Ministrului de Interne, să se aresteze membrii „Comitetului Central”, de îndată ce sînt identificaţi, precum şi toţi comuniştii de marcă care încă militează clandestin”.

Arh. St. Buc., fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri, dosar 4/1940, orig.

10

12 decembrie 10, Bucureşti. Ordin al Prefecturii Poliţiei Capitalei, Direcţia Poliţiei de Siguranţă către unităţile în subordine pentru a împiedica comemorarea a 24 de ani de la demonstraţia muncitorilor din piaţa Teatrului Naţional din 13 decembrie 1910.

PREFECTURA POLIŢIEI CAPITALEI

Dir. Poliţiei de siguranţă

10 decembrie 1942

ORDIN DE SERVICIU nr. 214 S.S.

În vederea zilei de 13 Decembrie 1942, cînd se împlinesc 24 ani de la reprimarea mişcării greviste şi rebeliunii comunistilor din Piaţa Teatrului Naţional, ce a avut loc la 13 Decembrie 1910, avem informaţia că, Conducerea Centrală a Mişcării Comuniste clandestine din România a hotărît să comemoreze această zi în modul următor :

1. Elementele comuniste din Capitală să şablonizeze pe garduri şi ziduri, lozinci comuniste împotriva fascismului şi războiului şi pentru pace imediată cu Rusia bolşevică.

2. Toţi membrii acestei mişcări cît şi simpatizanţii, sînt obligaţi să difuzeze materialul scris de propagandă comunistă ce eventual îl posedă asupra lor şi în acelaşi timp, să şablonizeze pe etichete gumate lozinci comuniste, după care apoi să le lipească în locurile cele mai frecventate de public (pieţe, intrări în fabrici, căruţele tărăneşti etc.).

3. Avînd în vedere ultima majorare a preţurilor la produsele C.A.M., petrol lampant, articole alimentare, produse manufacturale de primă şi imediată necesitate, agenţii comunisti vor îndemna muncitorii de la întreprinderile industriale ca să formeze delegaţii care să se prezinte administraţiilor întreprinderii pentru a cere majorarea salariilor, întrucît nu pot face faţă nevoilor vieţii, cu salariul ce primesc.

4. Toţi membrii de partid sînt obligaţi să facă propagandă în rîndurile prietenilor şi cunoscuţilor în scopul de a le vorbi despre însemnătatea mişcării revoluţionare de stradă de la 13 Decembrie 1910, pentru clasa muncitoare.

5. Mişcarea comunistă va căuta să delege elemente capabile a înflăcăra masele, care se vor infiltra în aglomeraţiunile de la mori, brutării, magazine de coloniale, depozite de distribuirea petrolului lampant, cu misiunea de a împinge mulţimea adunată acolo, la acţiuni de dezordine prin specularea lipsurilor, cu care ocazie vor acuza guvernul şi armata germană de aceste lipsuri.

6. Delegaţiuni de comunisti vor însoţi membrii familiilor celor căzuţi cu ocazia rebeliunii de la

13 decembrie 1918, la cimitirele unde aceştia sînt înmormîntaţi, pentru a depune coroane de flori şi pentru a le preamîri fapta lor eroică pentru interesele clasei muncitoare.

7. În zilele de 12 şi 14 decembrie 1942, comuniştii vor căuta să comemoreze această zi prin întruniri „zburătoare” la intrarea şi ieşirea muncitorilor din fabrici, dar în special de la întreprinderile : „Atelierele C.F.R. Griviţa”, „Pirotehnia Armatei”, „S.T.B.”, „C.A.M. Belvedere” şi altele.

8. Centrala mişcării comuniste a hotărît ca toţi muncitorii, în semn de reculegere pentru cei căzuţi la 13 decembrie 1918 în piaţa Teatrului Naţional, să întrerupă lucrul 5 minute, oriunde s-ar afla. Aceasta constituie şi un act de sabotaj pasiv.

9. Tot în vederea zilei de 13 decembrie sînt informaţi că conducerea localei comuniste din Bucureşti a dat dispoziţiuni responsabililor de sectoare să aleagă oameni hotărîţi şi devotaţi mişcării ca să pună la cale şi să execute acte de sabotaj activ în întreprinderile industriale, în special acelea care lucrează pentru armată, aceasta în mod demonstrativ, pentru a dovedi în faţa maselor nu numai existenţa unei mişcări comuniste, dar şi că aceasta execută dispoziţiunile Centralei de la Moscova.

Pentru menţinerea ordinii în raza Municipiului Bucureşti, ORDON următoarele :

În zilele de 12, 13, şi 14 decembrie 1942, de la ora 8 pînă la ora 20, personalul comisariatelor de poliţie va fi permanent concentrat sub ordinele domnilor chestori respectivi cu care va executa pe teren măsurile de mai jos :

1. Va supraveghea funcţionarea normală a tuturor întreprinderilor de utilitate publică şi anume : Uzina de Gaz şi Electricitate (Circ. 32 şi 22), Uzina Electrică din Bd. Carol (Circ. 2, 32 şi 32), Poşta şi Telegraful (Circ. 21), Societatea Anonimă de Telefoane (Circ. 1), Societatea Comunală a Tramvaielor cu depourile respective, aparţinînd Circumscripţiilor : 3, 4, 5, 14, 22, 28 şi 32 şi Garajele de Autobuze, Parcurile de Vagoane C.F.R. (Circ. 37) şi Societatea de Radio-Difuziune (Circ. 31).

2. Comisariatelor de poliţie în raza cărora se găsesc fabrici, ateliere şi orice întreprinderi industriale, mai ales dintre acelea care lucrează pentru apărarea naţională, în înţelegere din timp cu direcţiunea fabricii respective, sau personalul însărcinat cu măsurile de siguranţă, vor lua măsurile necesare de pază şi siguranţă pentru prevenirea actelor de sabotaj.

3. În cursul zilelor de 12, 13 şi 14 decembrie 1942, domnii Chestori de Sectoare vor lua măsuri ca personalul Comisariatelor să supravegheze pieţele publice precum şi aglomeraţiile de persoane ce se produc la distribuirea mîlaiului, pînei, petrolului lampant etc.

4. Tot în acest interval, Regimentul de jandarmi Pedestri va da la fiecare Chestură cite 5 patrulare, formate din cite o echipă, condusă de cite un subofiţer şi puse la dispoziţia Chesturii respective, care le va dirija în teren, aşă după cum găseşte necesar, în scop de a descoperi şi aresta pe comuniştii colportori de material scris de propagandă comunistă, a celor ce vor şabloniza lozinci pe ziduri şi garduri, cît şi a celor care vor încerca eventual să arboreze drapele roşii pe fabrici, biserici, stîlpi de telegraf etc.

Idem, în acelaşi scop Grupul de gardieni publici va da cite o patrulă moto de fiecare Chestură, cum şi cite 20 de gardieni publici în plus peste efectivul existent.

5. Direcţiunea Poliţiei de Siguranţă cu personalul ce-l are în subordine, întîrit cu personalul Poliţiei judiciare şi al celor 3 Brigăzi de Siguranţă, va institui posturi de pază, razii şi patrulări în punctele cele mai sensibile, după planul stabilit.

6. Regimentul de Jandarmi Pedestri va păstra o companie în stare de alarmă, pentru a interveni cu eficacitate şi la timp în momentul cînd se vor semnala cazuri de tulburări.

7. Serviciul Auto va îngriji ca în garajul Prefecturii să se găsească în orice moment camioanele necesare, aprovizionate şi în perfectă stare de funcţionare, pentru transportarea oamenilor la nevoie.

8. Toate evenimentele ce se vor produce, vor fi raportate imediat telefonic Direcțiunii Poliției de Siguranță, pentru a dispune de urmare.

În ziua de 15 decembrie 1942, orele 8, Chesturile vor înainta Direcțiunii Poliției de Siguranță o dare de seamă asupra întregului dispozitiv pe care l-au aplicat, cum și constatările făcute pe teren. Even-tual propuneri.

PREFECTUL POLIȚIEI CAPITALEI

General de divizie
ss. indescifrabil

DIRECTORUL POLIȚIEI DE SIGURANȚA

Major,
ss. indescifrabil

Arh. St. Buc., fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 1724/1943, f. 484-488, orig.

11

1942 decembrie 17. Notă a Prefecturii poliției Capitalei despre noi instrucțiuni date de Partidul Comunist.

1. Toate celele de partid, din cartiere și fabrici, organizațiile Ajutorului Roșu și toate comite-tetele platformă (sic) ale partidului și de sub influența partidului, își vor îndruma activitatea numai la confecționarea de etichete mici, pe care vor fi imprimate mecanic sau manual, lozinci pentru pace, împotriva războiului, a Germaniei, a teroarei poli-tienești și a fiscalității.

Se va căuta ca aceste etichete să ajungă în număr cât mai mare în minile sătenilor care vor veni în capitală în vederea cumpărăturilor sau vin-zărilor de sărbătorile Crăciunului.

2. În cadrul acțiunii de agitații și clarificare a maselor se va pune accent pe aniversarea primu-lui an de cînd America a declarat război Româ-niei, cu care prilej se va insista asupra largilor posibilități ofensive ale armatei americane, cit și asupra pericolului la care se expune România, per-severînd în actuala ei situație de „colonie germană”.

Se va căuta să se demonstreze maselor că Ber-linul șantajează guvernul român prin amenințarea cu instaurarea regimului legionar, pentru a putea obține satisfacerea tuturor cererilor formulate.

Față de această situație propagandistii comuniști au indicații să continue acțiunea de propagandă antigermană și antilegionară scoțînd în evidență situația precară în care se găsește Germania.

Cu acest prilej se va descrie situația pe care o va avea armata română și germană aflată în Rusia, susținîndu-se că este complet lipsită de echipa-mentul de iarnă.

Arh. St. Buc., fond Ministerul de Interne, do-sar 8747/1942, copie.

12

1943 ianuarie 24. Notă a Prefecturii Poliției Capitalei despre atitudinea comunistilor im-plicați în procesul organizației comuniste de la „Arsenalul Armatei” și fabrica „Wolf”.

În ziua de 21 ianuarie a.c. Curtea Marțială a Capitalei a început judecarea procesului organiza-ției comuniste identificată la Arsenalul Armatei și la fabrica „Wolf”.

Dezbaterile au continuat și a doua zi, fiind inte-rogați inculpații.

Cu ocazia dezbaterilor s-a observat că inculpații au o atitudine foarte dirză, caracteristică comu-niștilor convinși. Și în această organizație, comuniștii care nu au fost ridicați de la domiciliu nu voesc a-l indica. Majoritatea din ei se serveau de acte false.

Arh. St. Buc., fond Ministerul de Interne, dosar 8748/1943, copie.

13

1943 februarie 7. Notă a Prefecturii poliției capitalei referitoare la instrucțiunile date de conducerea Partidului Comunist în ceea ce privește activitatea de propagandă.

În legătură cu ultimele evenimente politice, mili-tare și economice, Comitetul Central al Partidului Comunist a dat lămuriri de mai jos, spre a fi folosite de către elementele partidului din Capi-tală, comune suburbane și jud. Ilfov, în acțiunile de clarificare în mase, agitații și propagandă și ca un îndreptar în toate acțiunile partidului.

Oricare ar fi caracterul propagandei dirijate de Berlin, în jurul sfîrșitului luptelor de la Stalingrad, cert este că încrederea maselor în conducătorii de la Berlin sau dirijați de acolo, nu mai poate fi recîștigată, iar Hitler, port-cuvîntul acestora, a ie-șit complet compromis.

Atitudinea lipsită de sens a presei și a posturilor radiofonice germane și române, cit și amenințarea cu armate noi și armament de tip nou, în vederea unei hotărîtoare ofensive în primăvara acestui an, trebuie privite — susține conducerea comunistă — ca slabe încercări de a ascunde deplasarea pe fronturile sovietice care înseamnă retragerea gră-bită cit și încheierea unui capitol din istoria arma-tei germane, „Stalingradul”.

Mobilizarea totală a armatei și poporului german, slăbirea încrederii în conducătorii lor, sleirea unei părți importante din rezervele armatelor germane aduse spre a opri ofensiva sovietică, anemizarea resurselor prime, necesare fabricării de armament, accidentele provocate în mecanismul industriei, cauzat de înlocuirea muncitorilor prin femei și copii care nu pot da pentru moment randamentul cerut de împrejurările create de ofensiva sovietică, a cărei tărie și intensitate ar fi întrecut cu mult prevederile specialiștilor militari germani, fac im-posibilă o recîștigare a situațiilor care să ducă la o contrabalansare a raporturilor de forță.

Dacă la toate aceste constatări ale situațiunii se mai adaugă și faptul că comandamentul sovietic este bine pregătit pentru orice surpriză, prin reocu-parea de noi poziții, ofensiva continuînd în con-formitate cu planul întocmit de către comisia mili-tară sovietică, se ajunge la constatarea unei situa-ții de fapt : ridicarea moralului și încrederii întregu-lui popor sovietic, slăbirea forței combative a armatelor fasciste și prelungirea războiului care în mod cert (fapt controlat după rapoartele primite de către Biroul de agitațiuni și propagandă al Kominternului) va duce la mari acțiuni de masă împotriva războiului.

Alte elemente care arată conducerii comuniste apropiata prăbușire a imperialismului fascist sint și următoarele :

Orice interpretare ar da Legația germană de la Ankara prin zărele care primesc îndrumările și fondurile de la Berlin, un fapt este cert, că prin conferința de la Adona, Anglia și Turcia, con-știente de certitudinea apropiatei înfrîngerii a Axel, caută puncte de sprijin pentru salvarea intereselor capitaliste în Balcani și a feri Turcia să cadă în ultimul moment pradă intereselor fasciste, dînd prin aceasta sovietelor învingătoare în acest război po-sibilitatea soluționării radicale a problemei, de interes capital pentru soviete, Marea Neagră.

Nu începe îndoială că la Adona s-a pus capăt politicii de duplicitate a Turciei folositoare, de altfel, sovietelor, legînd Turcia de comunitatea de interese a Angliei, care, pentru moment, așa cum se prezintă, este în avantajul Sovietelor.

La Adona s-a mai arătat că oportunismul bur-gheziei engleze pregătește repetarea istoriei printr-o lovitură de moarte dată imperialismului german, regizată de Londra și dată în momentul oportun, prin Balcani.

Întrucît burghezia germană își dă seama că este o nebulie să persiste în a pretinde forță și drep-tul de a mai conduce războiul antisovietic și că numai alături de Anglia mai poate spera într-o victorie împotriva sovietelor, apelurile lor către Anglia se repetă în mod insistent și într-o formă destul de clară.

Față de aceste constatări care reflectă situația de fapt și intrucit secțiunile partidului comunist din toate țările europene, au primit dispozițiuni din partea Kominternului să sprijine acțiunile care pot duce la slăbirea fascismului și a influenței lui, contribuind deci la grăbirea sfârșitului războiului și secțiunea română a partidului comunist are sarcina să contribuie la desăvârșirea planului de acțiuni întocmit și lansat de către Komintern.

Întregul activ de partid are astfel următoarele sarcini :

1. În cadrul acțiunii de clarificare în mase va contribui la difuzarea știrilor ce privesc situația de pe frontul sovietic în așa fel încât să ajungă la formarea unei convingeri asupra inutilității continuării războiului antisovietic.

2. Acțiunea agitației și propagandei dusă în mod hotărât va trebui să cuprindă în viitor popularizarea dezastrului militar de la Stalingrad, folosind oricare posibilitate care să ducă la stabilirea convingerii în forța combativă a armatei sovietice și la discreditarea conducătorilor germani și români.

3. Popularizarea bunelor raporturi anglo-sovietice.

Această acțiune este necesară și în România intrucit trebuie dusă concomitent în întreaga Europă, cu scopul de a împiedica formarea unei atmosfere antisovietice în Anglia, ca rezultat imediat al svornurilor ce eventual apelurile fasciste le-ar putea găsi în popor sau în rindurile oamenilor cu suprafață din Anglia.

4. Popularizarea raporturilor între Iran, Soviete și Anglia, aceasta spre a contrabalansa încercările Berlinului de a prezenta Sovietele ca având intenția să pericliteze independența teritorială, politică și economică a vreunui stat vecin.

5. În toate acțiunile în care vine în contact cu masele și mai ales cu figurile reprezentative ale fostelor partide politice, Partidul Comunist va trebui să se prezinte cit mai maleabil, aceasta spre a ușura și netezi calea către înțelegeri chiar mărunte și locale care să aibă drept obiectiv acțiunea antigermană, antiantonistă și pentru pace.

6. Activul partidului va trece la munca pentru lărgirea și organizarea de noi comitete antifasciste și pentru pace.

În vederea acestei acțiuni care trebuie dusă cu aspect cit mai patriotic, oamenii partidului vor mobiliza sau vor împinge la acțiune pe toți intelectualii cunoscuți ca având vederi democratice. Nu trebuie neglijați mai ales învățătorii și preoții.

7. Partidul va pregăti de urgență femei, recrutate din rindurile soților mobilizaților, care în contactul lor cu autoritățile să ceară demobilizarea soților lor.

8. În piețe și în fața brutăriilor cit și în stațiile de tramvai, în orele de aglomerație, partidul va organiza mici acțiuni protestatoare îndreptate împotriva Germaniei.

9. Trebuie accentuată munca de pregătire a acțiunilor, oricât de mărunte, de sabotaj.

10. Tot în legătură cu fabricile, trebuie intensificată acțiunea de infricoșare a muncitorilor în legătură cu eventualele atacuri aviatice, care vor avea drept obiectiv fabricile.

În cadrul acestei acțiuni va trebui popularizată la zi acțiunea aviației engleze asupra centrelor industriale germane, începând cu Berlinul, scoțind în evidență posibilitățile de apărare antiaeriană a orașelor germane, mult mai avansate decât ale celor românești.

11. Partidul cere tuturor membrilor și simpatizanților din fabrici să treacă de urgență la lărgirea contactului cu muncitorii, începând de la contribuțiile bănești, formarea de comitete de pace, pînă la pregătirea actelor de sabotaj.

12. În cadrul acțiunii de șablonare se vor face cit mai multe inscripții de perete cu lozinci în spiritul lămuririlor date.

Se vor confecționa și lipi etichete pe care se vor imprima lozinci pentru pace, antiantoniste, anti-germane.

Arh. St. Buc., fond Ministerul de Interne, dosar 8748/1943, copie.

14

1944 ianuarie 12, București. Ordinul Prefecturii poliției capitalei către comisariatele de poliție prin care transmite comunicatul Direcției Generale a Poliției pentru a urmări acțiunea comunistilor pentru răspîndirea unui manifest care va scoate în evidență starea materială precară a muncitorimii și a îndemna la organizarea unor acțiuni revoluționare și acte de sabotaj, spre a grăbi sfârșitul războiului.

Prefectura Poliției Capitalei
Direcția Poliției de Siguranță
Brigada Exterioară
nr. 44

1944 ianuarie 12

Către,
Comisariatul Circ. 2 Poliție
Biroul de Siguranță

Motivat de ordinul nr. 4235 din 10 ianuarie 1944 al Direcțiunii Poliției de Siguranță, vă trimitem mai jos în copie o notă informativă de cuprinsul căreia veți lua cunoștință și a raporta de urgență constatările făcute.

Șeful Brigăzii I-a Siguranță
Șef de Poliție
L.S. ss. Reus Mirza Vasile

C o p i e.

D.G.P.
11 decembrie 1943.

C o m u n i c a t,

În vederea lansării unui manifest incendiar, ce urmează a fi răspîndit printre lucrători, organizația locală a Partidului Comunist din București a cerut secretarilor de celule din întreprinderi, să întocmească o situație a salarilor lucrătorilor din diferite fabrici și ateliere, arătîndu-se maximul de salariu la femei, bărbați și tineri, pe secții și categorii.

Situația trebuie predată pînă la 29 decembrie a.c. manifestul urmînd a fi răspîndit în jurul datei de 1 ianuarie 1944.

Scopul răspîndirii este de a scoate în evidență starea materială precară a muncitorimii, la sfîrșitul celui de-al 3-lea an de cînd țara se află în război și de a se face îndemnuri la organizarea de acțiuni revoluționare la mase și la acte de sabotaj, spre a grăbi sfârșitul războiului.

Se urmărește acțiunea elementelor comuniste.

— sigură —

Arh. St. Buc., fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 39/1944, f. 6. orig.

15

1944 aprilie 8, București. Ordinul Direcției Poliției de Siguranță către unitățile în subordine pentru a verifica informația că Partidul Comunist Român a dat dispoziții ca toți membrii partidului să rămînă fiecare în localitatea unde se află pentru a intra în acțiune.

Prefectura Poliției Capitalei
Direcția Poliției de Siguranță
nr. 497
1944 aprilie 8

către,
Comisariatul Circ. 2 Poliție
Biroul de Siguranță.

Se trimite mai jos în copie ordinul fără număr al Direcțiunii Poliției de Siguranță, de cuprinsul

căruia veți lua cunoștință și a verifica cele semnalate, raportându-ne rezultatul
 Șeful Brigăzii I-a Siguranță
 Șef de Poliție
 ss. indescifrabil
 L.S.

Copie :

Vă aducem la cunoștință informațiunea pe care o deținem că Partidul Comunist din România a transmis organizațiilor în subordine dispozițiunea că toți membrii partidului, nesocotind ordinele de evacuare ale autorităților, va rămâne fiecare în localitatea unde se află, așteptând instrucțiuni de la partid, urmînd ca la momentul oportun, aceste elemente să intre în acțiune.

Pînă la data începerii activității, aceștia vor căuta să rămînă cît mai feriți posibil, pentru ca momentul oportun să-i găsească pe toți la posturi.

Vă invităm a dispune ca de urgență să se verifice această informație prin birourile de siguranță în subordinele dv. de la comisariate și a ne raporta rezultatul.

p. Prefectul Poliției
 ss. Tache Ștefănescu.

p. Șeful Serviciului
 ss. Sava Dumitrescu

Arh. St. Buc., fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 39/1944, f. 18, orig.

16

1944 mai 5, București. Ordinul transmis de Prefectura Poliției Capitalei, Comisariatului Circ. 2 Poliție pentru urmărirea și luarea de măsuri, privind informația asupra activității de propagandă a agenților mișcării comuniste, pentru pace și izgonirea nemților din țară, răspîndirea de manifeste.

ROMÂNIA
 PREFECTURA POLIȚIEI CAPEITALEI
 Direcția Poliției de Siguranță
 Brigada I. Exterioară
 nr. 660
 1944 mai 5

Către,
 Comisariatul Circ. 2 Poliție
 Biroul de Siguranță

Se trimite mai jos în copie ordinul nr. 13893/1944 al Direcțiunii Poliției de Siguranță pentru știință și întocmai conformare, raportîndu-ne rezultatul.
 Șeful Brigăzii I-a Siguranță
 Șef de Poliție,

ss. Reus Mirza Vasile

L.S.

Copie :

Avem onoare a vă informa că în urma bombardamentului ce a avut loc în Capitală, se observă că agenții mișcării comuniste au intensificat la maximum propagandă pentru pace și pentru izgonirea nemților din țară.

Aproape în toate cartierele apar zilnic pe ziduri scrise lozinci comuniste : „Pace“, „Jos nemții“, „Jos Guvernul“ etc.

Această acțiune în ultima vreme credem că a prins în special în pătura muncitorească și mica burghezie, care datorită bombardamentului privește cu groază viitorul.

Toți cred că scăparea stă numai într-o pace separată și izgonirea germanilor.

Conducerea mișcării comuniste, care este la curent cu această propagandă a dat dispozițiuni ca de sărbători toți oamenii de partid și simpatizanții să intensifice acțiunea la sate, pregătind spiritele în sens pacifist contra nemților.

Față de cele de mai sus vă rugăm să binevoiți a urmări această acțiune, comunicîndu-ne orice constatări veți face.

Arh. St. Buc., fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 39/1944, f. 29, orig.

17

1944 mai, București. Circulara Prefecturii Poliției Capitalei transmisă unităților în subordine, pentru urmărirea și luarea de măsuri privind informația asupra organizării de către Partidul Comunist Român a unei demonstrații pentru pace.

ROMÂNIA
 MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
 PREFECTURA POLIȚIEI CAPEITALEI
 Biroul II
 nr. 14 127
 3 mai 1944

Comisariatul Circ. II-a Poliție
 Biroul de Siguranță

Vi se face cunoscut informațiunea ce o deținem că Partidul Comunist Român, intenționează organizarea unor demonstrații pentru pace, avînd convingerea că în asemenea manifestațiuni, va putea antrena cu ușurință masele populare.

Față de cele de mai sus, vă invităm a întreprinde severe și permanente măsuri de supraveghere pentru a preîntîmpina asemenea manifestațiuni.

Prefectul Poliției
 ss. indescifrabil
 L.S.

Șeful serviciului
 ss. indescifrabil

Arh. St. Buc., fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 39/1944, f. 28, orig.

18

1944 august 19, București. Ordinul Direcției Generale a Poliției către Prefectura Poliției Capitalei, pentru urmărirea și luarea de măsuri, privind informația în legătură cu dispozițiile Comitetului Central al Partidului Comunist, date organizațiilor în subordine pentru trecerea la reorganizarea cadrelor rămase descompletate în urma ultimelor arestări și trimeri în judecată.

Prefectura Poliției Capitalei
 Direcția Poliției de Siguranță
 Brigada I. Exterioară
 nr. 1131
 1944 august 19

Către,
 Comisariatul Circ. 2 Poliție
 Biroul de Siguranță

Motivat de ordinul nr. 24.386/1944 al Direcțiunii Poliției de Siguranță, se trimite mai jos în copie adresa nr. 13806/1944 a Direcțiunii Generale a Poliției, pentru verificarea celor semnalate, raportîndu-ne rezultatul.

Șeful Brigăzii I-a Siguranță
 Șef de Poliție
 ss. indescifrabil
 L.S. 3

Copie :

Sîntem informați că Comitetul Central al Partidului Comunist Român, a dat dispozițiuni organizațiilor în subordine să treacă la reorganizarea cadrelor rămase descompletate prin ultimele arestări și trimeri în judecată.

Reorganizarea se va face pe noi baze, impuse de actualele împrejurări politice și militare, în așa fel ca organizațiile comuniste să nu fie conduse ca pînă în prezent de comite județene sau locale, ci de comite executive, care vor prelua conducerea și vor coordona întreaga activitate a membrilor, în conformitate cu directivele primite de la centru.

Aceste măsuri au fost luate pentru a se intensifica activitatea în sensul ca membrii organizației comuniste să fie pregătiți pentru acțiuni de teren ca: ablonări de lozinci cu caracter antirăzboinic contra trupelor germane din țară, acte de sabotaj contra căilor de comunicație, a întreprinderilor care lucrează pentru armată și contra instituțiilor publice.

Întreaga activitate propagandistică și de agitație în rândurile populației și lucrătorilor, pentru captarea de noi membri în mișcare, va fi dusă numai pe linia patriotică în conformitate cu directivele date de Comitetul Central al Frontului Unic Patriotic.

Materialul conspirativ urmează a fi prelucrat și răspândit, prin elementele din organizația Tineretului Comunist în cartierele dinaintea stabilite.

În alte cercuri comuniste se spune că în Cimeea se fac în prezent exerciții de lansări de parașutiști, pentru dezorganizarea căilor de comunicație, distrugerea podurilor și a obiectivelor militare din Dobrogea. S-au luat măsuri ca echipele care vor primi sarcina să execute acțiuni de teren, să lucreze independent și în afara cadrelor de partid, pentru ca în cazul unei trădări să nu se producă trădări.

Față de cele de mai sus, am onoarea a vă ruga să binevoiți a dispune cele ce veți crede cu cuviință.

DIRECTOR
ss. indescifrabil

Șeful serviciului
ss. indescifrabil

Arh. St. Buc., fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 39/1944, f. 37. orig.

19

1944 august 19, București. Ordinul Prefecturii Poliției Capitalei, Direcția Poliției de Siguranță, prin care dispune verificarea informației în legătură cu măsurile luate de Partidul Comunist Român în scopul de a asigura o cit mai perfectă conspirație și securitate a întâlnirilor militanților cu roluri importante în mișcare.

Prefectura Poliției Capitalei
Direcția Poliției de Siguranță
Brigada I Exterioară
nr. 1 134
1944 august 19

C â t r e .

Comisariatul Circ. 2 Poliție
Biroul de Siguranță

Se trimite mai jos în copie ordinul nr. 25.196/944 al Direcțiunii Poliției de Siguranță, pentru verificarea celor semnalate, raportându-ne la timp rezultatul constatărilor ce veți face.

Șeful Brigăzii I-a Siguranță
Șef de Poliție.

ss. Vasile Reus Mîrza

L.S.

C o p i e :

Vă aducem la cunoștință informațiunea pe care o deținem că în scopul de a se asigura o cit mai perfectă conspirație și securitate, militanții comuniști cu roluri importante în mișcare, au primit instrucțiuni să aibe cu legăturile lor organizatorice așa zise „întîlniri rapide“ pe stradă de 5—10 minute, fixate în cursul zilei.

În aceeași zi se vor stabili întîlniri seara, după ora 21, putînd să discute pe stradă timp mai îndelungat și să controleze locurile de întîlnire și traseul parcurs, dacă sînt urmăriți.

Respectarea regulilor de conspirație în condițiunile create de situația de război este considerată de Partidul Comunist, sarcina principală a securității cadrelor comuniste și a desfășurării organizațiilor.

Față de cele de mai sus vă invităm a dispune cuvenitele măsuri de verificare și a ne raporta constatările ce veți face.

p. Prefectul Poliției,
ss. P. Stănescu

p. Șeful Serviciului
ss. Sava Dumitrescu

Arh. St. Buc., fond Prefectura Poliției Capitalei, dosar 39/194, f. 1. orig.

DOCUMENTE ILUSTRATIVE (FOTOGRAFII) PRIVIND TRANSFORMAREA PARTIDULUI SOCIALIST ÎN PARTID COMUNIST

ION TOACĂ

Data convocării Congresului din mai 1921 a fost fixată la ședința Consiliului general al partidului socialist din 30 ianuarie—3 februarie 1921. În vederea îndrumării concrete a întregii munci de pregătire, în București a fost formată o comisie de organizare a Congresului, care, în ședințele sale săptămînale, lua măsurile necesare pregătirii documentelor înscrise pe ordinea de zi, discuta situația din secțiunile locale ale partidului și alte probleme legate de asigurarea bunei desfășurări a lucrărilor acestuia. Membrii acestei comisii (Aron Kahane, Alexandru Dobrogeanu-Gherea, Dumitru Stoiculescu, Evanghelie Stănef, Julius Goldemberg, Costa Steef, Rozalia Frimu, Iuliu Neagu-Negulescu etc.) s-au întîlnit deseori atît la redacția ziarului „Socialismul“ de pe strada Academiei nr. 35—37 (deoarece sediul central al mișcării socialiste de pe strada 13 Decembrie nr. 26 — fostă strada Sf. Ionică nr. 12 era închisă încă din timpul grevei generale din octombrie 1920) cit și la locuința lui Gheorghe Cristescu de pe strada Herescu Năsturel nr. 9.

Pe baza indicațiilor date de Consiliul general, în lunile februarie, martie și aprilie, în toate secțiile partidului socialist, a avut loc o susținută activitate propagandistică și ideologică de lămurire a membrilor de partid asupra principiilor innoitoare, proprii partidului de tip nou. Au fost inițiate largi dezbateri la nivelul tuturor secțiunilor județene și al organizațiilor locale din orașele și satele în care exista un număr mai mare de socialiști. Discuțiile aveau menirea să contribuie la clarificarea deosebirilor de idel, a punctelor de vedere diferite, care se manifestau în rezolvarea problemelor majore ce se aflau în fața congresului.

Deși partidul era legal în acea perioadă, obținerea săliilor sau a unor încăperi corespunzătoare, în care să se poată întruni membrii secțiunilor pentru a dezbate documentele pregătite de conducerea centrală și a alege delegații pentru conferințele organelor superioare sau pentru congres, constituia o

problemă dificilă. Greutățile întâmpinate erau determinate de faptul că autoritățile interziceau ședințele publice ale partidului socialist, că multe sedii ale acestuia erau închise, iar o serie de activiști ai organizațiilor de partid și de sindicat erau arestați. Din această cauză unele secțiuni au început lucrările conferințelor într-o sală publică și le-au încheiat în încăperile unor tipografii, biblioteci, ateliere, locuințe particulare etc. Altele au ținut dezbateri fie la locul de muncă al unor membri de partid, fie la locuințele acestora. Au fost și cazuri când localul în care se organizau astfel de conferințe era schimbat în fiecare zi, iar dacă ședința dura 3—4 zile secțiunea respectivă își ținea lucrările în 3—4 locuri.

În felul acesta toate secțiunile partidului au reușit, dejucând măsurile luate de autorități să pună în dezbaterea tuturor membrilor partidului documentele programatice pregătite, care, în mare parte au fost publicate înainte de congres.

Dezbaterile acestor documente de către masa largă a membrilor de partid, a constituit o bază serioasă de discuție asupra căii pe care trebuia să meargă partidul marxist-leninist al clasei muncitoare din România în rezolvarea sarcinilor complexe ce se ridicau atunci în fața sa. Vom consemna o serie de sedii, localuri publice și case particulare din Capitală și din provincie în care au avut loc astfel de dezbateri.

Foto 1

Foto 2

Foto 3

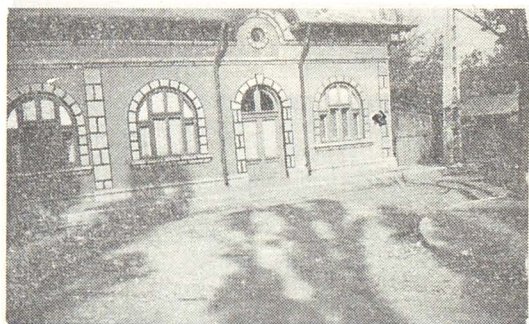

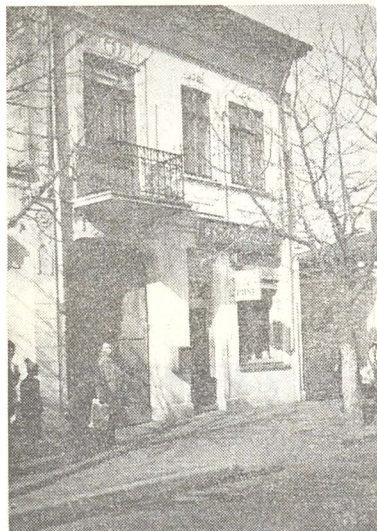
Foto 4

Foto 1. Casa de pe strada Ducești, nr. 11 (colț cu Intrarea Făurari) din București în care, între anii 1919—1922, era cafeneaua „Wilson” unde se adunau socialiștii : Max Golstein, Gh. Cristescu, Iancu Olteanu, Kahane Aron etc. și discutau probleme privind întărirea mișcării socialiste în țara noastră.

Foto 2. Adjud. Birourile lucrătorilor cefești ce deserveau gara Adjud.

Foto 3. Sediul mișcării socialiste de pe strada 7 Noiembrie nr. 12 din Brașov, clădire cunoscută în acea vreme sub denumirea „Hotel Europa”.

Foto 4. Sediul secțiunii socialiste din orașul Buzău, aflat pe strada Plevnei nr. 1—3.

5 *Foto 5. Clădirea din Buzău de pe Bulevardul Gării nr. 32, unde socialiștii s-au pronunțat cu hotărîre pentru transformarea partidului socialist în partid comunist.*

Foto 6. Casa din comuna Deda, strada Bistra (fostă Deda-Bistra) azi strada principală nr. 59 din județul Mureș în care, în anii 1921–1941 s-au ținut ședințele ilegale inițiate de organizația locală P.C.R. și au fost găzduiți milițanți comuniști.

Foto 7. Casa de pe strada Adrian nr. 165 din orașul Drobeta Turnu-Severin. Aici locuia militantul socialist Constantin Cipere, fost președinte al Casei poporului din localitate.

Foto 8. Casa din Făgăraș, strada Gheorghe Coșbuc nr. 30 în care secțiunea socialistă a dezbătut documentele programatice emise de conducerea partidului socialist.

Foto 9. Tipografia de pe Bulevardul București nr. 1 (fost nr. 5) din Focșani.

Foto 10. Sala de întruniri și ședințe a mișcării socialiste din Iași de pe strada Sărării nr. 23.

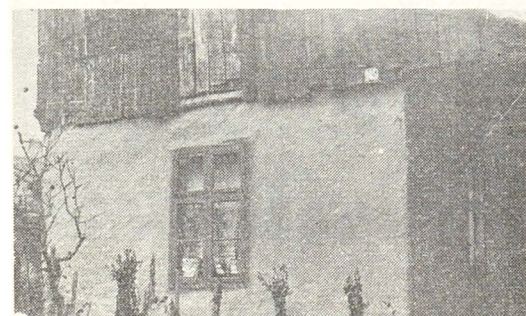
Foto 11. Casa de pe strada Grivița Roșie nr. 14 din localitatea Mărășești.

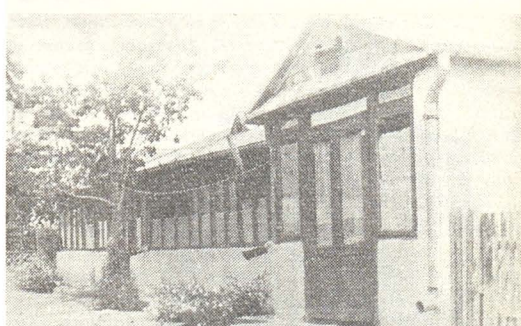
6

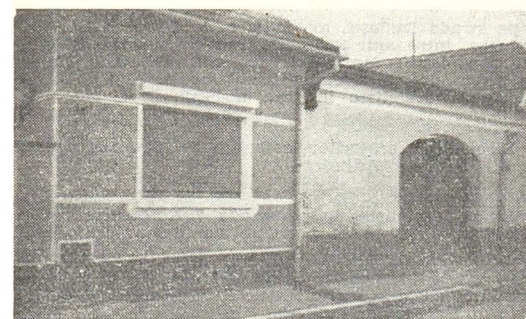
9

7

10

8

11

Foto 12. Clădirea nr. 117 din localitatea Nehoiu, județul Buzău, proprietatea Societății forestiere Nehoiu, folosită pentru întruniri. Demolată în 1975.

Foto 13. Sediul organizației socialiste din comuna Pătrilașele județul Buzău strada Principală, nr. 345.

Foto 14. Sediul socialist din strada Libertății nr. 10 din Rîmnicul Vilcea.

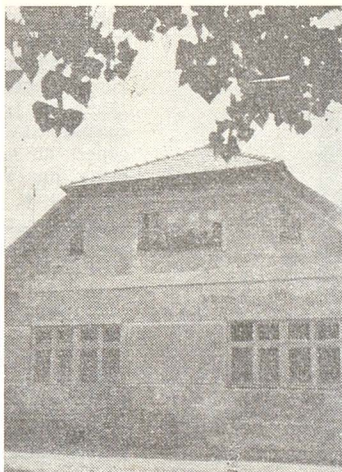
Foto 15. Casa de pe strada Nufărului nr. 5 din orașul Baia Mare, județul Maramureș, în care în anii 1918—1921 a funcționat sediul secțiunii locale a partidului socialist. Între 1930—1938 în această clădire s-a aflat sediul sindicatului muncitorilor mineri.

Foto 16. Clădirea de pe strada Instrucției nr. 1 din Galați.

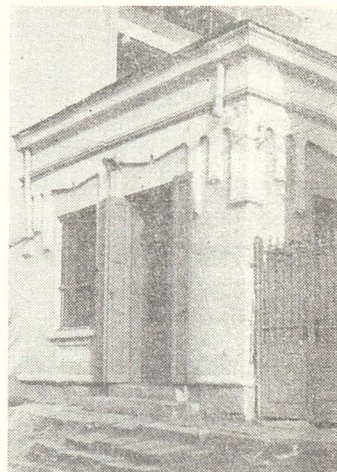
Foto 17. Clădirea de pe strada Chimiei nr. 43 din Piatra Neamț.

Foto 18. Sediul organizației socialiste din Sărata Monteoru județul Buzău, strada Principală nr. 79.

Foto 19. Clădirea de pe strada Marti-novici, nr. 24 din Tg. Mureș.

15

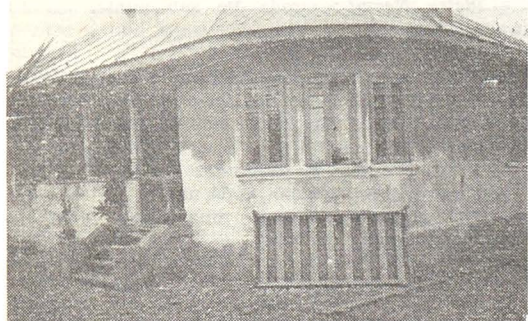
16

12

17

13

18

14

19

Foto 20 : Clădirea din Piața 23 August nr. 10 din Oradea în subsolul căreia se afla tipografia secțiunii locale a partidului socialist.

Alte case și sedii în care a avut loc dezbateră documentelor programatice ale Congresului, în cadrul cărora muncitorii socialiști s-au pronunțat pentru transformarea Partidului Socialist în Partid Comunist :

— *București* — str. Birjarii Vechi nr. 18 (colț cu Calea Moșilor fostă Sala Ovidiu (azi demolată) ; Calea Dudești nr. 1—3 și 23, strada Mitropolit Iosif nr. 1—3, „Sala Șerban Vodă“ (azi demolată, fostă pe Calea Șerban nr. 268), str. Izvor nr. 34 „Casa Poporului“, str. Făurari nr. 19, strada Academiei nr. 35—37 (aici era redacția ziarului „Socialismul“), strada Sf. Ionică nr. 5 (aici funcționa Cercul de editură socialistă) ; strada Sfinții Apostoli nr. 38 (aici funcționa Cercul tineretului socialist), strada Timișoara nr. 27 cu intrare prin strada Popa Tatu (și aici funcționa un Cerc al tineretului socialist), Calea Griviței nr. 333—335.

S-au folosit, de asemenea, localurile unor întreprinderi și instituții : tipografia Brădișteanu (pasajul Jubiliar) tipografia Revistei „Convorbiri Literare“ (strada Cimpineanu nr. 17), tipografia „Cercului juridic“ (Calea Rahovei nr. 5) tipografia ziarului „Lupta“ (Calea Victoriei nr. 113, unele încăperi de la Grădina Bordei și Cercul Sidoli, clădirile din strada Liniștei nr. 46, Calea Văcărești nr. 2—4 și 26, strada Labirint nr. 15, Fundătura Lăutari nr. 20 etc.

— *Alba Iulia* : „Sala Parc“.

— *Arad* : Căminul Muncitoresc din strada Paris nr. 2.

— *Brăila* : strada Pomilor nr. 5, strada Mărășești nr. 47.

— *Brașov* : Clubul Muncitoresc de pe strada Ciucaș nr. 8 în incinta căruia există sala Reduta, strada Șirul Beethoven nr. 1.

— *Buzău* : sala „Moldavia din cadrul Clubului Muncitorilor de pe strada N. Bălcescu nr. 2, strada Tiului nr. 17—19.

— *Cluj-Napoca* : strada Kövari nr. 20.

— *Constanța* : strada Mihăileanu nr. 38.

— *Drobeta-Turnu-Severin* : strada Traian nr. 69, strada 7 noiembrie nr. 13.

— *Făgăraș* : strada Stadionului (fostă Olarilor) nr. 3.

— *Focșani* : Bulevardul București, nr. 1 (fostă nr.5).

— *Galați* : Piața Moruzzi nr. 44, strada Bălan nr. 43.

— *Gheorghieni* : strada Școlii nr. 16.

— *Huși* : strada 14 iunie nr. 1.

— *Iași* : strada Max Wechsler nr. 7.

— *Mărășești* : strada Cuza Vodă nr. 13.

— *Motnești* : Căminul muncitoresc.

— *Oradea* : Căminul muncitoresc din strada Cuza Vodă nr. 28.

— *Piatra Neamț* : strada Pe sub punte, nr. 4 ; strada Oituz, nr. 7.

— *Pitești* : strada Brădet, nr. 1.

— *Ploiești* : redacția ziarului „Lupta socialistă“ de pe strada Cimpinei nr. 3, tipografia Mircescu de pe strada Ștefan Gheorghiu nr. 1, locuința Sofiei Burghilea etc.

— *Satu Mare* : str. Rozelor nr. 2.

— *Sighet* : Calea Bogdan Vodă nr. 7.

— *Tg. Mureș* : Căminul muncitoresc aflat în Piața Trandafirilor nr. 58.

CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA PLANURILOR AUSTRO-GERMANE DE ATRAGERE A ROMÂNIEI ÎN ANUL 1915

EMA NASTOVICI

La începutul anului 1915, Puterile centrale recunoșteau că eforturile făcute până atunci spre a determina România să acționeze ca aliat au dat greș¹. România a rezistat, aducând ca principale argumente insuficiența pregătire militară, imposibilitatea apărării coastelor și poziția izolată a țării. La începutul anului 1915 Puterile centrale apreciau că situația e mai gravă ca urmare a creșterii simpatiiilor pentru puterile Antantei și mai ales pentru Franța², la care se adăuga faptul că deși formal și oficial România nu s-a abătut de la angajamentele³ de neutralitate binevoitoare unele măsuri nefavorabile Germaniei și Austro-Ungariei (îngreunarea tranzitului de muniții pentru Turcia și Bulgaria și permisiuni de tranzit de material de război pentru Serbia) contraveneau neutralității.

Ceea ce își reproșau politicienii Puterilor centrale în acest moment era și eșuarea încercărilor de a realiza o alianță între România și Bulgaria. Faptul că reușiseră să determine „declarații reciproce liniștitoare”⁴ la București și Sofia, era prea puțin. Ar fi trebuit să se ajungă „la o înțelegere scrisă”⁵ care să angajeze cele două țări pe linia intereselor Germaniei și Austro-Ungariei.

Aducerea în conducerea politicii externe a Austro-Ungariei a unui nou ministru (Berchtold își dăduse demisia în ianuarie 1915) a dat speranțe pentru o mai bună orientare a diplomației austro-ungare.

După părerea ministrului român la Budapesta, această schimbare oglindea o creștere a influenței și rolului Ungariei în cadrul monarhiei dualiste⁶. Tot din informațiile lui rezultă că s-ar fi putut ca însuși Tisza să devină ministru al afacerilor străine, dar acesta „...nu a vrut, preferând să păstreze cîrma afacerilor în Ungaria...”⁷. Tisza, care nu prea se înțelegea cu Berchtold, aceasta fiind probabil una din cauzele demisiei⁸, vedea în Burian, noul ministru de externe al Austro-Ungariei, un reprezentant mai bun al intereselor maghiare.

Burian a fost slăuit spre o atitudine mai concisivă față de România, acum cînd acesteia îi erau făcute noi promisiuni de Antantă. Așa se explică cum, după ce la 17 februarie 1915 Jagov dădea asigurări că „Germania va garanta Româ-

niei, la conferința păcii, Basarabia dî'nainte de 1812”⁹, noul ministru al Austro-Ungariei a dat o declarație asemănătoare¹⁰.

Comandantul Suprem al armatei Austro-Ungare, prin Conrad, a făcut și el propuneri insistente noului ministru, spre a determina România la acțiune. Astfel, într-o notă de la începutul anului 1915, Conrad spunea: „Pentru desfășurarea favorabilă a situației militare față de Rusia, atacul activ al României de partea monarhiei ar fi de o însemnătate iminentă”¹¹. După el, acest lucru ar fi fost posibil dacă s-ar fi reușit să-l „pună în valoare în România pe Carp și dacă s-ar conveni ca României, după încheierea păcii, pe lângă Basarabia să-i recunoaștem cedări de teritorii la vest de Suceava”¹². De asemenea, considera că, în condițiile în care războiul continuă să secătuiască mijloacele materiale ale monarhiei, tratativele cu România ar fi „de cea mai mare importanță pentru desfășurarea favorabilă a războiului”¹³.

Astfel de propuneri au fost făcute guvernului român, prin intermediul lui Beldiman, și de guvernul german, care își motiva propunerile prin grija ca România să iasă întărită din toate punctele de vedere, din război, considerînd aceasta ca „o necesitate politică”¹⁴ avînd în vedere „marea misiune la Dunărea de jos”¹⁵ rezervată României. Erau astfel reluate promisiuni făcute încă la începutul războiului, de a „garanta întregirea Moldovei de la 1812”¹⁶ condiționate de îndeplinirea de către România a „îndatoririlor ei de aliați”, încă la o epocă în care cooperarea ei să mai aibă o valoare reală”¹⁷.

Tot Beldiman îi comunica lui Brătianu că „în mod intim mi s-a dat a înțelege că o rectificare de frontieră în Bucovina, mai cu seamă în ce privește Suceava, nu ar fi exclusă”¹⁸.

Reluarea acestor propuneri trebuie pusă în legătură cu îngrijorarea produsă în Germania și în Austro-Ungaria de starea de spirit internă din România ca și de luările de poziție a unor reprezentanți ai ei peste hotare. Un astfel de caz l-a constituit poziția lui Lahovary la Paris, net și deschis antigermană, manifestată public și care a provocat nemulțumirea cercurilor politice germane. Beldiman informa că sub prima impresie guvernul german a vrut să ceară guvernului român, prin intermediul ministrului său von dem Busche, să-i răspundă: „cum această atitudine provocatoare a reprezentantului nostru oficial s-ar potrivi cu declarațiunile de neutralitate ale guver-

⁹ Kirițescu Constantin, *Preludiile diplomatice ale războiului*, vol. II. Tratatativele cu Puterile centrale. extras din „Viața Românească” an. XXXII, nr. 6. 1940, p. 13.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Arh. St. Buc., colecția Xerografii, Viena, pach. XII, doc. 34, f. 4.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*, fond Casa regală, dosar 19/1915, f. 4. Scrisoare personală către dl. prim-ministru Ion I. C. Brătianu, Berlin 6/19, 20, 1915.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹ Arh. St. Buc., colecția Xerografii Viena, pach. VII, doc. 1, f. 2.

² *Ibidem*, f. 3.

³ *Ibidem*, fi. 4.

⁴ *Ibidem*, f. 5.

⁵ *Ibidem*, f.

⁶ Arhiva Ministerului Afacerilor Externe (în continuare Arh. M.A.E. fond. război mondial, dosar 7, Budapesta, Raportul nr. 14 din 3/16 ianuarie 1915 (nepaginat).

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*.

nului român¹⁹. După Beldiman, numai intervenția sa a făcut să nu se dea „o urmare politică mai serioasă aceluia incident”²⁰. Desigur că Beldiman își exagera rolul și puterea. Guvernul german avea motive mai puternice de a nu provoca o rupere sau o agravare a relațiilor cu România, fapt ce rezultă limpede din reluarea propunerilor și din posibilitatea dată de a fi puse în discuție și alte teritorii.

Cunoscând discuțiile dintre Italia și România, din această perioadă, Puterile centrale considerau că o „clarificare” prealabilă cu Italia ar fi ușurat și atragerea României. Chiar Conrad care insistase pentru tratative cu România, susținea în aprilie 1915, că osteneala este „complet inutilă”, fiindcă România ar fi pentru participarea la un „eventual atac al Italiei împotriva noastră”²¹. Deci dacă ei reușeau să determine prin tratative o schimbare de poziție a Italiei, în favoarea lor, aceasta ar schimba și atitudinea României.

La 4 mai 1915, Italia a denunțat formal tratatul care o lega de Puterile centrale. Acest act a fost pasul premergător intrării sale în acțiune alături de puterile Antantei. Guvernul italian a insistat pe lângă viitorii săi aliați să satisfacă cererile formulate de România, pentru a o determina să intre concomitent în acțiune, deși nu lega în mod absolut intrarea sa în război de intrarea României. Poziția Italiei a dat o puternică lovitură Triplei alianțe, deoarece Germania și Austro-Ungaria nu renunțaseră să creadă în posibilitatea atragerii ei și prin ea și a României.

În situația care s-a creat, Puterile centrale s-au văzut obligate să-și îndrepte toate eforturile spre influențarea guvernului român într-un sens favorabil fie pentru intrarea în acțiune, fie pentru respectarea neutralității binevoitoare. Instrucțiuni în acest sens au pornit din Berlin și Viena spre reprezentanții lor la București. Czernin ca și von dem Bussche au reluat acțiunea, cu mai multă insistență, alături de cererile oficiale cit și pe lângă unele personalități politice, favorabile prin poziția lor Puterilor centrale.

În convorbirea din 15 mai 1915 pe care Czernin a avut-o cu Brătianu, după cum scrie Marghiloman — diplomatul austriac i-a pus problema cooperării în schimbul compensațiilor cunoscute, dar Brătianu „a declinat net orice conversație”²², cu privire la cooperare. În schimb Brătianu l-a întrebat „Ce oferiți în schimb neutralității?”²³. Formându-și părerea că Brătianu „ar dori să obțină concesii fără să riște nimic”²⁴ Czernin n-a vrut să răspundă. Ulterior într-o vizită la Marghiloman, Czernin și-a exprimat opinia că „trebuie să se formuleze ce s-ar vrea ca preț al colaborării”²⁵ pentru că s-ar putea răspunde imediat lăsând totodată să se înțeleagă că „în plus de Bucovina s-ar mai putea avea ceva”²⁶.

Lui Marghiloman i-au fost transmise propuneri și de ministrul german von dem Bussche: „Bucovina României, iar Transilvania principat independent, depinzând de Viena ca înainte de 1689”²⁷.

La Comandamentul Suprem al Armatei Austro-Ungare, luându-se în discuție posibilitatea intrării în război a Italiei împotriva Puterilor centrale, existau îndoieli asupra faptului că s-ar putea duce „și războiul acesta în mod victorios”²⁸, iar în ceea ce privește intrarea României în război împotriva lor se aprecia că „ar însemna o catastrofă”²⁹.

La 23 mai 1915, poziția Italiei s-a definitivat prin trecerea ei de partea Antantei. După acest eveniment pentru Puterile centrale problema atragerii României va trece pe primul plan în preocupările diplomației austro-germane.

Teama de a pierde și România le-a îndemnat la noi insistențe. Conrad a recunoscut că: „În cazul intrării României într-o acțiune dușmănoasă forțele noastre de care dispunem sînt foarte neînsemnate”³⁰. Pornind de la considerentul că există „o singură soluție și anume cîștigarea României pentru participarea activă alături de noi”³¹, Conrad îi atrăgea atenția lui Burian asupra urgenței acestei soluționări. Numai poziția de neutralitate a României nu poate aduce vreun folos cauzei noastre”³². De asemenea, a accentuat că numai atragerea României va permite „un succes hotărîtor împotriva Rusiei” și ar favoriza o acțiune împotriva Italiei sau a Serbiei”³³.

Dacă avem în vedere toți factorii care concureau în favoarea atenției pe care Puterile centrale o acordau României putem spune că era vorba nu numai de potențialul strict al armatei, ci și de rezervele economice ale României, în primul rînd alimentare, de combustibil ca și însemnătatea extinderii frontului care ar fi pus probleme și pentru Rusia, fiindcă ar fi determinat-o să-și concentreze forțe și la granițele cu România, diminuîndu-i astfel puterea de atac pe alte fronturi. Un alt factor l-ar fi constituit cooperarea certă cu Bulgaria. În cazul alăturării României, Bulgaria ar fi putut să-și concentreze armata nu la granița cu aceasta, așa cum era dispusă în mare parte atunci, ci pentru un atac împotriva Serbiei. Se mai putea adăuga efectul moral, în acel moment critic al începutului de destrămare al coaliției Puterilor centrale provocat de ieșirea Italiei. În sfîrșit și închiderea tranzitului materialelor de război pentru Serbia putea fi încă un element alături de cele amintite.

Se pare că în acest moment Brătianu spera în posibilitatea de a obține unele teritorii românești aflate sub dominația austro-ungară fără jertfe umane și materiale, cerute de participarea la război. Avînd în vedere că luna mai a adus unele succese militare trupelor Puterilor centrale, putem trage concluzia că cererile politice românești nu legau în mod neapărat intrarea în război de suc-

¹⁹ Ibidem, f. 1.

²⁰ Ibidem, colecția Xerografii Viena, pachet XII, doc. 35, f. 2.

²¹ Ibidem.

²² Marghiloman, Alexandru, *Note politice, 1877—1924*, vol. I, Institutul Arta Grafică Eminescu, București, p. 470.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Arh. St. Buc., colecția Xerografii Viena, pach. XII, doc. 40 1. Telegrama cifrată nr. 183 din Teschen I, 20 mai 1915.

²⁹ Ibidem.

³⁰ Ibidem, doc. 42, f. 1. Telegrama lui Conrad către Burian (30.V.1915).

³¹ Ibidem.

³² Ibidem.

³³ Ibidem.

cesele militare ale uneia sau alteia dintre tabere și că ceea ce cîntărea mai mult era posibilitatea ca prin intrarea în război să se poată rezolva problema fundamentală: unirea tuturor teritoriilor românești. Așa putem înțelege rezistența la presiunile și promisiunile făcute de miniștrii Puterilor centrale, aminarea unui răspuns concret.

Burian, considerînd că o insistență prea mare la București ar putea duce la descoperirea slăbiciunilor Puterilor centrale, a indicat lui Czernin folosirea unui ton mai ponderat în comparație cu cel folosit de Conrad. El a ținut ea Czernin să explice cercurilor politice românești consecințele unei acțiuni alături de Antantă și să nu se înșele „asupra adevăratelor lor interese, urmînd teapănărilor scripitoare ale Antantei”³⁴. Fiindcă, scria el „Pentru România nu e doar vorba numai de ceea ce poate primi, ci și de ceea ce poate păstra”³⁵. Se referea la faptul că pe de o parte Austria va încerca să recucerească teritoriile pierdute, iar pe de altă parte la faptul că nici Rusia „nu va accepta în Balcani o situație în care o Românie puternică să-i închidă drumul spre Strimtori și să împiedice pozițiunea dominantă a Rusiei în Bulgaria și să exercite o superioritate asupra celorlalte state balcanice, mai ales a celor slave”³⁶. În consecință, susținea că: „A contribui la victoria Rusiei este pentru România — sinucidere”³⁷.

Bazîndu-se pe aceste argumente, Czernin urma să discute la București atît asupra neutralității care trebuia interpretată „ca ceva ce se înțelege de la sine”³⁸, cit și asupra colaborării militare.

În același timp, Burian i-a scris și lui Conrad, ca răspuns la îndemnul acesta de a atrage România, comunicîndu-i că: „A cumpăra neutralitatea română prin oferte de compensații, dacă ținem seama de promisiunile Antantei, care minuieste teritoriile maghiare foarte generos, e ceva lipsit de perspectivă”³⁹. „În felul acesta, considera el, se va da impresia unei jalnice slăbiciuni”⁴⁰ iar urmarea va fi că vor provoca atacul”⁴¹. Burian a susținut în telegrama trimisă lui Conrad că o asigurare împotriva României poate veni numai din realizarea înțelegerii dintre Bulgaria și Turcia „Dacă reușim această înțelegere atunci locul Bulgariei este atît de fâș de partea noastră încît România nu va putea îndrăzni, avînd în spate primejdia bulgară, să atace în spre nord”⁴².

Opoziția dintre cercurile militare austro-ungare, care insistau pentru cooperarea României chiar cu sacrificarea unor teritorii, și cercurile politice, care aveau rezerve în problema concesiilor, se făcea din nou simțită.

Intrarea Italiei în război de partea Antantei, împotriva Puterilor centrale, a avut o mare in-

fluență asupra stării de spirit a opiniei publice din România, determinînd o reactivare a acțiunilor antantofile. Take Ionescu a fost printre cei care au reproșat guvernului inacțiunea sa, considerînd că „Intrarea noastră în acest moment era așa de firească, încît ea ar fi atras ca consecință o altă orientare a Bulgariei, care n-ar mai fi putut trece în cîmpul advers”⁴³. După el, prin tratativele cu Antanta se obținuse tot ce se putea obține așa că nu ar mai fi existat motive de așteptare. Dar Brătianu, șeful guvernului român, a fost de altă părere: el a menținut politica oficială de neutralitate proclamată la începutul războiului.

Înfringerile provocate armatelor rusești în mai-iunie 1915, îmbunătățind situația trupelor Puterilor centrale, nu au diminuat insistențele acestora pentru atragerea României. Conrad a intervenit la Viena pentru a fi informat exact asupra stadiului tratativelor cu România într-un termen de numai cîteva ore⁴⁴. I s-a răspuns imediat că discuția cu România este în curs⁴⁵.

Conrad ținea ca în acest moment, favorabil pentru Puterile Centrale să se insiste mai mult la București, fiindcă în condiții nefavorabile, lor România își ridică pretențiile nemăsurat de mult⁴⁶, crezîndu-le slabe. Ca și mai înainte, el a evidențiat importanța cooperării României acțiune care poate fi hotărîtoare pentru război”⁴⁷.

Ministrul austro-ungar la București și-a continuat cu mult zel misiunea încredințată de a face totul pentru atragerea României. El nu s-a scumpit în argumente prin care a căutat să demonstreze perspectivele ce se deschideau României în cazul cooperării cu Puterile centrale. Într-o lungă convorbire avută cu Brătianu, la 1 iunie 1915 diplomatul Austro-Ungariei sublinia că Puterile centrale urmăresc după victoria în război și încheierea păcii, să alcătuiască în centrul Europei un bloc care prin puterea lui „să facă imposibil un nou război”⁴⁸, afirma că ar fi în interesul României să susțină acest bloc. Acționînd pe linia indicată de Burian, Czernin a spus că de fapt nu face o rugăminte, ci vine cu „o afacere brillantă pentru ambele părți”⁴⁹. El a atras atenția lui Brătianu că-i cunoaște opiniile în legătură cu sustragerea de la o hotărîre momentană, însă aceasta ar putea deveni fără valoare după ce ei vor fi bătut singuri pe toți dușmanii. De aceea, venind cu propuneri concrete de concesi teritoriale în schimbul cooperării, dorește și un răspuns concret⁵⁰.

Șeful guvernului român a avut aceeași atitudine rezervată intrucît nu voia să se angajeze cu nimic față de Puterile centrale. Folosind drept argument opinia publică nefavorabilă acțiunii armate, Bră-

³⁴ *Cartea Roșie austro-ungară. Documente diplomatice privitoare la relațiunile dintre Austro-Ungaria și România în perioada de la 22 iunie 1914 pînă la 27 august 1916*. Edit. Regele Carol. București, 1917, p. 22—23.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ Arh. St. Buc., colecția Xerografii Viena, pach. XII, doc. 43, f. 3. Telegrama nr. 196 din Viena, 23 mai 1915.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ Xeni C. *Tache Ionescu 1858—1922*, partea a IV-a. Războiul cel mare. Edit. Universul, București, 1933, p. 331.

⁴⁴ Arh. St. Buc., colecția Xerografii Viena, pach. XII, doc. 44, f.1. Telegrama telef. de Conrad la 30 mai 1915.

⁴⁵ *Ibidem*. (Completat de mină pe același document).

⁴⁶ *Ibidem*, doc. 45, f. 3, telegrama nr. 557, din 2 iunie 1915.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 4, telegrama cifrată strict secretă, nr. 684, a lui Czernin către Burian, din 1 iunie 1915.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ *Ibidem*.

tianu a subliniat că menținând neutralitatea⁵¹ oferă maximul. Făcând aluzie la o eventuală participare a României alături de Puterile centrale⁵², omul politic român a precizat că „în afară de o parte din Bucovina va trebui să se dea și o parte din Ungaria fără de care problema nici nu se poate discuta”⁵³.

Czernin a transmis la Viena ideea că Brătianu ar aștepta noi victorii militare pentru a lua o hotărâre, dar că dorește să nu rupă brusc firul⁵⁴.

Propunerile făcute de Czernin au fost discutate de Brătianu cu regele Ferdinand, care a fost de părere că pentru moment o cooperare cu Puterile centrale ar fi imposibilă, dar „nu este exclusă absolut pentru viitor”⁵⁵.

Reluând discuția cu Czernin, la 3 iunie 1915 Brătianu și-a reconfirmat poziția accentuând din nou poziția nefavorabilă a opiniei publice românești, care ar face ca o încercare de cooperare să se soldeze cu „căderea imediată a Ministerului dacă nu chiar cu revoluția”⁵⁶. Și de această dată a lăsat să se înțeleagă posibilitatea unei cooperări viitoare cu Puterile centrale⁵⁷ și lipsa de angajamente față de Antantă⁵⁸.

Faptul că Brătianu se eschiva de la un răspuns concret dar făcea aluzii la concesii teritoriale pe care știa că nu le va primi⁵⁹ nu i-a scăpat lui Czernin. Mai deschis și negativ a răspuns Brătianu la problema ușurării tranzitului pentru Puterile centrale, în sensul că această operațiune era absolut imposibilă⁶⁰. El a încheiat discuția cu un vechi proverb românesc: „Aminarea nu înseamnă anulare”⁶¹, dând de înțeles că tratativele puteau continua.

Poziția lui Brătianu nu a descurajat Puterile centrale. Chiar Czernin a considerat necesară continuarea discuțiilor. El a rămas cu convingerea că România nu are încă nici un tratat cu Antanta⁶², iar continuarea tratativelor va îngreuna realizarea unei înțelegeri cu Antanta⁶³. Era desigur optimist, dar foarte puțin realist. Prin optimismul transmis și superiorilor săi Czernin a creat Austro-Ungariei noi iluzii asupra posibilității atragerii României, lucru pe care, de altfel, credem că l-a urmărit și Brătianu. Comunicarea făcută la 5 iunie 1915 de Burian lui Conrad că momentan nu există primejdia ca România să treacă din neutralitate împotriva noastră⁶⁴, motiv pentru care trebuiau continuate tratativele cu ea fie și numai din „motive tactice” arată că Puterile Centrale sperau să determine guvernul român spre o cooperare activă cu toate mijloacele de partea lor⁶⁵.

Problema concesiilor ce trebuiau făcute României a constituit obiectul unei consfătuiri la Ministerul Afacerilor Străine al Austro-Ungariei ținută în zilele de 5–8 iunie 1915⁶⁶. Au fost aduse în discuție trei variante cuprinzând concesiile teritoriale care aveau la bază considerente economice, etnografice, și militare.

Discutarea cererilor formulate la București și limita concesiilor ce-și propuneau să le facă demonstra că Austro-Ungaria era departe de a înțelege fondul atitudinii României.

Se apropia încheierea unui an de la declanșarea războiului și Puterile centrale nu avansaseră în politica lor de atragere a României. Mai mult, pentru ele se va contura clar eventualitatea trecerii ei în tabăra opusă, fapt care a determinat Comandamentul armatei austro-ungare și Ministerul de interne al Ungariei să ia măsuri de apărare în Transilvania⁶⁷.

Începutul celui de-al doilea an de război a adus o nouă încordare în relațiile dintre România și Puterile centrale. Situația a fost determinată de Austro-Ungaria care și-a închis granițele cu România la începutul lunii septembrie 1915⁶⁸. Măsura a fost menită să mascheze concentrările de trupe austro-ungare întreprinse în această regiune și totodată să exercite presiuni asupra României pentru a trece de partea Puterilor Centrale. Între altele, opinia că folosirea forței este mijlocul cel mai bun de convingere a României să intre în război era împărțită atât de ministerul afacerilor

⁶⁰ Prima variantă cuprindea ținutul Suceava, Gura Humorului, Solca, și partea din județul Rădăuți de pe malul drept al Sucevei. În general un teritoriu cu o suprafață de 1 289,03 km.p., având un număr de 181 176 de locuitori dintre care 119 277 de români. Autorii remarcău că cedarea „sanctuarului național Putna” va forma „un moment sentimental” al acestei concesi. În varianta a doua se mai adăugau prevederile din prima variantă ținută Stulpicani, Cimpulung și Vatra Dornei, ultima împreună cu teritoriul Cîrlibabei. Suprafața, în această variantă, se ridica la circa 3 595,89 km.p. iar numărul locuitorilor la 240 165 dintre care 152 365 de români. În varianta a treia se mai adăuga „întregul județ Rădăuți, și cu părțile din circumscripțiile judecătorești Siret, Siudin, Storojineț de pe malul drept al Siretului. Acum suprafața se ridica la circa 5 115 km.p. iar numărul locuitorilor la 346 917 dintre care 209 651 de români. În aceste condiții se aprecia că teritoriul locuit de români era strict delimitat, rămânând în afară numai o singură circumscripție locuită în majoritatea de români și anume Boian. Cedarea acestora nu era considerată oportună din motive strategice, ea fiind direct la granița cu Basarabia deci nu putea forma „obiect de discuție”. În discuțiile purtate s-a formulat părerea că „dacă nici această variantă nu va duce la scop, atunci un alt pas ar fi numai cedarea întregului teritoriu al Bucovinei”. De asemenea, s-a considerat că după concesiile făcute, conform variantei a doua, ceea ce ar rămâne imperiului nu va putea exista ca provincie independentă, ca atare va trebui inclusă în imperiu.

⁶⁷ *Ibidem*, doc. 9, f. 2, f. 36, Czernin, sesizat de ministrul Turciei la București i-a comunicat lui Burian că acesta ar fi foarte agitat întrucât deține unele informații asupra unei apropieri între Bulgaria și România în vederea unui atac îndreptat în primul rînd împotriva Turciei și apoi contra Austro-Ungariei, deși Czernin făcuse, față de ministrul turc, aprecierea că acest zvon era o „absurditate” l-a comunicat totuși Vienei, pach. XIV, doc. 26, f. 1, telegrama nr. 770 din București, 17 iunie 1915.

⁶⁸ Biblioteca Centrală Universitară, fond Saint Georges, pach. 69, Arh. St. Buc., colecția Xerografii Viena, pach. XII, doc. 49, f. 1. Notă secretă nr. 4100 din 8 august 1915.

⁵¹ *Ibidem*.

⁵² *Ibidem*.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ *Ibidem*, doc. 46, f. 1. Telegrama cifrată strict secretă nr. 691 a lui Czernin către Burian, din 3 iunie 1915.

⁵⁶ *Ibidem*.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ *Ibidem*, f. 2.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ *Ibidem*.

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ *Ibidem*.

⁶⁴ *Ibidem*, doc. 47. Telegrama (f.n.) a lui Burian către Conrad din 5 iunie 1915.

⁶⁵ *Ibidem*, f. 2.

străine cit și de cercurile militare ale imperiului vecin⁶⁹.

Noua stare de lucruri a determinat guvernul român să ia măsuri asemănătoare, concentrând la graniță importante forțe armate. Brătianu l-a informat pe atașatul militar austro-ungar la București că această măsură era menită a liniști populația, dar că trupele vor fi menținute la o asemenea distanță care va exclude orice incidente de graniță⁷⁰. Încordarea în relațiile dintre România și Puterile centrale n-a fost provocată de România, ci era o consecință a politicii Austro-Ungariei. Ar fi fost firesc ca pentru normalizarea relațiilor Austro-Ungaria să fi luat măsurile ce se impuneau. Dar contrar acestei logici s-a cerut României să-și retragă trupele concentrate la graniță⁷¹.

O problemă care a avut implicații importante în relațiile României cu Puterile centrale a fost și pregătirea Bulgariei pentru intrarea în acțiune. Mobilizarea decretată de Bulgaria, cum era și firesc, a provocat agitație în cercurile politice românești. Zvonurile lansate în legătură cu poziția României, în cazul unui atac al Bulgariei împotriva Serbiei, au fost primite cu nemulțumire la București, guvernul român nu dorea să lase impresia că România ar favoriza acest atac prin menținerea neutralității. Întrebat de Czernin, Brătianu a precizat că „nu vrea să dea nici o declarație care ar ușura agresiunea Bulgariei împotriva Serbiei”⁷².

Austro-Ungaria era interesată ca România să rămână neutră în cazul intrării Bulgariei în acțiune împotriva Serbiei și dorea ca acest lucru să fie cunoscut în Bulgaria, pentru a spulbera teama de un atac din spre nord. Instrucțiunile trimise reprezentanților Austro-Ungariei la București și Sofia urmăreau realizarea unei atmosfere mai liniștitoare⁷³ între România și Bulgaria. Aceasta era cu atât mai necesară cu cât Grecia mobilizase deja, iar dubla monarhie era interesată ca mobilizarea să nu fie decretată și în România⁷⁴. Burian îi indica lui Tarnowski să acționeze la Sofia în așa fel încât demersul său să nu apară ca un ordin dat guvernului bulgar din partea Vienei⁷⁵.

Lui Czernin, Burian i-a indicat să-i sugereze lui Brătianu că poarta spre Puterile centrale rămâne deschisă⁷⁶, iar în legătură cu o eventuală mobilizare ce ar fi pregătită de România să-i atragă atenția șefului guvernului român că ei nu văd „necesitatea unei asemenea măsuri din partea României”⁷⁷. În cazul în care totuși mobilizarea va fi decretată, Burian era de părere ca Czernin să

ceară în numele ambelor puteri garanții că ea nu va fi îndreptată împotriva lor⁷⁸.

Deși reușiseră să atragă Bulgaria de partea lor, Puterile centrale au continuat să fie serios preocupate de poziția României de care depindea, în mare măsură, realizarea planurilor lor militare pe fronturile din estul și sud-estul Europei. Bulgaria putea avea o completă independență de acțiune numai în cazul menținerii României în neutralitate sau în cazul atragerii ei în război alături de Puterile centrale. Or, poziția României mai punea încă multe semne de întrebare pentru vastele planuri de viitor ale Puterilor centrale în general, și ale Austro-Ungariei, în special.

În urma evenimentelor militare din luna octombrie a anului 1915, cercurile militare austro-germane erau de părere că o presiune din partea trupelor rusești, prin România, ar avea ca rezultat atragerea definitivă a acesteia de partea Antantei. Se crede că o astfel de acțiune ar avea ca scop influențarea ofensivei austro-ungare pregătită împotriva Serbiei. Mai mult decât atât se credea posibilă și o acțiune rusească prin România direct împotriva Bulgariei⁸⁰.

În asemenea împrejurări, poziția României dobîndea o mare importanță. Firește, cercurile militare austro-ungare ar fi dorit ca România „să se opună cu forța pătrunderii rușilor”⁸¹. Pentru aceasta, după părerea lor, era necesar ca Turcia să facă disponibile forțe pe cât posibil mai mari, Bulgaria să nu împiedice folosirea acestora pe teritoriul ei⁸², iar pe frontul srbesc să se obțină astfel de succese încât România și Grecia să fie împiedicate de a trece de partea Antantei sau să mențină neutralitatea⁸³.

În Comandamentul Militar austro-ungar existau unele motive de îngrijorare atât cu privire la poziția României, cât și a Bulgariei. La sfîrșitul lunii octombrie 1916 Conrad a primit informații despre declarația făcută de Brătianu, în legătură cu „menținerea unei stricte neutralități pînă la începutul ofensivei de primăvară a Antantei pe frontul de est și vest”⁸⁴, corespunzătoare speranțelor optimiste ale Antantei, precum și despre posibilitatea unei înțelegeri între Bulgaria și România. Puterile centrale considerau o asemenea înțelegere ca un pericol pentru ele deoarece în tratatul încheiat cu Bulgaria stipulaseră că aceasta era obligată să considere dușman orice dușman al lor. Deci, în eventualitatea unui atac din partea României, Bulgaria trebuie să pornească imediat împotriva ei. România însă realizând apropierea și înțelegerea cu Bulgaria anula stipulația tratatului amintit.

Toate aceste considerente au determinat o insistență sporită a miniștrilor Puterilor centrale la București pentru a cunoaște exact poziția României și a putea preveni orice surpriză.

La 3 noiembrie 1915 Burian i-a cerut lui Czernin să-l întrebe pe Brătianu, avînd în vedere concentrările de trupe rusești de la granița cu România „ce atitudine gîndește România să ia, față de o

⁶⁹ Arh. St. Buc., colecția Xerografii Viena, pach. XII, doc. 49, f. 1. Notă secretă nr. 4108 din 8 august 1915.

⁷⁰ *Ibidem*, pach. XLVIII, doc. 30, f. 4.

⁷¹ Cartea Roșie austro-ungară, p. 29. Trupele române vor rămîne în apropierea graniței lucind la fortificații pînă la intrarea țării în război.

⁷² Arh. St. Buc., colecția Xerografii Viena, pach. XXIII, doc. 23, f. 1. Telegrama cifrată nr. 459 din Viena, 24 septembrie 1915.

⁷³ *Ibidem*, pach. XXIII, doc. 24, f. 1, 2.

⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ *Ibidem*.

⁷⁶ *Ibidem*, doc. 26, f. 1. Telegrama secretă nr. 792 din Viena, 25 sept. 1915.

⁷⁷ *Ibidem*, doc. 27, f. 2. Telegrama nr. 663 din 28 septembrie 1915.

⁷⁸ *Ibidem*, f. 1. Telegrama nr. 797 din Viena, 29 septembrie 1915.

⁷⁹ *Ibidem*.

⁸⁰ *Ibidem*, pach. LI, f. 3—4.

⁸¹ *Ibidem*, f. 4.

⁸² *Ibidem*.

⁸³ *Ibidem*.

⁸⁴ *Ibidem*, pach. XII, doc. 57, f. 1.

încercare a Rusiei de a forța trecerea trupelor sale prin România⁸⁵. După răspunsul primit care arăta că nu s-ar tolera trecerea rușilor suspi-cienile monarhiei vecine s-au mai potolit⁸⁶.

Poziția României în relațiile externe și evoluția politicii interne constituiau pentru Puterile centrale, în special pentru Austro-Ungaria, motiv de îngrijorare și din pricina influenței ce o aveau asupra stării de spirit din teritoriile românești ocupate de monarhie, în condițiile creșterii luptei naționale a tuturor popoarelor asuprite.

Numeroase rapoarte expediate de autoritățile locale din diferite zone ale imperiului semnalau intensificarea luptei naționale care urmărea eliberarea de sub dominația austro-ungară. Nu numai românii din Transilvania, Bucovina sau Banat, dar și polonezii, cehii și slovaci luptau pentru independență națională.

Într-un raport consacrat situației din Transilvania și din Bucovina se exprima deosebita îngrijorare față de dorința vie a românilor de a se uni cu România⁸⁷. După autorul raportului, mișcarea era stimulată de guvernul român „într-un fel mai mult sau mai puțin ascuns”⁸⁸. El insistă asupra activității Ligii Culturale, furnizând date amănunțite cu privire la personalitățile marcante ale acestei organizații, la acțiunile întreprinse și la răsunetul lor în regiunile amintite.

Subestimind forța mișcării naționale a românilor aflați sub dominația monarhiei, rapoartele înaintate guvernului de la Viena găseau explicația re-credinței ei mai ales în cauze de ordin extern. Ele învinuiau guvernul român că nu ia atitudine împotriva celor care prin activitatea lor influențează asupra stării de spirit a românilor din monarhie⁸⁹.

Drept urmare, oficialitățile austro-ungare au continuat să urmărească, cu atenție sporită, evoluția situației interne din România și îndeosebi acțiunile opoziției față de politica externă a guvernului.

Brătianu nu a răspuns problemelor care preocupau opoziția. Din partea majorității liberale s-a pronunțat deputatul Em. Dan care a apreciat că orientarea guvernului a fost bună⁹⁰ și a cerut să se aibă în continuare încredere în guvern, în armată și să se mențină unitatea.

La sfârșitul anului 1915, România nu era angajată față de taberele beligerante. Credem că guvernul român, prin tratativele duse în ambele direcții a urmărit să obțină nu prin participarea la război ci prin menținerea neutralității realizarea idealurilor naționale.

⁸⁵ *Cartea Roșie austro-ungară*, p. 34.

⁸⁶ *Ibidem*.

⁸⁷ Arh. St. Buc., colecția Xerografii Viena, pach. L, f. 39.

⁸⁸ *Ibidem*, f. 40.

⁸⁹ Este vorba de „cazul Tăslăoanu”. Originar din Transilvania. Tăslăoanu ofițer de rezervă în armata austro-ungară, după o campanie de 3 luni a dezertat și a trecut în România, unde a publicat o broșură împotriva monarhiei. Austro-Ungaria a reproșat guvernului român că nu a luat nici o atitudine față de acest „caz”. Cu atât mai mult, cu cât o serie de ofițeri, printre care și generali, au semnat un manifest de simpatie față de Tăslăoanu, *Ibidem*, p. 43.

⁹⁰ Dezbateri Parlamentare. Adunarea Deputaților, nr. 9 din 5 decembrie 1915.

RĂSCOALA SECUIILOR DIN ANII 1595—1596

ȘTEFANIA MIHĂILESCU, GERGELY LASZLO

Toate izvoarele istorice atestă faptul că marile riscoale și frământări politice ale secuilor din a doua jumătate a secolului al XVI-lea sînt organice legate de lupta dusă de întregul popor român pentru dreptate socială, unitate și independență națională.

Răscoala țăranilor secui din anii 1595—1596 a izbucnit cu prilejul amplei ofensive declanșate de Mihai Viteazul, curînd după venirea lui pe tron, împotriva noilor încercări ale Imperiului Otoman de a stîrbi independența țărilor române.

În Transilvania, ca de altfel și în Țara Românească și Moldova, regimul de suzeranitate otomană permitea acestora largi prerogative, nu numai în sfera politicii interne, ci și a celei externe. Devenită principat autonom în 1541, Transilvania și-a întărit și dezvoltat continuu propriile sale instituții, iar din punct de vedere economic, politic și cultural și-a îndreptat atenția și mai mult spre celelalte două țări românești. Pe de altă parte, prețuind bogățiile deosebite ale principatului, precum și poziția strategică a acestuia, habsburgii nu-și vor părăsi nici un moment planul de a-l cucerii. Afîindu-se deci, în sfera de interes a marilor imperii vecine, după intense frământări interne, clasa feudală conducătoare din Transilvania se orienta tot mai hotărît, în preajma anului 1594, către acele coaliții europene care urmăreau stăvîlirea expansiunii otomane în Europa.

Izvoarele vremii atestă faptul că încă de la începutul declanșării luptei antiotomane, oștile celor trei țări române se găseau alături în marile bătălii conduse de voievozi și domnitori ca Mircea cel Bătrîn, Iancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare, asigurînd obținerea unor victorii de răsunet european cum au fost, de exemplu, cea de la Ialomița din septembrie 1442, sau cea de la Vaslui din ianuarie 1475. În vara anului 1595, după o nouă serie de succese militare obținute de Țara Românească, Moldova și Transilvania în lupta antiotomană, Poarta a decis pornirea unei mari campanii de pedepsire, în frunte cu Sinan pașa, cu scopul imediat de a-l înlătura pe Mihai Viteazul, promotorul luptei comune pentru neatințare, unitate și independență. În aceste împrejurări politico-militare Mihai Viteazul solicită din nou sprijinul lui Sigismund Bathory, principele Transilvaniei.

Constrîns de timp și de lipsa de bani necesari, principele Transilvaniei a fost nevoit să facă apel și la secuii de rînd, recunoscîți pentru vitejia cu care luptau împotriva năvălitorilor, putînd mobiliza la nevoie pînă la 30 000 de oșteni¹. Încă de la

¹ Ion I. Nistor, *Domnia lui Mihai Viteazul în Transilvania. 1 noiembrie 1599—19 august 1601*, Monitorul oficial și imprimeriile statului. Imprimeria națională, București, 1946, p. 54. După cronicarul ungar Antoniu Bonfinius, numărul secuilor care puteau fi chemați sub arme ar fi fost de 50 000 pentru secolele XIV—XV, Antoniu Bonfinius, *Rerum Ungaricarum decades Quator cum dimidia*, Basileae ex Officinae Oporiniana, 1568, p. 135; N. Bălcescu apreciază că la sfîrșitul secolului al XV-lea secuii „puteau să

așezarea lor în zona sud-estică a Transilvaniei, în cursul secolelor XII—XIII și al conviețuirii cu populația băstinașă românească, în schimbul prestării serviciului militar, în caz de primejdii externe, tuturor bărbaților secui, apți de a purta arme, puterea centrală le recunoscuse o seamă de drepturi și privilegii, dintre care cele mai importante erau scutirea de orice servituiți feudale, dreptul de liberă strămutare, alegerea dregătorilor și judecătorilor proprii. Această situație specifică a obștilor secuiești a frinat un timp procesul de feudalizare, fără să poată opri diferențierea socială, care se accentuează mai ales în cursul secolelor XV—XVI². În timp ce s-a ridicat o pătură de secui înstăriți (primores), marea masă a secuilor de rind și-a pierdut treptat vechile libertăți, ajungând tot mai mult în stare de dependență față de nobilime. În a doua jumătate a secolului al XVI-lea, ca urmare a intensificării exploatarei feudale și a ocupării cu sila a pământurilor obștilor secuiești, au izbucnit puternice răscoale care au fost înăbușite cu o deosebită cruzime de către nobilime. După marea răscoală din 1562, dieta nobiliară transilvăneană a legiferat căderea în stare de iobăgie a majorității țăranilor din obștile secuiești, obligându-i la dijmă și robotă față de feudali și la dări grele către stat, în timp ce pe fruntașii (primores) și călăreții secui (primipilii) considerându-i nobili, în schimbul serviciului militar i-a scutit de orice fel de dări și le-a creat posibilitatea de a dispune de iobagi ca și clasa feudală conducătoare³. De asemenea, masa țăranilor secui (pixidarii) a fost exclusă, prin hotărârea aceleiași diete, de la adunările generale (Congregatio Generalis) unde se stabila, printre altele, numărul celor mobilizați la oaste, se desemnau delegații la diete, se alegeau anual funcționarii scaunelor și se soluționaau pricinile de interes general. Ca urmare a accentuării diferențierii sociale, s-a hotărât totodată, ca juzii scaunali și membrii scaunului de judecată (assesores) să fie aleși numai din rindul

primorilor și primipililor⁴, oameni de încredere ai principelui.

Pentru a-i putea supraveghea mai ușor pe secui și pentru a înăbuși eventualele noi împotriviri ale acestora, dieta a dispus construirea a două cetăți prevăzute cu puternice forțe militare, Secuiul atacă (*Székelytámad*) * de la Odorheiu Secuiesc și Secuiul regretă (*Székelybánja*) ** în Trei Scaune.

Cu toate acestea, țăranii secui au căutat orice moment prielnic pentru a scăpa de iobăgie, cum s-a întâmplat de exemplu în anii 1569, 1571, 1575, 1581, 1583, în urma cărora nobilimea s-a răzbunat cu cruzime, executând un mare număr de răzvrătiți⁵.

Solicitaarea secuilor de rind făcută de Sigismund Bathory, în toamna anului 1595, de a participa la lupta condusă de Mihai Viteazul, împotriva oastei lui Sinan Pașa, a oferit un nou prilej de a redobândi libertățile răpite de nobilime. Ca „în timpul unei mari și grave primejdii⁶, relatează cronicarul Nagy Szabó Francisc din Tirgu-Mureș, pretutindeni în secuime s-a umblat cu sabia înșingherată, ca să se ridice cu toții și să pornească împotriva dușmanului. Fiind prima mare mobilizare a tuturor bărbaților secui, după iobăgirea din 1562, mulți au considerat că s-a ivit și ocazia răzbunării pentru nedreptățile îndurate. Acolo, unde feudalii s-au împotrivit plecării la oaste a iobagilor, s-a ajuns la adevărate răzvrătiri, la devastarea și arderea conacelor nobiliare. Șovăitor din fire, principele Sigismund, sub influența nobililor înspăimântați a ordonat întoarcerea secuilor iobagi la vetrele lor.

„Primejdia otomană și încetincala cu care se aduna oastea țării l-au determinat însă pe Sigismund Bathory să apeleze din nou la serviciile secuilor de rind. Aceștia și-au exprimat voința fermă de a lupta, alături de oștile românești, împotriva cotorpitorilor, dar au cerut în schimb principelui să anuleze hotărârea dietei din 1562. Cu toată împotrivirea nobililor, principele a fost nevoit să promită secuilor iobagi satisfacerea cererii

dea la trebuință de război pînă la patruzeci de mii de oameni cu cheltuiala lor”. *Românii supt Mihai Vodă Viteazul* urmată de scrieri diverse de Nicolae Bălcescu. Publicat de A. I. Odobescu, Tipografia Societății Academiei Române, București, 1878, p. 138.

² *Székelvi oklevéltár* (documente secuiești), redactat de Szabó Károly, vol. I, Cluj, 1872, (În continuare *Documente secuiești*), documentul XL din 18 octombrie 1344, p. 51. În acest document magistrul Lazek Andrei se intitulează „comes trium generum Siculorum” adică „comitele celor trei generații ale secuilor”. Aici termenul latin „genus” desemnează de fapt cele trei categorii sociale distincte în sinul societății secuiești: a) primores (töemberek) secui mai înstăriți, care participau la lupta cu mai mulți călăreți întreținuți de ei; b) primipilii (lőfők), cavalerii, care erau obligați să se prezinte la luptă călare și cu echipament propriu; c) pixidarii, sau pedites (gyalogosok), țărani liberi, cultivatori ai pământurilor proprii, care făceau serviciul militar pe dăru. Benkő József, *Az Erdélyi országi nemes székelv nemzetnek képe* (Imaginea neamului nobil al secuilor din Țara Transilvaniei), Editat de Colegiul reformat din Cluj, 1866, p. 31—44. St. Pascu, *Transilvania în epoca principatului. Timpul suzeranității turcești, 1541—1691*. Editat de Uniunea Națională a Studenților din România, Cluj, 1948, p. 131—132, Pál Antal Alexandru, *Scaunul Mureș, Istoricul instituțiilor scaunale* (Secolul al XIV-lea 1849), în „Revista Arhivelor”, anul X, nr. 2 din 1967, p. 132.

³ *Documente secuiești*, vol. II. 1520—1571, Cluj, 1876, p. 162.

⁴ *Ibidem*, p. 163. I. Lupaș, *Realități istorice în Voievodatul Transilvaniei din sec. XII—XVI*, București, 1938, p. 31. *Monumenta Comitatus Regni Transilvaniae, Erdélyi országyűlési emlékek*, (Mărturi ale dietelor transilvănene), sub redacția lui Sándor Szilagyi, vol. II (1536—1576) A. M. T. Akadémia Könyvkiado-hivatal, Budapest, 1877, p. 202—208.

⁵ *Documente secuiești*, vol. II, p. 216, 225.

⁶ *Din istoria Transilvaniei* vol. I, ediția a III-a. Edit. Acad. R. P. Române, București, 1963, p. 196.

⁷ *Documente secuiești*, vol. II, p. 321—331, Șt. Pascu, *Miscări țăranice și prilejuri de intrarea lui Mihai Viteazul în Transilvania*, în „Studii și materiale de istorie medie”, vol. I, București, 1956, p. 157, Szilagyi Sándor, *Erdélyország története* (Istoria țării Transilvaniei) vol. I, Pesta, p. 405—406.

⁸ *Marosvásárhelyi Nagy Szabó Ferencz memoria-léja 1580—1658*, (Memorialul lui Nagy Szabó Francisc din Tirgu Mureș, 1580—1658), redactat în prima jumătate a secolului al XVI-lea. S-a păstrat în câteva copii, în Biblioteca Centrală-Universitară din Cluj, ms. nr. 50, în folio. f. 9—70. Miscelaneu, copie din sec. al XVIII-lea, în lb. maghiară text complet; ms. nr. 3430, în 8°, 240 p. Copie din anul 1795, în limba maghiară, text complet și în Biblioteca Teleki-Bolyai din Tg. Mureș, ms. nr. 41, în folio, 167 p. Copie din sec. al XVIII-lea, în limba maghiară, text complet. Memorialul a fost editat pe baza confruntării celor trei copii de către Imre Mikó, în *Erdélyi történelmi Adatok* (Date istorice transilvănene), Cluj, 1855, după care cităm fragmentele din studiul de față, p. 44.

lor. „Principele a dat poruncă secuilor — așa cum istorisește umanistul Ioan Baronyai Decsi, cronicarul oficial al principelui — ca imediat să pună mâna pe arme și de îndată ce îi va chema, să pornească, fiecare, spre tabăra principelui. Iar aceștia, după ce s-au adunat la Scaunul Mureșului, au început să se gindească la redobândirea libertății lor, pe care le-o răpiseră cei doi principii, Ioan* și Ștefan** din pricina răzvrătirilor. După obiceiul neamului lor, ei*** se purtau provocator față de nobilime. Alînd aceasta, și, pentru ca mișcările lor să nu se extindă în toată țara, precum și din teamă pentru soarta nobilimii, principele a poruncit ca ei să se întoarcă acasă. Secuții s-au codit să îndeplinească ordinul lui Sigismund și au trimis la acesta soli și au anunțat că, oricum, vor merge în tabără și că vor lupta cu hârnicie și credință pentru principe. Principele, în schimb, pe de o parte, din necesitatea creată de război, pe de altă parte, impresionat de mărinimia secuilor a trimis la ei direct pe Baltazar Bogáthy și pe Ștefan Tholdi, laudînd obștea lor și dînd poruncă să pună mâna cu toții pe arme și să vină pînă la ultimul om în tabără; de aceea, secuții s-au dus grăbiți în tabăra principelui. După cum ei au hotărît mai înainte, au trimis soli la principe și au declarat că pentru patria lor vor lupta cu hârnicie, vîrsîndu-și sîngele, numai ca maiestatea sa, principele, să restabilească vechile lor libertăți. La început principele a refuzat aceasta, a trimis la ei soli, și cînd cu amenințări, cînd cu rugămînți a încercat să-i abată de la țelul lor.

„Fiind foarte îngrijorat, principele se frămînta cu gînduri temătoare, ce hotărîre să ia, ca să evite izbucnirea unor puternice răzvrătiri. Pe de o parte, se găsea în fața unui greu război cu Sinan și cu întreaga armată a sultanului, iar pe de altă parte, ținea să nu se expună la minia nobilimii care, fără îndoială, nu putea primi decît cu dezaprobar ca ea să fie spoliată de atîtea privilegii regale și voievodale. Secuții au rămas de neclînit. Și timpul cerea o grabnică hotărîre, iar, în cele din urmă, faptul acesta a învins șovăiala principelui: el s-a decis ca, avînd în vedere împrejurările, să le redea libertatea și prin fapta sa bună să-i cîștige de partea sa, avea de gînd ca după aceea să dea o asemenea hotărîre care să corespundă atît intereselor nobilimii cît și ale secuilor.

„Prin urmare, după ce stările au căzut de acord asupra restabilirii libertății secuiești, au început să se sfătuiască despre condițiile ei. Se știe că secuții nutreau o ură nestînsă față de nobilime și servitutea grea în care au căzut în aceeași măsură și din vina lor, dar și din cauza stăpînirii crude a nobilimii, au formulat pretenții care, dacă vor fi fost satisfăcute, întreaga stare nobilă ar fi trebuit să decadă în situația de țărani. S-au purtat dis-

cuții multe și îndelungate de ambele părți, în sfîrșit, principele a îndeplinit cererea secuilor“¹.

Cei peste 14 000 de secuți luptători, adunați în tabăra de la Codlea (lingă Brașov) l-au obligat pe principe să dispună printr-un act oficial eliberarea lor din iobăgie. „Cu toate că în timpurile nu prea îndepărtate — se afirmă în scrisoarea elaborată, la 15 septembrie 1595, în tabăra de la Codlea — marea parte a nației secuiești din Transilvania — neam de viteji și iubitor de libertate, a decăzut dintr-o anumită pricină, în servitute și iobăgie: principele și-a adus aminte de fidelitatea și slujba credincioasă a nației secuiești din scaunele Mureș, Odorhei, Gheorghieni, Chezdi și Orba⁸, pe care aceasta a îndeplinit-o pentru maiestatea sa cu capacitatea și mintea ei, că în războiul purtat împotriva dușmanilor popoarelor creștine a dat dovadă de promptitudine și hârnicie“. De asemenea, se relevă că secuilor „le place să lupte mai mult decît oricui, nicidecum să facă vreun altfel de serviciu: pentru toate acestea, principele eliberează sub toate formele pe secuți din starea lor de țărani* și de servitușii țărănești** — pe cei care sînt în luptă alături de el“. Însă, principele le-a pus următoarele condiții: „1. ca toți, fiecare în parte, să depună jurămint de credință față de principe și țară. 2. Din partea fiecărei case, anual, de ziua Tuturor Sfinților, să se dea cite un forinț, la fel, anual, de ziua Sfîntului Gheorghe, o ciblă de grîu și ovăz, o jumătate de ciblă de salado (din care secuții fierb berea), cu măsura ciblei din scaunul Mureș; în ceea ce privește darea extraordinară, să respecte și ei hotărîrea țării***. 3. Cetățile să rămînă în starea în care se găsesc, viteji, nobili și cavalerii să posede, ei înșiși, pămînturile moștenite și pe cele primite în zalog sau moșiile dăruite, iar celelalte pămînturi și vite să le folosească împreună cu obștea, să plătească, în conformitate cu obiceiul vechi, darea pentru biserică, dițma pe boboc de gîscă, purcel, albină, miei. 4. Să clădească mănăstiri și biserici și să-i răsplătească pe predicatorii pentru slujbele lor. 5. Orașele să rămînă libere, așa cum sînt. 6. Secuții, care au primit acum libertatea de la principe, cu toții, fiecare personal, la ordinul principelui și al urmașilor săi sînt datori, în timp de necesitate, să slu-

¹ Ioannis Decii Barouii, *Commentariorum De rebus Ungaricis* (Istoria Ungară) 1592—1598, publicat în „Monumenta Hungariae Historica scriptores“ XVII, Pesta, 1866, p. 207—209, după originalul în limba latină, scris înainte de 1601, depozitat la Biblioteca Universității din Budapesta.

⁸ La începutul așezării secuilor în curbura Carpaților, teritoriile locuite de ei apar în izvoarele vremii sub numele de *Terra Sicularum* (Țara Secuilor). Treptat, în cursul secolului al XVI-lea, se va ajunge la formarea a șapte scaune (sedes) secuiești. Denumirea de scaun a fost folosită atît pentru desemnarea unității teritoriale administrative, cît și pentru instituțiile administrative și judecătorești. Instituția scaunului se bucura de largi atribuții în problemele militare, judecătorești, administrative, fiscale etc. Scaunele aveau în frunte pe comite, subordonat direct puterii centrale. Azi vechile scaune secuiești sînt cuprinse în județele Brașov, Covasna, Harghita și Mureș. N. Iorga, *Acte românești din Ardeal privitoare în cea mai mare parte la legăturile secuilor cu Moldova*, Atelierele grafice Sococ, București, 1916, p. 181—182; Alexandru Pal Antal, *art. cit.*, p. 130—131.

* iobagi.

** iobăgești.

*** a Dielci.

* Ioan Zapolya, voievod al Transilvaniei între anii 1510—1526.

** Ștefan Báthory, voievod al Transilvaniei între anii 1571—1575 și principe al Transilvaniei între anii 1575—1583.

*** Secuții.

jească acestuia și țării totdeauna cu credință, cu toată puterea lor, vărsându-și și singele, suportând ei înșiși cheltuielile, călăreții cu cai buni, cu plătoșe, scuturi, pumnale ascuțite, pedestrii, cu fel de fel de unelte de luptă. 7. Pe căpitanul numit de principe în fruntea Odorheiului, să-l recunoască drept căpitan și judecător regal suprem, iar pe ceilalți funcționari, pe care nu-i recunosc drept apți pentru luptă să-i alcăgă din mijlocul lor, după vechiul obicei; să fie obligați ca în fiecare an să se prezinte, conduși de căpitanul lor, la trecerea în revistă a luptătorilor și să-și împartă oștile pe companii. 8. Oțele de sare și topitoriile de fier să fie construite din banii principelui, iar secuii să dea 50 de maiștri tăietori de sare și fierari; sarea pentru secui s-o dea căpitanul pe bani, iar cei din Turia de sus* și Turia de jos* sînt datori, după vechiul lor obicei să caute pe pămînturile lor piatră pucioasă și s-o predea în atelierele principelui. 9. Să achite protectorilor lor impozitele de tot felul și birurile ce le-au fost fixate și cu care sînt în restanță. 10. Acel secui care nu se obligă la aceasta, nu va primi nici o libertate, ci va rămîne în situația de țaran** și în slujba stăpînului, pe care l-a slujit pînă acum, iar dacă a aparținut cetății, atunci să fie și el restituit, cu excepția aceluia care au fost în Moldova, Țara Românească și în campania de la Lugoj a principelui, a oamenilor bătrîni, a văduvelor, sau a aceluia care au fost lăsați să păzească satele, să aibă grijă de case și ogrăzi sau cei ce s-ar afla în prizonierat. Tuturor acestora principele vrea să le redea libertatea. *La urmă:* Principele doarește ca acei secui, care sînt aici și care își oferă serviciul și se angajează în slujba sa și a țării, să fie consemnați în *Registru* și în *Cartea* de moștenire a principelui. Principele a prevăzut aceste condiții pentru secui, ei au acceptat respectarea lor sub pedeapsa pierderii libertății; de aceea, principele i-a eliberat pe ei din starea de țarani** și din obligațiile lor de iobagi și i-a făcut oameni liberi. Pentru o mai mare adevăritate a acestui fapt a emis cu bunăvoință această scrisoare, întărită cu sigiliul măriei sale, către națiunea secuiască și urmașilor ei⁹.

Deși unele dintre condiții aveau în vedere în primul rînd interesele nobilimii, actul de eliberare din iobăgie și respectarea libertăților strămoșești au reprezentat, fără îndoială, o importantă victorie a secuilor de rînd. Știrea despre scrisoarea de libertate a lui Sigismund s-a răspîndit cu repeziune în toată secuimea, care s-a ridicat la arme, în masă și cu mare entuziasm pentru apărarea țării.

„Aceștia — firește — s-au bucurat foarte mult, — consemnează cronicarul Nicolae Istvánfi — și au trimis imediat acasă curieri, însărcinați cu dis-

* Azi comuna Turia (jud. Covasna).

** iobag.

*** iobag.

⁹ Originalul scrisorii s-a pierdut. Iakab Elek și dr. Szadeczky Lajos, au reproduș-o după o copie de epocă, aflată la Arhivele Academiei de Științe Ungare în volumul *Udvarhely vármegye története a legregibb időtől 1849-ig*. (Istoria comitatului Odorhei de la cele mai vechi timpuri pînă la 1849), Budapesta, Az Athenaeum irodalmi és nyomdai R. T. könyvnyomdája, Budapesta, 1901, p. 294—295. O mare parte din scrisoare a fost reprodușă și în cronica lui Ioan Baronyai Decsi, *op. cit.*, p. 209—211.

poziția strictă, ca acei dintre ei, care au rămas mai departe în scaune, să se grăbească să vină în tabără, altminteri, își vor pierde capul — neputînd rămîne pe loc decît copiii și cei nepunctuoși din cauza bătrîneții. La auzul acestora, ispititi de dulcea libertate, ei au sosit în cete mari în tabără, în așa fel, încît în cîteva zile numărul tuturor a sporit la douăzeci și patru de mii, din care nouă mii două sute au fost mușchetari, iar ceilalți lăncieri și arcași...“¹⁰.

Adunîndu-se sub conducerea lui Sigismund Bathory, oștile transilvănene s-au îndreptat spre pasul Branului, unde, împreună cu oastea din Moldova a lui Ștefan Răzvan, au trecut munții și unindu-se cu armata lui Mihai Viteazul, precum și cu alte forțe militare aliate, au pornit, la începutul lunii octombrie, contraofensiva împotriva trupeilor lui Sinan Pașa. Alături de români, secuii au participat din plin la luptele duse pentru eliberarea Țirgoviștei (6/16 octombrie). Bucureștiului (12/22 octombrie) și Giurgiului (20/30 octombrie).¹¹

În lucrările sale consacrate domniei lui Mihai Viteazul renumitul istoric și fruntaș revoluționar pașoptist, Nicolae Bălcescu, a remarcat contribuția secuilor la obținerea victoriilor Țării Românești asupra oștilor otomane din toamna anului 1595¹².

Intorcîndu-se din campania antiotomană secuii de rînd au văzut nesocotite drepturile și libertățile redote la Codlea, în pofida tributului greu de singe plătit de mulți dintre ei. Cu armele rămase asupra lor, secuii i-au obligat pe nobili să le respecte drepturile, iar unde aceștia se opuneau, ei au declanșat adevărate revolte. „La Brașov, nobilimea i-a cerut principelui ca, întrucît, cu bunăvoința Domnului a încheiat războiul cu turcii, așa după cum își dorește din tot sufletul, secuii să fie restituiți stăpînurilor lor de dinainte. Dar, principele înaintea Dietei rezolvarea pricinii pentru ca un lucru atît de important să-și găsească soluția prin întrebarea stărilor țării și să nu contravină prevederilor legale și buneicuvînțe. Intorcîndu-se acasă, s-a odihnit** cîteva zile după oboseala și febra care începuse să-l chinuie, apoi, aducîndu-și aminte de datoria sa și de promisiunea făcută, a anunțat că va ține dietă pe data de 1 ianuarie*** la Alba Iulia; a comunicat pretutindeni prin scrisori și a indicat prin dispoziție în toate părțile țării, ca și din sinul secuilor, așa precum din partea celorlalte națiuni, să vină trimiși pentru judecarea pricinii. După ce s-au adunat acolo stă-

¹⁰ Nicolai Istvánfi Pannoni, *Historiarum de rebus Ungaricis. Libri XXXIV* (Din istoria ungarilor, cartea XXXIV) Coloniae Agrippinae, Sumptibus Antonij Hieratii, Anno 1622, p. 672.

¹¹ Dan Simonescu, *Cronica lui Balthazar Walther despre Mihai Viteazul în raport cu cronicile interne contemporane*, în „Studii și materiale de istorie medie“, vol. III, București, 1959, p. 82—84; Mustafa Selaniki *Tarih* (Istorie, a doua jumătate a secolului al XVI-lea), în *Cronici turcești privind țările române* vol. I, București, 1966, p. 373—374, vezi și scrisoarea adresată de Sinan pașa cancelarului Porții, octombrie 1595, Giurgiu, în A. Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol. IV, București, 1932, p. 297—300 (traducere din limba italiană); Nagy Szabó Francisc din Tg. Mureș, *op. cit.*, p. 45.

¹² Nicolae Bălcescu, *Scriseri militare alese*, Edit. militară, București, 1957, p. 179—180.

** Principele Sigismund Bathory.

*** 1596.

rile din toate părțile, secuii au înaintat principelui o jalbă, ei i-au promis că îi vor rămâne credincioși, ca mai înainte, și îi atraseră atenția asupra promisiunii ce li se făcuse. Roagă, imploră și jură pe tot ceea ce este sfânt, că acea libertate, ce li s-a restituit solemn o dată cu privilegiul, să binevoiască s-o confirme acum cu hotărârea sa în polida pretenției nobilimii. În schimb, după ce s-a comunicat pretutindeni că se va ține dieta, nobilimea a înaintat și ea un memoriu, atrăgând atenția principelui, în mod respectuos, asupra jurământului său solemn prin care s-a obligat să păstreze toate drepturile lor. De aceea, l-au rugat în mai multe rânduri ca, întrucât vechile acte de privilegiu ale unor principii viteji au aruncat pe secui în această servitute a soartei iobăgești și întrucât ei nu au respectat sub nici un aspect condițiile sub care li s-a redat de curind vechea libertate, principele să aibă mai curind în vedere nobilimea, decît pe aceștia, care și-au atras asupra lor jugul acesta al servitutii deja prin două răzvrătiți”¹³.

Luind în dezbatere doleanțele nobilimii și ale secuilor de rînd, Dieta Transilvaniei, întrunită la Alba-Iulia, a dat cîștig de cauză clasei feudale conducătoare și a hotărît, la 13 decembrie 1595, revocarea libertăților promise în timpul campaniei antiotomane. „Maiestatea voastră luîndu-le în considerație cu îndurare plîngerea ambelor părți — se arată în hotărîrea Dietei — a dispus să fie examinate în conformitate cu legea țării. Țara, din ordinul maiestății voastre, alegînd și desemnînd persoane de frunte, cunoscătoare de legi, care întrunindu-se, au însumat pricinile ambelor părți, le-au înțeles, le-au luat în considerație și în conformitate cu legea le-au analizat. S-a înțîmplat că toate rațiunile pe care le-au înfățișat nobilii împotriva comunității secuiești, să fie sub toate fețele temeinice și potrivite legii, în schimb, în memoriul obștei secuiești, din contră, nu pote fi găsită nici o argumentare bună în spiritul legii; din această cauză, deoarece nobilii secui își stăpîneau în pace bunurile lor prin donații făcute de vechii voievozi, de fericită amintire, și date pe baza legii de maiestatea voastră, și, deoarece, nu vedem că ar fi făcut vreun delict, pentru care s-ar fi putut să li se ia bunurile, ci că au slujit cu credință și supunere în vremuri de restriște ceea ce se constată și din vorbele maiestății voastre, că nu numai că au fost de față, dar au fost chiar în frunte, iar donațiile vechi primează față de donațiile de acum către secui; de aceea, primele trebuie să fie menținute față de cele ulterioare, căci dreptul cu cît este mai vechi, cu atît este mai puternic.

A doua motivare este că donația de orice fel pe care maiestatea voastră le-a dăruit-o a fost condiționată, condiții pe care ei au fost obligați să le respecte sub pedeapsa pierderii libertății. Dar s-a constatat că ei au violat în multe chipuri acele condiții, și anume atacarea caselor nobililor care trăiesc în mijlocul lor, tăierea și ocuparea unei părți a grădinilor și a morilor lor, ei au scurs apa din heleșteie și au pesuit în ele, au ocupat pășunile și arăturile, au tăiat din pădurile interzise, au intrat de asemenea în vii, culegînd recolta și

au făcut alte asemenea acte de violență, care — după conținutul scrisorii* — a fost oprit și de aceea, încălcînd astfel condițiile, au violat și înțelegerea. Din toate acestea și din motivările, potrivit legii, rezultă că donația de acum cade sub pedeapsă și ei să fie repuși în starea de țărani** de mai înainte, și să restituie pămînturile stăpînilor lor, iar donația nobililor să rămînă și să se statornicească în vigoare”¹⁴.

Revocarea de către Dieta a libertăților promise, precum și arestarea reprezentanților secuilor de rînd, chemați în fața comisiei de judecată a principelui au constituit cauza imediată a izbucnirii răscoalei secuilor din iarna anului 1596.

Curînd după încheierea lucrărilor Dietei, pe 26 decembrie 1595 Sigismund Báthory, însoțit de cancelarul Ștefan Jósika și de alți demnitari, a plecat la Praga, pentru a participa la sărbătorile organizate cu prilejul Carnavalului de iarnă. Conducerea principatului a fost lăsată pe seama soției sale, Maria Cristierna și a lui Ștefan Boeskey. Între timp, la insistențele nobilimii, s-a făcut cunoscut în secuime hotărîrea Dietei de a-i repune pe aceștia în stare de iobăgie. Drept răspuns, secuii de rînd, participanți la luptele antiotomane, înarmați încă și sprijiniți de marea masă a secuilor, s-au răscolat și au hotărît să nu facă pe placul nobilimii spunînd: „că mai bine suportă moartea de o mic de ori, decît să cedeze foștilor lor stăpîni, ei au simțit și mai înainte cruzimea groaznică a acestora față de ei, iar în viitor o vor resimți și mai mult, ca atare, va fi mai cu folos dacă vor înfrunta nobilimea într-un război deschis”¹⁵.

În frunte cu Andrei Károly din Scaunul Mureș, secuii au hotărît să trîmîtă soli în comunele din împrejurimi, prin care să ceară nesupunerea față de hotărîrea Dietei sub amenințare cu moartea iar în caz de împotrivire a nobililor, să se ridice cu armele, declanșînd răscoala. Nobilimea alarmată, condusă de Ștefan Boeskey, a organizat reprimarea răscoalei. Au fost trimiși spre a pedepsi fără milă pe capii răzvrătiților, consilierul Gheorghe Ravazdi în scaunele Chezdi Orba și Sepsi, iar comiții, Ștefan Tholdi și Baltazar Boghathy, în scaunul Mureș, avînd la dispoziție ostași pedestri și călăreți.

Nagy Szabó Francisc din Tirgu Mureș, martorul ocular al evenimentelor, povestește astfel că în anul 1596 „nobilii secui, ai căror iobagi fuseseră eliberați de Sigismund Báthory, au ținut un sfat și au strîns oaste din toate scaunele secuiești, și oastea curții: călăreții, pedestrașii, și-au scos treascuri și tunuri, iar toate acestea în așa de mare tăină față de nenorociții secui, încît ei niciodată n-ar fi putut afla că oastea e împotriva lor, că nobilii vor să-i supună în iobăgie”.

Iar, după aceste pregătiri — continuă memorialistul „nobilii secui i-au atacat*** în tăină într-o bună zi, deodată, în toate scaunele; și-și făcuseră o însemnare, pe între ei, pe cine și cîți să prindă

* De eliberare a lor din iobăgie.

** iobagi.

¹³ Erdélyi Országgyűlési emlékek (Documentele Dietei transilvănene) sub redacția lui Szilágyi Sándor, vol. III, 1570–1596, Edit. Academiei, Budapesta, 1877, p. 487–488.

¹⁴ Ioan Baronyai Decsi, op. cit., p. 246–247.

*** Pe secuii răzvrătiți.

¹⁵ Ioan Baronyai Decsi, op. cit., p. 235–236.

din fiecare scaun, și astfel, către seară, pornind împotriva lor, i-au surprins în paturi pe cei înșcriși. Așa au făcut în toate scaunele. Pe cei prinși, i-au legat și i-au dus la scaun unde, au fost uciși foarte mulți dintre acești sârmani nevinovați, pe unii i-au spinzurat, pe alții i-au tras în țepău sau i-au chinuit și nimiciti în alt chip, tăindu-le sârmanilor nasul, urechile, iar pe unii i-au bătut pînă au murit.

Și aici în Tirgu Mureș, ca și în celelalte scaune, fruntașii secui ai scaunului și-au strîns oaste și au adunat în piață multe arme. Într-o seară, pe la apusul soarelui, cu am văzut că se pregătesc călăreți, dar în afară de ei nimeni nu știe unde merg. Am văzut numai că au plecat din toate părțile.

S-au dus adică asupra scaunului Mureș și — așa cum am scris mai sus — au prins marea parte a acelor secui, cărora Sigismund Báthory, nu demult, le redase libertatea. Pe cei găsiți în paturile lor noaptea, așa i-au prins în casele lor, lîngă soții. Spre dimineață s-au întors oștile, aducînd pe acești sârmani, ca pe niște răufăcători. N-au așteptat mult timp, ci a doua zi au ascuțit în pădurea orașului o mulțime de țepi și le-au așezat lîngă spinzurătoare. Acolo au fost duși secuii și mulți dintre ei, sârmanii, au fost trași în țepău, mulți au fost spinzurați. Spre seară au plecat iar și au adus pe alții. În dimineața următoare au fost răpiți din nou și aduși alți robi secui, care au fost tăiați, de asemenea, sub spinzurătoare.

Au adus și pe un oarecare Andrei Károly, care fusese comandant între ei, și mai întîi l-au purtat legat de coada calului și apoi l-au tras în țepău cu capul în jos și cu picioarele spre cer — astfel și-au bătut joc de sârmanul. Timp de cîteva zile au fost înrași mulți spinzurați. Apoi s-au săturat de măcel, dar au început să le taie nasul, urechile, așa de nemilos, încît odată cu nasul le-au tăiat și buzele, rămînînd sârmanii numai cu dinții, și, din această pricină, au murit mulți, acelora li s-au tăiat urechile, le-au luat și pielea de pe git. Asemenea fapte crîncene au săvîrșit asupra lor. Pînă la urmă, lăsînd toate acestea, au poruncit ca ceilalți să fie bătuți și au făcut un paloș foarte mare de scindură, căruia i-au cioplit un ascuțit și dinți; cu partea lată au fost bătuți de 9 ori, iar ultima lovitură cu partea ascuțită, la șezut, așa de tare — cum am văzut și eu — încît oasele șezutului s-au spart în bucăți. S-a spus că au murit mulți din această pricină, nenorociți.

Așa de urît s-au purtat atunci cu bieții secui eliberați, care au mers în Tara Românească cu Sigismund Báthory. Acest lucru s-a întîmplat în timpul carnavalului din 1596¹⁶.

Represalii asemănătoare au mai avut loc și în celelalte scaune secuiești. la Gheorghieni, sub conducerea comitei Nicolae Apaffi două mii de soldați au măcelărit un mare număr de răsculați, dînd foc sator și comunelor, iar la Seps, Chezd și Orba, Gheorghe Ravazdi, cu măsuri deosebit de aspre, i-a pedepsit pe răsculați. Represaliile care

s-au desfășurat în timp ce principele se afla la carnavalul de la Praga, au rămas în amintirea secuilor, sub numele de „carnavalul singeros al lui Ștefan Boeskey”.

Răscoala le-a dovedit din nou secuilor că ei nu pot aștepta eliberarea din iobăgie nici de la principii, nici din partea fruntașilor secui, cînd intrați în rîndurile nobilimii. De aceea, numai cu trei ani în urma evenimentelor din 1596, la venirea în toamna anului 1599 a oștilor lui Mihai Viteazul în Transilvania, țărănimă a socotit momentul potrivit pentru a încerca din nou redobîndirea libertăților și drepturilor pierdute. După sosirea sa în Transilvania, de la Prejmer (lîngă Brașov) Mihai Viteazul a trimis secuilor, dușmani de moarte ai familiei Báthory, scrisori secrete prin care, în schimbul sprijinului militar, era gata să le redea libertățile¹⁷.

Alegerea pasului Buzăului, ca loc de trecere peste Carpați, precum și scrisorilor secrete trimise pe Secuime ne duc la concluzia că voievodul muntean conta pe sprijinul substanțial al secuilor în confruntările sale cu Andrei Báthory și că el aprecia pe aceștia ca luptători cu calitate deosebite.

Speranțele lui Mihai Viteazul în privința secuilor s-au adevărit și la scurt timp după intrarea domnului Țării Românești în Transilvania aceștia s-au înrolat în oastea lui luptînd alături de români împotriva nobilimii maghiare, potrivnică eliberării țărănilor din iobăgie.

Respectînd promisiunile făcute, Mihai Viteazul a confirmat, la 3 noiembrie 1599, secuilor din scaunul Chezd, vechile lor privilegii. Se motiva aceasta prin faptul că secuii au servit cu credință în războaie și că au contribuit și în trecut la o serie de victorii de răsunet asupra turcilor și tătarilor¹⁸.

La fel sînt recunoscute vechile drepturi și privilegii și secuilor din Odorheiu Secuiesc, la 28

¹⁷ În legătură cu scrisorile secrete trimise de Mihai Viteazul secuilor iobagi, unul din secretarii lui Ioan Darahî, relatează următoarele: „Eu le-am făcut, privind împreună cu zugrăvul Petre Armanul pecetea și subscrierea după cum se cerea și voievodul le-a dat unui secui lefeșii al său, Ștefan Hamar, om neștiutor de carte, care vîzînd pecetea și subsemnătura, a fost însărcinat de voievod să le comunice confracților săi. Secuii au convenit îndată la propunerea ce li se făcea, cu condiția de a se dărîma și două cetăți ce se aflau în țara lor, și care le amenințau libertățile”. A. D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, vol. VI, 1593–1632, Iași, Editura Librăriei școalelor Frații Saraga, 1893, p. 89. Un alt martor ocular al evenimentelor, polcovnicul voievodului, Valentin Walawski, într-o relatare din 14 decembrie 1599, descrie astfel înțelegerea prealabilă a lui Mihai Viteazul cu secuii de rînd: „Atunci s-a înțeles cu Domnii mai cu vază ai secuilor, cărora le-a făgăduit restituirea slobozenilor lor băstinașe primite de la regele Matei și le-a îngăduit să-și omoare stăpîinii, pe care îi omoriseră cîteva ani de-a lungul și supt Sighismund Báthory (subl. noastră). După asta toți secuii s-au așezat de partea lui, aducîndu-și oștile mari la Mihai”. A. Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol. V, acte și scrisori (1596–1599), București, Edit. Cartea Românească, 1932, p. 338; *Documente privitoare la istoria Românilor*, volumul XII al colecției, Acte relative la războaiele și cuceririle lui Mihai Vodă Viteazul. Adunate și publicate de N. Iorga, București, 1903, p. 481.

¹⁸ A. Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol. V, acte și scrisori (1596–1599), București, Edit. Cartea Românească, 1932, p. 269–270.

¹⁶ Nagy Szabó Francisc din Tirgu Mureș, *op. cit.*, p. 46–47.

noiembrie 1599. Cele două acte sînt foarte asemănătoare. În cea de a doua scrisoare a lui Mihai Viteazul se arată că „Popoarele creștine — pentru apărarea lor împotriva barbarilor, multe servicii le-a adus națiunea războinică secuiească care posedă mari teritorii în Transilvania și ale cărei merite militare sînt laudate atît în timpurile trecute, cît și în prezent. Și deoarece ei, din pricina unor acțiuni de răzvrătire și-au pierdut nu de mult libertatea și au ajuns în stare de servitute, împăratul prin voința sa milostivă, pentru motivul ca ei să fie gata și capabili să slujească popoarele creștine și patria lor cu mai mare hărnicie și să devină mai apți pentru purtarea unor sarcini militare, a hotărît să le redea vechea libertate. Iar, după ce el a ocupat Transilvania, datorită dreptului armelor, din împuternicirea imperială și regală: pe toți secui din scaunul secuiesc Odorhei și pe toți locuitorii și urmașii și moștenitorii acestora îi scoate din starea lor de servitute și de sub puterea nobililor, îi eliberează, dînd drumul și permițîndu-le de asemenea, ca să nu fie sub puterea și stăpînirea nimănui altcuiva decît a regelui Ungariei și voievodului Transilvaniei, și, ca să se poată bucura de toate acele libertăți și favoruri excepționale, de care s-au bucurat și strămoșii lor pe vremea cînd erau în vigoare vechile lor libertăți cu următoarele condiții: 1. Ca ei și moștenitorii lor, să fie obligați, la ordinul împăratului și principelui, să pornească la luptă în războaiele comune și parțiale, pe cheltuială proprie și să lupte pînă la sfîrșitul campaniei, cu sacrificarea vieții și averii lor și să slujească cu credință patria, călăreții cu cai buni, potrivii pentru campanie, cu sabie, cu îmbrăcăminte apărătoare din metal, cu scut, cu platoșă și coif, pedestrașii cu pușcă, topor, sabie și alte arme militare, 2. După vechile lor obiceiuri, la alegerea unui voievod nou, și la căsătoria acestuia, să dea voievodului pe fiecare al șaselea bou, ceea ce se numește „înfierarea boilor“. 3. Acest obicei se ține și atunci cînd fiecele voievodului dau naștere unui băiat, chiar la a doua sau la a naștere ulterioară. 4. La nașterea unei fete — deoarece aceasta are o stare inferioară bărbatului — fiecare secuie să plătească 1 forint, 5. după băiatul prim născut, oricîte fete ar veni pe lume, fiecare secuie cîte 1 forint, 6. la botez tot atît. 7. În privința dării către biserică să se mențină vechiul obicei. Alba Iulia. 28 noiembrie 1599. A iscălit: Mihai Voievod (cu litere cirilice — m.p.) secretar Iohannes Iacobinus m.p.“¹⁹

Aceste scrisori ale lui Mihai Viteazul au fost primite cu mare satisfacție și au declanșat o revoltă generală împotriva nobililor, ceea ce s-a amplificat și mai mult prin ridicarea întregii țărâni române din Transilvania²⁰. Cronicarul Toma

Borsos consemnează că: Mihai Vodă a intrat prin surprindere * și le-a redat secilor libertatea. Avînd proaspăt în amintirea lor pericolul ** care s-a declanșat după marile servicii ce le-au adus în Țara Românească, secuii nu numai că au săvîrșit fapte împotriva nobililor, ca mai înainte, ci instigau și îndemneau unii pe alții ca acolo, unde vor găsi vreun nobil, sau chiar și pe fiul acestuia, să-l ucidă și să le ardă conacele în timp ce Mihai Vodă se găsea în țară, secuii se războieră. Mai mult chiar, se ridicase întreaga țărînire pămînteană împotriva feudalilor. Și ei, sperau că-și vor redobîndi libertatea cu ajutorul lui Mihai Vodă²¹.

Faptul că Mihai Viteazul nu a împiedicat prin nici un gest pe secui să se războie împotriva nobililor, precum și confirmarea vechilor libertăți ale seciilor nu au fost pe placul dietei întrunite în zilele de 20—28 noiembrie 1599. Deoarece membrii dietei nu puteau protesta împotriva atitudinii domnului, ei se mărgineau să aducă la cunoștința acestuia, că secuii după obiceiurile lor strămoșești erau obligați doar la anumite plăți cu ocazia schimbării de domnie zicînd: „Deoarece Măria-Ta ai dat seciilor libertate după amintirea oamenilor ei aveau, potrivit cu vechea lor libertate, astfel de lege ca de cîte ori se schimbă principele ori se căsătorește, din cîte 6 boi se lua unul pe seama principelui, ceea ce ei numeau înfierarea boilor. această dajdie să o ia Măria-Ta și acum, căci ea își va putea împlini Măria-Ta o mare parte din trebuințele curții și ale visteriei“²².

Atitudinea lui Mihai Viteazul față de secuii aserviți constituie încă o dovadă a marilor calități politice și de strateg ale domnitorului Țării Românești. După ce Dieta Transilvaniei, convocată din inițiativa acestuia, în urma victoriei de la Șelimbăr (18 octombrie 1599) a restituit libertățile strămoșești ale masei țărănilor secui, ei au susținut în continuare eforturile românilor, dînd un sprijin important la realizarea planului lui Mihai Vodă de unificare politică a celor trei țări române²³.

Pentru a evita neînțelegerile dintre nobili și masa țărănilor secui cu privire la privilegiile restituite, Mihai Viteazul a confirmat la 7 martie 1600, printr-un nou decret libertățile strămoșești ale acestora.

„Noi Mihai, Voievodul Țării Românești, sfetnicul Maiestății Sale sfînte împărătești și crăiești, locțiitorul său în Ardeal și căpitanul suprem al oșilor sale din hotarele ținuturilor împrejmuitoare și supuse Ardealului: Pentru pomenirea viitoare a lucrului, fericirea, răminerea și slobozirea comunității creștine de obște, dar mai ales grijile și sîlînțele noastre pentru ocrotirea acestei provincii, Ardealul (care este împrejmuit din toate părțile

* Mihai Viteazul.

¹⁹ Scrisoarea lui Mihai Viteazul a fost publicată de Szabó Károly, în *Történelmi Tár* (Magazin istoric) 1880, p. 789—791, după o copie păstrată în Arhiva Contelui Bánffy din Bonțida; Vezi și I. Lupaș, *Documente istorice transilvane*, vol. I, 1599—1699, Tipografia „Cartea românească“, Cluj, 1940, p. 3—5, Iakab Elek și dr. Szadeczky Lajos, *op. cit.*, p. 297—298.

²⁰ Teodor Chindea, *Contribuții la istoria românilor din Giurgiu-Ciucului*, Tipografia Kaham, Gheorgheni, 1930, p. 64—65.

* În Transilvania.

** Războiul nobilimii.

²¹ *Vita, vel potius peregrinatio totius vitae Thomae Borsos de Maros Székely-Vásárhely*, după *Erdélyországi Történeti Tára* (Magazinul istoriilor Țării Transilvaniei) vol. II, 1566—1613, Cluj, 1945, p. 23—24.

²² I. Lupaș, *op. cit.*, vol. I, p. 7, Ion Crăciun *Dietele Transilvaniei ținute sub domnia lui Mihai Viteazul (1599—1600)*, Monitorul oficial și imprimeriile Statului, București, 1939, p. 6.

²³ N. Iorga, *op. cit.*, p. 191.

de altele nevoi, primejdii și dușmani) ne silesc ca noi să dăm credincioșilor noștri secuî, locuitorilor scaunelor secuești Ciuc, Giurgiu și Cason, în puterea cărora, după Dumnezeu, ne punem nu nădejdea cea mai din urmă și cu puterile, cu tăria și cu voința cărora de a fi totdeauna gata în luptele și treburile noastre nădăduim lărgirea hotarelor Ardealului și a stăpînirii noastre, să le îngăduim și să le păstrăm în toate articolele și clauzele lor, drepturile și slobozeniile date dăruite, îngăduite și păstrate de regii de odinioară ai Ungariei, anume regele Matei* de slăvită pomenire, părinților și strămoșilor lor, ba vrem să facem să ne păstreze în veci și de către alți de toți, atît de cîi de sub stăpînirea noastră, cît și de cîi de după noi. Dar fiindcă lor li se întîmplă să aibă nesfîrșite pîri și certuri cu nemeșii care trăiesc și locuiesc între secuî mai sus pomeniți, pentru moșteniri și averi nemeșitoare, din această pricină din știința noastră și voința hotărîte, pentru a face pace între ei, am socotit că trebuie săvîrșit și lămurit așa precum și lămurim și săvîrșim, anume ca să nu vedem ordinul nemeșilor și (de aceia cu cari se împodobesc ca și cu stelele strălucitoare palatele regilor și ale principilor, ca și necamurile și țările și oștile scoase pe cîmpuri de război) despoiați de toată nemeșia și slobozenia lor, toate averile lor atît cele moștenite cît și cele luate prin judecări, începînd cu cele din vremea regilor de odinioară și anume din vremea pomenitului rege Matei, pe cari le-au cîștigat și le-au stăpînit strămoșii și părinții pe temeiuri adevărate și bune și ar fi rămas și înaintea atacurilor și a gîlcevilor numiților secuî împotriva regelui Ioan, sau pe cari după aceea. ei sau părinții lor le-au luat, prin schimb sau le-au cîștigat și le-au păstrat în oricare alt chip și anume: pămînturi de arat, arate și nearate, cîmpuri din preajma satelor, livezi, islazuri, fîcete, păduri, lunci, munți, văi, dealuri, ape, riuri, elește, pescării, curgeri de ape, mori și locurile lor și iarăși case, grădini, mîierești, și alte clădiri cu toate foloasele lor și cu toate cele ce țin de ele, de orice fel, cu cele ce se vor fi numit cu orice nume, cu cele ce sînt sub adevărate hotare și brazde vechi, am hotărît, întrucît îngăduie vreașmele vremurilor de acum, să fie toate date, dăruite și întărite acelor nemeși și moștenitorilor și urmașilor acelor tuturor în veci.

Din aceea pricină, acei nemeși să stăpînească de veci și de aici înainte, ca și pînă acum, tot felul de pămînturi strămoșești din moștenirea lor sau cele cari au trecut asupra lor în temeiul cumpărării adevărate, nu pe cele cuprinse cu samavolnicia de la supușii lor, nici pe cele înstreinate de la vre-o cetate sau biserică, astfel ca locuitorii cari au acum lăcașul pe pămînturile nemeșilor, la sîrbătoarea Sf. mucenicului Gheorghe care se apropie, să fie slobozi să plece sau să rămînă. Iară aceia cari după împlinirea acelei zile, nu s-au dus de la nemeșii mai sus pomeniți pe alte pămînturi, sau în alte scaune, după aceea să poată fi ținuți ca adevărați iobagi și locuitori. Iar în locul acestor locuitori, cari în răstimpul pomenit își caută lăcaș în alte scaune, ca și pînă

acum, îngăduim și de aici înainte să poată fi așezați alți locuitori.

Iarăși pămînturile și orice fel de moșteniri și averi nemeșitoare, cari au fost stăpînite de nemeșii pomeniți mai sus în temeiul zălogirii, să le stăpînească slobozi pînă la vremea răscumpărării. Dacă aceleși averi zălogite, dacă sînt plătite de aceia cari au dreptul la ele, suma zalogului să se întoarcă de la nemeșii des amintiți de aceia care au avut-o mai întîi și în nici un chip să nu poată fi ținute. Și iarăși dacă vreunele din mori cu toate sculele ei adică cu lemnele, fierăria, pietrele de moară, canalul și cu orice fel de unelte și asemenea dacă eleșteele și alte clădiri sau zidiri, au fost zidite și ridicate cu cheltuiala adevărată a nemeșilor pe pămîntul lor moștenit sau cumpărat sau de ei, sau de părinții lor, să fie ținute și stăpînite și după aceasta tot de ei.

Iară acelea cari se vor dovedi prin judecată că n-au fost ridicate, și clădite nici cu cheltuiala adevărată a nemeșilor, nici pe pămînturile lor, ba mai virtos pe pămînturile cuprinse cu samavolnicie de la iobagi cu munca și cu slujirea lor, credincioșii noștri secuî liberi să le iee ca ale lor și să le stăpînească plătind stăpînitorilor pămînturilor adică nemeșilor prețul adevărat al pietrelor de moară și al sculelor de fier.

Mai îngăduim și lăsăm milostiv secuilor socotiți în acea slobozenie, ca după obiceiul de odinioară, să poată lua sare slobod pentru traiul și nevoile caselor lor (dar nu pentru vinzare) și din ocele cele găsite în oricare din scaunele secuești și din cele ce se vor găsi. Pentru tăria tuturor acestora și întărirea lor pe veci, am hotărît să se dea și să se îngăduie credincioșilor noștri aceloră această scrisoare de față a noastră, întărită cu puterea peceții autorității noastre.

Dată în orașul Brașov, în ziua a șaptea a lunii de după post în anul 1600²⁴.

Această nouă confirmare a privilegiilor secuești nu a putut fi însă tradusă în viață, decît pentru o scurtă perioadă, fiindcă, după uciderea lui Mihai Viteazul cu ajutorul Habsburgilor, nobilimea maghiară s-a răzburat din nou, restabilind vechile rînduiri iobăgești.

Răscoalele secuilor din anii 1595–1600 fac parte din șirul acelor mari mișcări populare din cursul evului mediu, în care, lupta pentru dreptate socială se împletește foarte strîns cu ridicarea întregului popor român împotriva cîmpitorilor străini, pentru neatîrnare și libertate națională. Lupta înfrîntă și conlucrarea locuitorilor țării noastre — români, maghiari, secuî, sași și de alte naționalități s-au consolidat și amplificat în secolele următoare, transformîndu-se într-o adevărată permanență istorică și reprezentînd în același timp, și un tezaur de neprețuit pentru prezentul nostru socialist.

²⁴ Andrei Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol. VI, acte și scrisori, 1600–1601, București, Tipografia „Cartea Românească”, 1933, p. 49–50, după Originalul în limba maghiară, Biblioteca Tekei din Tirgu Mureș, Codex 1121 fol. 45, parțial găsim și la Ion I. Nistor, *Domnia lui Mihai Viteazul în Transilvania. 1 noiembrie 1599–19 august 1601*, București, 1946, p. 57.

* Regele Matei Corvinul.

ORGANIZAREA FIȘIERELOR TEMATICE

MARIA DOGARU, ELEONORA MITRESCU

Importanța informării pentru dezvoltarea întregii activități sociale, economice și politice a impus preocupări continue pentru diversificarea formelor de valorificare a informațiilor existente în documente.

Este cunoscut faptul că inventarele administrative pentru fondurile create în epoca modernă și contemporană ajută la regăsirea documentelor dintr-o anumită perioadă referitoare la o temă sau alta de studiu. Dar pentru depistarea documentelor necesare, cercetătorul este obligat să consulte toate inventarele existente. În afară de acestea inventarele, în marea lor majoritate, nu pot reflecta informațiile din dosare în toată complexitatea lor, uneori, probleme care în contextul întregului dosar par mai puțin importante, nu sînt semnalate. De aici, consum mare de timp și un efort intelectual care afectează preocupările generale pentru valorificarea eficientă și rapidă a inteligenței naționale.

Desigur, un ajutor prețios în munca de documentare a cercetătorului îl constituie, alături de acestea, instrumentele de informare științifică: inventarele arhivistice și conspecele arhivistice, cataloagele, edițiile de documente. Acestea însă includ un număr extrem de redus de documente în raport cu cantitatea izvoarelor deținute de Arhivele Statului, iar cele mai multe se referă la perioada cuprinsă între secolele XIV—XVII¹.

Preocupat de diversificarea instrumentelor de care trebuie să dispună Arhivele Statului pentru folosirea documentelor, prof. A. Sacerdoțeanu evidențiază faptul că un fișier exhaustiv alcătuit pe baza documentelor reprezintă „o operă măreață pe care nu o au decât puține arhive”. Considerînd că fișierul poate avea trei părți: 1 onomastic, 2 tipografic și 3 sistematic (pe probleme), autorul menționat recomandă Arhivelor „să nu-l omită din planul lor de muncă și să-l înceapă urmînd să fie adăugat an de an, fond de fond, generație de generație”².

În etapa actuală cînd aprofundarea cercetărilor în diverse domenii și lărgirea evidentă a categoriilor de izvoare asupra cărora se fac investigații, impun răspunderi sporite în facilitarea noilor direcții ale cercetării științifice, cînd necesitatea informării eficiente a diverselor instituții asupra unor documente importante pentru activitățile social-economice și cultural-educative determină din partea Arhivelor Statului preocuparea pentru crearea unor mijloace de informare rapide, fișierul tematic devine un instrument de o deosebită utilitate.

Fișierul tematic, ca instrument de lucru, va asigura valorificarea multiplă a informațiilor cu-

prinse în documentele din fondurile și colecțiile arhivistice, fiind rezultatul final al activității de cercetare tematică³.

Organizarea fișierului tematic presupune următoarele operațiuni: I. Alcătuirea fișelor tematice; II. Fixarea indicilor corespunzători clasei tematice, temei, subtemei și problemei în care se încadrează informațiile reținute în fișa tematică; III. Multiplicarea și repartizarea fișelor tematice în casetele fișierului.

I. La baza fișierului tematic stau fișele tematice elaborate în cadrul activității de cercetare tematică, în conformitate cu normele de cercetare tematică. Alcătuirea fișei tematice impune cuprinderea celor trei categorii de informații esențiale și semnificative pentru actul cercetat: elementele de cotă, rezumatul și caracteristicile documentului. O importanță deosebită o are determinarea elementelor de identificare a emitenților și destinatarilor, a locului evenimentului și precizarea problemelor.

Prezentăm în continuare cîteva fișe tematice întocmite conform normelor de cercetare tematică. 1 Fișa unui document emis în cancelaria Țării Românești la 8 iunie 1767 va include, pe lîngă indici dată și loc: a) elementele de cotă: Arhivele Statului București, fond — mănăstirea Tismana, pachet XXXVII, documentul 8; b) caracteristici: original, pergament, validat cu sigiliu imprimat în chinovar și semnătura autografă a domnitorului; c) cuprinsul: Porunca domnitorului Țării Românești, Alexandru Scarlat Ghica privind alegerea a 12 boieri care să stabilească hotarele moșiei CEABURU [județul Gorj], proprietatea mănăstirii Tismana (fig. 1).

2. Raportul Prefecturii județului Dolj înaintat Ministerului de Interne referitor la atribuțiile serviciilor componente (fig. 2).

3. Porunca dată de Matei Ghica, domnitorul Moldovei, fostului mare vornic Nicolae Hristov-verghi, ispravnicul Ținutului Tecuci și fostului postelnic trei Toma Catargiu, judecător la acest ținut, pentru a cerceta jalba răzeșilor din satul Rădăcinești privind încălcarea de către Vasile Sturdza, paharnic a părților din moșia București pe care o moșteneau de la preotul Huduman (fig. 3).

4. Rezoluția domnitorului Moldovei, Alexandru Suțu, dată la anaforaua Divanului Domnesc în pricina de judecată dintre postelnicul Răducanul Roset cu răzeșii din satul Hîndrești, ținutul Neamț, prin care întărește postelnicului stăpînirea asupra moșiei Hîndrești.

¹ De altfel, acest mijloc de informare a fost utilizat cu eficiență și de arhivele din alte țări. Arhivele Naționale din Franța oferă cercetătorilor, printr-un alt mijloc de informare, fișiere tematice pe fonduri. Vezi „La gazette des Archives”, nr. 36/1962, p. 35, 37, nr. 76/1972, p. 25. Modul în care fișierele pe fonduri și-au dovedit utilitatea i-a determinat pe arhiviștii francezi să evidențieze necesitatea întocmirii unor fișiere tematice generale. Astfel, în cadrul unor reuniuni regionale ale arhiviștilor francezi din 1972 s-a evidențiat faptul că o sarcină importantă pentru facilitarea cercetărilor este de a se organiza fișierele analitice. Vezi *L'évolution des instruments de recherche*, în „La gazette des Archives”, nr. 79/1972, p. 256.

¹ Astfel, cele 15 cataloage elaborate în perioada 1947—1975 cuprind 30 000 documente.

² A. Sacerdoțeanu, *Arhivistica*, Edit. didactică și pedagogică, București, 1970, p. 150.

Indici : G VI a 5										Data : 1767 iun.8									
Locul : București																			
Cota : Arh. Stat. București, Fond																			
Mareș Tismana, p. XXXVII, doc. 8																			
Caracteristici : orig., perg., validat cu sig. imprimat închinoviar semnat autografa a domnitorului.																			
Cuprins :																			
Porunca domnitorului Țării Românești, Alexandru Scarlat Ghica privind alegerea a 12 boieri care să stabilească hotarele moșiei Ceauruș jud. Gorj > proprietate a mănăstirii Tismana.																			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
70	71	72																	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
70	71	72																	

Indici : P III a. 2										Data : 1834. dec. 31									
Locul : Iași																			
Cota : Arh. Stat. Iași, Fond - Secretariatul de Stat, dos. 326, f. 12																			
Caracteristici : orig.																			
Cuprins : Raportul Departamentului Dinlăuntră înaintat Statului Administrativ al Moldovei referitor la jalba locuitorilor satului Ionășeni, ținutul Hirău, nemulțumiți că au rămas încărcăți cu birul a 43 de săteni pribegiți din satul br. dăbriță exploatarea la care erau supuși de aga Grigore Balș.																			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
70	71	72																	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
70	71	72																	

Indici : P III a. 2										Data : 1755 apr. 1									
Locul : Iași																			
Cota : Arh. Stat. București, Achiziții noi - donații, PXXXVII, doc. 14																			
Caracteristici : orig., perg., sigiliu timbrat																			
Cuprins : Porunca dată de Matei Ghica, domnitorul Moldovei, fostului mare vornic Nicolae Hrisloverghi, ispravnicul ținutului Tecuci și fostului postelnic trei Toma Catargiu, judecător la acest ținut, pentru a cerceta jalba răzeșilor din satul Rădăcinești privind încălcarea de către Vasile Stura paharnic, a părților din moșia București, pe care o moșteneau de la preotul Huduman.																			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
70	71	72																	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
70	71	72																	

5. Raportul Departamentului Dinlăuntru înaintat Sfatului administrativ al Moldovei referitor la jalba locuitorilor satului Ionășeni, ținutului Hîrlău, nemulțumiți că au rămas încărecați cu birul a 43 de săteni pribegii din satul lor, datorită exploatarei la care erau supuși de aga Grigore Balș (fig. 4).

II. *Fixarea indicilor* se va efectua pe baza clasificatorului tematic. Reușita acestei operațiuni depinde de cunoașterea în profunzime a structurii clasificatorului tematic, a criteriilor de ierarhizare a informațiilor, a modului în care sînt structurate clasele tematice și legătura logică dintre teme, subteme și probleme⁴. De un real folos pentru utilizarea clasificatorului tematic este indicele alfabetic ce-l însoțește. Pentru a se evita fixarea eronată a indicilor se va acorda atenția cuvenită noțiunilor care constituie probleme în cadrul mai multor clase tematice, astfel încît multitudinea structurilor unde pot fi încadrate unele informații să ducă la o mai bună orientare și nu la confuzii. Un astfel de exemplu îl constituie noțiunea „vînzare”, ierarhizată atît la clasa tematică COMERT cît și la clasa tematică AGRICULTURA, deosebirea constînd în conținutul diferit pe care îl are în cadrul celor două clase tematice: la AGRICULTURĂ vînzarea constituie una din formele de circulație a proprietății agricole, iar la clasa COMERT noțiunea „vînzare” exprimă conținutul activității comerciale — respectiv circulația mărfurilor.

Indicele se va trece complet, codificat, prin menționarea clasei tematice cu literă majusculă, a temei cu cifra romană, a subtemei prin litera mică și a problemei prin cifra arabă (vezi fig. 1, 2, 3, 4).

Pentru stabilirea corectă a indicilor, o importanță deosebită o are determinarea problemei (problemelor) la care răspunde documentul (documentele) fișat, deoarece nu primesc indici decît acele informații care constituie problema (problemele) fișei tematice.

Primele două fișe tematice, cuprind informații referitoare la o singură problemă și vor avea următorii indici, prima fișă — G.VI.a.5 reprezentînd clasa tematică RELIGIE — G, tema — proprietate ecleziastică — VI, subtema — natura proprietății — a, problema moșie — 5; a doua fișă, M.II.b.23, desemnînd clasa tematică ADMINISTRATIE — M, tema — forme de organizare — II, subtema — instituție locală — b, probleme — prefectura — 23. În ce privește conținutul celei de a treia fișe se încadrează la două teme, din aceeași clasă tematică — SITUAȚIE SOCIALĂ; respectiv informațiile despre răzeși se vor încadra la tema — structura socială, subtema — clase sociale, problema — țaran, primind indicele P.II.a.2, iar datele despre încălcarea moșiei la tema — relații sociale, subtema — relații, problema

— încălcare de proprietate, avînd indicele — P.III.a.24⁵.

Problema redată în cuprinsul fișei a patra, pricina răzeșilor pentru moșie, răspunde la două clase tematice diferite: AGRICULTURA, tema — relații de producție în agricultură, subtema — proprietatea agricolă, problema — proprietatea individuală desemnată prin indicele B.VI.a.1. și DREPT — tema delict, subtema — delict civil, problema — proces, primind indicele N.VIII.c.4.

Conținutul ultimei fișe, sintetizînd mai multe probleme, se încadrează la două clase tematice și la mai multe teme din cadrul unei clase. Problema birului se va încadra la clasa tematică — FINANȚE, tema — finanțele statului, subtema — venituri, problema — dare atribuindu-i-se indicele D.VI.a.1. Știrile privind situația și protestul țărănilor se vor încadra la clasa tematică — SITUAȚIE SOCIALĂ, tema, structura socială, subtema — clase sociale, problema — țaran, indice P.II.a.2, tema — relații sociale, subtema — relații, problema — condiții de viață indice P.III.a.7. și în cadrul temei — mișcare socială, subtema — forme de luptă, problema — fuga de pe moșie, indice P.IV.b.4. și problema — plîngere P.IV.b.9.

Considerăm necesare cîteva precizări de care va trebui să se țină seama în cursul acestei operațiuni. Emitenții și destinatarii nu vor primi indici decît în cazul în care ei constituie problema și anume înființare, desființare, reorganizare, analiza activității unei instituții, organizații. Astfel, în timp ce emitentul — Prefectura — din fișa nr. 2 va primi indice deoarece constituie problema documentului (se stabilesc atribuțiile serviciilor componente), destinatarul — Ministerul de Interne — nu va primi indice.

Aceeași mențiune o facem și pentru informațiile privind organizarea administrativă a teritoriului care se clasează la tema organizare administrativă din cadrul clasei tematice ADMINISTRATIE. La această temă se vor classifica numai informațiile privind înființarea unor localități, schimbarea statutului acestora, efectuarea de împărțiri administrative sau aprecierile generale privind organizarea administrativă a țării, a unor provincii istorice sau regiuni.

Încadrarea informațiilor conform clasificatorului tematic și trecerea indicilor se vor opera de arhivistii care efectuează activitatea de cercetare tematică. În acest mod ei vor putea să constate și unele deficiențe în redactarea fișei, să cunoască felul în care trebuie evidențiate problemele din documente, ceea ce va determina îmbunătățirea acestei activități.

III. Ultima operațiune, în organizarea unui fișier tematic impune rezolvarea următoarelor probleme: multiplicarea fișelor care se încadrează la mai multe clase tematice, teme și subteme; clasarea fișelor conform clasificatorului tematic; completarea fișierului tematic prin introducerea noilor fișe tematice.

Multiplicarea fișelor se realizează prin copierea de mînă sau prin dactilografierea în altele exem-

⁴ Pentru criteriile de ierarhizare a informațiilor și structurile claselor tematice vezi M. Dogaru și G. Hurmuzache, *Clasificatorul tematic, instrument de bază în activitatea de cercetare tematică*, în „Revista Arhivelor”, an. LIII, vol. XXXIII, nr. 1/1976, p. 50.

⁵ Pe fișa tematică în rubrica rezervată pentru indice se va trece doar indicele unei probleme, restul se va insera pe verso, urmînd ca după multiplicarea fișei să se completeze rubrica indice pe fiecare exemplar.

plare la cîte subdiviziuni ale clasificatorului tematic se încadrează, urmînd ca după aceasta să se treacă pe fiecare exemplar indicii corespunzătorii.

Fișele inserate mai sus, cu excepția primului exemplu, urmează a fi multiplicare astfel : a treia și a patra în două exemplare, iar ultima în 5 exemplare.

În cazul în care în fișa tematică este menționat numele unei personalități sau al unei țări, fișa se va multiplica astfel încît să poată fi încadrată atît la problema căreia îi răspunde documentul cit și la indexul alfabetic de țări sau personalități.

La clasarea fișelor conform indicilor corespunzînd clasificatorului tematic se va ține seama de faptul că în cadrul subdiviziunilor acestuia, unele fișe se vor clasa cronologic, iar altele alfabetic. Alfabetic se clasează doar informațiile care constituie temele, subtemele și problemele definind structuri care se solicită după denumire : instituțiile și societățile de la toate clasele tematice, breslele (clasa tematică **INDUSTRIE**), monedele și unitățile de măsură (clasa tematică **FINANȚE**), mănăstirile (clasa tematică **RELIGIE**), unitățile administrative constituind tema organizare administrativă (clasa tematică **ADMINISTRAȚIE**), organizațiile profesionale, de masă și politice (clasele tematice — **SITUAȚIE SOCIALĂ** și **MISCARE MUNCITOREASCĂ**), denumirile țărilor și a organismelor internaționale încadrate la tema situație internațională (clasa tematică **RELATII INTERNAȚIONALE**). Tot alfabetic vor fi clasate fișele tematice ce constituie indexul de personalități și țări, indiferent de clasa tematică la care se include informația sub aspect tematic⁶.

Restul fișelor vor fi clasate cronologic. Fișele tematice care cuprind informații cu caracter general asupra unei teme sau subteme se vor ordona de asemenea cronologic la începutul fiecărei subdiviziuni, de exemplu informațiile cu caracter general privind învățămîntul mediu vor fi ordonate cronologic imediat după fișa divizionară⁷ cu această denumire, urmînd apoi fișele referitoare la învățămîntul mediu agricol, învățămîntul mediu industrial, comercial etc.

Fișierul tematic trebuie actualizat continuu, completat prin introducerea noilor fișe⁸.

Menționăm că în cadrul fișierului tematic pot fi introduse și fișele utilizate la redactarea inventarelor arhivistice, cataloagelor și edițiilor de documente, fișele de inventar întocmite pentru documentele feudale foaie volante, dosarele personale și bugetele, cit și fișele realizate în urma unor

depistări tematice impuse de necesitățile activității arhivistice.

Aceste fișe se introduc în fișierul tematic numai dacă corespund prevederilor normelor de cercetare tematică. Fișele tematice alcătuite conform clasificatorului anterior, vor fi de asemenea introduse în fișier, procedîndu-se la reîncadrarea lor în clasificatorul actual. Concret, fișierul tematic va avea repartizat fiecărei clase tematice o casetă sau mai multe în funcție de numărul fișelor tematice ce răspund clasei tematice respective, urmînd ca în interiorul acestora, temele, subtemele și problemele să fie evidențiate cu ajutorul fișelor divizionare. Pe fiecare casetă și pe fiecare fișă divizionară vor fi trecuți atît indicii, cit și denumirea în clar a clasei tematice, a temei, subtemei și problemei.

Desigur, în condițiile creșterii numărului de fonduri și colecții deținute de Arhivele Statului, a preluărilor de la instituții, intensificării activității în domeniul achizițiilor și donațiilor, culegerii informațiilor în vederea cercetării devine tot mai dificilă. Or, tocmai în această privință, organizarea fișierului tematic oferă Arhivelor Statului posibilitatea intensificării activităților proprii și crează condiții pentru sprijinirea cercetărilor pe plan național, prin faptul că asigură regăsirea rapidă a izvoarelor ce interesează, contribuind totodată la diversificarea formelor de activitate educativă prin folosirea celor mai corespunzătoare documente în funcție de structura, nivelul și aspirațiile grupului cărui i se adresează. Informațiile oferite de fișier vor reduce timpul de documentare, vor mări posibilitatea de abordare complexă a documentațiilor solicitate și, concomitent, se vor asigura condițiile pentru o mai bună conservare a surselor documentare, care vor fi scrise astfel de manipulari repetate, căci cunoscîndu-se cu precizie conținutul documentelor, genul actelor, forma lor, se va apela numai la cele care răspund temei date.

Prin cuprinderea în fișier a tuturor informațiilor privind evoluția unor fenomene sau procese social-politice și cultural-educative, se poate constata, prin corelare cu bibliografia existentă, ce problematică nu a fost cunoscută sau abordată în suficientă măsură. Fișierul tematic poate contribui totodată la perfectarea unor laturi ale activității propriu-zise. Astfel, el poate facilita depistarea unor erori în ceea ce privește fondarea, întrucît regrouparea tematică a informațiilor din diverse fonduri și colecții oferă elementele de comparație și determinare a apartenenței documentelor la un anumit fond. De asemenea, fișierul tematic contribuie la perfecționarea evidenței, la stabilirea legăturilor logice dintre anumite fonduri și colecții, evidențiază anumite goluri în ceea ce privește preluările de la instituții, stimulează activitatea de achiziționare în sensul orientării spre căutarea documentelor create în perioada din care ne-au rămas puține fonduri arhivistice sau spre acele mărturii care întregesc, dau sens sau explică informațiile existente în documentele păstrate la Arhivele Statului. Desigur, structura fișierului ca și a clasificatorului tematic nu trebuie considerată imuabilă. În funcție de documentele ce se cercetează tematic se pot face propuneri pentru completarea sau chiar modificarea unor teme, subteme, sau probleme.

⁶ Nu vor fi incluse în index fișele cuprinzînd informații ce se încadrează la tema — situație internațională din cadrul clasei tematice **RELATII INTERNAȚIONALE**, acestea urmînd să fie ordonate alfabetic numai în cadrul temei.

⁷ Fișa divizionară separă temele, subtemele și problemele clasei tematice în casetele fișierului tematic, fiind asemănătoare cu fișele utilizate în sistemul bibliotecilor, fișele divizionare vor fi confecționate dintr-un carton mai gros.

⁸ Se recomandă ca de fișier să se ocupe un singur arhivist care va trebui să preia săptămînal fișele de la ceilalți membri ai colectivului, să verifice indicii și să le introducă în fișier. Desigur, acest arhivist va trebui să cunoască bine toate aspectele activității de cercetare tematică și să dea dovadă de competență în orientarea cercetărilor.

PREZENTĂRI DE FONDURI ȘI COLECȚII

CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA DOCUMENTELOR DIN ARHIVA FOREIGN OFFICE-ULUI LONDRA PRIVIND ISTORIA ROMÂNIEI

VALENTINA COSTAKE

Aceiaștea de completare a Fondului Arhivistic Național, parte integrantă a patrimoniului cultural al națiunii, s-a desfășurat și prin cercetarea arhivelor engleze, începând cu anul 1968.

Microfilmele aduse în acești ani din Anglia însumează 259 role conținând corespondență diplomatică și comercială engleză privind istoria țării noastre între anii 1837–1938 și 1944–1945.

Atenția cercetării s-a îndreptat cu precădere asupra secolelor XIX și XX pe fondul principal și cel mai cercetat din cadrul Public Record Office din Londra și anume Foreign Office (Ministerul de Externe).

La alegerea acestor perioade s-a avut în vedere că perioada anterioară fusese cercetată, făcându-se culegeri de documente, studii sau prezentări de către predecesorii români sau străini.

Primul istoric român care a studiat relațiile româno-engleze a fost Nicolae Iorga¹, dar în lucrările sale nu se bazează, după cum singur mărturisește, decît pe „cercetări arhivalice istorice, cum sînt acelea de folclor sau relatări de călătorie”² și nu pe cercetări speciale în arhivele engleze. Primele studii istorice bazate pe documente provenite de la Public Record Office (Arhivele de stat Engleze) le face în 1934, Elvira Georgescu³ și în 1938 I. Podea⁴.

O primă cercetare masivă și de copiere de documente se efectuează sub supravegherea lui D. N. Ciotori, între anii 1927–1936, timp în care a funcționat ca atașat cultural al Legației române din Londra. Documentele copiate din Fondul Foreign-Office-ului sînt rapoarte consulare și diplomatice din anii 1782–1836 și se află în copii dactilografiate

la Secția de manuscrise a Bibliotecii Academiei⁵. Suprapunîndu-se parțial acestei perioade, dar mult mai complete sînt microfilmele aduse în țară de Paul Cernovodeanu, în urma cercetării sale în Marea Britanie în 1973⁶.

La Academie se mai găsesc copii de pe documente engleze din anii 1584–1599 sau 1515–1538 provenind de la Public Record Office, State Papers, Foreign, Turkey. Tot pentru perioada mai veche amintim și documentele publicate de E. D. Tappe⁷.

Pentru documentele din primele decenii ale secolului al XIX-lea sînt copiile folosite de I. C. Filitti⁸.

Desigur investigarea surselor engleze nu se poate opri aici, ea trebuie să fie completată cu studiile întreprinse recent de Paul Cernovodeanu și L. Demény cu privire la istoria relațiilor româno-engleze, bazată pe surse editate și inedite⁹.

Pentru perioada modernă o contribuție însemnată o au și alți cercetători români și străini¹⁰,

⁵ Bibl. Acad. R. S. România, secția manuscrise, *Arhiva consulară, Consuli englezi*, sub titlul *Materialele documentare în limba engleză relative la istoria românilor*, Culegere, D. N. Ciotori, vol. I, 187 p., 458 p. dact., vol. II, 1825–1836, 525 p. dact.; vol. III, Anexe cu extrase de presă contemporană engleză relative la anul 1821 în Principatele Române, 165, p. dact.

⁶ Paul Cernovodeanu, *Călătorie de studii în Marea Britanie*, în „Revista de istorie”, 1974, nr. 10, p. 1543–1546.

⁷ E. D. Tappe, *Documents concerning Rumanian History, 1427–1601, collected from British Archives*, with an introduction by C. Marinescu, Londra, the Hague, Paris, 1964, 162 p.

⁸ I. C. Filitti, *Correspondența consulilor englezi din Principatele Române, 1826–1836*, în „Analele Academiei Române”, vol. XXXVII–XXXVIII 1916, 82 p.

⁹ Paul Cernovodeanu, *England and the question of free trade in the Black Sea in the 17th Century*, în „Révue Roumaine d'Histoire”, tom. VI, nr. 1, 1967, p. 15–22; idem, *The general condition of English Trade in the Levant in the second half of the 17th century and at the beginning of the 18th century*, în „Révue des études sud-est européennes”, Tome V, 1967, nr. 3–4, p. 447–460; idem, *Călătoria lui Henry Cavendish în țările române la 1589*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, Iași, VII, 1970; idem, *Contacte de ordin științific și cultural între intelectualitatea engleză și cărturari în Țara Românească și Moldova în a doua jumătate a secolului al XVII-lea și primele decenii ale celui de-al XVIII-lea*, în „Studii”, 23, 1970, nr. 4, p. 719–721; idem, *Inființarea consulatului englez în țările române (1803) și activitatea sa pînă la 1807*, în „Revista de studii internaționale”, V, 1971, nr. 1, p. 139–162; idem, *England's trade policy in the Levant another exchange of goods with the Rumanian countries under the latter Stuarts (1660–1714)* București, 1972; idem, *Contributions to Lord Paget's journey in Wallachia and Transylvania (1702)* în „Révue des études sud-est européennes”, XI, 1973, nr. 2, p. 275–281; Ludovic Demény și Paul Cernovodeanu, *Relațiile politice ale Angliei cu Moldova, Țara Românească și Transilvania în secolele XVI–XVIII*, edit. Acad. R. S. România, București, 1974, 207 p.; P. Cernovodeanu, *Arhiva diplomatică a lordului William Paget (1637–1713)*, în „Revista Arhivelor”, vol. XXXVI, an. LII, nr. 1, 1975, p. 80–92; L. Demény, P. Cernovodeanu, op. cit.

¹⁰ Beatrice Marinescu, *Economic relations between the Romanian Principalities and Great Britain (1848–1859)*, în „Révue Roumaine d'Histoire”, nr. 2, 1969, p. 271–281; idem și Gabriela Wagner, *The Union of the Romanian Principalities in the concerns of Stratford Canning as Ambassador in Constantin-*

¹ O scrisoare a lui Iacob I, regele Britaniei, relativă la afacerile Moldovei, în „Arhiva Societății științifice și literare, Iași, IV, 1892, p. 108–111; idem, *Les premières relations entre l'Angleterre et les pays roumains du Danube, 1427–1611*, în „Mélanges Historiques offerts à Charles Bémont, Paris, 1913, p. 559–570; idem, *Histoire des relations anglo-roumaines*, 1917, Iași, 172 p. tradusă de Soc. Anglo-Română — A History of Anglo — Rumanian Relations, București, 120 p. With a preface by R. W. Seton-Watson, București, 1931, 126 p. (Vezi Cornelia Bodea, *Surse de informare engleze privind țara noastră*, în „Revista Arhivelor”, an. XLVI, vol. XXXI, 1969, nr. 1, p. 201–209.

² N. Iorga, *Cum am văzut cu Anglia*, în „Cuget clar”, IV, 1939, nr. 5–7 (vezi și Cornelia Bodea, op. cit.).

³ Elvira Georgescu, *Le séjour d'un prince moldave à la cour de Jacques I-er, roi d'Angleterre*, în „Mélanges de l'Ecole roumaine en France”, XII, 1934.

⁴ I. Podea, *A contributions to the study of queen Elisabeth's Eastern Policy (1590–1593)*.

care și-au îndreptat atenția spre secolul al XIX-lea, folosind documente de la Public Record Office și Foreign Office.

O acțiune sistematică de cercetare și aducere în țară a microfilmelor după corespondența oficială, privată sau confidențială între reprezentanții consulari și diplomați englezi și Ministerul de Externe din Londra (Foreign Office, F.O.) s-a întreprins din anul 1968 de Arhivele Statului din București, pentru a oferi științei istorice noi surse de informare.

Pînă în prezent, Arhivele Statului dețin un număr considerabil de cadre de arhivă — microfilm, cuprinzînd grupe mari de documente din cadrul Public Record Office — Foreign Office¹¹, cum ar fi: F.O./78 General Correspondence, before 1906 — Turkey (1835—1878); F.O. 104 — General Correspondence, Roumania (1878—1905); F.O. 372, Treaty (1907—1923); F.O./371 after 1906, General Correspondence — Political (1909—1925), 1944—1945; Cabinet Office/Cab. 23, vol. 92—100 (1937—1938); Cabinet Office, Cab. 65, dos. 766, vol. I, II, 1939.

Considerăm utilă prezentarea structurii Foreign Office-ului, descrisă în *Guide to the Contents of*

nople 1853—1858, în „*Révue Roumaine d'Histoire*”, nr. 2, 1970, p. 261—269; idem, *Atitudinea oficială a guvernului englez față de revoluția de la 1848 din Țara Românească*, în „*Studia et Acta Musei Nicolae Bălcescu*”, 1970—1971, p. 235—261; idem, *La position des diplomates et émissaires britanniques envers le mouvement unioniste de Principautés*, în „*Révue Roumaine d'Histoire*”, nr. 2, 1972, p. 265—279, idem, *Poziția Marii Britanii față de dubla alegere a domnitorului Cuza și față de unirea politico-administrativă a Principatelor Române 1859—1861*, în „*Studii și materiale de istorie modernă*”, vol. V, 1975, p. 70—99; P. Simionescu, R. Valentin, *Documents inédites concernant la création du consulat britannique à Bucharest 1803*, în „*Révue Roumaine d'Histoire*”, VIII, nr. 2, 1969; Damian Hurezeanu, *Mărturie documentare engleză nepublicată despre Unirea Principatelor Române*, în „*Revista Arhivelor*”, nr. 2, 1969, p. 239—256; Sanda Racoviceanu, *Revoluția din 1848 în documentele consulatului britanic de la București*, în „*Revista Arhivelor*”, an. I, vol. XXXVI, Supliment, 1973; R. N. Florescu, *A History of Anglo-Romanian Relations*: G. East, *The Union of Moldavia and Wallachia 1859. An diplomatic History*, Cambridge, 1929; T. W. Riker, *The Making of Roumania*, 1931 (trad. în rom. de Alice Bădescu, Cum s-a înfăptuit România. Studiul unei probleme internaționale 1856—1866, București 1944); R. W. Seton Watson, *A History of the Rumanians from Trajan to Trianon*, Cambridge, 1934; Harold Temperley, *Four Documents on the Future of Romania by Henry Stanley*; D. Brătianu, *Lord Palmerston and Albert, Prince consort 1855—1858*, în „*Révue Historique du sud-est Européen*”, 1937; *The Union of Roumanian in the private letters of Palmerstone, Clarendon and Cowley*; idem, *Mai multă lumină asupra pactului de la Osborne*, în „*Revista Istorică*”, nr. 11, 1937; E. D. Tappe, *Romania after the Union as been seen by two English journalists*, în „*The Slavonic and East European Review*”, XXXIX, nr. 29, 1960; Trevor J. Hope, *Sir Henry Bulwer and the Wallachian election of 1857*, în „*Balkan Studies*”, 14, 1973; idem, *British Army officers in the Danubian Lands 1799—1802*, în „*Revue des Etudes Roumaines*”, XV, Paris; 1975, Barbara Jeleveh, *Russian and the Rumanian National Cause, 1858—1859*, Indiana University; L. S. Stavrianos, *The Balkan since 1453*, New-York, 1959, A. J. Taylor, *The struggle for mastery in Europe, 1848—1918*, Oxford, 1954 ș.a.

¹¹ Pentru ușurință se va folosi și prescurtarea P.R.O.—F.O.

*the Public Record Office*¹² pentru a înțelege mai bine proveniența lor. Din punct de vedere istoric Foreign Office-ul își are originea în Secretariatul de Stat, care în 1782, a fost reorganizat pe cele două mari compartimente: Departamentul de Nord, care se ocupa de afacerile externe și Departamentul de Sud care avea în atribuții afacerile interne. Documentele Departamentului de externe continuă arhiva State Papers, Foreign. Dar prin împărțirea documentelor între Foreign Office și vechiul State Papers Office s-au creat lacune, inevitabile, de ani. Astfel, unele din volumele legate ale Arhivei Foreign Office-ului conțin documente mai vechi de 1782.

Documente transferate ulterior la Public Record Office sînt grupate după cum urmează:

1. *General Correspondence* — *Foreign-Office*: scrisori originale și rapoarte de la reprezentanții diplomați și consulii englezi în străinătate; corespondența misiunilor străine din Anglia; corespondență miscelanea cu persoane diverse și concepte sau copii de scrisori trimise de ministere. Grupele de documente au fost împărțite în trei categorii după cum urmează:

a. Înainte de 1906: ordonarea materialului fiind în majoritatea cazurilor alfabetică, după numele statelor străine.

b. După 1906: corespondența fiind aranjată nu după țări, ci în următoarele capitole: Africa (Seria Nouă) probleme comerciale, consulare, informații despre dominație, știri de presă, probleme politice și tratate, documente din timpul războiului ș.a. Corespondența provine din anii 1906—1918 și 1920—1946.

c. Alte grupe: registre de corespondență de intrare-ieșire.

2. *Tratate*: cuprind protocoalele de tratate pînă în 1937 și ratificările de tratate pînă în 1941. Ambele sînt grupate în ordinea alfabetică pe țări.

3. *Arhivele Ambasadelor și Consulatelor*: a. corespondență, b. registre de corespondență (indici, registre și pașapoarte), c. miscelanea.

4. *Arhivele comisiunilor*, care cuprind unele prevederi ale unor acorduri internaționale.

5. *Imprimate confidențiale* cuprinzînd dubletele unor documente politice importante care sînt imprimate de Ministerul de Externe. Sînt împărțite în grupe care corespund țărilor, zonelor geografice și se extind pînă în anul 1954.

6. *Grupe documentelor conducătorului departamentului* între anii 1719—1920.

7. *Serviciul pașapoartelor*.

8. *Conferința de pace din 1919*.

9. *Războiul din 1939—1945* incluzînd patru grupe de documente ale proceselor crimelor de război.

10. *Miscelanea* — cuprinzînd două grupe de documente miscelanea precum și o grupă de sigilii și stampile.

11. *Colecții particulare*: constînd în cea mai mare parte din corespondență particulară a foștilor demnitari de stat, miniștri de externe, miniștri plenipotențieri etc., materiale ordonate alfabetic.

¹² Vol. II, 1963, p. 123—124; 125—164; vol. III, 1968, p. 52—71.

Ca observație generală se poate afirma că este o arhivă foarte bine organizată și păstrată, cu serii cronologice succesive de documente. Organizarea pe țări, în ordine alfabetică și în cadrul fiecărei grupe cronologic, permite o informare rapidă și completă care se face cu ajutorul instrumentelor de informare, ca: liste de documente, ghiduri, cataloage, indici și serii întregi de ediții tematice și cronologice de documente, care se publică fără întrerupere.

Ne propunem în cele ce urmează să prezentăm succint conținutul grupelor documentelor aduse sub formă de microfilme și microfise din Arhivele britanice-Public Record Office din Londra de la fondul principal Foreign Office. Pentru documente vom indica întotdeauna cota originală și apoi pe cea sub care figurează la Arhivele Statului București. (colecția, rola și numărul cadrului).

FOREIGN OFFICE-Turkey — General Correspondence înainte de 1906 (1837—1878).

Este prima mare grupă de documente aflată la Arhivele Statului București încă din 1969—1970. Materialul documentar din grupa General Correspondence-Turkey (F.O.78)¹³ se referă la probleme politice și economice din principatele române în perioada 1837—1878. Au fost aduse documente de la această grupă începând cu anul 1837, având în vedere existența colecției Ciotori la Academia R. S. România.

În anii următori 1974—1975, cercetarea s-a extins și la evenimente anterioare acestei date, începând cu Regulamentul Organic până la războiul de independență din 1877 și Congresul de la Berlin din 1878. Documentele, în majoritate, sînt rapoarte diplomatice trimise de consulatele și viceconsulatele engleze din București, Iași, Brăila, Galați, Tulcea, Sulina, Constanța, Focșani, însoțite uneori de tabele statistice comerciale, extrase din ziare, din Monitoare Oficiale, de decrete de legi, discursuri la închiderea sau deschiderea sesiunilor parlamentare, scrisori ale supușilor britanici cu plîngeri și cereri sau, uneori, scrisori confidentiale ș.a. Ele se găsesc pînă la 1878 în seria Turcia (F.O.78), dar în egală măsură, și în corespondența purtată direct de către Foreign Office și Ambasada de la Constantinopol (F.O. 195)¹⁴ Petersburg, Viena, Berlin. Constantinopolul era prima treaptă ierarhică unde se centralizau știrile din țările române și de unde mergeau mai departe, spre Londra.

După cit se cunoaște, Consulatul englez din București se înființează în 1803. De fapt, a funcționat din 1800, primul său reprezentant fiind Francis Summerers (1800—1807), al doilea Wil-

liam Wilkinson (1813—1818) urmat, în 1826, de E. L. Blutte.

Rapoartele diplomatice engleze reflectă atitudinea guvernului britanic față de problemele românești. Ele nu au constituit obiectul preocupării în vederea publicării lor în ediții sau volume de documente ci au servit, după cum am văzut, pentru studii izolate. Chiar în ampla sa monografie „*The making of Roumania*” istoricul american T. W. Riker, a folosit documentele sub formă prelucrată.

Din punct de vedere tematic rapoartele consulare ale acestor grupe surprind, din noianul de informații, momentele importante din istoria Principatelor: revizuirea Regulamentului Organic, mișcările revoluționare din Europa și revoluția de la 1848 din țările române și ecoul ei, intervenția trupelor rusești, acțiunea armatei turcești. Pagini impresionante mărturisesc starea de spirit a românilor în timpul evenimentelor din 1848. Din relatările făcute de Robert Colquhoun, consulul britanic la București, ministrului de externe Palmerston, reiese dorința generală de libertate și refuzul armatei de a trage în revoluționari. Astfel, la sprijinul cerut de domnitorul țării românești, ofițerii de infanterie au declarat că „sînt gata să-și urmeze domnitorul pînă la moarte împotriva dușmanilor din afară, dar puștile și săbiile lor nu se vor îndrepta niciodată împotriva lor”¹⁵.

O altă serie de rapoarte consemnează evenimentele legate de războiul Crimeii din anii 1853—1856 și hotărârile Congresului de la Paris (1856) cu privire la situația Principatelor.

Documentele referitoare la perioada luptei pentru unire sînt extrem de valoroase, atît prin cantitatea lor cît și prin bogăția de informații pe care o conțin. Evenimentele din Principate din anul 1857 au furnizat diplomaților englezi un bogat material, solicitat cu insistență atît de ambasadorul englez de la Constantinopol, cît și de ministrul de externe britanic¹⁶.

Puțin timp mai tîrziu, în alte rapoarte diplomatice din 1861 referitoare la măsurile luate de Al. I. Cuza pentru înarmare, se menționează convorbirea avută de domnitor cu Henry Churchill, consulul britanic la Iași, relatată de acesta lordului John Russell, ministrul de externe al Angliei „...v-ai îndoit de dreptul meu de a cumpăra arme, o îndoială pe care nu o pot împărtăși, deoarece nu pot să-i recunosc nici unei puteri dreptul de a controla dorințele țării mele în această problemă, dar să presupunem o clipă, de dragul discuției, că Principatele nu aveau dreptul să cumpere arme, credeți că n-aș putea în timp de o lună, dacă vreau, să umplu țara cu arme?”¹⁷. De asemenea, în diferite împrejurări, domnitorul i-a spus că „el nu este nici rus, nici francez, nici turc, nici englez, ci român și dacă a făcut ceea ce a fost pe placul Angliei, aceasta s-a datorat faptului că a fost în concordanță cu politica sa”¹⁷.

Numeroase rapoarte consulare analizează desfășurarea evenimentelor din timpul războiului ruso-

¹³ Arh. St. Buc., colecția Microfilme Anglia, rolele 9—119 (P.R.O.—Londra F.O. 78). Pentru această grupă mai există copii în xeros, conf. specificației făcută de Dan Hurezeanu în studiul său citat, la nota de la pag. 239, că xeroxurile se află depuse la Institutul de Studii Istorie și Social Politice de pe lângă C.C. al P.C.R. Copiile au fost obținute de autor într-o călătorie de studiu în Anglia în iulie-octombrie 1968, iar în studiul său folosește volumele nr. 1289, 1292, 1441, 1442, 1443.

¹⁴ Aceste documente au fost comandate în cursul anului 1975.

¹⁵ Arh. St. Buc., colecția Microfilme Anglia, rola 19 (P.R.O. Londra, F.O. 78, vol. 742, f. 98—104).

¹⁶ Damian Hurezeanu, *op. cit.*, p. 240.

¹⁷ Arh. St. Buc., colecția Microfilme Anglia, rola 75 (R.R.O. Londra, F. O. 78, vol. 1584, f. 19—28).

ture din anii 1877—1878, semnarea convenției cu Rusia, intrarea României în război, participarea armatei române la luptele de la Plevna și Nicopole, vizita împăratului Rusiei la București, hotărârile Congresului de la Berlin și situația creată în Balcani după aplicarea lor, activitatea comitetelor bulgare.

Consulii englezi își îndreaptă atenția și spre situația economică din Principate: organizarea bancară, căile ferate, agricultura, comerțul exploatarea solului și subsolului, exploatarea minelor, a ocelor de sare, aclimatizarea bumbacului, monopolul tutunului, concesiunea căilor ferate, înființarea camerelor de comerț, relațiile comerciale cu diferite state, taxe municipale, tarife de export, patente de cabotaj impuse navelor străine, navigația pe Dunăre și Prut, studii asupra Porților de Fier și portului Sulina etc. Sint informații referitoare la înființarea Societății naturaliştilor din Iași (1842) incendiul din București (1847), starea sanitară, epizootii etc.

După cum se poate vedea corespondența diplomatică din grupa F.O. 78 Turcia acoperă multe aspecte din istoria României moderne.

FOREIGN OFFICE — General Correspondence — Roumania (F.O. 104) — 1878—1905.

Această grupă de documente a fost integral microfilmată, însumând 170 volume între anii 1878—1905¹⁸.

Din corespondența diplomatică și comercială engleză din această perioadă, mai ales de început, 1878—1883, provenită de la Consulatul general din București și Galați și viceconsulatele din țară: Sulina, Brăila, Iași, Craiova reies punctele de vedere ale Angliei, cu privire la factorii care au favorizat dezvoltarea economică a României în acea vreme și rolul poliției internaționale al țării noastre în condițiile în care situația din Balcani marca expansiunea germană și austro-ungară.

În general documentele oglindesc evenimentele care au avut loc pe o lungă perioadă de timp, de la cucerirea independenței de stat în 1877 și până în 1905 când România era deja un stat consolidat, independent și suveran.

Se remarcă preponderența informațiilor cu caracter economic, despre relațiile comerciale ale României cu Anglia și cu alte țări, probleme cu care s-a confruntat România după Congresul de la Berlin din 1878¹⁹, cum sint presiunile Germaniei asupra României pentru răscumpărarea căilor ferate și satisfacerea creditorilor germani, după falimentul lui Stroussberg, relațiile României cu monarhia austro-ungară, pretențiile Turciei de a cere României plata tributului și după declararea independenței, până la încheierea tratatului de la Berlin, iar sub influența patriarhiilor ortodoxe din Orient a unor despagubiri pentru averile mănăstirești secularizate în decembrie 1863.

Documentele consemnează, de asemenea cererile României de a primi plata întreprinderii prizonierilor turci din timpul războiului, stabilirea relațiilor diplomatice ale României, ca stat independent,

cu alte state, cât și cu cele două imperii vecine, Austro-Ungaria și Rusia și poziția celor două partide, liberal și conservator, în probleme de politică internă și externă. Cu ajutorul documentelor din această grupă putem urmări începând cu 1880 activitatea plenipotențiarilor României în Marea Britanie, și îndeosebi a lui Ion Glica, care timp de 10 ani a apărat interesele țării noastre.

Dintre documentele diplomatice ale anului 1880 le menționăm pe acelea privind primul tratat de comerț și navigație româno-englez semnat la 5 aprilie 1880 la București²⁰.

Pentru anul 1881 în corespondența diplomatică engleză alături de momente importante ale dezvoltării relațiilor anglo-române apar și alte probleme între care menționăm tratativele pentru răscumpărarea portului Constanța și a căii ferate Constanța-Cernavodă, proprietăți ale Societății „The Danube & Black Sea Railway and Küstendge Company” construite de englezi cînd Dobrogea se afla sub dominația turcească, importanța înființării consulatului general român de la Londra și din Malta, procurarea de muniții din Anglia pentru armata română.

Anul 1882 abundă în rapoarte în special ale consulului englez W. A. White care analizează relațiile între partidele politice românești și în general politica internă din România. În acest sens este demn de reținut raportul din 26 iunie 1883 al consulului citat privind finanțele și construcțiile de căi ferate din țara noastră, care se încheie cu concluzia că progresul economic al României se datorește dezvoltării comerțului pe Dunăre, ca urmare a activității Comisiei europene la Gurile Dunării, reformei agrare din 1854 și construcției de căi ferate spre Dunăre, fenomene ce au favorizat la rîndul lor dezvoltarea comerțului internațional. Raportul, cunoscut de D. A. Sturdza, a fost apreciat de omul politic român ca „un izvor imparțial și fecund de informații”. Valoarea acestui studiu amplu, în fapt, este cu atât mai mare cu cît posibilitățile de informare în acea vreme, mai ales în domeniul economic, erau destul de reduse.

Documentele din 1884 conțin, printre altele, comentarii despre deosebirile de opinii politice existente între C. A. Rosetti și I. C. Brătianu, în problema țărănească.

Rapoartele din anii 1885—1886 se referă la acțiunile românilor din Transilvania împotriva persecuțiilor la care erau supuși denunțarea tratatului comercial încheiat cu un deceniu în urmă cu Austro-Ungaria și negocierile pentru un nou tratat comercial, conflictul sîrbo-bulgar din noiembrie 1885—martie 1886 și rolul României în mediarea acestuia precum și la tratativele purtate de guvernul român pentru tratate economice cu Rusia și Anglia.

Din anul 1887 există numeroase informații privind atitudinea lui Carol I față de relațiile încordate franco-germane. Diplomații englezi purtau discuții interesante cu Carol I și cu primul ministru, ministrul de externe și alți miniștri, cu diverși diplomați, probleme de politică internă și

¹⁸ *Ibidem*, rolele 120—196.

¹⁹ Arh. St. Buc., colecția Microfilme Anglia, rola 120, P.R.O., F.O. 104/5, f. 44—47; rola 126, F.O. 104/12, f. 197—199, 210—218, rola 128, F.O. 104/17, f. 98—101.

²⁰ *Ibidem*, rola 130/103/20, f. 18—50.

externă și își exprimau în corespondența diplomatică părerile. Opiniile oamenilor de stat români au un caracter inedit, nefiind consemnate în altă parte. De asemenea, există numeroase informații privind situația partidelor politice din Bulgaria. Corespondența engleză din 1888 comentează mișcările țărănești din județele Ialomița, Ilfov, acțiunile opoziției pentru răsturnarea guvernului liberal condus de I. C. Brătianu, afacerile cu furnituri militare etc.

În anul 1889 documentele semnalau progresul făcut de mișcarea socialistă în Moldova, dificultățile prin care trecea guvernul condus de I. C. Brătianu pe plan intern și implicațiile politice privind chestiunea vânzării loturilor de pământ din proprietățile statului țăranilor. Astfel aflăm că în 1889 Sir Fr. Lascelles, în urma convorbirii sale cu Carol I. împărtășea opinia regală asupra guvernului liberal, pe care-l considerau ca adevăratul partid, celelalte fiind grupări politice de conjunctură.

Pentru anii 1890 și 1891 există o bogată corespondență diplomatică referitoare la negocieri pentru încheierea unui nou tratat comercial cu Anglia. Noul trimis englez la București H. Wolf primea de la Foreign Office instrucțiuni care subliniau că „în situația politică actuală a Europei, România ocupă un loc foarte important. În ultimul război dintre Rusia și Turcia, acțiunea ei a fost de o mare valoare în momentele cele mai critice ale conflictului și în eventualitatea unui conflict între Rusia de o parte și Austro-Ungaria de alta, în combinație cu Germania și Italia, asistența militară a României ar fi căutată de ambele părți”. Tot din anul 1891²¹ avem relatări privind negocierile duse de guvernul român pentru încheierea de tratate comerciale cu Germania, Franța, Italia, Turcia, Olanda, Belgia și Elveția pe baza noului tarif vamal protecționist, menit să asigure dezvoltarea tinerei industrii românești. Corespondența mai cuprinde informații destul de amănunțite despre fortificațiile și construcțiile din jurul orașului Galați și cu privire la introducerea tramvaiului în acest oraș.

Documentele diplomatice și cu caracter comercial din anii 1892–1896 abundă în știri despre relațiile firmelor și camerelor de comerț engleze cu autoritățile românești și îndeosebi referitoare la taxa de cheiaj de 0,50% introdusă de România pentru modernizarea porturilor de la Dunăre, venituri întrebuințate la un moment dat pentru modernizarea portului Constanța precum și în informații privind votarea legii de înființare a jandarmeriei rurale și intenția țării noastre de a face un nou împrumut în Germania.

Din corespondența pe 1897 rezultă intervențiile diplomației engleze pe lângă guvernul român pentru punerea de acord a dispozițiilor tratatului de la Berlin (art. VII) cu cele ale Codului Civil în ce privește dreptul străinilor de a dobândi proprietăți rurale în România și dreptul de succesiune la acestea; diverse opinii privind proiectul de lege din martie 1897 care prevedea să se vândă țăranilor pământ din moșiile statului; analiza situației in-

dustricii petrolifere românești și însemnări cu privire la primul vas petrolier românesc.

Din anul următor 1898, există multă corespondență în legătură cu situația românilor în Transilvania și cu subsidiile cu care România, susținea școala și biserica românească din Scheii Brașovului.

Corespondența din 1898–1900 este bogată în informații privind relațiile româno-bulgare.

Documentele diplomatice din 1901 oglindesc situația financiară a României, tratativele pentru contractarea unui nou împrumut în străinătate, demersurile privind înființarea societății petroliere anglo-română, „British Telega Oil Company Limited” iar unele din rapoarte sînt însoțite de o serie de hărți ale României, publicate de Institutul Geografic militar român și care au fost oferite Societății geografice regale din Londra.

Cu ajutorul corespondenței din anii 1902–1904 se poate urmări interesul purtat din ce în ce mai mult pentru petrolul românesc de companiile engleze și americane, în special din partea lui Standard Oil Company care înființează Societatea Româno-Americană. O parte însemnată a acestora relatează discuțiile trimișilor englezi în România cu Carol I și diferiți miniștri, șefii ai opoziției sau diplomați străini acreditați la București, pot fi cercetate unele aspecte ale complicatei probleme a Macedoniei, unde Turcia, spre a salva ceea ce îi mai rămăsese din partea europeană a Imperiului său încerca fără succes să introducă o serie de reforme.

De altfel documentele din 1905 cuprind în cea mai mare parte conținutul convorbirilor diplomaților englezi cu factorii politici principali din țara noastră în problema Macedoniei și a recunoașterii macedonenilor la care se adaugă date privind relațiile țării noastre cu Grecia și cu patriarhia din Constantinopol, tratatele comerciale încheiate cu alte țări, negocierile purtate de Anglia la București pentru recunoașterea tratatului comercial anglo-român din 31 octombrie 1905²². Menționăm de asemenea că rapoartele pe anul amintit relatează cu lux de amănunte revolta marinarilor ruși de pe vasul „Potemkin” și sprijinul acordat de guvernul român acestora.

După cum se poate observa corespondența diplomatică și comercială pe anii 1878–1905 din această grupă F.O. 104 contribuie la realizarea tabloului amplu al vieții politice și economice a României. Descrieri rapoartele, minuțios întocmite, sînt însoțite de tabele statistice, hărți, articole de presă și broșuri editate în România, azi adevărate rarități.

FOREIGN OFFICE (F.O./372) *Treaties* (*Tratate*)²³

Volumele privitoare la România pentru perioada 1906–1925, conțin informații referitoare la negocieri cu caracter economic între România și Anglia, aplicarea tratatelor economice și rezolvarea diferitelor litigii economice între cele două țări, acordarea de către guvernul României a unor decorații pentru englezii militari și civili veniți cu diferite misiuni în țara noastră în timpul primului război mondial.

²¹ *Ibidem*, rola 169 (P.R.O. — Londra, F.O. 101, vol. 91).

²² *Ibidem*, rolele 151–152 (P.R.O. — Londra, F.O. 104, vol. 168–170).

²³ Vezi rolele nr. 238–247.

FOREIGN OFFICE (F.O. 371) General Correspondence Political 1906–1925 și 1944–1945²⁴

Această grupă de documente²⁵, este bogată în informații referitoare la evenimentele petrecute în țara noastră în această perioadă de timp. Starea relațiilor anglo-române, situația finanțelor, băncilor, tarifelor vamale, exploatărilor miniere, a industriei, agriculturii, transporturilor, armatei a claselor sociale, sunt analizate cu minuțiozitate. Rapoartele diplomatice din anii 1906–1925 semnate de plenipotențiarul Ed. Browne, Conyngham Greene, Walter Townley, John Barclay și Herbet Derring, sunt foarte interesante. Relevăm astfel rapoartele care tratează pe larg despre răscălele țărănești din 1907, situația României în timpul primului război mondial, atât în perioada de neutralitate cât și în vremea retragerii, distrugerile de sonde petrolifere provocate de trupele germane, pacea de la București, situația din Balcani și chestiunea Dunării. Se face o profundă analiză a legislației economice, a economiei și finanțelor, sunt caracterizate persoanele politice.

Cercetătorul corespondenței anilor 1920–1925 va putea analiza evenimente postbelice importante cum sunt recunoașterea României ca stat național și unitar, chestiunea reparațiilor, a despăgubirilor de război cerute de trusturile străine pentru pierderile lor suferite în zonele petrolifere, rezolvarea unor litigii economice anglo-române, activitatea României la Liga Națiunilor, cât și toate acțiunile și reformele întreprinse de guvern pentru refacerea economică a României.

Documente dintre anii 1944–1945²⁶ cuprind multe și valoroase informații despre evenimentele militare și politice care au dus la înălțarea dictaturii militar-fasciste, la încheierea armistițiului și la participarea României, alături de puterile aliate la războiul antifascist, până la victoria finală asupra Germaniei. Mai sunt abordate relațiile externe ale țării noastre, în special cu țările vecine, situația economică și transporturile, instaurarea primului guvern democrat condus de dr. Petru Groza și înfăptuirea primelor reforme cu caracter democratic, situația partidelor politice etc.

CABINET OFFICE/CAB. 23 și 65²⁷

Documentele din cadrul acestei grupe reprezintă minute ale Cabinetului britanic și anumite concluzii ale ședințelor guvernului englez, din anii 1938–1939. Ele se referă la situația României în conjunctura internațională a acestor ani, relațiile dintre Anglia și U.R.S.S., în problema garanțiilor ce trebuiau acordate Cehoslovaciei, condițiile impuse de Germania pentru garantarea frontierelor României, alianța dintre România și Polonia, relațiile țării noastre cu Turcia, Bulgaria, Germania și Rusia. Documentele de Cab. 65 reprezintă minute ale Cabinetului de război (War Cabinet minutes), care conțin concluziile ședințelor Cabinetului de război din perioada septembrie-decembrie 1939 referitoare la producția de război,

neutralitatea României, situația Poloniei și atitudinea României față de refugiații polonezi, petrolul românesc, problema garanțiilor ce trebuiau oferite României de Anglia și Franța în eventualitatea unui atac german, relațiile româno-sovietice, româno-bulgare ș.a.

Arhiva microfilm primită din Anglia de la P.R.O. Londra F.O. este parțial inventariată iar restul în curs de inventariere. Rolele microfilmelor inventariate pot fi consultate la sala de studiu a Direcției generale a Arhivelor Statului. În sprijinul cercetării, în afara inventarelor întocmite, s-au pus la dispoziția sălii de studiu fișe de rolă în care se găsesc cotele unităților de păstrare din cadrul fiecărei role, anii extremi și conținutul redat succint. Pentru orientarea generală asupra microfilmelor primite, sistematizate pe arhive deținătoare, fonduri sau colecții și în cadrul acestora pe unități de păstrare, s-a elaborat un repertoriu, care, de asemenea, se află spre consultare la sala de studiu.

*Uncle surse de investigat în viitor*²⁸.

La Public Record Office, Londra, la fondul principal Foreign Office, care este foarte complex și cel mai cercetat de istoricii din întreaga lume, pe lângă grupele mari analizate mai sus și care privesc România în exclusivitate, se pot consulta selectiv următoarele grupe:

8. *Conferința de Pace*. 1919.

c. *Confidential Print* (Imprimite confidențiale, înainte de 1942).

Private collection (Colecții particulare, ale prim-miniștrilor, miniștrilor plenipotențiar, miniștrilor de externe, ambasadurilor).

Stratford Canning Papers, ministru de externe al Marii Britanii 1870–1874 (F.O. 352, 1778–1863).

Bloomfield Papers, reprezentant extraordinar al Marii Britanii la Petersburg 1844–1851, apoi la Berlin și după 1860 la Viena (F.O. 356, 1802–1879).

Baron Cowley Papers, fost ambasador la Constantinopol 1843–1848 și la Paris 1852–1858 (care conține Wellesley Papers, ministru de externe al Marii Britanii 1809–1813 (F.O. 519)).

White Papers, agent diplomatic al Marii Britanii la București 1878–1879 (F.O. 364, 1857–1891).

Clarendon Papers, ministrul de externe al Marii Britanii, 1852–1857 (F.O. 361, 1867–1870).

Lord John Russell, ministrul de externe al Marii Britanii, 1858–1865 (F.O.-G.D.).

Granville Papers, ministrul de externe al Marii Britanii, 1870–1874 (F.O. 362).

Ministers and Officials (miniștri și persoane oficiale) 1824–1949 (F.O. 800).

Sir Frank Lascelles, ministrul plenipotențiar al Marii Britanii la București în 1887, 1887–1891 (vol. 15, 16).

²⁴ Vezi rolele nr. 200–259.

²⁵ Mihai Fănescu, *Cercetări în arhive de peste hotare, Anglia*, în „Revista Arhivelor”, vol. XXXVI, an L, nr. 4, 1974, p. 535–539.

²⁶ Vezi microfise, vol. 43 938–44 060/1944, 48 535–48 688/1945.

²⁷ Vezi rolele 1–8.

²⁸ Mulțumim pentru informațiile date pentru unele surse de cercetare domnului prof. univ. Trevor Hope de la Universitatea din Londra și cercetătoarei Sonia Anderson de la Comisia Regală de Manuscrise Istorie.

Sir Edvard Grey, ministrul de externe al Marii Britanii, 1905—1916 (vol. 77).

Lord Balfour, ministrul de externe al Marii Britanii, 1916—1918.

Lord Curzon, ministrul de externe al Marii Britanii, 1919, 1922—1923.

Francis Bertie, ambasador la Paris, 1914—1916 (vol. 176).

Embassy and Consular Archives.

Roumania — Correspondence (F.O. 770 — 1879—1900 și F.O. 496) 1947—1954.

Consulate :

București (F.O. 786) 1826—1884 (6 vol.) vezi și F.O. 625.

Brăila (F.O. 727) 1921—1930 (2 vol.).

Galați (F.O. 788) 1852—1873 (2 vol.).

Iași (F.O. 790 sau 784) 1921—1923 (1 vol.).
(Constanța) (Kustendje) F.O. 887, 1862—1873 (2 vol.).

Sulina (F.O. 728 sau 886) 1860—1931 (2 vol.).

Arhivele consulatelor conțin însă registre de stare civilă.

Correspondence Europe South-Eastern (F.O. 421) 1812—1942. (Correspondență relativă și la România).

Selectiv, pe anumite perioade se pot cerceta și arhivele ambasadelor engleze din alte țări : General Correspondence — Rusia (F.O. 65) 1781—1860 ; Austria (F.O. 7), 1781—1905, Germania (F.O. 30) 1811—1905, Prusia (F.O. 64), Franța (F.O. 27) 1781—1905, Grecia, Bulgaria, Iugoslavia, Ungaria, Cehoslovacia, Polonia.

În afară de Public Record Office, Londra — Foreign Office se pot cerceta arhivele altor insti-

tuții de cultură ca : British Museum Library (Biblioteca Muzeului Britanic) Secția de manuscrise — Private Collections și News Papers Collections. Lambeth Palace Archive, Londra (Arhiva Palatului episcopal Lambeth) ; Național Army Museum, Londra (Muzeul național al armatei), unde se pot consulta arhive militare cu informații despre războiul Crimeii, House of Lords (Londra) unde a fost transferat de la Beaverbrook Library fondul Lloyd George (1919) unde se mai pot găsi și alte arhive ale foștilor prim-miniștri britanici. The Bodleian Library of Oxford University (Biblioteca Bodleiană a Universității din Oxford) unde se pot studia colecțiile particulare ale prim-miniștrilor Lord Clarendon, Gladstone, Palmerston, unde se află scrisori de la personalitățile politice române.

Pentru informații suplimentare se poate consulta Royal Commission of Historical Manuscripts and National Register of Archives (Comisia regală de manuscrise istorice și evidența națională a arhivelor), instituție cu scop consultativ care centralizează evidența arhivelor importante și unde se pot consulta fișiere și inventare alcătuite după ultimele criterii asupra a tot ce există în Marea Britanie până la data cercetării curente și unde se pot efectua cercetări exacte pentru stabilirea de noi surse documentare privitoare la istoria țării noastre.

Toate aceste grupe de documente din arhivele engleze privesc istoria României și vin să completeze cu noi mărturii și date frământările interne ale poporului nostru și ale relațiilor lui externe. Ele trebuie să fie studiate cu grijă pentru completarea Fondului Arhivistic Național și sprijinirea istoriografiei românești.

DOCUMENTE ACHIZIŢIONATE
DE ARHIVELE STATULUI
ÎN ANUL 1975

Nicicând în acest lăcaş de cultură, care păstrează şi valorifică mărturiile seculare ale trecutului nostru, nu s-au adunat într-un timp atât de scurt de la apariţia noii legislaţii arhivistice atâtea documente.

Dintr-un profund patriotism şi din preocupările cetăţeneşti permanente pentru respectarea legilor ţării un mare număr de deţinători de documente au depus până la finele anului 1975 — 21 499 documente.

Dintre documentele depuse la Direcţia generală a Arhivelor Statului ne-am gândit să menţionăm, în primul rând câteva valori deosebite. În rândul acestora se încadrează uricul lui Ştefan cel Mare, domnul Moldovei, dat în anul 1501 aprilie 25, prin care întăreşte slugii domneşti, anume Paşină, satul Petriceni de pe riul Başeu, între dregătorii martori fiind înscrşi pircălabi de Hotin.

Un alt pergament depus provine de la Petru Rareş. Prin acest document emis la Huşi în anul 1546 (7034) iunie 8, domnul întăreşte slugii sale Lazăr, stăpînirea asupra unui loc de prisacă din hotarul Şişcanilor. Este important de reţinut că în cuprinsul său se menţionează documente mai vechi, numele fiilor domnului : Iliaş, Ştefan şi Constantin, precum şi cel al dregătorilor Sfatului domnesc.

Dintre hrisoavele domneşti date în vechea cetate de scaun Tirgovişte, scrise tot pe pergament, amintim pe cel datînd din anul 1615 martie 15, emis în cancelaria lui Radu Mihnea domnul Țării Româneşti. Documentul se referă la satul Vîlsăneşti (jud. Argeş) şi totodată conţine importante ştiri despre frămîntările interne prilejuite de schimbarea domnilor. Dat de asemenea la Tirgovişte, în anul 1619 (7127) iulie 24 este hrisovul de la Gavril Movilă, domnul Țării Româneşti, scris în limba slavonă, cu monograma în chinovar, cu sigiliu domnesc timbrat. Remarcăm faptul că este inedit.

Tot în cursul anului 1975 Direcţia generală a Arhivelor Statului a intrat în posesia diplomel lui Ioan Zapolya din anul 1531 octombrie 23, prin care se reconfirmă privilegiile oraşului Baia Sprie, confirmate anterior de Ioan de Hunedoara. Precizăm că această diplomă scrisă pe pergament, în limba latină este foarte bine conservată.

Deşi dintr-o perioadă mult mai tîrzie decît documentele amintite mai sus, firmanul sultanului Mahmud al II-lea către Ioan Sandu Sturdza, domnul Moldovei din anul 1827 aprilie 18—27, emis în urma memoriilor înaintate Porţii de boierii şi populaţia Moldovei, are o reală valoare istorică şi artistică. Prin el se aducea la cunoştinţă ratificarea de către Poartă, prin semnarea convenţiei ruso-turce la Akkerman, a clauzelor privind Țara Românească şi Moldova, incluse în tratatul de pace semnat de Rusia şi Imperiul Otoman, la Bucureşti în anul 1812. Ornamentul în formă de trunchi de con, avînd la bază tuguara sultanului Mahmud al II-lea este de o rară frumuseţe.

Pe lângă documentele de cancelarie domnească, disparate, patrimoniul arhivistic s-a completat cu colecţii de documente constituite în trecut de pasionaţi cercetători. Considerăm că merită a fi semnalată „Colecţia Marinescu — Sirbulescu“, întocmită în timpul vieţii de profesorul de istoria românilor Iulian Marinescu, conservată cu grijă şi întregită de urmaşii săi, printre care juristul Petre I. Sirbulescu. Totalizînd 187 documente din secolele XV—XIX, colecţia este valoroasă pentru studiul evenimentelor politice şi a relaţiilor comerciale între ţările române la începutul secolului al XIX-lea. Un grup important de documente din colecţie oferă posibilitatea de a urmări dinamica domeniilor unora din membrii familiei Roseti (Iordache Ruset, vistier, paharnic şi vornic, Andrei Ruset, mare spătar, Ştefăniţă Ruset, stolnic şi hatman, vorniceasa Catina Ruset, medelnicereasa Maria Rosentoaia ş.a.) prin întăririle pe care domnii Moldovei le-au dat stăpînirii „rosăteştilor“ asupra moşilor Clorteşti, Piscani, Pîhneşti, Fiţioneşti, Fundătura, Ripele, Şopirlani, Hîrtopol etc. din ţinuturile Iaşi şi Neamţ, precum şi pricinile „rosăteştilor“ cu răzeşii din Tibăneşti, Belceşti, Pîhneşti şi Fundătura.

O altă colecţie provenită de la prof. Ion I. Nistor compusă din 200 documente din secolele XVII—XIX se referă direct sau indirect la familia Gherghel, familie de boieri, de asemenea din Moldova al cărui întemeietor a fost originar din Transilvania. Cel mai vechi document din colecţie este o diplomă din anul 1675, decembrie 10 de la principele Transilvaniei Mihail Apaffi, privind înnoobilarea lui Gherghel Făgărăşanul. În ceea ce priveşte conţinutul, multe din documente se referă la moşia Şendricani de lângă Dorohoi intrată parţial în stăpînirea familiei.

Nu mai puţin importantă este Colecţia de documente vîncene depusă de prof. C. Constantinescu Mirceşti care însumează 475 piese din secolele XVII—XIX printre care menţionăm : zapise, foi de zestre, diate, mărturii, porunci ale diferitelor instituţii din ţinutul Putna (Starostia Putna, ocolul Vrancea), învoieli, spiţe de neam. Semnalăm ca fiind mai deosebită o hartă a sudului ţinutului Putna întocmită după o descriere dintr-un document din secolul al XVI-lea, o proclamaţie din 1821 a lui Alexandru Ipsilanti către ostaşii săi, o jalbă a boierilor refugiaţi în 1821 la schitul Găvanul şi un document dat de Grigore Ghica, domnul Țării Româneşti din 1827, ce se referă la măsurile luate pentru aprovizionarea Porţii cu vite.

În ceea ce priveşte conţinutul, acestea contribuie la cunoaşterea vieţii satelor Neruţa, Nerejul Mic, Nerejul Mare, Birseşti, Răcoasa, Colacul, Vizantea, Tîfeşti, Nestoreşti, Tulnici, Păuleşti, Hăuleşti, Vidra, Voloşcaru, Spineşti ş.a. din Vrancea pe o perioadă de două secole şi îndeosebi a procesului de transmitere a proprietăţilor din generaţie în generaţie, a conflictelor pentru proprietate. De remarcat sînt şi sigiliile săteşti.

Nu putem trece cu vederea cele 180 documente din colecţia preotului Ion Răuţescu din comuna Dragoslavele, judeţul Argeş, care reflectă viaţa desfăşurată pe meleagurile argeşene de-a lungul secolelor XVII—XIX.

Alte 48 documente achiziționate, datînd între anii 1585–1844, oglindesc transmiterea proprietății asupra moșiei Mindrești (denumită apoi Sirca) (întitul Cirligătura, încă din anul 1585 de cînd datează primul document inedit de la Petru Șchiopul vv., prin care se înălărește stăpînirea lui Ureche, mare vataf de Cirligătura asupra moșiei respective. Din mai multe documente reiese că această moșie a aparținut în secolele următoare Antimiei, fiica fostului mare vornic Grigore Ureche, apoi slugerului Gavril Jora, logofătului Gavril Neniul, Saftiei Costin, soția căpitanului Costin și comisului Vasile Bosie. Alături de acest gen de documente amintim mai multe cărți domnești de la domnii Moldovei Gheorghe Ștefan, Mihail Racoviță, Constantin Nicolae Mavro-cordat, Grigore Ghica, Teodor Callimachi și Scarlat Callimachi. De asemenea, există mărturii ale marilor boieri. Între semnături figurează și acelea ale marelui vornic Miron Costin, marelui vornic Solomon Bîrlădeanu, marelui logofăt Nicolae Buhuș și hatmanului și pîrcălabului Sucevei Nicolae Racoviță.

Semnalam interesantele sigilii inelare aplicate în fum, însoțite și de semnăturile boierilor Gheorghe Cantacuzino, Ilie Știrbei, Manta Cîmpeanu ș.a. existente pe cinci documente din anii 1724–1765 privind moșia Grojdibrod (jud. Romanați) și transmiterea ei între boierii Brățășanu, Fărcașanu, Jianu, Otiteleșanu.

Provenit de la Marica doamna, văduva lui Constantin Brîncoveanu s-a păstrat pînă în zilele noastre și s-a depus apoi la Arhivele Statului, un document emis în anul 1718 august 24, prin care doamna dăruiește o casă în București, doctorului Ferati, medicul familiei domnești.

Fondurile de arhivă personale și familiale avînd în vedere varietatea de categorii de documente din care se compun, precum și multitudinea de informații pe care le conțin, constituie importante izvoare de documentare. În cursul anului 1975 s-au depus la D.G.A.S. fragmente din aceste genuri de fonduri. Menționăm astfel documentele datînd din anii 1838–1851 provenite de la Epitropia casei cămărașului Ion Ghica, organ de administrare a averii rămase după decedarea cămărașului și avînd ca epitropi pe episcopul de Rîmnice, marelui ban Mihail Ghica, marelui vornic A. Scarlat Ghica, marelui logofăt Dimitrie Scarlat Ghica și marelui vornic Pană Costescu. În ceea ce privește conținutul, documentele se referă aproape în exclusivitate la exploatarea și administrarea moșiei Radovanu cu satele Crivățul și Coadele, a moșiei Gheboiaia, jud. Ilfov, a viei Sărata, jud. Buzău, a caselor și prăvăliilor din București de pe Podul Mogoșoaiei. Unele documente oglindesc interesante aspecte sociale. În catastrafiile satelor Radovanu, Crivățul de Jos și Coadele sînt indicate numele, numărul și starea țăranilor, obligațiile clăcășilor și scutirea de dijmă și clacă a pădurarilor de pe moșia Radovanu.

O dată cu fragmentul menționat s-au depus și alte documente de proveniență diferită. Unele se referă la Miloș Obrenovici și C. Hepites. Altele la caimacamul Țării Românești Constantin Cantacuzino care la 30 decembrie 1848 comunica beizadelei Dimitrie Ghica că a fost numit, împreună cu marele logofăt al dreptății Constantin Cantacuzino, clucerul Dimitrie Ioanide ș.a. în Comisia înființată în scopul strîngerii de sume pentru ajutorarea familiilor refugiate din

Transilvania. Oglîndind grija pentru soarta grea a populației din Transilvania în timpul revoluției actul respectiv consemna că: „Stăria primejdieasă întru care se află astăzi locuitorii Transilvaniei a îndemnat guvernul românesc să dia acelor locuitori după puțință ajutor, îngăduind trecerea aici în țară a ori cîți vor voi și făgăduind familiilor scăpătate refugiate aici înlesnirea despre cele trebuincioase ale vieții.”

„Spre acoperirea acestii trebuințe, Căimăcămia a găsit de neapărat și a făcut să se deschiză o subscripție obștească.”

„Pentru adunarea dar a sumelor ce se vor suscrie, a lor măsurată întrebuintare în hrănirea și înlesnirea celor de trebuință familiilor scăpătate, care își vor căuta scăparea în Valahia din Transilvania și ținerea contabilității, Căimăcămia a găsit de trebuință să întocmească o comisie alcătuită de persoane cinstite și vrednice de încrederea stăpînirii.”

Din arhive familiale sînt și cele 41 documente din anii : 1833–1872 de la Iordache Romalo, membru în Adunarea Obștească a Moldovei, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, Alexandru Romalo, ministru al Cultelor și Instrucțiunilor Publice în timpul domnitorului Cuza, Grigore Romalo, participant la revoluția de la 1848 în Moldova, precum și de la unii membri ai familiei Bălăceanu. Dintre acestea se evidențiază scrisorile lui Grigore Romalo din perioada exilului în Turcia, testamentul Mariei Bălăceanu, semnat ca martor de fratele său, poetul Iancu Văcărescu și fotografia cu autograf a lui De Max, celebrul actor al Comediei franceze, născut la Iași în 1869, fiu al Pucheriei Romalo și dr. Emil Max.

Un alt fragment de fond familial provine de la George Mirzescu, fost profesor de drept la universitatea din Iași și București și ministru al Cultelor și Instrucțiunilor Publice în anii : 1869–1870, 1896–1897, precum și de la fiul său George G. Mirzescu fost ministru la mai multe ministere între anii 1916–1926.

Documentele de la George Mirzescu constau din manuscrisele cursurilor de drept și ale prelegerilor ținute în calitate de profesor de drept civil, studii asupra secularizării averilor mănăstirești, corespondență, însemnări, concepte etc. Un loc important îl ocupă corespondența primită de la : D. Olănescu, Victor Stircea, Ion Kalinderu, Al. Iacobescu, g-ral D. Racoviță, D. A. Sturza, I. M. Cantacuzino, I. Manu, C. A. Vidrașcu ș.a.

Dintre documentele de la George G. Mărzescu menționăm proiectele de legi întocmite în perioada 1922–1924, observații și corespondență privitoare la acestea și la efectul aplicării lor, discursuri și note asupra călătoriei efectuate la Cluj în 1921 în care descrie înfîlînirea cu personalități politice și culturale ale timpului etc.

Provenind de la juriști de profesie, multe din documentele din acest fragment de fond exprimă gîndirea juridică din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și primul sfert al secolului al XX-lea.

În afară de scrisorile incluse în fragmentele de fonduri familiale sau personale, ne-au fost depuse, de asemenea, scrisori și manuscrise de la unii reprezentanți ai vieții culturale ca : G. Bacovia, Al. Băduță, Ion Barbu, Gh. Bogdan Duică, Victor Eftimiu, Elena Frago, Eugen Jebeleanu, Tudor Mușatescu, Cezar Petrescu, Cincinat Păvelsescu, El. Perpessicus, I. Teodoreanu, Al. Sahia, Ion Vineu și Grigore Antipa.

Colecția de diplome și ranguri civile și militare din cadrul Direcției generale a Arhivelor Statului s-a îmbogățit cu noi exemplare, printre care 12 diplome din anii 1836—1855 acordate generalului I. Florescu.

Colecției de sigilii i s-au adăugat de asemenea piese importante. Un sigiliu cu diametrul de 8 cm. protejat de un căuș de 11 cm. provine de la Ștefan cel Mare, domnul Moldovei. Inițial a fost prins de un document de la care a fost scos prin tăierea șnurului. Un alt sigiliu achiziționat a aparținut starostei breslei de giuvaergii, argintari, ceasornicari și pecetari din Iași, datînd din 1860. Confectionat din bronz are dimensiunile de 4/3,5 cm. Amintim aici și sigiliul „Timbru domnesc” folosit în cancelaria Moldovei între anii 1856—1862.

Toate aceste izvoare păstrate cu sfințenie, transmise din generație în generație și depuse în cursul anului 1975 la Direcția generală a Arhivelor Statului vor aduce noi contribuții la relevarea vieții care a pulsat pe pămîntul țării noastre.

VIORICA MICLUȚA
NICOLAE CAPĂȚINA

ALBA

De la învătătoarea Tat Mariana Paulina*, din Orăștie s-au achiziționat 20 de documente, din perioada 1784—1948. Ele sînt circulare ale organelor de stat și ecleziastice, manuscrise, cronici parohiale, memorii și corespondență și se referă la: răscoala iobagilor conduși de Horea, Cloșca și Crișan, revoluția de la 1848—1849, lupta moșilor din Munții Apuseni pentru drepturi sociale și economice în perioada de după revoluție și altele.

O importanță deosebită o prezintă manuscrisul „Species facti” în legătură cu obiectivele răscoalei iobagilor din 1784, desfășurarea și rolul conducătorilor săi. Aspecte ale revoluției din 1848 sînt cuprinse în manifestele Comitetului Național Român din Sibiu adresate în toamna și iarna anului 1848 românilor prin care îi îndemna să lupte pentru „egalitate, frățietate și pace în țară”; circularele emise din Cluj la 14 iunie și 9 octombrie 1848 de către episcopul greco-catolic al Blajului, Ioan Lemeni, în care își exprima atitudinea față de revoluție, cerînd credincioșilor săi să o împărtășească; apelul către români lansat de Ludovic Kossuth la Budapesta, la 10 octombrie 1848; ordinul din 10 decembrie 1848 al Comitetului Național Român prin care sînt numiți comandanți militari și funcționarii români ai noului administrații instituite în zona Munților Apuseni, rapoartele lui Simion Balint asupra mersului revoluției, stampe contemporane reprezentînd pe prefecții români Avram Iancu, Dobra, Balint, Buteanu și Solomon.

Memorandumul întocmit la Abrud în 8 martie 1852 de către Simion Balint, în numele locuitorilor din Munții Apuseni, în care se arată situația grea social-politică și economică a românilor de pe domeniile Zlatnei înaintat guvernatorului Transilvaniei, demonstrează continuarea luptei poporului român pentru libertate socială și națională și după încheierea revoluției.

* Este membră a familiei fondatorului muzeului „Olea Sabin” din satul Cib, com. Almașu Mare, județul Alba.

Cîteva documente se referă la proprietățile de pe domeniul Zlatnei (1807), la activitatea lui Simion Bărnuțiu în Blaj înainte de revoluție (1837) și la măsurile luate în anul 1847 de către guvernul din Sibiu pentru statornicirea armatei imperiale din Transilvania.

Profesorul pensionar Albu Nicolae din Blaj, a oferit spre achiziționare cîteva documente vizînd învățămîntul confesional românesc din perioada 1853—1896, precum și lupta pentru drepturi politice și sociale a românilor din Transilvania după revoluția din 1848—1849. Amintim circulara din 4/16 mai 1853 a episcopului din Blaj, Alexandru Sterca Suluțiu, trimisă protopopiatului din Trei Scaune, prin care se cere angajarea imediată de învățători în școlile confesionale greco-catolice; memoriul din 1858 emis la Sibiu și Blaj de către reprezentanții Comitetului Național al românilor din Transilvania (George Barițiu, Dr. Ioan Rațiu, Elie Măcelariu, episcopii Al. St. Suluțiu, Andrei Șaguna ș.a.) adresat Curții din Viena, în care sînt expuse în 17 puncte cererile națiunii române pentru obținerea de drepturi sociale și naționale.

Birlea Pompei din Blaj, profesor de istorie — pensionar, a donat Arhivelor Statului Alba cîteva zeci de documente, din perioada 1851—1905, referitoare la activitatea științifică, culturală și didactică desfășurată în școlile Blajului. Menționăm pe cele care se referă la colectele efectuate între anii 1851—1860 pentru înființarea și îmbogățirea colecțiilor muzeului de științele naturii de la gimnaziu: documentele din 1875 privind activitatea Societății de lectură a elevilor din Blaj pentru cultivarea limbii române și pentru dezvoltarea sentimentelor patriotice, precum și ordinul din 15 noiembrie 1881 al Mitropoliei române din Blaj prin care a fost înființată grădina botanică a gimnaziului, prima grădină botanică școlară de pe continent.

Mineral pensionar Iancu Traian din Roșia Montană, a donat Arhivelor Statului un titlu personal de cuxă minieră din anul 1945 precum și fotografii reprezentînd viața grea a minerilor între anii 1920—1944, lupta acestora pentru o viață mai bună.

Sînt interesante fotografiile minerilor Iancu Gheorghe, participant la greva generală din anul 1920 la minele din Valea Jiului, Iancu Alexandru, președintele din anul 1920 al sindicatului minerilor din Roșia Montană, participant și el la greva generală și Iancu Andrei, comunist ilegalist.

Glückseel Vilma — pensionară din Abrud și Kovacs Ladislau — pensionar din Roșia Montană, au donat documente scrise și figurative, din perioada 1888—1947, privind minele particulare, modul de exploatare, ștampurile și altele, care completează baza documentară a județului în ce privește istoricul mineritului.

Profesorul pensionar Drașovean Nicolae din Sebeș, a donat Arhivelor Statului patru fotografii inedite privind sărbătorirea primului 1 Mai liber (1945) în orașul Sebeș, de către întreaga populație alcătuită din români, germani și maghiari și sub conducerea organizației locale a P.C.R., împărțirea titlurilor de împroprietărire a țăranilor din Sebeș și împrejurimi în anul 1945 și manifestația muncitorilor de la Fabrica de textile din Sebeș, din anul 1946, în sprijinul alegerilor parlamentare.

Profesorul pensionar **Raica Ioan** din Sebeș, fost muzeograf a donat Arhivelor Statului 125 de cărți poștale ilustrate, reprezentând diferite localități, edificii și monumente din țară și din străinătate, datînd din perioada 1900—1940, precum și un album cu 12 fotografii reprezentînd orașul Ocna Mureș înainte de al doilea război mondial.

Funcționarul pensionar **Sturek Eduard** din Alba Iulia, a vîndut Arhivelor Statului 17 volume cu fotografii reprezentînd activitatea „Societății de gimnastică și athletică din Alba Iulia”, precum și un scurt istoric al acestei societăți, dintre anii 1932—1949.

IOAN PLEȘA

ARGEȘ

În cursul anului 1975, Filiala Arhivelor Statului județului Argeș a achiziționat, prin donații de la persoane fizice, un număr de 166 documente foi volante, un manuscris, trei fotografii și o colecție a ziarului „Gazeta țărănilor” (seria a II-a).

Constantin Arsu, învățător din comuna Dragoslavele, județul Argeș a donat filialei un număr de 24 documente din perioada 1622—1920. Dintre acestea, două sînt scrise pe pergament. Un pergament, în limba slavonă cu sigiliul atîrnat căzut, datat 1622 octombrie 18, provine din cancelaria voievodului Radu Mihnea. El se referă la scutirea locuitorilor satului Dragoslavele din județul Muscel de toate sarcinile și dăjdiile de peste an, „pentru că sînt la drum și au să păzească scheia și plaiul”. După cîte se cunoaște, documentul nu este publicat.

Cei de al doilea pergament, în limba slavonă cu sigiliul aplicat căzut, datat 1628 februarie 14, este emis de Alexandru Iliș voievod pentru scutirea de dări a locuitorilor din satul Dragoslavele, județul Muscel.

Un număr de 20 documente se referă la vinzări-cumpărări de teren, zalogiri și arendări de moșii, învoielii, stabilirea și împărțirea drepturilor moșnenilor, întăriri, adeveriri. Printr-o hotărîre judecătorească se evaluează pagubele aduse oștei moșnenilor din Dragoslavele de către trupele de ocupație în timpul celui de al doilea război mondial care se ridicau la suma de 303 850 lei. Au mai fost donate două copii de pe hrisoavele lui Matei Basarab din 10 mai 1642 și, respectiv, 15 octombrie 1642 prin care locuitorii satului Dragoslavele „să fie în pace și slobozi... de rumânie” și prin care se fixează hotarele moșiei lor.

Nicolae Leonăchescu, conferențiar doctor inginer din București a donat filialei, pentru întregirea colecției constituită pe numele său încă din anii trecuți, un manuscris și două fotografii privind personalitatea dr. C. I. Parhon.

Ion Dumitrescu, profesor pensionar din București, a donat filialei o fotografie din anul 1910 înfățișînd un grup de bărbați și femei îmbrăcați în frumoase costume muscelene precum și 140 documente din perioada 1747—1904. Toate documentele se referă la trecutul istoric al satului Jupinești, județul Argeș și au întregit colecția existentă deja la filială, purtînd numele donatorului. Un mare număr de documente (56) se referă la vinzări-cumpărări și împărțiri de terenuri între moșneni. Celelalte documente sînt: hotărîri judecătorești, acte de arendare și schimburi

de terenuri, foi de zestre, adeveriri, zalogiri, împrumuturi, despăgubiri și altele.

Ștefan St. Nicolae, maior în rezervă din orașul Costești, satul Stîrci, județul Argeș a donat filialei două acte, în limba latină, prin care se acordă privilegiu unor cetățeni din Transilvania, semnate de Gheorghe Rakoczi și Cristofor Bathory.

Nicolae Barbu, ofițer din Pitești, a donat filialei o colecție incompletă a ziarului „Gazeta țărănilor” pe perioada 1924—1930, iar care apărea în orașul Curtea de Argeș sub conducerea lui Alexandru Valescu, ale cărui baze au fost puse, în anul 1892, de cunoscutul luptător pentru drepturile țărănilor, Constantin Dobrescu-Argeș.

Documentele achiziționate de filială prezintă o certă valoare pentru istoria locală. Considerăm de datoria noastră de a aduce, și pe această cale, mulțumiri donatorilor enumerați mai sus care s-au străduit să păstreze în bune condiții documentele provenite de la înaintași și care au contribuit la îmbogățirea Fondului Arhivistice Național.

CONSTANTIN FLOREA

BACĂU

În cursul anului 1975 a fost achiziționată de către Filiala Arhivelor Statului Bacău „Colecția de documente V. Ciohodaru” care cuprinde un număr de 223 acte. Marea majoritate a documentelor se referă la satul Oțelești, județul Bacău, localitate menționată pentru prima dată în 1438 iulie 6, cînd Ilie voievod și Ștefan voievod dau lui Mihail Oțal, pisar, mai multe așezări situate pe Berheci 1.

După 1438 satul ia numele de Oțelești, denumire sub care apare în 1528 (7036) martie 7, cînd Petru Rareș voievod întărește lui Șandru și Fițion Farcaș dreptul de stăpînire asupra jumătății de răsărit a satului Oțelești, pe Berheci 2. Același voievod, în 1546 (7054) aprilie 20, a acordat și întărit dreptul de stăpînire asupra așezării „cu mori la Berheci”, lui Șandro, pircălab la Cetatea Nouă 3.

În timpul domniei lui Alexandru Lăpușneanu, la 1554 martie 2, o parte a satului Oțelești se afla în stăpînirea Maricăi, jupîneasa lui Gavrilă vornic, fata lui Dașcu, nepoata lui Hărman 4. În vecinătatea satului Oțelești se află așezarea Ruptura asupra căreia, la 1490 (6999) octombrie 15, Ștefan cel Mare întărește dreptul de stăpînire lui Oană Teliagă și femeii sale Mușă, cumpărată cu 55 zloți tătărești 5.

La 1638 aprilie 10 asupra celei de a treia părți a satului Ruptura, pe Berheci se exercită stăpînirea lui Nicu și a lui Vasile Breahnă 6. Urmașii lui Nicu și Vasile Breahnă în unire cu Chiriaca de la Oțelești, nepotul lui Șandru, pornesc cu judecată împotriva lui Patrașco, fost mare logofăt, pe care l-au rămas 7. În cursul secolului al XVIII-lea s-au manifestat mari neînțelegeri între razeșii Făghenești și Antonești, de la Oțelești și Brehnești, din satul Breh-

¹ *Documenta Romaniae Historica*, A. Moldova, vol. I, București, 1975, p. 262—263.

² Arh. St. Bacău, colecția V. Ciohodaru I/53 (nr. 1). Cf. *Doc. Ist. Rom.* veacul al XVI-lea, A. Moldova, vol. I, 1501—1550, București, 1953, p. 273.

³ *Ibidem* (nr. 2), Cf. *Ibidem*, p. 471—472.

⁴ *Ibidem*, I/95 (nr. 3).

⁵ *Ibidem* (nr. 11).

⁶ *Ibidem* (nr. 12).

⁷ *Ibidem* (nr. 3).

nești, fost Ruptura, pentru stăpînirea pămînturilor din hotarele satelor respective⁸.

Neînțelegerile dintre cele două neamuri de răzeși au dus la împărțirea pămînturilor aflate în stăpînirea obștii răzeșești. Astfel în 1772 aprilie 25, Mihalache, Virlan, Carp și Ursache, feciorii lui Ion Făghian, verii Antoheștilor, dau scrisoare lui Toader Abăgeru, Roman, Ioniță, Dumitru, Dimofte, Pascu verii lor, adevărind că „hotărînd noi moșia Oțelești, partea despre răsărit, ce o avem de la moșii, părinții noștri, ne-am ales părțile unul de către altul și le-am stîlpit cu pietre de hotar”⁹. Deși avusesse loc destrămarea proprietății obștești răzeșești, totuși la locuitorii din Oțelești continua să se manifeste solidaritatea specifică acestei categorii sociale. Dumitrașcu Șendrea din satul Bogdănești, ținutul Roman, se jeluia domnului, în 1778 mai 31, că răzeșii din Oțelești nu voiau să-i cumpere pămîntul pe care-l avea acolo și nici nu-l lăsau să-l dea altor oameni din afara hotarului respectiv¹⁰. Frecvențele neînțelegeri dintre răzeși au determinat mai multe măsurători asupra pămîntului din hotarele satelor Oțelești, Brehnești și Pădureni, împărțirea și reimpărțirea acestora. În 1789 iulie 20 Ioniță Crucerescu și Toderașcu Șandre măsoară pămînturile răzeșești din Brehnești și Pădureni pornind din piatra Oțeleștilor, găsind 32 funii, 7 stînjini, 2 palme. ceea ce reprezenta 627 stînjini și 2 palme¹¹. Întreaga suprafață a fost împărțită Antoheștilor, Făgheneștilor și Țărălungeștilor cărora le-a atribuit 323 stînjini și 5 plame, lăsînd Brehneștilor restul¹². La 1819 februarie Gheorghe Țărălungă, din porunca Isprăvniceii ținutului Tecuci, a măsurat partea de răsărit a moșiei Oțelești, stabilind că 1207 stînjini se cuveau Antoheștilor, iar 1408 stînjini constituiau partea Făgheneștilor¹³. De la începutul secolului trecut și pînă către mijlocul acestuia a continuat judecata dintre Brehnești și Antohești pentru stabilirea hotarului moșilor pe care le aveau. Datorită accentuării rivalităților dintre cele două neamuri răzeșești, în 1814 au fost trimși la Oțelești hotarnicii Petrace Sturza, vistiernic și Ioniță Lupu, șetrar, care au măsurat cele două moșii. Brehneștii vinduseră o parte din pămînturile lor lui Costache Conache și căutau să le recupereze din cele care aparțineau Antoheștilor și Făgheneștilor¹⁴. Din această cauză a început un lung și anevoios proces între familiile de răzeși, care nu au avut alt rezultat decît epuizarea lor economică și spirituală¹⁵. Judecățile începute cu puțin după 1800 continuau și la 1838¹⁶.

Profund de posibilitățile economice reduse ale celor două tabere de răzeși rivale, mănăstirea Răchitoasa s-a străduit pentru a pune mîna pe pămînturile lor. În cel de al IV-lea deceniu al secolului trecut răzeșii din Antohești și Brehnești au fost nevoiți să-și unească eforturile pentru a se judeca cu călugării de la mănăstirea Răchitoasa în vederea apărării proprietăților amenințate. Pentru a face față judecății răzeșii din Oțelești, la 3 iulie 1836

aleg vechii care să-i reprezinte la divan pe : Toader Antohi ciohodar, Constantin Antohi ciohodar, Ion Făghian postelnice și Toader Palade vătaf¹⁷. Pentru judecata care a avut loc în 1836 răzeșii au adunat și cheltuit suma de 14 lei și 36 parale¹⁸, iar în 1837—1838, 1731 lei și 43 parale¹⁹. Cheltuielile răzeșilor pentru purtarea judecății cu mănăstirea Răchitoasa au fost enorme, iar posibilitățile lor economice fiind limitate, procesele respective n-au avut alt rezultat decît ruinarea gospodăriilor lor.

Răzeșii, pentru a putea să-și continue judecata cu călugării de la Răchitoasa, au împrumutat bani cu dobîndă de la boieri. În 1841 răzeșii Antohești și Făghenești împrumutaseră de la Costache Conache suma de 300 galbeni olandezi, pentru care trebuiau să plătească 1 galben la sută pe lună dobîndă, să cosească, „să care și să facă stoguri 10 fâlcii fin”²⁰. La 12 martie 1842 răzeșii din Oțelești calculînd sumele cheltuite pentru judecată cu mănăstirea Răchitoasa arătau că au fost nevoiți să dea din modestele lor venituri 321 galbeni olandezi, 81 lei, 368 parale²¹. La începutul anului 1843 Constantin Ciohodaru arată că s-au cheltuit considerabile sume pentru judecata cu aceeași mănăstire²². Alte sume se adăugau acelorași cheltuieli în martie 1843²³.

Procesul cu monahii continua și în 1849 cînd răzeșii calculau că au cheltuit mari sume de bani cu judecata²⁴. Pentru susținerea cauzei lor l-au angajat pe Teodor Buruda spătar căruia i-au plătit suma de 300 galbeni²⁵, iar la 22 decembrie același an suma de 860²⁶ lei.

Colecția de documente primită de la V. Ciohodaru reflectă nu numai conflictele dintre răzeși pentru pămînt și efortul lor pentru apărarea răzeșilor strămoșei în fața tendințelor de acaparare manifestate de călugării mănăstirii Răchitoasa²⁷, ci și unele aspecte economico-sociale și culturale din teritoriul respectiv. Nu sînt lipsite de importanță aprecierile făcute de Ahmed Arif, la 1826 iunie 23 (1) 241 zil kade) privind samavolnicile comise de către beșlii față de populația ținutului Tecuci în timpul procurării proviziilor pentru mubaia²⁸. Zona de la izvoarele Berheciului era relativ ferită de supravegherea autorităților și de invazia armatelor dușmane și de aceea, în aceste părți, se stabileau frecvent bejenarii din interiorul Moldovei sau românii transilvăneni constrînși de asuprirea străină să-și părăsească locurile²⁹. Uneori bejenarii stabiliți la Oțelești sau în alte sate din jur erau solicitați de unii proprietari de moșii³⁰.

Mai multe acte din această colecție atestă obligațiile pe care le impuneau Moldovei armatele țariste de ocupație. Divanul Moldovei porunea, în 1829, Isprăvniceii ținutului Tecuci să stringă mai mulți cosași de acolo și să-i trimită în Dobrogea

¹⁷ *Ibidem*, I/85.

¹⁸ *Ibidem*, I/86.

¹⁹ *Ibidem*, I/91.

²⁰ *Ibidem*, I/106 (a).

²¹ *Ibidem*, I/109.

²² *Ibidem*, I/118.

²³ *Ibidem*, I/121.

²⁴ *Ibidem*, I/146.

²⁵ *Ibidem*, I/147.

²⁶ *Ibidem*, I/148.

²⁷ *Ibidem*, I/54.

²⁸ *Ibidem*, I/60.

²⁹ *Ibidem*, I/74.

³⁰ *Ibidem*, I/72.

⁸ *Ibidem* (nr. 5).

⁹ *Ibidem* I/1 și 2.

¹⁰ *Ibidem* I/3.

¹¹ *Ibidem* I/53 (15).

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem* I/43.

¹⁴ *Ibidem*, I/50 și 53 (nr. 17).

¹⁵ *Ibidem*, I/33. Numai răzeșul Grigore a cheltuit pentru o judecată 470 lei.

¹⁶ *Ibidem*, I/92.

pentru a cosi iarba necesară hranei cailor oștirii imperiale. Isprăvnicia Tecuci făcea cunoscut, la 2 mai 1829, lui Constantin și Toader Chiodaru din Oțelești că au fost rânduți ca să meargă la Hirșova cu cosașii adunați din ținut, punându-le în vedere că trebuie să ajungă acolo pînă cel mai tîrziu la 9 mai³¹. În urma izbucnirii revoluției de la 1848 armatele țariste au pătruns din nou în țările române. Populației din satele situate în partea de nord a ținutului Tecuci i-au fost impuse noi obligații în muncă³² pentru întreținerea armatelor venite să înfrîngă lupta maselor populare românești pentru libertatea socială și națională și unitate politică.

„COLECȚIA Gh. POPA“

Gheorghe Popa, învățător pensionar, născut în 1898 în satul Băsești, comuna Pîrjol, județul Bacău. În timpul primului război mondial a participat ca voluntar în luptele care au adus glorie armatei române și desăvîrșirea unității naționale. În cele aproape trei decenii de activitate a adunat, de la razeșii din satul în care funcționa ca învățător și din cele învecinate, o seamă de documente, pe care în anii 1974–1975 le-a donat Filialei Arhivelor Statului Bacău, constituite în „Colecția Gh. Popa“. Această cuprinde 299 documente, scrise pe hîrtie din perioada 1789–1919 și cuprind date privind originea românească a populației din cele circa 30 de localități atestate¹, caracteristicile și evoluția gospodăriei țărănești din numeroase sate ale ținutului Bacău, antrenarea ei, în mod treptat, în procesul producției de mărfuri, ca urmare a transformărilor petrecute în agricultură în perioada de destrămare a societății feudale, apariției și dezvoltării relațiilor de producție capitaliste.

Multe documente cuprind informații de natură economică asupra unui număr mare de așezări rurale din partea de nord-vest a ținutului Bacău, dintre care amintim Băsești, Blăgești, Bărbănești, Leontinești, Pîrjol, Poduri, Bețești, Cîmpeni, Filipești, Petrimănești, Măzănești, Prohozești, Scorțeni, Grigorenii, Cristești, Boșotenii, Cîmpeni, ș.a. pentru perioada cuprinsă între jumătatea secolului al XVIII-lea și sfîrșitul secolului al XIX-lea.

Un fenomen economic caracteristic al acestei perioade îl constituie accentuarea procesului de concentrare a unor întinse suprafețe de pămînt în mîinile unor mari proprietari. Astfel, s-au format domeniul Ghica — Comănești² și marile proprietăți ale banului Anastase Ioan și căminarului Costea Polieni din părțile Năneștilor³.

În prima jumătate a secolului al XIX-lea în regiunea cuprinsă între Tazlăul Mare, Bistrița și Siret s-a desfășurat un proces asemănător, însă în proporții mai reduse. Însemnate suprafețe de pămînt s-au concentrat în mîinile unor proprietari locali ca Ion Podoleanu, fiul postelnicului Neculai Podoleanu, familia preotului Hanu și medelnicerului Spiridon

Pandeli. Formarea acestor proprietăți s-a făcut în special prin cumpărarea pămînturilor de la locuitorii din Băsești, Leontinești, Bețești, Tg. Ocna, Cîndești ș.a.⁴. Uneori ele cuprindeau și părți din ținuturile vecine. Astfel, dintr-o jalbă avînd drept obiect disputarea dreptului de stăpînire asupra unor suprafețe de pămînt, adresată Judecătoriei ținutului Bacău de către Ion Podoleanu din Băsești, în 15 aprilie 1835, reiese că acesta stăpînea, printre altele, și moșiile Hociungi, Sirbi, Sohodolu, Onișcani etc.⁵.

Alte căi de realizare le-au constituit schimbarea de moșii, răscumpărarea și impresurarea acestora⁶. Practica impresurării de moșii, frecvent întîlnită în istoria relațiilor agrare din țările române⁷, în perioada la care ne referim, a generat neînțelegeri pentru care autoritățile erau chemate să stabilească adevărul. Astfel, la 8 februarie 1826 razeșii din satul Băsești se jeluiesc domnitorului Ioniță Sandu Sturza împotriva impresurării moșiei lor strămoșești de pe apa Tazlăului Mare de către razeșii din Cristești și egumenii schitului Drăgușani ce se numește Frumoașă⁸.

În ceea ce privește pămîntul, sursa principală de venituri și mijloace de subzistență în acea vreme, constatăm că, în regiunea la care se referă documentele „Colecției Gh. Popa“ între sfîrșitul secolului al XVIII-lea și mijlocul secolului al XIX-lea, prețul său a sporit continuu datorită creșterii, în special, a necesităților de grîne pentru piața internă și cea externă⁹. Astfel, dacă un stinjen de pămînt de pe apa Tazlăului Mare, în satul Băsești, costa 2 lei în 1790¹⁰, în 1802 se ridica la 10 lei și 30 parale — în același sat¹¹, și la 20 lei, în 1813¹², pentru ca în 1838 să ajungă la 82 lei¹³.

Un alt fenomen oglindit în documente este creșterea animalelor, în special vite și cai¹⁴, folosite atît la lucrările agricole, cit și ca valoare pentru schimbul direct¹⁵. Astfel, în noiembrie 1831, Simion Hanu se învoiește cu Maria diaconița să-i facă o fintină din piatră în schimbul unei vaci cu vițel¹⁶. De asemenea întîlnim o mențiune despre cumpărarea cu 118 lei a unei piei de bou lucrată, fapt ce atestă prezența meșteșugului prelucrării pieilor de animale¹⁷. Din documentele colecției rezultă că în regiunea de nord-vest a ținutului Bacău, prețul cu care s-a vîndut un junc găsit în pripas la Blăgești, în ianuarie 1800, a fost de 8 lei, un cal costa în primăvara anului 1819, 80 lei, iar în septembrie 1820,

⁴ Arh. St. Bacău, colecția Gh. Popa, doc. 8, 18 (a), (b), 24, 25, 26, 27, 28, 30, 38.

⁵ *Ibidem*, doc. 67.

⁶ *Ibidem*, doc. 29, 35, 60, 66, 68, 70, 80.

⁷ Gh. Platon, *Despre exploatarea țăranilor din regiunea de munte a Moldovei în vremea Regulamentului Organic*, în „Revista Arhivelor“ III, 1960, nr. 2, p. 177–192, Ecaterina Negruți-Munteanu, op. cit. Const. C. Giurescu, *Contribuțiuni la studiul originilor și dezvoltării burgheziei române pînă la 1848*. Edit. Științifică, București, 1972, p. 217.

⁸ Arh. St. Bacău, colecția Gh. Popa, doc. 47, 193.

⁹ C. Istrati, *Cu privire la exportul de grîne din Moldova în anii 1830–1931*, în „Anuarul Institutului de istorie și arheologie A. D. Xenopol“ din Iași, tom. X, 1973, p. 199–217.

¹⁰ Arh. St. Bacău, colecția Gh. Popa, doc. 4.

¹¹ *Ibidem*, doc. 18 (b).

¹² *Ibidem*, doc. 30.

¹³ *Ibidem*, doc. 81.

¹⁴ *Ibidem*, doc. 13, 37, 38, 58 (a), 87.

¹⁵ *Ibidem*, doc. 93.

¹⁶ *Ibidem*, doc. 58 (a).

¹⁷ *Ibidem*, doc. 99.

³¹ *Ibidem*, l/66.

³² *Ibidem*, l/141.

¹ Arh. St. Bacău, colecția Gh. Popa, doc. 57, 79 (b).

² Ecaterina Negruți — Munteanu, *Luptele țăranilor de pe domeniul Ghica — Comănești în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în „Studii și materiale de istorie modernă“, vol. I, București, 1957, p. 71–107.

³ D. Zaharia, *Procesul de formare a marilor proprietăți de pămînt în ținutul Bacău în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, ms.

cu 110 lei, obținuți din vânzarea a 5 stinjeni de pământ, s-au cumpărat 2 boi¹⁸.

Marea parte a localităților la care se referă documentele Colecției Gh. Popa, aflându-se în apropierea regiunii muntoase a ținutului Bacău, se caracterizează, în această perioadă, printr-o producție de mărfuri, în cadrul căreia un rol de seamă îl avea gospodăria țărănească. Producția de mărfuri era impusă de necesitatea schimbului de produse între regiunea muntoasă cu cea de cimpie¹⁹.

O îndeletnicire de căpetenie a locuitorilor din ținutul Bacău era exploatarea pădurilor de brad și prelucrarea lemnului în cherestea și în alte numeroase obiecte pentru uzul casnic și gospodăresc. După încheierea tratatului de pace de la Adrianopol, din 2/14 septembrie 1829, care a deschis largi perspective dezvoltării politico-economice a țărilor române²⁰ ca urmare a sporirii continue a necesităților pieței interne și în special a exportului de cherestea, se intensifică folosirea ferăstraierilor acționate de apă, numărul acestora ajungând să fie, în ținutul Bacău, în anul 1848 de 121, dintre care 97 erau instalate în satele de pe domeniul Ghica-Comănești²¹. Astfel, din unele documente rezultă că locuitorii din părțile de nord-vest ale ținutului Bacău se îndeletniceau cu meșteșuguri legate de exploatarea lemnului și prelucrarea acestuia în roți de căruță, scinduri și draniță. Acestea din urmă în cantități apreciabile²². Mare parte din produsele realizate erau vândute în satele ținutului sau chiar mai departe; astfel, într-un document din 1855 se menționează că răzeșii din Băsești de Jos mergeau la Iași cuarele încărcate cu scinduri²³.

Tot în legătură cu capitolul instalațiilor tehnice, găsim numeroase mențiuni referitoare la o parte de moșie din „Gîrla morii”, la „Gîrla morii Podolenilor dinspre Tazlău”, la moara Topliceanului etc., care atestă existența unei importante ramuri a mărării²⁴.

Tabloul vieții economice a ținutului Bacău în secolul al XIX-lea este completat de exploatarea sării din bogatele zăcămintele existente în regiunea Troțușului și Tg. Ocna²⁵, despre care știm că, începând cu anul 1843, ca urmare a interdicției Vistieriei Moldovei de a se mai distribui, după obicei, sarea la locuitori pe credit a fost păgubitoare atât pentru locuitori, cât și pentru Cămara Ocnelor. Pentru locuitori paguba a constat în creșterea pre-

țurilor cu care cumpărau sare de la negustori — la ocnă nemaivinzându-li-se sare decât cu bani în numerar. Pentru cămară a însemnat scăderea prețului de vânzare a sării către negustorii angroșiști, ajungându-se pînă la 7 lei/100 ocale²⁶. Interdicția vânzării sării la locuitori, pe credit, a determinat ca singura soluție practicabilă să rămână tot contractul cu diferiți negustori, soluție care a pricinuit mari pagube Cămarii Ocnelor în următorii ani. Din informațiile despre o asemenea verșee pentru care s-au plătit 62 lei și jumătate — cunoscînd prețul sării — deducem că aceasta a fost încheiată pentru aproape 900 ocale de sare²⁷.

Atestarea în mai multe documente a transportării unor mari cantități de sare de către Obștea satului Oșlobeni, din ținutul Neamț, sau de unele grupuri de cărauși la schelele Sculeni și Galați, la Iași sau în satul Scheia²⁸, ne determină să considerăm că exploatarea sării și necesitatea transportării ei spre piața de desfacere internă sau externă au determinat, pe lângă practicarea meseriei de șavgău²⁹, o însemnată dezvoltare a căraușiei în această parte a ținutului.

Din cele arătate rezultă că în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și pînă la sfîrșitul secolului al XIX-lea în partea de nord-vest a ținutului Bacău, de altfel ca în întreg ținutul viața economică, socială și culturală a avut caracteristici asemănătoare, determinate, pe de o parte de modul de producție feudal intrat în faza de declin, iar pe de altă parte de apariția și dezvoltarea noilor relații de producție capitaliste. Argumente în acest sens le constituie, printre altele, procesul de concentrare a unor însemnate proprietăți de pământ în mina unor mari proprietari, apariția arendașiei care s-a extins treptat, căpătînd o amploare deosebită în perioada regulamentară, intensificarea exploatarei bogățiilor solului și subsolului, dezvoltarea și diversificarea producției de mărfuri și a comerțului, sporirea numărului știutorilor de carte și răspîndirea tipăriturilor pe aceste meleaguri etc.

DUMITRU ZAHARIA,
CORNELIU CĂRAMIDARU

BIHOR

Ceciu Ana — pensionară din Oradea a donat documente create în perioada 1655—1850: littere haereditare, hotărîri ale Scaunului de judecată al comitatului Bihor și rapoarte ale avocatului comitatens referitoare la punerea în stăpînire a unor proprietăți, procesul urbanian dintre orașul Beiuș și Episcopia greco-catolică din Oradea.

Pe lângă valoarea istorică, documentele prezintă importanță din punct de vedere al toponimiei, onomastice și al istoricului unor instituții.

Pop Emeric — funcționar din Oradea a donat documente și cărți de mare valoare istorică (1660—1909) cu o problemă variată. Ele oferă informații privitoare la desfășurarea revoluției din 1840—1849

regimul Regulamentului organic (1832—1862), în Anuarul Institutului de istorie și arheologie A. D. Xenopol din Iași, tom. IX, 1972, p. 62.

²⁷ Arh. St. Bacău, Colecția Gh. Popa, doc. 113.

²⁸ *Ibidem*, doc. 111, 185, 225.

²⁹ *Ibidem*, doc. 26—27, 168.

¹⁸ *Ibidem*, doc. 13, 37, 38.

¹⁹ Gh. Platon, *Cu privire la dezvoltarea pieței interne în Moldova în preajma Regulamentului Organic*, în „Analele științifice ale Universității Al. I. Cuza din Iași”, secția III-a tom. V, 1959, p. 9—33.

²⁰ S. Columbeanu, *Momente ale evoluției poporului român și luptei sale sociale și naționale pentru unitate și independență*, în „Revista de istorie”, tom. 23, 1975, nr. 9, p. 1426.

²¹ C. Istrati, *Despre gospodăria moșierească din regiunea de munte a Moldovei la mijlocul secolului al XIX-lea*, în „Anuarul Institutului de istorie și arheologie A. D. Xenopol din Iași, tom. VIII, 1971, p. 249.

²² Arh. St. Bacău, Colecția Gh. Popa, doc. 78 (b), 214, 222 (a).

²³ *Ibidem*, doc. 190.

²⁴ *Ibidem*, doc. 90, 110, 236, 264, 266, 271.

²⁵ Gh. Ungureanu, *Rufetul ocnelor din Moldova și revolta șavgăilor în 1843*, în „Studii și materiale de istorie modernă”, vol. I, Edit. Acad., București, 1957, p. 111 și urm.

²⁶ D. Vitcu, *Arendarea ocnelor în Moldova sub*

activitatea breslelor din Oradea, construirea căii ferate Cluj—Turda ș.a. Printre cărțile oferite se află și o bibliie reformată a cărei tipărire a început la Oradea, cu tiparnița aflată în cetatea orașului, dar care, din cauza asediului cetății de către turci la 1660, a fost terminată la Cluj. De menționat faptul că, cu ocazia acestui asediu, tiparnița a dispărut, necunoscându-se soarta ei nici până în prezent.

Szalai Alexandru — pensionar din Diosig. În calitate de fost administrator al domeniului contelui Zichy din Diosig, a păstrat și apoi a donat Filialei Arhivelor Statului Bihor o parte din arhiva acestui domeniu. Fondul este format din inventare, devize, situații statistice, acte justificative și corespondență (1806—1925) referitoare la administrarea domeniului.

Faur Viorel — muzeograf la Muzeul Țării Crișurilor Bihor. Pe lângă documentele donate instituției unde lucrează, a oferit și Arhivelor Statului o serie de documente (manuscrite) ale istoricului bihorean dr. Constantin Pavel.

dr. Dașkal Ștefan — preot din Oradea a donat filialei noastre peste 43 de lucrări, referitoare în cea mai mare parte la istoria județului Bihor și a orașului Oradea.

Printre aceste lucrări figurează și două poezii în manuscris ale poetului Jozsef Attila (1933) precum și două manuscrise cu piese muzicale.

dr. Pop Emil — avocat pensionar, Beiuș. Pasionat de studii trecutului istoric al Beiușului, de-a lungul anilor a colecționat o serie de piese valoroase, pe care le-a donat Arhivelor Statului Oradea. Dintre acestea menționăm : Actul constitutiv al Ajutorului Muncitoresc Român, din 22 octombrie 1927, din proprie inițiativă a oferit spre achiziționare următoarele documente : Registre de procese-verbale ale Fundației „Nicolae Jigă” din Oradea (1862—1880), (1911—1931) ; Documente ale Consiliului Național Român (1918—1919) ; Registre de circulare parohiale (Ineu, Buteni) cuprinzând date în legătură cu istoria Bihorului (1786—1883) ș.a. Alături de cei menționați au mai donat documente filialei noastre : Maior Nicolae, Robotos Emeric, Erkan Carol, Țoca Dumitru, Burian Livia, Dumitrașcu Maria, Micu Șarlota și Nagy Magda.

Titus Roșu — profesor de istorie, pensionar, Oradea. Cercetător pasionat al istoriei locale, autor a numeroase studii valoroase, fost profesor al cunoscutului liceu „Em. Gojdu” înțelegând pe deplin justetea prevederilor decretului 472/1971, din proprie inițiativă a oferit spre achiziționare următoarele documente : Registre de procese-verbale ale Fundației „Nicolae Jigă” din Oradea (1862—1880), (1911—1931) ; Documente ale Consiliului Național Român (1918—1919) ; Registre de circulare parohiale (Ineu, Buteni) cuprinzând date în legătură cu istoria Bihorului (1786—1883) ș.a. Alături de cei menționați au mai donat documente filialei noastre : Maior Nicolae, Robotos Emeric, Erkan Carol, Țoca Dumitru, Burian Livia, Dumitrașcu Maria, Micu Șarlota și Nagy Magda.

GHEORGHE MUDURA

BRAȘOV

În cursul anului 1975 14 persoane au donat 359 documente, din anii 1475—1927, 1220 de fotografii și 170 de cărți și publicații. Alte 11 persoane au oferit spre vânzare 151 documente, 15 persoane au optat pentru depunerea documentelor spre păstrare permanentă la Arhivele Statului, 10 persoane dețin cărți, luate în evidența Comisiei Ocrotirii patrimoniului național-cultural din județul Brașov.

Din documentele donate s-a constituit „Colecția de donații” iar cele achiziționate au fost concentrate în „Colecția de achiziții”.

Dintre documentele donate cu valoare deosebită amintim pe cele ale familiei Podea Ion din Brașov, 160 documente din perioada 1637—1960, ale prof. Gyurgyewicz Ernst din Sibiu, 20 documente din perioada 1511—1945 ale ing. Suluțiu Flaviu din Brașov ; 11 documente din perioada 1851—1860 ale prof. Valeria Căliman din Brașov ; 37 documente din anii : 1600—1918 ale prof. Antoni Erhardt din Cincu ; 107 documente din perioada 1699—1869, ale familiei Markel Mihail din Cluj ; 5 documente din 1810 ale arhivistului principal Nussbacher Gernot din Brașov ; 5 documente din 1834—1900, iar 14 documente din perioada 1943—1948, au fost donate de alte 7 persoane.

Un loc aparte ocupă donația celor 1220 de fotografii aparținând familiei Eichhorn Marta din Brașov, păstrate de fostul farmacist Eichhorn Albert din Brașov.

Din colecția de achiziții amintim : 4 documente din 1566—1730 de la prof. Tompek Elena din Brașov ; 3 documente din 1476—1618 de la pictorul Meschen-dörfer Harald din Brașov, 10 documente din 1420—1715 de la pensionarele Szabo Ana și 4 documente din 1512—1710 de la Klein Sabina din Brașov ; de la asistenta medicală Maurer Dorothea din Brașov, 81 documente din 1539—1927 ; 24 documente din 1809—1902 de la pensionarii Verzea R. Matei din Săcele ; 20 documente din 1907—1948 de la Bucur Dionisie din orașul Rupea ; 4 documente din 1361—1853 de la Misselbacher Gertrud din Sighișoara iar 10 documente au fost achiziționate ca documente dispersate din perioada 1918—1940 de la alte 3 persoane din Brașov.

Pentru valoarea lor deosebită amintim : scrisorile din anii 1851—1858 ale lui Ion Sterca Suluțiu, episcop de Blaj către Ioan Lemeni, în legătură cu lupta de eliberare națională a românilor din Transilvania din această perioadă ; cursul de paleografie a limbii germane din anul 1879 ; documentul emis de principele Transilvaniei, Gheorghe Rákoczy I în 1632 ; protocolul deputaților regnicolari din 1793 ; scrisoarea de protecție dată de Mihai Viteazul în 1599 din Alba Iulia lui Balthazar de Deva ; caiet de memorii al lui Cornel Pop din primul război mondial ; documente provenind din arhiva Primăriei Cincul din perioada 1699—1869 ; privilegiile date de principii Transilvaniei Ioan al II-lea Sigismund (1566), Gabriel Bethlen (1625), Gheorghe Rakoczi (1639), anabapțiștilor din Vințul de Jos ; statutul frăției celfelor de croitori din Brașov din 1476 ; statutul breslei postăvarilor (1576) ; privilegiul dat de Gabriel Bethlen, principele Transilvaniei breslei aurarilor din Brașov (1618) ; contractul dintre Magistratul din Brașov și adunarea Țării Bîrsei cu breasla blănarilor din Brașov (1420) ; privilegiul dat de Isabella, regina Ungariei în 1513 breslelor blănarilor din Transilvania privind vânzarea blănurilor ; privilegiul reînnoit de Vladislav al II-lea (1519) și confirmarea lui Ludovic al II-lea (1559) ; statutul breslei blănarilor din Brașov (1555) ; sentința Magistratului din Brașov în procesul dintre croitori și vinzători de postav din Brașov (1512) ; privilegiul dat de Gh. Rakoczi, principele Transilvaniei, pielarilor din Brașov (1648) și tăbăcarilor din Făgăraș (1710), hotărârile Universității

Săsești din Sibiu privind producția breslei blănarilor din Brașov (1539) și Saschiz (1665); confirmarea monopolurilor breslei blănarilor pentru comerțul cu blănuri dat de Maria Theresia, împărăteasa Austriei (1772) și alte documente ale breslelor brașovene din perioada 1601—1847. Actele companiei oierilor săcăleni formează o altă grupă de documente deosebit de valoroase din perioada 1809—1900 (protocoalele de venituri și cheltuieli ale companiei, contracte pe anul 1831, singurul document păstrat cu sigiliul aplicat al companiei).

Valoroase pentru istoria muzicii brașovene sînt documentele Corului general muncitoresc din Brașov din perioada 1880—1940.

Acțiunea de aplicarea prevederilor Decretului 472/1971 a adus în depozitele Filialei Arhivelor Statului Brașov în cursul anului 1975, o serie de documente valoroase, amintite mai sus, dintr-o perioadă timpurie — care vin să completeze baza documentară a arhivelor Țării Birsei atît de bogată în evenimente legate de istoria patriei noastre.

TIBERIU COLIBAN

BRĂILA

Printre documentele achiziționate menționăm ofisul domnesc pe pergament din 1853 semnat de Alexandru Ghica, prin care se acordă o distincție.

De la **Pașa Burileanu**, pensionară din Brăila, au fost achiziționate mai multe documente ce alcătuiesc colecția familială „Contele Petru de Roma”. Conții de Roma — titlu de noblețe cumpărat în Italia — proveneau din orașul Zante din Grecia și se înru-deau cu familiile Calimachi, Cantacuzino, Ipsilanti, Mavrocordat, Moruzi etc.

Documentele se grupează în jurul citorva membri ai familiei de Roma: Petru, Adela, Alexandru, Camille, Candiano, Dimitri, Nicolae, Zenaida și Petrovici — Roma.

Colecția se compune din corespondență personală și oficială, memorii, manuscrise și texte dactilografiate ale unor opere literare, însemnări personale, cărți poștale-ilustrate, fotografii, planul Moșiei Mari din comuna Viziru — proprietatea contesei Sofia de Roma, născută Ipsilanti — și altele.

Dintre documentele mai importante menționăm pe cele care se referă la activitatea lui Petru de Roma ca președinte al comunității elene din Brăila sau ca împuternicit de Ministerul de Externe pentru rezolvarea unor probleme ale cetățenilor greci din acest oraș. De asemenea, merită relevant memoriul lui Alexandru de Roma, cu privire la unele fapte săvîrșite în calitate de comandant al unei unități grecești în timpul războaielor balcanice. În memorii se fac referiri și la relațiile dintre guvernul român și unii conducători ai macedo-românilor din Peninsula Balcanică.

Alte documente oglindesc activitatea literară a lui Petru de Roma, manuscrise și texte dactilografiate ale citorva piese de teatru și nuvele în limba română și franceză („Nina”, „Pêcheur du Danube”).

De la **Candiano de Roma** s-au păstrat manuscrisul unor ode în limba italiană, din anii 1864—1865 și un poem în limba greacă, tipărit la Brăila în 1866.

De la **Lucian Enescu**, funcționar din Brăila, au fost achiziționate cărți poștale-ilustrate, trimise de Panait Istrati lui I. N. Constantinescu. Conținutul lor dezvăluie starea sănătății scriitorului și mai ales,

dorul pentru țară și pentru cei apropiați, exprimat în cîteva cuvinte semnificative: „Mie nu-mi mai vine nimic din țară. Ce ticăloșie!”. Sînt cuvinte mai mult strigate decît scrise de Panait Istrati la 1 noiembrie 1924, de la sanatoriul de Montana. Nu boala amenințătoare trece pe primul plan — „cam bolnav de pleurezie” — ci grija lui pentru moș Dumitru, fratele mamei, „dacă nu cumva e în nevoie”.

Din Grenoble, la 25 mai 1925, îl anunță pe Vasile Petrea (la I. N. Constantinescu) că-i va trimite „Trecut și viitor” care a apărut în Editura „Renașterea”, o suită de nuvele și profesuni de credință autobiografică. Din Nisa, în ianuarie 1926, îi scrie lui Constantinescu, îngrijorat pentru mormîntul mamei sale și pentru moș Dumitru căruia îi trimite bani să-și cumpere un cojoc: în scrisoare se fac referiri și la expedierea articolelor sale din „Quotidien” (30.8.930): „Camaret sur — Mer” (Singur în fața Atlanticului). Cel ce cunoscuse un succes spectaculos, dezamăgit de toți și de toate, dar însuflețit de imaginile de odinioară, dorește să se întoarcă acasă, la Brăila. „Ai făcut soba în casa mare? Pune-o în lucru, dar asigură-te contra păcălelei. Să nu dai peste o namilă bună să se afume și pe care s-o dărimăm în plină toamnă”. Și înaintea sosirii lui în Brăila, I. N. Constantinescu primește o carte poștală pe care-și pune semnătura și Mihail Sadoveanu.

De asemenea, au fost achiziționate 24 de fotografii ale unor personalități politice (Radu Portocală, Trandafir Djuvara), literare (Panait Istrati) și artistice (G. Cavadiă, L. Macedonescu, G. Niculescu-Bassu) acestea din urmă cu autograf.

Din cele 962 de ilustrate din anii 1899—1954, un număr de 368 înfățișează orașul sub multiple aspecte: clădiri impunătoare, deși cele mai multe cu un singur nivel, cu ornamente arhitectonice, o rețea de tramvaie electrice, legînd, din 1906 diferite cartiere cu centrul, orașul cu parcul „Monument” și cu lacul Sărat, iluminatul public cu electricitate, dar și cu felinare cu gaz aerian (1905), diferite obiective economice, administrative, culturale și altele; fabrica de celuloză, abatorul, școlile comunale, liceul „N. Bălcescu”, Teatrul comunal, cazarma guarzilor comunali, Palatul administrativ și Palatul agriculturii, grădina mare, grădina din centru, împodobită, în 1906, cu bustul împăratului Traian, stațiunea balneară Lacul Sărat, cunoscută de multă vreme pentru proprietățile curative ale lacului, este înfățișată prin stăbulementul de băi, cazino, vile și restaurante.

Un mare număr de ilustrate ogîndesc portul, care avea un rol important în dezvoltarea Brăilei. O adevărată imagine de furnicar se crează prin surprinderea multelor aspecte ale activității portuare: încărcări și descărcări de vase, vapoare de cursă, bărci, vase la iernat, bazinul docurilor, pescăria, strada Misitiilor, administrația docurilor, căpătania, piața portului etc.

O altă categorie de documente o constituie cele referitoare la viața culturală a Brăilei. Amintim doar cîteva dintre spectacolele prezentate în perioada 1881—1945, pentru a ilustra atmosfera teatrală și muzicală specifică orașului de la Dunăre: concertul din 25 mai 1881, din sala Rally dat de G. Cavadiă și B. Papasovich cu concursul Haricleei Darcleé; tot în sala Rally s-a jucat pentru prima oară în

1901, opereta „Mascotta” de trupa lui Al. P. Marinescu : în 1905 concert susținut de Liviu Măceșescu cu concursul Marioarei Dumitrescu și al Mariei Filotti ; în 1932, la Teatrul comunal două concerte extraordinare de voiară date de George Enescu : 1939 — serbări pentru a 75-a aniversare a întemeierii Liceului „N. Bălcescu” cu concursul lui Niculescu-Bassu, Ștefănescu Goangă, Maxim Vasiliu, Al. Enăceanu de la operă, cu M. Filotti, R. Bulfinchi și A. Ghibericon de la Teatrul Național, foști elevi ai Liceului.

La colecțiile de planuri și hărți au fost adăugate, prin achiziții, planurile unor moșii — Șerbești vechi, fostă proprietate a lui Radu Sturza și Moșia Mare, proprietatea contesei Sofia de Roma. Dintre hărți menționăm pe cea a județelor Brăila, Galați și Vrancea din anul 1876.

În anul 1975 biblioteca filialei s-a îmbogățit cu un număr de 1619 cărți și periodice. Pentru fondul de carte veche, merită a fi relevat un octoih slavon, legat în piele, tipărit în 1640.

În privința periodicelor, urmărind completarea colecției existente, au fost achiziționate : „Analele Brăilei” (1929), „Ancheta” (1931—1947), „Curierul” (1919—1937), „Cuvîntul” (1920—1945), „Dunărea de Jos” (1921—1926) etc. Ținînd seama de colaboratorii revistelor și ziarelor, de personalitatea sub a cărei direcție se editau, de anul și locul apariției, au fost primite și citeva numere din „Adevărul literar”, „Azi”, „Bilete de papagal”, „Contemporanul”, „Facla”, „Ramura”, „Scrisul nostru”, „Semănătorul” etc.

Din „Tribuna Transporturilor” care a apărut doi ani și patru luni (1913—1915) și la care au colaborat C. Rakovski, M. Gh. Bujor, Ștefan Gheorghiu, Panait Istrati, am achiziționat numărul comemorativ din 6 martie 1915, cu articolul lui P. Istrati „Despre Ștefan Gheorghiu” la împlinirea unui an de la moartea lui.

Referindu-ne la biblioteca filialei, evidențiem numele unor cetățeni care au donat cărți și reviste pentru a fi folosite în activitatea de documentare : dr. M. Popovici, prof. N. Tane, pensionarii F. Tane și I. Răzvan.

Considerăm că este o datorie patriotică pentru fiecare cetățean care deține documente să le depună la Arhivele Statului.

STANCA BOUNEGRU

BUZĂU

Filiala noastră a intrat în posesia unui număr de 157 documente de la culte din perioada 1723—1966, 466 documente din perioada 1609—1969 de la persoane fizice *, iar de la unele instituții au fost preluate 83 documente din perioada 1706—1879, zapise, cărți de întărire, de hotărânicie, jâlbi, reclamații, hotărâri judecătorești, diate, foi de zestre, consemnînd vânzări, schimburi, litigii, judecăți pentru proprietăți etc.

* Baniță Grigore, pensionar, Cocora Gabriel, preot, preot, Șburian Ștefan, prof., Rujan Ștefan prof. Potlogea Ion, pensionar, Georgescu Ion, muncitor, Bucur Alex., muncitor, Iacob Tănase, pensionar ; Săseanu Coralia pensionară, Constantinescu Horia, pensionar, Ionescu Gion, profesor, Pamfil Georgian, profesor, Coteanu Gheorghe funcționar.

O problemă bine reflectată de documente (mai cu seamă colecțiile Grigore Baniță și Coralia Săseanu) este aceea a ieșirii moșnenilor din devălmășie. În perioada 1834—1846, de exemplu, în urma multor vânzări și litigii între moșnenii Săseni pentru moșiile „Biscenii de jos” și „Vereș” s-a ajuns la împărțirea acestor moșii prin acordul comun al proprietarilor lor.

Colecția de documente „Coralia Săseanu” cuprinde un număr mare de jâlbi (25) trimise de Costache Săseanu, în primele cinci decenii ale secolului al XIX-lea, către toate autoritățile vremii, inclusiv către domn, împotriva codevălmășilor săi și a moșnenilor Fătulești pentru încălcarea de moșie și alte pricini. Aceste jâlbi au menținut deschis în tot acest timp un adevărat proces pentru pămînt, în cadrul satului Biscenii de Jos. Toate aceste documente ne oferă un tablou amplu al vieții sociale și economice a satului respectiv : transferul de proprietate agrară din sinul obștii sîtești, tendințele acaparatoare ale unor familii din sat cu o poziție economică mai bună, evoluția genealogică a acestor familii etc. Cercetînd aceeași colecție aflăm date interesante despre litigiile generate de proprietate între două grupuri de moșneni din Biscenii : Săsenii și Fătuleștii, care se acuzau reciproc pentru încălcarea de moșie, pentru mori și alte bunuri. Se păstrează și un plan al moșilor Biscenii de Jos și Vereș cu încălcările respective. Informații relative la moșnenii Fătuleștii din Calvinii și proprietățile lor ne oferă și documentele donate de Ionescu Gion.

Un alt fenomen oglindit de documente este acumularea de pămînt prin cumpărări repetate, prin acordarea de împrumuturi ce n-au putut fi achitate și prin moșteniri. În mod evident la acest proces se referă documente din colecția Coralia Săseanu.

Exploatarea clăcașilor de către arendași în secolul al XIX-lea este un alt fenomen reflectat de documentele colecției depusă de Consiliul Popular al comunei Calvinii (preluată de la Ionescu Gion) și cea depusă de Pamfil Georgian.

Documentele donate de Episcopia Buzău, diverse ca formă și conținut, se referă la întărirea moșilor și privilegiilor schiturilor Poiana Mărului și Dălhăuți, la averea și veniturile mănăstirilor Ciolanu și Nifon.

Colecția Pamfil Georgian, singura arhivă sătească ce se păstrează la filiala noastră, este constituită din documente provenite de la primăria comunei Gura Teghii din anii 1855, 1856, 1864.

Din colecția preot Iacob Tănase, citeva documente amintesc despre construcția bisericilor din comuna Vispești în 1882, iar altele despre darea în antrepriză, prin licitație, a străngerii veniturilor comunale.

Școala generală nr. 6 din Buzău, printre altele, a depus mai multe hărți privind desfășurarea operațiunilor militare în anii 1916—1917, în țara noastră ca și citeva hărți și planuri (1830, 1850, 1901) privind orașul și moșia orașului Buzău.

Pentru moșia Filipeștii de Pădure din județul Prahova a fost donat un plan topografic din 1874, de către Gh. Coteanu și un tablou al membrilor Camerei deputaților din anul 1899.

MARIA GEORGESCU

DOCUMENTE ȘI INTERPRETĂRI NOI
RELATIVE LA RĂSCOALA
ȚĂRĂNEASCĂ DIN ANUL 1784

GH. DUZINCHEVICI

Într-o istorie a regimentului I de grăniceri români din Transilvania¹ — lucrare în limba germană, anonimă, neterminată și nedefinitivă, parțial redusă la note mai ample care ar fi urmat să fie dezvoltate în unele capitole ale acestei istorii — se găesc, în copie, patru rapoarte din 4, 5, 6 și 7 noiembrie 1784, semnate de locot-colonelul Karp și de maiorul de rangul II Stojanić, ofițeri în acest regiment. Redactate îndată după izbucnirea răscoalei țărănești, care devenea din ce în ce mai impetuoasă, atunci când și comandamentul suprem al forțelor militare din Transilvania era oarecum în expectativă față de răscoală și în dezacord cu administrația civilă a Transilvaniei, care a acționat prea pripit și brutal, călcând ordinele împărătești de moderațiune², rapoartele pe care le redăm numai în traducere aduc amănunte prețioase pentru cei ce se interesează de istoria anului 1784³.

1

1784 noiembrie 4, Deva. Raportul lt. col. Karp asupra izbucnirii răscoalei, conduse de Horea, în comitatul Zarand și măsurile ce le preconizează pentru împiedicarea acesteia.

Azi în zorii zilei am primit de la oficiul comitatens din Deva știrea mîhnitoare cum că în comitatul Zarand iobagii s-au adunat în cete și că ucid pe nobili. De îndată ce, pe baza dispozițiilor provizorii, mi s-a ordonat să-mi concentrez aici la Deva ostașii ce mi-au fost repartizați, am aflat de la cîteva nobili refugiați din comitatul Zarand, cum că în comitatul Zarand s-ar fi adunat, sub comanda unui anume Horea, care cutreieră ținutul cu o cruce, cam la 4000 de țărani, că ar fi prădat și omorît pe mulți nobili.

Date fiind astfel de împrejurări am ordonat în grabă să vină aici la Deva compania Gärtner, cantonată cel mai apropiat, precum și 60 de husari din Dobra, iar mine spre seară vor sosi aici la Deva husarii din Jeledintzi, compania din Hateg și cea din Cugir, cu care trupă îmi voi da toată silința să împiedic trecerea răsculaților peste Mureș, sau, pentru cazul că, după o știre exactă s-ar afla că răsclu-

lații sînt mai puțini la număr, să fac și alte progrese în potolirea răscoalei, dar cu toată prudența. Afară de asta am cerut printr-o ștafetă să mi se trimită în ajutor divizionul de husari secui și cele două companii Gyulai din Cluj.

Dacă răsculații adunați ar fi, în adevăr, de tăria arătată (mai sus), voi ordona să se întreprindă ceva pînă se va aduna trupa întreagă. Sînt îndată ce voi primi întăririle mele, am intenția să mă apropiu de răsculați, să trec peste Mureș, să caut, prin sfat, să îndemn poporul la liniște și împrăștiere, și în sfîrșit, să ocup avantajos regiunea comitatului Zarand.

Aș fi adus încoace și divizia Orosz, dar, deoarece căpitanul Richard îmi raportează că ar fi fost chemat să asigure paza (transportului) banilor erariale de la Geoagiu, unde au stat pînă acum, la Zlagna, trebuie să renunț la ea.

Onoratul comandament superior binevoiască a fi asigurat că-mi voi da toată silința să iau acele măsuri care se cer în astfel de cazuri, apoi că, din precauție, voi dispune, spre siguranța districtului Hateg, să vină la Hateg compania din Băești, unde va sta în rezervă, pentru a putea înăbuși îndată, de la început, asemenea răscoale.

2

1784 noiembrie 5, Deva. Raportul lt. col. Karp asupra extinderii răscoalei în Branișca și Soimuș și măsurile pentru împiedicarea ei la Deva, Hunedoara și Hateg.

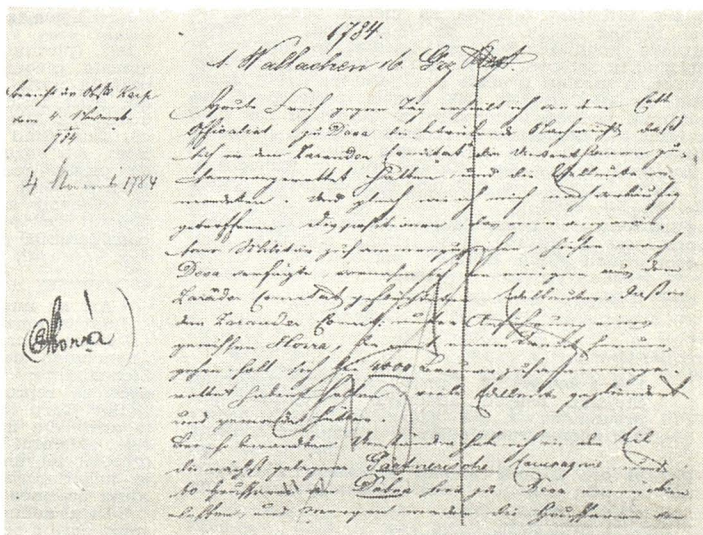
Raportul meu înaintat cu data de ieri vorbea despre răscoală ce a izbucnit în comitatul Zarand și despre actele de cruzime împotriva nobililor. (Informațiile transmise de mine) sînt cu atît mai întemeiate cu cit această mulțime (de români) s-a abătut ieri seară din comitatul Zarand în jos spre Mureș și a jefuit conacele boierești din Branișca și Soimuș, și pe ici pe colea a dat foc, dar n-a găsit nici un nobil. Din Soimuș această ceată de răsculați s-a retras, la revărsatul zorilor, spre munți și acum s-a arătat deodată în apropiere de Hărău și devastază și acest sat.

Dat fiind că mai este și aici o trecere ce duce peste Mureș la Deva, mă duc cu o trupă de 80 oameni la malul de dincoace, pentru a împiedica trecerea acestei plebe, iar restul de 300 grăniceri îl las să apere orașul și cetatea Deva, întrucît am aflat că această plebe ar fi declarat că vrea să pună mina pe această cetate și să-și facă din ea

¹ Lucrarea a fost oferită Arhivelor Statului din București de Gh. Duzinchevici.

² I. Lupaș, *Împăratul Iosif II și răcoala țărănilor din Transilvania*. București, 1935, p. 19/275. (Acad. Rom. Mem. Secț. Ist. Seria III. Tomul XVI. Mem. 13).

³ Deocamdată subliniem că aceste documente infirmă afirmația categorică a istoricului I. Lupaș relativă la folosirea regimentului I de grăniceri români în răscoală din 1784 (*Ibidem*, p. 18/274).

bază de operații. Afară de asta nobilimea ce s-a strîns aici în număr mare nu mă lasă (să plec), spunînd că și plebea din regiunea aceasta e dispusă să facă asemenea pași (să se răscoale) și că e gata să năvălească în Deva pentru a distruge nobilimea dimpreună cu arhiva. Luînd în considerare acestea și față de micul număr de ostași (pe care îi am) nu pot îndrăzni să trec dincolo de Mureș, să atac pe răsculații adunați (acolo), căci, se afirmă, ar fi (acuma și) mai numeroși.

Astă noapte aștept să-mi mai sosească ceva peste 200 de grăniceri trimiși ca întărire. Îndată ce vor sosi voi lăsa o garnizoană în Deva și cu ceilalți ostași mă voi duce pe lingă Mureș în sus și de se va putea, îl voi trece, spre a ataca ceata (răsculaților).

În cazul că și plebea din regiunea Hunedoarei și Hațegului s-ar răscula, tulburarea și excelele s-ar lăți pretutindeni; (în acest caz) trupa pusă la dispoziția mea ar fi prea slabă pentru a întreprinde vreo acțiune. Totuși eu unul nu cred că gîndurile rele ale plebei aici numite merită crezare.

(Continuarea raportului). Orăștie, 7 noiembrie 1784. De aceea mă gîndesc să iau poziție la Deva, Hunedoara și Hațeg și să stăvilesc răul, unde este cu putință, prin mici detașamente, pentru că puțini iobagi (Untrthanen) dau năvală asupra unui sat, îl jefuiesc și apoi o iau la sănătoasa cu prada făcută.

Compania din Hațeg, detașată în regiunea dintre Peștișul Mare și Băcia, a atacat pe răsculați, care îndată au luat-o la fugă.

Cu prilejul expediției făcute de mine am luat 60 de prizonieri pe care îi țin aici sub pază, dar și cu aceștia nu știu ce să fac. Orășenii nu voiesc să-i tolereze aici pentru că sint amenințați cu incendierea (orasului). De aceea dl. colonel (sic) ⁴ Stojanić îi va lua sub escorta trupei sale, care se duce la Deva, și-i va depune în cetatea de acolo.

Răsculații au lăsat pe cîmpul de luptă vreo 78 de morți.

Precum preasupus am raportat, cum că purtarea pripită a nobilimii ar putea în cele din urmă să dea ocazie la excelele plebei, acestea, în adevăr, de acolo au și pornit.

Intrucît s-a dat de veste că iobagii din comitatul Zaránd s-au adunat sub comanda unui oarecare Horea pentru a se duce la Alba Iulia ca să ceară puști, doi pretori (szolgabíró) au voit să-i oprească, iar pe conducătorul răscoalei, Horea — deoarece a declarat că ei n-au voie să-l împiedice, ci dimpotrivă trebuie să se facă ceea ce el are de gînd — l-au arestat la timp nepotrivit, printr-un căprar și cîțiva oameni, precum și printr-un cadet de la compania Orosz ce staționa la Hălmeag, plebea (insă) iritată de împuscăturile trase de pretori, l-a eliberat pe acest conducător și, din răz bunare, i-a ucis pe loc pe cei doi pretori. După ce s-a întîmplat acest lucru plebea a avut curajul să spună că odată ce s-a întîmplat o faptă ce merită pedeapsă, nu mai rămîne nimic alta de făcut decît de stîrpi întreaga nobilime. S-a pus imediat în mișcare și atrăgînd în acțiunea sa, încetul cu încetul (populația) satelor, a început a ucide și a jefui pe nobili, începînd de la Curechiu (și) trecînd peste Brad, au continuat această nenorocire pe Mureș în sus pînă la Vinț. O moderațiune recomandată de mine de atîtea ori ar fi avut urmări mai bune.

În afară de comitatul Zaránd unit cu Hunedoara, pe Mureș încoace n-a fost ucis nici un nobil, pentru că toți au fugit.

Prea onoratul comandament superior de armată binevoiască a dispune să se trimită, sub pază, carușele pentru pușcă, deoarece mă tem că în curînd se va termina provizia batalionului, precum și aceea a husarilor.

3

1784 noiembrie 6, Orăștie. Raportul maiorului Stojanić asupra acțiunilor întreprinse împreună cu lt. col. Karp la Orăștie pentru înfrîngerea răsculaților la Săliștea și Bîntînți.

Azi al ora 1 după amiază am sosit în Orăștie, unde se afla domnul locot.-colonel Karp cu 190

grăniceri din compania de la Răcăștia și de la Cugir, precum și 50 de husari din Dobra. Pe la orele 3 sosi știrea că pe răsculați i-am mai putea încă întîlni în Bîntînți⁵. Deci la orele 3 și jumătate am luat trupa de husari și pe grănicerii din cele două companii amintite mai sus, dar n-am neglijat să las 50 de oameni pentru paza Orăștiei, oraș amenințat și el să fie atacat și incendiat. Pe cale mi-a venit altă știre, și anume că răsculații au început a se despartii în două coloane, cu scopul de a se îndrepta spre Săliștea și Bîntînți, unde am zărit arzînd clădirile contelui Gabriel Bethlen, ale baronului Orban și ale altor nobili mai mici. Fără să mai țin seamă de faptul că infanteria nu putea să vină după mine din cauza drumului rău, am pătruns totuși cu husarii în localitate, luînd-o drept spre curtea baronului Urban (sic), unde erau aproape 100 de răsculați. Cum ne-au observat un răufăcător a tras imediat asupra unui husar, omorîndu-l calul. După aceasta husarii s-au repezit asupra răsculaților, și cu toate că le dădusem ordin să nu omoare pe nimeni, au dat lovituri nemiloase în dreapta și în stînga, cîlcînd la pămînt 10 oameni și făcînd 43 de prizonieri, pe care am ordonat să fie duși la Orăștie.

Între timp sosi și infanteria, dar din lipsă de merinde am fost nevoit să mă întorc înapoi la Orăștie. La înapoiere am aflat că cealaltă parte a vagabonzilor, în adevăr, bîntuiesc cu foc și sabie în Săliștea și de aceea am crezut că-i necesar, deși caii erau foarte obosiți, să mă iau imediat pe urma lor și să-i izgonesc de acolo.

Căpitanul Richard a plecat de două zile cu un divizion la Zlatna, ca să grijească de această regiune, iar companiei Orosz, care se găsește în Hălmeag din comitatul Zarándului, i s-a dat ordin să meargă la Deva.

Localitățile care au avut de suferit sînt următoarele: Ilieni, Brănișca, Șoimuș, Bobilna, Piski⁶ — au fost arse; Folt, Sagy (?), Bradin (?) — au fost jefuite.

De altfel, în legătură cu începerea răscoalelor și a omorurilor în comitatul Zarándului, înaltul comandament superior binevoiască să se bazeze pe raportul domnului locot.-colonel Karp.

Prezența mea în Deva e fără rost, pentru că s-au luat deja toate măsurile necesare spre a se putea face față situației. Prin urmare voi aștepta în Orăștie jumătatea de escadron Toscana, după care, acum două ore, am trimis ștafeta la comandamentul regimentului și (apoi) treptat, (după) sosirea husarilor secui, voi urmări pe hoții ce vin spre munții de dincoace și-i voi izgoni⁷.

4

1784 noiembrie 7⁸. Raportul lt. col. Karp în care relatează desfășurarea răscoalei la Săliștea și generalizarea ei.

Ieri, (plecînd) din Orăștie, am urmărit, din partea aceasta, plebea dedată la excele, care mărșăluia de cealaltă parte a Mureșului, și pînă ieri după masă am avut fericirea de a-i împiedica trecerea peste acest riu. Dar, cu părere de rău, trebuie să spun că, dată fiind răspîndirea în toate părțile a răului iscat, am văzut deodată, pe la orele 3 după masă, de partea aceasta a acestui riu, anume în satul Blăjeni, două conace boieresti arzînd. Am pornit cu oamenii mei pe cit mi-a îngăduit de repede drumul cel foarte rău și am dat acolo peste o considerabilă parte din plebea ce jefuia. Am căutat s-o împrăștiu, însă am dat de oarecare rezistență.

⁵ Azi se numește Aurel Vlaicu.

⁶ Sat înglobat în orașul Simeria.

⁷ Intr-un capitol al Istoricului rgt. I, intitulat „Beneficien des Regiments bei dem Aufstand der Siebenbürger Wallachen 1784—1785”, care nu face decît să reproducă informațiile din rapoartele ofițerilor Karp și Stojanić, găsim următoarele relativ la acest din urmă ofițer, autorul raportului de mai sus: „Maiorul Stojanić a comandat și în luna aceasta (decembrie) un detașament, care a fost întreprins la înconjurarea și urmărirea răsculaților”. Stojanić ajută acțiunea locot.-colonelului Karp (nota noastră).

⁸ Data adăugată cu creion albastru. Este aceeași mină care a scris raportul.

⁴ Era numai maior de gradul II.

Dar pentru că oameni înarmați impușeau din ferești asupra mea, ucigându-se calul unui husar, am văzut că e absolut nevoie să recurg la violență și printr-un foc puternic de armă să alung de acolo plebea, precum și să pun capăt jafului. (După ce), prin aceasta, plebea a fost împrăștiată, și (după ce) s-au luat măsuri spre a salva recolta adunată, precum și cele mai bune clădiri, aflind de la prizonieri că o parte din plebe s-a dus spre Sălăștea, am apucat-o spre această localitate. Pe drum am aflat că un număr dintre acești răsculați s-ar afla în hanul situat nu departe de stațiunea de poștă din Sibot; i-am înconjurat, am pătruns în camere, i-am copleșit, parte ucigându-i, parte făcându-i prizonieri, iar restul a fugit, fiindcă se înnoptase de-a binelea.

Între-aceia am văzut flăcările din Sălăștea, încotro apucase o parte din plebe. Aceasta s-a întâmplat cam pe la orele 3 după miezul nopții. Cum oamenii îmi erau foarte obosiți de drum și de nesomn, nu mi-a fost totuși cu putință să ajung acolo înainte de zorii zilei. Când s-a crăpat de ziua am primit vestea cum că s-ar fi retras deja cu toții spre Vinț. Din această cauză și pentru a executa ordinul prea înaltului Comandament superior, m-am întors iarăși la Oraștie, unde am ajuns pe la orele 2, pentru a apăra comitatul Hunedoara dinspre partea riului Strei.

Din păcate aflai aici că și această regiune e jefuită și contaminată, așa că răul este general.

Caii și grănicierii fiind flămânzi și obosiți, am fost siliți să las oamenii să se odihnească până a doua zi dimineața, (precum și) să dau ordine să se coacă ceva pline, (urmînd ca) după asta eu să trec Streiul, și de nu va fi prea tirziu, să apăr Hunedoara, iar domnul maior Stoianic să plece împreună cu puțini soldați la Deva, care momentan are o garnizoană de 120 oameni și (apoi deabia) voi dispune în această regiune totul ce va fi cu putință.

Situația este, în adevăr, foarte tristă; nu găsești nicăieri vreun funcționar comitatens, din care cauză nu se capătă nici pline, nici nutreț pentru cai, și chiar de s-ar putea căpăta acestea din urmă de la Deva, nu se pot căpăta carele pentru transportare, și tot așa de puțin sigură e circulația (pe drumuri).

Răscoala poporului devenită generală — și tare mă tem că în puține zile toate conacele boierești vor fi prefăcute în cenușă — nu se mai poate stăvili, iar cauza (acesteia) ar fi următoarea: de la cei prinși am aflat că acțiunea lor își are originea în împilarea nobililor, e deci un fel de răzbunare și (apoi iobagii doresc) să se aleagă cu ceva. În vederea acestui țel țăranii din acele sate și ajută să se facă același lucru în loco⁹, cît și în altă parte. Nici o putere nu-i în stare să-i împiedice de la așa ceva. Căci dacă se duce o trupă la o localitate ca să stîrpească acest rău, jaful și pirjolul continuă alături sau în urma (trupeii care înaintează).

Cetele venite din comitatul Zarandului, continuîndu-și marșul pe lângă Mureș, au făcut stricăciuni, au prădat mult, însă n-au dat foc, deoarece aceasta o fac țăranii din localitățile cele mai apropiate.

La 27 decembrie 1784 în pădurea Scorușet din Munții Gilăului au fost prinși Horea și Cloșca de către „cîțiva țărani” chiar din satul lui Horea — scrie academicianul David Prodan, un adevărat cunosător al răscoalei din acest an — „nu numai ispitii de cei 300 de galbeni, desigur, ci și din dușmănie lesne de înțeles — erau gornicii cu oamenii lor, adică cei urmăriti sau loviți de țărani răsculați — și îi dădură în mîinile armatei”¹⁰.

⁹ În latină este în original.

¹⁰ *Istoria României*, vol. III, București, 1964, p. 772. În adevăr gornicii, ca reprezentanți ai „domnilor posesori” ai pășunilor, țineau evidența turmelor de oi admise la pășunat și încasau pentru stăpînii lor cite 3 florini de fiecare turmă, iar ei primeau cite o urnă de vin. Gornicii aveau libertatea să aprobe sau nu, iobagilor, vinătoria pe terenul stăpînilor pe care-i reprezentau. Cum gornicii erau și persoanele care aveau un rol anumit în certurile simple, fără substrat grav (furt, vîrsare de sînge), dintre iobagi, nu e de mirare ca acești mijlocitori să

Încă înainte de a fi înfrîntă răscoala prin intervenția armatei guvernului Transilvaniei înștiințată prin ordinul tipărit, datat 18 noiembrie 1784, populația sătească, în numele împăratului Iosif al II-lea, că pentru prinderea răsculaților români se acordă un premiu. Se sublinia, în același timp, că cei ce vor sprijini pe răsculați vor fi trași în țepău¹¹. La 22 noiembrie printr-un ordin, tot tipărit, guvernul Transilvaniei aducea la cunoștință țărănilor români participanți sau neparticipanți la răscoală să nu dea adăpost „corifeilor” răzvrătirii căci vor fi aspru pedepsiți¹². Acum înțelegem de ce retragerea lui Horea și Cloșca în pădurea Scorușet s-a făcut în cea mai mare taină. Un singur om în care Horea avea deplină încredere, Cirstea Nicula, rudă apropiată a sa, ale cărui curaj și statornicie erau verificate de însăși evenimentele care au avut loc pînă la prinderea capilor răscoalei, cunoștea locul refugiului și stătea de veghe „la locul numit Chiuzdei” de pe hotarul comunei Mărgău. Ca să nu-i surprindă nimeni. Configurația de atunci a terenului nu permitea accesul la ascunzișul ales decît numai pe la Chiuzdei. Dar și acest loc de pază unde străjuia Cirstea Nicula era în afara potecilor obișnuite și cunoscute de gornici. Aceștia numai întîmplat, luîndu-se după urmele de pași lăsate în zăpadă de Cirstea Nicula, au ajuns la Chiuzdei. Ce s-a întîmplat de la luarea de contact a trădătorilor cu Cirstea Nicula și pînă la prinderea lui Horea și Cloșca știm numai din cele povestite chiar de făptași. Au spus aceștia adevărul? Înainte de a răspunde la întrebare se cuvine să arătăm ce spun făptașii și cu ce ocazie.

În urmă cu 20 de ani, cînd armata, după înfrîngerea tuturor satelor răsculate, patrula prin munți spre a da de locul unde s-au ascuns capii răscoalei — nu se știa atunci că nu erau toți trei la un loc — un pădurar Anton Meltzer¹³, om ambițios și fără scrupule, a socotit că este momentul să se evidențieze prin ceva spre a-și crea o situație mai bună decît aceea pe care o avea. Din aceste motive și-a pus în cap să descopere locul unde s-au ascuns capii revoluției. Cum cercetarea de unul singur a unui întins masiv păduros era și riscant și imposibil de executat, și-a asociat pe gornicii Ștefan Trif și Nutu Mătieș, care, la rîndul lor, și-au asigurat colaborarea altor cinci gornici. Toți complotiștii au luat legătura cu locot.-colonelul Krap¹⁴, comandantul unităților secuiești care aveau misiunea să prindă pe capii răscoalei.

Dacă după 20 de ani de la prinderea, prin trădare, a lui Horea și Cloșca, Anton Meltzer, ajuns șpan cameral, sigur ca o răsplătire a uritei sale fapte, n-ar fi avut cine știe ce interese personale spre a reactualiza și immortaliza în scris, în fața unei autorități competente, acțiunea, aproape uitată, de prinderea celor doi conducători ai răscoalei, fapta complotiștilor din anul 1784 ar fi rămas necunoscută viitorului. Iată ce a făcut Meltzer: la 22 aprilie 1804 el obținea de la comitele suprem Ștefan Haller din Aiid, conațional de al său, ordinul către judecătoria din Abrid de a se lua declarații de la „vinzătorii” lui Horea și Cloșca, atîția cîți mai trăiau, despre felul cum s-a pus la cale prinderea celor doi capi ai răscoalei. Se vede din textul declarațiilor că făptașii au fost „prelucrați” cu anticipație de către Meltzer încît aceștia au subliniat meritele fostului pădurar la organizarea acțiunii. Actul redactat de judecătoria din Abrid are data de 30 aprilie

nu fi fost prea bine văzuți de masa iobagilor. Vezi: E. Micu, *Contribuțiuni la istoricul regimentului grăniceresc întii valah*, București, 1943, p. 14—15, 47—48.

¹¹ Bibl. Acad. R. S. României, Secția manuscrise, nr. MCCCLXXI/74. Preoți și fruntași din mai multe sate iesc pe verso.

¹² *Ibidem*, nr. MCCCLXXI/75. Pe verso mai mulți preoți afirmă sub semnătură proprie că ordinul a fost citit țărănilor.

¹³ *Istoria României*, vol. III, p. 772. Numele acestuia este ortografiat „Melzer”.

¹⁴ Ortografiat și sub formă „Kráj”. Vezi: T. V. Păcățean, *Cum a fost prins Horea și Cloșca*, în „Transilvania”, LII, nr. 3/1921, p. 134.

1804¹⁵. La 23 aprilie 1806 s-a scos după acest act o copie legalizată¹⁶.

Iată cum — după declarațiile trădătorilor — a decurs acțiunea de urmărire și prindere: după ce locot.-colonelul Kray a dat trădătorilor, prin gornicii Nuțu Măteș și Ștefan Trif, autorizațiile de liberă circulație spre a nu fi suspectați și a nu fi reținuți de patrulele militare, toți s-au întins în locul numit „la Gura Rezi” și au stabilit pe unde să meargă în cercetare. Norocul i-a favorizat căci în ziua de 27 decembrie, luându-se după niște urme de pași în zăpadă, ei au descoperit pe Cirstea Nicula, paznicul de încredere al lui Horea. Devotatul paznic n-a voit să spună unde sînt ascunși conducătorii răscoalei deși trădătorii i-au promis că nu i se va întimpla nimic dacă spune. Și cu toate că paznicul n-a divulgat locul unde se află ascunzătoarea lui Horea — după cum se vede din declarațiile lor amintite mai sus — patru dintre complotiști, posesorii de puști, au mers înainte și au dat peste Horea și Cloșca lingă o scorbura de brad unde se încălzeau la foc. Cel patru complotiști ar fi fost bine primiți de ei, dar totuși, pentru a nu le trezi bănuiele, le-au spus că n-au plecat să vinze ceva pentru armată dar că n-au găsit nimic. Cînd au venit și ceilalți complotiști, rămași în urmă, Ion Măteș, George Măteș și George Nicula, folosind puterea au imobilizat pe Horea și Cloșca. Apoi, temîndu-se să nu fie prin apropiere vreo ceată de țărani răsculați care să-l elibereze pe cel prins, i-au dus în grabă, mai întîi la o stîină și apoi în casa lui Ion Măteș, unde au fost predați armatei¹⁷.

Relatarea de mai sus, bazată pe cele declarate de trădători, este, credem noi, măcar parțial necorespunzătoare adevărului. Complotiștii au omis intenționat lucruri esențiale în declarațiile lor și se pare că la statul lui Anton Meltzer, conducătorul și îndrumătorul lor din umbră. Ne vom lega numai de cazul paznicului Cirstea Nicula. Pare foarte suspect că începînd cu ziua de 27 decembrie 1784, cînd a avut loc prinderea lui Horea și Cloșca, Cirstea Nicula, dispare. Disparația acestui om care deținea atîtea secrete a stîrnit imediat bănuiele în rîndul autorităților doritoare să fie prins viu spre a-l ancheta. La 1 ianuarie 1785, deci numai la 5 zile de la prinderea celor doi frunțași ai răscoalei, Anton Meltzer raporta inspectorului de pădure Andrei Zelenkai, fără îndoială ca răspuns la o întrebare care l s-a pus, că pazitorul lui Horea „a fost întrebare fără amănînturi pentru ca să nu strige”¹⁸. În adevăr paznicul n-a strigat și tocmai din acest motiv capii răscoalei au fost luați prin surprindere, nepregătiți de apărare. Dar de ce Cirstea Nicula nu a avertizat în vreun fel oarecare pe Horea de venirea unor oameni, așa cum era firesc să o facă? Dacă se presupune că trădătorii l-au imobilizat și i-au legat gura ca să nu strige, luîndu-l prizonier, paznicul ar fi trebuit să fie predat armatei, odată cu cei doi capi ai răscoalei, ceea ce nu s-a întimplat. Există dovezi documentare care confirmă această afirmație a noastră. În primul rînd chiar raportul lui Meltzer datat 1 ian. 1785, amintit mai sus. Apoi, în ordine cronologică, menționăm următoarele documente: cel din 8 ian. 1785, eliberat de cancelaria Tabulei conținut la comitatului Alba inferioră. În acest document se spune că odată cu Horea și Cloșca au mai fost trimiși la închisoarea din Alba Iulia „circa 30” de răzvrătiți arestați, toți prinși de unități secuiești¹⁹. Între cei prinși, desi nu se dă numele nici unuia, sigur nu era Cirstea Nicula căci altfel n-ar fi fost nevoie, pentru a se pune mina pe documentele lăsate de Horea în păstrarea acestuia —

după cum se spune într-un raport din 1 martie 1785 — să se recurgă la următoarea viclenie: s-a dat drumul din închisoare tînarului Ion Nicula care, prefăcîndu-se îndrăgostit de fata lui Cirstea Nicula, a obținut de la ea documentele ascunse²⁰. Ultimul document de o valoare deosebită în problema pe care o discutăm este un raport al guvernului Transilvaniei către împăratul Iosif al II-lea, datat 2 aug. 1785, în care se confirmă dispariția lui Cirstea Nicula²¹.

Dar în ce fel a dispărut este întrebarea pe care trebuie să ne-o punem și la care trebuie să răspundem. Cum Cirstea Nicula a refuzat să divulge locul unde s-a ascuns Horea, îndrîjind prin aceasta pe trădătorii nerăbdători, și cum nu a fost predat de aceștia în minile armatei odată cu cei doi capi ai răscoalei, înseamnă că dirzul paznic a fost omorît, după o scurtă luptă, spre a fi împiedecat „să strige” așa cum a raportat Meltzer — adică să nu dea alarma²². Ne este greu să admitem că devotatul lui Horea să fi scăpat teafăr din întîlnirea dramatică cu gornicii trădători și mai ales că — așa cum s-a afirmat — odată liber, să fi trecut în Tara Românească spre a veni de acolo cu ajutoare. Nic. Densușianu²³, de unde luăm știrea, spune că era vorba să alcătuiască un detașament de 600 oameni. Fără îndoială e vorba de un zvon neîntemeiat pe nimic. Cum să nu te îndoiești de un țărăn din Transilvania putea mobiliza sute de oameni într-o țară străină și mai ales că, lipsit de bani, îi putea înarma? Apoi Cirstea Nicula nu se poate să fi fost atît de naiv să creadă că — asta în cazul că realmente a scăpat viu din mina gornicilor trădători, ceea ce noi credem cu tărie că nu s-a întimplat, și că ar fi trecut în Tara Românească cu scopul arătat — acest ajutor improvizat în grabă ar mai fi fost acum de folos cînd capii revoluției și mulți alți iobagi fuseseră prinși, iar armata stăpînea satele revolute, motive pentru care momentul prielnic al unei victorii țărănești trecuse, așa cum trecuse și avîntul revoluționar.

Zvonul relativ la trecerea lui Cirstea Nicula în Tara Românească, reactualizat nu de mult²⁴, nu era, de altfel, singurul care circula printre amărîții iobagi, demoralizați de tragicele evenimente la care au fost actori și martori, în ultimele luni. Deși nu dădeau semne că ar fi gata să pornească o nouă răscoală²⁵, autoritățile, din teamă și prevedere, arestau numai pe răspînditorii de vesti ațîțătoare, țineau sub supraveghere discretă populația sătească din satele participante la răscoală²⁶, și nu luau măsuri împotriva iobagilor care nu se grăbeau să-și îndeplinească obligațiile față de moșieri²⁷. O bunăvoință la fel interesată arăta și împăratul, care comuta unele pedepse capitale în muncă silnică pe viață, cu obligația ca pedepsiiți să tragă la edec corăbiile²⁸.

Aceștea sînt amănuntele care, pe bază de documente în special, dar și pe bază de logică, impun mici rectificări la istoria răscoalei țărănești din anul 1784.

²⁰ Raportul a fost înaintat de provisorul Iosif Podvinskyzky Oficiului Montan, vezi: Ioan Fruma, *op. cit.*, p. 74.

²¹ Ioan Fruma, *op. cit.*, p. 75.

²² Nu punem în discuție posibilitatea ca paznicul lui Horea să-și fi trădat șeful, fapt pentru care ar fi fost, ca o răsplătă a trădării, scos din cauză, căci, în acest caz, el ar fi apărut la proces ca martor al acuzării.

²³ Nic. Densușianu, *Revoluțiunea lui Horia în Transilvania și Ungaria 1784—1785 scrisă pe baza documentelor oficiale*, București, 1884, p. 492—493.

²⁴ Ileana Bozac, „Arhiva” lui Horea, în „Revista Arhivelor”, IV/2, 1961, p. 158.

²⁵ Bișl. Acad. R. S. României, Secția manuscrise, nr. MDLIX/25, doc. din 31 iulie 1785.

²⁶ *Ibidem*, nr. MDLIX/20, doc. din 1 sept. 1785.

²⁷ *Ibidem*, nr. MDLIX/18, doc. din 5 aug. 1785.

²⁸ *Ibidem*, nr. MDLIX/21 și 24, documentele din 3 și 25 oct. 1785. Se indică nominal condamnații care au beneficiat de bunăvoință împărătească. Pentru cei interesați să studieze aplicarea dreptului penal în Transilvania în anul 1785 indicăm și documentele cu cota MDLIX/30 și 31.

¹⁵ *Ibidem*, p. 134—142.

¹⁶ Bibl. Acad. R. S. României, Secția manuscrise, nr. MCCCL/20. Această copie a fost găsită la un strănegot al vînzătorului Neag Dumitru, numit Neag Gavriluță, de către preotul Nicolau Nicola, strănegot al lui Horea, la 12 oct. 1893. Documentul este în formă de caiet. Pe ultima foale a caietului preotul blestemă pe vînzătorul lui Horea.

¹⁷ Ioan Fruma, *Horia. Procesul și martiriul său*, Sibiu, 1947, p. 66—69.

¹⁸ *Ibidem*, nota 2, p. 67.

¹⁹ Bibl. Acad. R. S. României, Secția manuscrise, nr. MDLIX/25.

ORIGINALUL „ÎNSCRISULUI” DIN 23 MARTIE 1821 DAT DE TUDOR VLADIMIRESCU, DUPĂ INTRAREA ÎN BUCUREȘTI

Documentul pe care îl reproducem mai jos, intrat în literatura de specialitate cu numele de „Jurământul lui Tudor”, n-a fost cunoscut după original ci după o copie publicată de Em. Virtosu în 1927¹.

Găsirea altă de tîrzie a originalului are o dublă explicație: „rătăcirea” lui într-un fond dat relativ recent în cercetare și mai puțin „tentant” pentru specialiștii revoluției din 1821, care aveau la îndemînă contribuția documentară masivă a lui Em. Virtosu, ca și 4 din cele 5 volume de izvoare publicate de Institutul de istorie „N. Iorga” al Academiei; de asemenea, o derutantă eroare de inventar, cercetată recent, la sesizarea noastră.

Textul originalului diferă foarte puțin de cel al copiei, publicată de primul ei editor, amintit mai sus, și reprodușă ulterior și de alții. Cea mai importantă diferență este absența din original a celor 3 cuvinte puse ca titlu, de copist: „Jurământul lui Theodor”.

Personal, deosebindu-ne de mulți cercetători de pînă acum, am dat documentului o interpretare, credem noi, mai în consens cu ansamblul izvoarelor cunoscute² și nu revenim aici asupra ei. Atragem doar atenția că documentul nu va mai putea fi numit, de acum înainte, „jurămintă” al lui Tudor, ci „înscriș”, așa cum rezultă din cuprinsul originalului.

GHEORGHE D. ISCRU

1821 martie 23, (București ?)

„Înscrișul” dat de Tudor Vladimirescu, prin care se obligă: să asigure viața, cinstea și averea „vericărui patriot”; să recunoască „vremelnica stăpînire a țării”, cu care va conlucra loial pentru binele „norodului”.

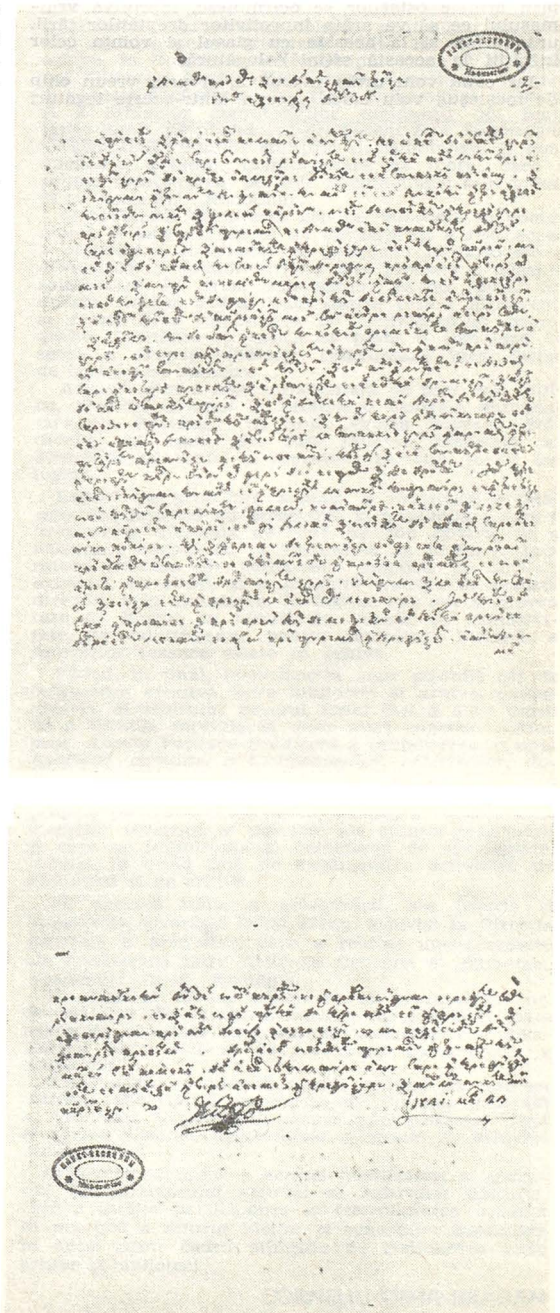
„În numele prea sfîntei și ne despărțitei troițe
unuia adevăratului Dumnezeu.

Ajungând și într-această poliție a Bucureștilor cu o parte din ostași(i) țării, ce au încins arme spre izbăvirea răutăților ce au cercat toți lăcăuitor(i) aceștii țări din pricina oblăduiri(i) domnilor ce au stăpînit pînă acum, și unindu-mă întru bune cugetări cu toți cei ce au cunoscut, întru adevăr, că voiesc binile și folosul patriei, luând desăvîrșite încredințări prin înscriș și straș(ni)c jurămint pe numele atotputernicului Dumnezeu, spre adevărarea și temeinica încredințare a vericărui patriot, mă leg și eu din parte-m’, cu glasul obștii norodului, printr-acest înscriș al meu, și mă jur pe numele marelui Dumnezeu: înțîiu, că nici odinioară nu voi cugeta, nici de față nici prin chip de viclenie,

¹ Em. Virtosu, Tudor Vladimirescu — Glose, fapte și documente noi — (1821). Ed. Casei Școalelor, București, 1927, p. 81—83; vezi și p. 6—7.

² G. D. Isclu, Prelegeri de istorie modernă a României. Revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu, București, 1975.

asupra vileții și a cinsti(i) cuivași din patrioții miei sau asupra răpirii averii sale; și al doilea, că de astăz înainte, cunoscând vremelnica stăpînire a țării, voi cere toate trebuincioasele oștirilor a să împlini prin poruncile aceștii stăpîniri; voiu chipzui și voiu pune în lucrare orce nizam, spre încetarea păgubilor și a răutăților ce au cercat drumetii și alții din partea ostașilor furii și voiu îndupleca pe tot norodu

din cite şaptesprezece jud(e)ţ(e), prin oricite mijloace şi cu oricare îndălăţnicire voiu avea, a da toată supunerea şi ascultarea la stăpînirea ţării întru toate îngrijiţoarele trebuinţe, pe cit să va putea, cînd în(să) şi această stăpînire va avea îngrijire pentru dănsul a-l feri de orce jaf şi nedreptate. Iar către aceasta unindu-mă cu toţi cei înfrăţiţi la bunile cugetări ce între toţi să vor chipzui spre binile, folosul, nebăntuirea pacinicii şi lineştitel petreceri a patrii, voiu fi silitor şi să-virşitor din parte-m' spre orce bună pornire, cum şi în vreme de trebuinţă voiu fi gata a mă război, prin armele ostaşilor se ocirmuiesc, înprotiva vrăjmaşului ce să va arăta înprotivitor dreptăţilor ţării, unindu-mă şi la aceasta cu glasul şi voinţa celor înfrăţiţi la această sf(intă) legătură.

Iar când voiu urma înprotivă, şi prin vreun chip de meşteşug voiu călca vreuna dintr-aceste legături

ce mai sus prin jurămînt încredinţez, atunci nu numai pre puternicul Dumnezeu să am pîrişi, neînvrednicindu-mă cereştilor sale răsplătiri, ci şi aici să fiu judecat de către toţi cei înfrăţiţi, şi adevărindu-mă prin bune dovezi învinovăţit, să mă pedepsească după hotărîrea pravililor.

Drept aceia, săvârşind jurămănt întru toate cite mai sus s-au pomenit, dau această iscălitură a mea spre încredinţarea celor ce mi-au dat în scris asemenea încredinţare şi tutulor bunilor miei patrioţi.

1821 mart(ie) 23.

Theodor“.

Arh. St. Buc., fondul Saint-Georges, inventar 1126, pachetul III, documentul 11. Original, autograf, hirtie, stare bună).

ARHIVELE STATULUI ȘI DOCUMENTAREA CONTEMPORANĂ

Cu această temă, de mare actualitate internațională, a avut loc, la 20 februarie curent, în localul Muzeului Arhivelor din București, Ședința extraordinară de lucru a *Cercului științific integrat de Bibliologie* al Universității din București*. În cadrul manifestării, la care au participat alături de arhiviști, conducători de mari instituții bibliotecare din Capitală, cadre didactice universitare din învățământul filologic și istoric, cercetători în toate domeniile științelor sociale și studenți, directorul general al Arhivelor Statului din R. S. România, IONEL GAL, a prezentat o amplă și documentată comunicare privind ansamblul realizărilor obținute de sistemul național al arhivelor în dezvoltarea, păstrarea și valorificarea acestui imens tezaur informativ, reprezentat de documentele de arhivă.

Expansiunea fondului arhivistic intern, care a cunoscut în ultimul an un ritm accelerat, se împletește organic cu marea acțiune, de real interes național, lansată mai demult de arhive, de aducere în țară, prin multiplele căi ale reproducerii moderne, a totalității izvoarelor documentare din arhivele străine, cu referiri la istoria și civilizația noastră.

Se împlinește astfel, în vremea noastră, un vechi deziderat al cercetătorilor trecutului românesc.

Creșterea aproape explozivă a Fondului Arhivistic Național este însoțită — și aceasta reprezintă o latură dinamică a arhivisticii românești contemporane — de scurtarea timpului de prelucrare a colecțiilor și de integrare a lor în circuitul cercetării curente.

Se dezvoltă, în acest sens, o bogată *literatură arhivistică de informare*, ilustrată, de altfel, și prin organizarea unei expoziții intitulată: „Din activitatea editorială a Arhivelor Statului”. S-a relevat, în primul rând, preocuparea sistematică de editare a *îndrumătoarelor generale de arhivă* (cele mai reușite modele ale genului fiind *Îndrumătorul în Arhivele Centrale*, din care au apărut cele două părți ale primului volum și *Îndrumătorul în arhiva județului Ilfov*), completată cu realizarea, în paginile *Revistei Arhivelor*, și în volume separate, a unor prezentări globale de fonduri (am reținut, din expoziție, excelența prezentare a Arhivelor Ateneului Român). Continuă într-un ritm susținut editarea *cataloagelor de documente* (semmnalăm, ca avind o valoare deosebită, apariția celui de-al doilea volum al *Catalogului documentelor Țării Românești*, din perioada 1601—1630), paralel cu amplificarea marelui corpus de *edii de documente*, grupate tematic sau pe arii geografice.

Un avans documentar față de ceilalți factori de informare din țară îl au Arhivele Statului și în domeniul trecerii informației istorice esențiale pe calculator. Comunicarea și răspunsurile complementare ale tovarășului Ionel Gal au furnizat date extrem de interesante referitoare la crearea, în sistemul Direcției generale a Arhivelor Statului, a unui *serviciu de informatică* (primul din sfera culturii), care a și elaborat o tematică a problemelor care trebuie introduse, cu prioritate, în memoria computerului.

Participanții la discuții, și îndeosebi tovarășa Angela Popescu-Brădiceni, director al Bibliotecii Centrale de Stat a R. S. România, au relevat însă absoluta necesitate a coordonării, a conjugării efor-

turilor arhivelor cu ale bibliotecilor, în vederea adoptării unui sistem unic de descriere și codificare a informațiilor furnizate de toate tipurile de documente (cărți, periodice, arhivalii, documente audio-vizuale), sistem care să se armonizeze cu tendințele actuale mondiale.

Spre universalizarea informației arhivistice au mers și propunerile formulate, în cadrul ampleror dezbateri, de prof. dr. Ion Radu Mircea (aducerea, în cadrul național, a tuturor copiilor manuscriselor slavone aflate peste hotăre), prof. dr. Mihail Guboglu (realizarea unui catalog colectiv centralizat al tuturor manuscriselor orientale aflate la biblioteci și arhive, în România), de episcopul vicar al Mitropoliei Olteniei, Nestor Vornicescu Severineanu, care a sugerat includerea, în sfera informației curente, și a arhivelor comunităților românești din toate țările lumii, de profesorul dr. docent Dan Simonescu, președintele Cercului științific de Bibliologie și conducătorul Ședinței extraordinare de lucru, care a propus colaborarea, pe linia documentării arhivistice, și cu Asociația „România”.

O problemă de interes general abordată în comunicare și larg dezbătută de participanți a fost aceea a *organizării sistemului de pregătire profesională a arhiviștilor și bibliotecarilor*, care reclamă o urgentă soluționare la nivel republican. Astfel, prof. dr. docent George Potra, unul dintre primii absolvenți ai fostei Școli Superioare de arhivistică și paleografie, înființată în urmă cu peste o jumătate de secol, a propus studierea reînființării unei forme de învățământ similare.

Această idee a fost argumentată de prof. Ion Stoica, director adjunct al Bibliotecii centrale universitare din București, de prof. Angela Popescu-Brădiceni, de conf. dr. Ion Rotaru, prodecan al Facultății de limba și literatura română, și de noi înșine.

Legată de problema actuală a integrării învățământului superior cu cercetarea și producția a fost și propunerea avansată de conf. dr. Ion Rotaru, de a antrena studenții de la Facultatea de limba și literatura română în activitatea practică de arhivă, existind, de altfel, și o anumită tradiție în această direcție, prin abordarea, în ultimii trei ani a citorva teze de licență în bibliologie bazate, în exclusivitate, pe valorificarea, pentru cercetarea literară, a imenselor tezaururi aflate în arhive.

Vizind, în final, identificarea unor posibile căi de colaborare efectivă între biblioteci și arhive, comunicarea directorului general Ionel Gal a avut darul de a stimula formularea unor atari sugestii. Astfel, prof. Angela Popescu-Brădiceni a propus crearea unei Asociații, comune, a *bibliotecarilor, arhiviștilor, documentariștilor și muzeologilor din România*, care ar avea menirea de a oferi cadrul științific cel mai propice pentru abordarea, în comun, a tuturor problemelor teoretice și practice ale științei informării și care ar impulsiona și cercetarea de specialitate, rămasă în urmă față de expansiunea activității de bibliotecă și de arhivă.

Pe această linie, a colaborării, s-a înscris și intervenția tovarășei Dima Elena, arhivist la Direcția generală a Arhivelor, care a relevat unele aspecte ale conlucrării între Arhivele Centrale și Biblioteca Academiei R. S. România.

Un succint cuvânt concludiv al profesorului dr. docent Dan Simonescu a punctat, cu claritate, toate aspectele abordate de excelența comunicare a tovarășului Ionel Gal și de numeroșii participanți la dezbateri.

Participanții la această reușită ședință de cerc au vizionat apoi un film realizat de Direcția generală a Arhivelor Statului, urmărind popularizarea largă a acelor *Comori inestimabile* păstrate în arhivele românești.

Concluzia sintetică a acestei manifestări a aparținut tot directorului general al Arhivelor Statului, care a invitat participanții la transpunerea urgentă în practică a tuturor ideilor și sugestiilor formulate în acest prim cadru științific de conlucrare între arhive și biblioteci.

CORNELIU DIMA-DRĂGAN

* Cercul științific integrat de Bibliologie, organizat de Facultatea de limba și literatura română și de Biblioteca centrală universitară, și-a început activitatea la 28 noiembrie 1975.

INSTRUMENTE DE LUCRU*

1	2	3	4	5	6	7	8
CMXII	Tribunalul Covurlui	1	1843	99	34	Mold.	—
CMXIII	"	7	1841—1860	"	35—36	"	—
CMXIV	"	1	1800	"	37	"	—
CMXV	"	1	1860	"	37	"	—
CMXVI	"	4	1845—1862	"	37—38	"	—
CMXVII	"	1	1856	"	39	"	—
CMXVIII	"	1	1856	"	39	"	—
CMXIX	"	2	1853	"	39	"	—
CMXX	"	2	1844—1847	"	40	"	—
CMXXI	"	1	1844	"	40	"	—
CMXXII	"	3	1841	"	40—41	"	—
CMXXIII	"	3	1851—1854	"	41	"	—
CMXXIV	"	1	1841	"	42	"	—
CMXXV	"	1	1842	"	42	"	—
CMXXVI	"	1	1834	"	43	"	—
CMXXVII	"	1	1786	"	43	"	—
CMXXVIII	"	1	1863	"	43—44	"	—
CMXXIX	"	1	1858	"	44	"	—
CMXXX	"	2	1835	"	44	"	—
CMXXXI	"	1	1849	"	44—45	"	—
CMXXXII	"	1	1840	"	45	"	—
CMXXXIII	"	1	1845	"	46	"	—
CMXXXIV	"	2	1844—1847	"	46	"	—
CMXXXV	"	1	1856	"	46—47	"	—
CMXXXVI	"	1	1853	"	47	"	—
CMXXXVII	"	1	1854	"	47—48	"	—
CMXXXVIII	"	2	1849—1852	"	48	"	—
CMXXXIX	"	2	1844	"	48—49	"	—
CMXL	"	3	1838—1855	"	49	"	—
CMXLI	"	1	1852	"	50	"	—
CMXLII	"	1	1854	"	50	"	—
CMXLIII	"	1	1857	"	50	"	—
CMXLIV	"	1	1834	"	51	"	—
CMXLV	"	1	1853	"	51	"	—
CMXLVI	"	1	1856	"	51—52	"	—
CMXLVII	"	1	1860	"	52	"	—
CMXLVIII	"	1	1859	"	52	"	—
CMXLIX	"	1	1851	"	52	"	—
CML	"	1	1834	"	53	"	—
CMLI	"	1	1847	"	53	"	—
CMLII	"	1	1854	"	53	"	—
CMLIII	"	1	1841	"	54	"	—
CMLIV	"	1	1857	"	54	"	—
CMLV	"	1	1857	"	54	"	—
CMLVI	"	1	1832	"	54—55	"	—
CMLVII	"	1	1844	"	55	"	—
CMLVIII	"	2	1843—1845	"	55	"	—
CMLIX	"	4	1817—1842	"	56	"	—
CMLX	"	1	1858	"	57	"	—
CMLXI	"	1	1863	"	57	"	—
CMLXII	"	11	1804—1837	"	57—60	"	—

* M. D. Ciucă, *Colecția Achiziții Noi*, continuare din nr. 1/1976.

1	2	3	4	5	6	7	8
CMLXIII	Tribunalul Covurlui	2	1855	99	60	Mold.	—
CMLXIV	"	1	1854	"	60—61	"	—
CMLXV	"	1	1849	"	61	"	—
CMLXVI	"	1	1842	"	61	"	—
CMLXVII	"	1	1841	"	62	"	—
CMLXVIII	"	2	1826—1851	"	62	"	—
CMLXIX	"	1	1858	"	63	"	—
CMLXX	"	1	1839	"	63	"	—
CMLXXI	"	62	1816—1873	"	63—67	"	—
CMLXXII	"	2	1038—1856	"	77—78	"	—
CMLXXIII	"	1	1857	"	78	"	—
CMLXXIV	"	1	1838	"	78	"	—
CMLXXV	"	1	1856	"	78—79	"	—
CMLXXVI	"	1	1858	"	79	"	—
CMLXXVII	"	2	1856—1861	"	79—80	"	—
CMLXXVIII	"	1	1842	"	80	"	—
CMLXXIX	"	1	1860	"	80—81	"	—
CMLXXX	"	1	1843	"	81	"	—
CMLXXXI	"	1	1830	"	81—82	"	—
CMLXXXII	"	14	1692—1854	"	82—87	"	Perilipsis, 1691.
CMLXXXIII	"	4	1842	"	87—89	"	—
CMLXXXIV	"	1	1860	"	89	"	—
CMLXXXV	"	1	1853	"	89	"	—
CMLXXXVI	"	2	1852—1857	"	89—90	"	—
CMLXXXVII	"	1	1857	"	90	"	—
CMLXXXVIII	"	3	1850—1858	"	90—91	"	—
CMLXXXIX	"	1	1853	"	91	"	—
CMXC	"	1	1837	"	92	"	—
CMXCI	"	1	1827	"	92	"	—
CMXCII	"	3	1843	"	92—93	"	—
CMXCIII	"	3	1842—1847	"	93—94	"	—
CMXCIV	"	2	1855	"	94—95	"	—
CMXCV	"	1	1837	"	95	"	—
CMXCVI	"	1	1842	"	95	"	—
CMXCVII	"	1	1851	"	95—96	"	—
CMXCVIII	"	1	1857	"	96	"	—
CMXCIX	"	1	1857	"	96—97	"	—
M	"	1	1859	"	97	"	—
MI	"	1	1858	"	97	"	—
MII	Tribunalul Fălciu	1	1864	100	1	"	—
MIII	"	1	1861	"	1	"	—
MIV	"	1	1862	"	1—2	"	—
MV	"	1	1860	"	2	"	—
MVI	"	1	1844	"	2	"	—
MVII	"	1	1830	"	2—3	"	—
MVIII	"	1	1844	"	3	"	—
MIX	"	1	1848	"	3	"	—
MX	"	1	1850	"	3	"	—
MXI	"	1	1850	"	4	"	—
MXII	"	1	1852	"	4	"	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MXIII	Tribunalul Fălciu	1	1853	100	4	Mold.	—
MXIV	„	3	1854	„	4—5	„	—
MXV	„	2	1854	„	5—6	„	—
MXVI	„	1	1856	„	6	„	—
MXVII	„	1	1856	„	6	„	—
MXVIII	„	1	1856	„	6	„	—
MXIX	„	1	1857	„	7	„	—
MXX	„	8	1704—1857	„	7—9	„	—
MXXI	„	2	1840—1857	„	9	„	—
MXXII	„	1	1845	„	9	„	—
MXXIII	„	1	1848	„	10	„	—
MXXIV	„	1	1857	„	10	„	—
MXXV	„	1	1853	„	10	„	—
MXXVI	„	1	1842	„	11	„	—
MXXVII	„	8	1853—1857	„	11—12	„	—
MXXVIII	„	2	1859	„	12—13	„	—
MXXIX	„	1	1830	„	13	„	—
MXXX	„	3	1859	„	13—14	„	—
MXXXI	„	2	1859	„	15	„	—
MXXXII	„	1	1859	„	15	„	—
MXXXIII	„	5	1850—1859	„	16—17	„	—
MXXXIV	„	2	1860	„	17	„	—
MXXXV	„	2	1853—1860	„	18	„	—
MXXXVI	„	2	1859—1860	„	18—19	„	—
MXXXVII	„	5	1817—1857	„	19—21	„	—
MXXXVIII	„	1	1861	„	21	„	—
MXXXIX	„	1	1860	„	22	„	—
MXL	„	1	1861	„	22	„	—
MXLI	„	1	1861	„	22—23	„	—
MXLII	„	1	1861	„	23	„	—
MXLIII	„	1	1858	„	23	„	—
MXLIV	„	1	1858	„	23	„	—
MXLV	„	1	1861	„	24	„	—
MXLVI	„	5	1840—1862	„	24—25	„	—
MXLVII	„	1	1861	„	25	„	—
MXLVIII	„	1	1862	„	25	„	—
MXLIX	„	2	1860—1861	„	26	„	+
ML	„	7	1844—1862	„	26—28	„	—
MLI	„	3	1857—1862	„	28—29	„	—
MLII	„	2	1853—1862	„	29	„	—
MLIII	„	1	1862	„	30	„	—
MLIV	„	3	1850—1862	„	30—31	„	—
MLV	„	9	1820	„	31—34	„	—
MLVI	„	1	1862	„	34	„	—
MLVII	„	6	1827—1852	„	35—36	„	—
MLVIII	„	1	1860	„	36—37	„	—
MLIX	„	1	1862	„	37	„	—
MLX	„	4	1851—1857	„	37—38	„	—
MLXI	„	1	1858	„	38	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MLXII	Tribunalul Fălciu	2	1838—1864	100	38—39	Mold.	—
MLXIII	„	1	1846	„	39	„	—
MLXIV	„	1	1857	„	39	„	—
MLXV	„	1	1848	„	40	„	—
MLXVI	„	1	1853	„	40	„	—
MLXVII	„	1	1839	„	40	„	—
MLXVIII	„	1	1859	„	40	„	—
MLXIX	„	1	1830	„	41	„	—
MLXX	Curtea de Apel Galați, secția II-a	10	1822—1865	101	1—3	„	—
MLXXI	„	1	1845	„	3—4	„	—
MLXXII	„	2	1843—1863	„	4	„	—
MLXXIII	„	1	1841	„	4	„	—
MLXXIV	„	1	1853	„	4	„	—
MLXXV	„	3	1840—1863	„	5	„	—
MLXXVI	„	2	1845—1848	„	6	„	—
MLXXVII	„	2	1828	„	6	„	—
MLXXVIII	„	1	1845	„	7	„	—
MLXXIX	„	6	1833—1834	„	7—9	„	—
MLXXX	„	37	1838—1867	„	9—19	„	—
MLXXXI	„	3	1829—1837	„	19—20	„	—
MLXXXII	„	1	1844	„	20	„	—
MLXXXIII	„	2	1823—1830	„	20—21	„	—
MLXXXIV	„	1	1812	„	21	„	—
MLXXXV	Curtea de Apel Galați, secția I-a	2	1853—1856	„	21—22	„	—
MLXXXVI	„	12	1823—1860	„	22—24	„	—
MLXXXVII	„	1	1858	„	24	„	—
MLXXXVIII	„	1	1848	„	24	„	—
MLXXXIX	„	2	1855	„	24—25	„	—
MXC	„	1	1828	„	25	„	—
MXCI	„	1	1860	„	25	„	—
MXCII	„	1	1854	„	25	„	—
MXCIII	„	1	1839	„	25—26	„	—
MXCIV	„	3	1495—1820	„	26—27	„	—
MXCV	„	4	1848—1856	„	27—28	„	—
MXCVI	„	5	1823—1825	„	28—29	„	—
MXCVII	„	2	1851	„	29—30	„	—
MXCVIII	„	1	1817	„	30	„	—
MXCIX	„	44	1661—1854	„	30—41	„	—
MC	„	3	1841—1846	„	41—42	„	—
MCI	„	1	1856	„	42	„	—
MCH	„	1	1861	„	42	„	—
MCHH	„	1	1862	„	43	„	—
MCIV	„	3	1849—1854	„	43—44	„	—
MCV	„	6	1824—1850	„	44—45	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MCVI	Curtea de Apel Galați, secția I-a	2	1800—1855	101	45—47	Mold.	—
MCVII	„	1	1607	„	47	„	—
MCVIII	„	1	1833	„	47	„	—
MCIX	„	2	1850—1858	„	47—48	„	—
MCX	„	1	1850	„	48	„	—
MCXI	Curtea de Apel, Iași	7	1602—1798	102	1—3	„	—
MCXII	„	2	1640—1677	„	3	„	—
MCXIII	„	7	1687—1775	„	4—6	„	—
MCXIV	„	5	1815—1828	„	6—8	„	—
MCXV	„	56	1546—1854	„	8—24	„	—
MCXVI	Tribunalul Iași, secția I-a	1	1817	„	25	„	—
MCXVII	„	10	1580—1837	„	25—27	„	—
MCXVIII	„	9	1838—1844	„	28—30	„	—
MCXIX	„	1	1844	„	30	„	—
MCXX	„	1	1845	„	30—31	„	—
MCXXI	„	7	1807—1844	„	31—32	„	—
MCXXII	„	2	1829—1834	„	33	„	—
MCXXIII	„	3	1829—1844	„	33—34	„	—
MCXXIV	„	4	1805—1843	„	34—36	„	—
MCXXV	„	1	1844	„	36	„	—
MCXXVI	„	1	1844	„	36	„	—
MCXXVII	„	1	1843	„	37	„	—
MCXXVIII	„	1	1839	„	37	„	—
MCXXIX	„	1	1836	„	37	„	—
MCXXX	„	3	1845	„	38	„	—
MCXXXI	„	2	1848	„	38	„	—
MCXXXII	„	2	1837—1845	„	38—39	„	—
MCXXXIII	„	14	1826—1841	„	39—42	„	—
MCXXXIV	„	—	—	—	—	—	Lipsă ante. întoc-
MCXXXV	„	2	1823—1843	„	43	„	mirii inv.
MCXXXVI	„	3	1831—1843	„	43—45	„	—
MCXXXVII	„	3	1844—1845	„	45—46	„	Perilipsis, 1660.
MCXXXVIII	„	3	1840—1844	„	46	„	—
MCXXXIX	„	1	1842	„	46—47	„	—
MCXL	„	6	1846—1880	„	47—48	„	—
MCXLI	„	3	1840—1844	„	48—49	„	—
MCXLII	„	1	1835	„	49	„	—
MCXLIII	„	4	1843—1844	„	49—50	„	—
MCXLIV	„	4	1786—1828	„	50—51	„	—
MCXLIV bis	„	9	1791—1882	„	51—54	„	—
MCXLV	„	2	1845—1849	„	54—55	„	—
MCXLVI	„	3	1823—1834	„	55	„	—
MCXLVII	„	1	1848	„	55—56	„	—
MCXLVIII	„	1	1778	„	56	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MCXLIX— MCLVIII	—	—	—	—	—	—	Sărite la numero- tare.
MCLIX	Tribunalul Iași, secția I-a	6	1761—1844	102	56—58	Mold.	—
MCLX	„	3	1838—1846	„	58—59	„	Perilipsis, 1781.
MCLXI	„	1	1848	„	59	„	—
MCLXII	„	1	1845	„	59—60	„	—
MCLXIII	„	1	1843	—	60	—	—
MCLXIV	„	1	1848	„	60	„	—
MCLXV	„	1	1741	„	60—61	„	—
MCLXVI	„	2	1846	„	61	„	—
MCLXVII	„	1	1847	„	61—62	„	—
MCLXVIII	„	1	1847	„	62	„	—
MCLXIX	„	6	1837—1847	„	62—64	„	—
MCLXX	„	1	1831	„	64	„	—
MCLXXI	„	1	1805	„	64	„	—
MCLXXII	„	5	1836—1839	„	64—66	„	—
MCLXXIII	„	2	1814—1837	„	66	„	—
MCLXXIV	„	2	1846—1848	„	67	„	—
MCLXXV	„	30	1766—1841	„	67—74	„	—
MCLXXVI	„	2	1845—1840	„	74—75	„	—
MCLXXVII	„	1	1881	„	75	„	—
MCLXXVIII	„	1	1844	„	75—76	„	—
MCLXXIX	„	10	sec. XVI- 1832	„	76—78	„	—
MCLXXX	„	1	1819	„	79	„	—
MCLXXXI	„	1	1814	„	79	„	—
MCLXXXII	„	1	1852	„	79	„	—
MCLXXXIII	„	1	1841	„	80	„	—
MCLXXXIV	„	1	1838	„	80	„	—
MCLXXXV	„	1	1853	„	80	„	—
MCLXXXVI	„	6	1832—1847	„	81—82	„	—
MCLXXXVII	„	4	1837—1841	„	82—83	„	—
MCLXXXVIII	„	3	1842—1846	„	83—84	„	—
MCLXXXIX	„	1	1851	„	84	„	—
MCXC	„	2	1853—1858	„	84—85	„	—
MCXCI	„	3	1842—1856	„	85—86	„	—
MCXCII	„	3	1847—1855	„	86—87	„	—
MCXCIII	„	1	1851	„	87	„	—
MCXCIV	„	1	1851	„	87	„	—
MCXCV	„	3	1861	„	88	„	—
MCXCVI	„	1	1852	„	88—89	„	—
MCXCVII	„	7	1859—1861	„	89—90	„	—
MCXCVIII	„	3	1861—1862	„	90—91	„	—
MCXCIX	„	13	1774—1862	„	91—94	„	—
MCC	„	15	1763—1862	„	94—97	„	—
MCCI	„	2	1859	„	97	„	—
MCCII	„	1	1860	„	98	„	—
MCCIII	„	5	1852—1862	„	98—100	„	—
MCCIV	„	1	1852	„	100	„	—
MCCV	„	10	1816—1864	„	100—103	„	—
MCCVI	„	9	1835—1841	„	103—106	„	Perilipsis, 1780.

1	2	3	4	5	6	7	8
MCCVII	Tribunalul Iași, secția I-a	4	1829—1833	102	106—107	Mold.	—
MCCVIII	"	9	1855—1862	"	107—109	"	—
MCCIX	"	4	1846—1861	"	109—110	"	—
MCCX	"	42	1851—1864	"	110—120	"	—
MCCXI	"	3	1824—1861	"	120—121	"	—
MCCXII	"	2	1858—1859	"	121—122	"	—
MCCXIII	"	2	1857—1858	"	122	"	—
MCCXIV	"	3	1848	"	122—123	"	—
MCCXV	"	4	1814—1860	"	124	"	—
MCCXVI	"	3	1853	"	125—126	"	—
MCCXVII	"	21	1864—1866	"	126—129	"	—
MCCXVIII	"	20	1855—1867	"	129—133	"	—
MCCXIX	"	2	1848—1869	"	133	"	—
MCCXX	"	101	1466—1863	"	133—162	"	—
MCCXXI	"	4	1845—1862	"	163—164	"	—
MCCXXII	"	1	1852	"	164	"	—
MCCXXIII	"	1	1855	"	164	"	—
MCCXXIV	"	5	1841—1858	"	164—167	"	—
MCCXXV	"	1	1813	"	167	"	—
MCCXXVI	Tribunalul Iași, secția a II-a	1	1805	"	167—168	"	—
MCCXXVII	"	1	1836	"	168	"	—
MCCXXVIII	"	1	1797	"	168	"	—
MCCXXIX	"	2	1837—1838	"	169	"	—
MCCXXX	"	1	1849	"	169—170	"	—
MCCXXXI	"	1	1831	"	170	"	—
MCCXXXII	"	1	1836	"	170—171	"	—
MCCXXXIII	"	1	1836	"	171	"	—
MCCXXXIV	"	8	1838	"	171—173	"	—
MCCXXXV	"	1	1839	"	173	"	—
MCCXXXVI	"	1	1819	"	173—174	"	—
MCCXXXVII	"	1.	1839	"	174	"	—
MCCXXXVIII	"	1	1842	"	174—175	"	—
MCCXXXIX	"	1	1841	"	175	"	—
MCCXL	"	1	1841	"	175	"	—
MCCXLI	"	1	1843	"	175—176	"	—
MCCXLII	"	1	1843	"	176	"	—
MCCXLIII	"	1	1843	"	176	"	—
MCCXLIV	"	1	sec. XIX	"	177	"	—
MCCXLV	"	1	1843	"	177	"	—
MCCXLVI	"	1	1835	"	177	"	—
MCCXLVII	"	1	1836	"	177—178	"	—
MCCXLVIII	"	1	1844	"	178	"	—
MCCXLIX	"	4	1844	"	178—179	"	—
MCCL	"	1	1848	"	179—180	"	—
MCCLI	"	2	1849—1856	"	180	"	—
MCCLII	"	1	1852	"	180—181	"	—
MCCLIII	"	1	1852	"	181	"	—
MCCLIV	"	1	1852	"	181	"	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MCCLV	Tribunalul Iași, secția a II-a	10	1843—1896	102	181—183	Mold.	—
MCCLVI	„	9	1853—1867	„	183—185	„	—
MCCLVII	„	1	1857	„	186	„	—
MCCLVIII	„	6	1855—1867	„	186—187	„	—
MCCLIX	„	3	1862—1864	„	188	„	—
MCCLX	„	3	1864	„	188—189	„	—
MCCLXI	„	1	1858	„	189	„	—
MCCLXII	„	1	1856	„	189—190	„	—
MCCLXIII	„	1	1856	„	190	„	—
MCCLXIV	„	1	1855	„	190	„	—
MCCLXV	„	1	1856	„	190—191	„	—
MCCLXVI	„	1	1857	„	191	„	—
MCCLXVII	„	1	1858	„	191	„	—
MCCLXVIII	„	1	1858	„	191—192	„	—
MCCLXIX	„	2	1858—1859	„	192	„	—
MCCLXX	„	1	1859	„	192	„	—
MCCLXXI	„	1	1859	„	192	„	—
MCCLXXII	„	1	1859	„	193	„	—
MCCLXXIII	„	1	1860	„	193	„	—
MCCLXXIV	„	1	1861	„	193	„	—
MCCLXXV	„	1	1861	„	194	„	—
MCCLXXVI	„	1	1861	„	194	„	—
MCCLXXVII	„	1	1862	„	194	„	—
MCCLXXVIII	„	1	1862	„	194—195	„	—
MCCLXXIX	„	1	1862	„	195	„	—
MCCLXXX	„	1	1863	„	195	„	—
MCCLXXXI	„	1	1863	„	195—196	„	—
MCCLXXXII	„	1	1863	„	196	„	—
MCCLXXXIII	„	2	1858—1861	„	196—197	„	—
MCCLXXXIV	„	1	1857	„	197	„	—
MCCLXXXV	„	1	1863	„	198	„	—
MCCLXXXVI	„	2	1862—1869	„	198	„	—
MCCLXXXVII	„	3	1860—1864	„	198—199	„	—
MCCLXXXVIII	„	1	1869	„	199	„	—
MCCLXXXIX	„	1	1863	„	200	„	—
MCCXC	„	4	1865—1872	„	200—201	„	—
MCCXCI	„	1	1860—1868	„	201	„	—
MCCXCII	„	1	1640	„	201	„	—
MCCXCIII	„	1	1636	„	202	„	+
MCCXCIV	„	1	1838	„	202	„	—
MCCXCV	„	1	1857	„	202—203	„	—
MCCXCVI	„	1	1625	„	203	„	—
MCCXCVII	„	1	1864	„	203	„	—
MCCXCVIII	„	1	1865	„	203	„	—
MCCXCIX	„	1	1864	„	204	„	—
MCCC	„	1	1840	„	204—205	„	—
MCCCI	„	1	1852	„	205	„	—
MCCCII	„	1	1853	„	205	„	—
MCCCIII	„	1	1844	„	205	„	—
MCCCIV	„	1	1855	„	205—206	„	—

Perilipsis 1861.

1	2	3	4	5	6	7	8
MCCCV	Tribunalul Iași, secția a II-a	1	1855	102	206	Mold.	—
MCCCVI	"	1	1863	"	206	"	—
MCCCVII	"	1	1867	"	207	"	—
MCCCVIII	"	1	1854	"	207	"	—
MCCCIX	"	1	1854	"	207—208	"	—
MCCCX	"	1	1843	"	208	"	—
MCCCXI	"	1	1861	"	208	"	—
MCCCXII	"	1	1864	"	208	"	—
MCCCXIII	"	3	1854—1863	"	208—209	"	—
MCCCXIV	"	4	1860—1864	"	209—210	"	—
MCCCXV	"	1	1865	"	210	"	—
MCCCXVI	"	1	1861	"	210—211	"	—
MCCCXVII	"	1	1861	"	211	"	—
MCCCXVIII	"	1	1863	"	211	"	—
MCCCXIX	"	1	1853	"	211	"	—
MCCCXX	"	1	1865	"	212	"	—
MCCCXXI	"	1	1861	"	212	"	—
MCCCXXII	"	1	1865	"	212	"	—
MCCCXXIII	"	1	1865	"	212—213	"	+
MCCCXXIV	"	1	1861	"	213	"	—
MCCCXXV	"	1	1861	"	213	"	—
MCCCXXVI	"	1	1862	"	213	"	—
MCCCXXVII	"	1	1865	"	213—214	"	—
MCCCXXVIII	"	66	1858—1865	"	214—226	"	—
MCCCXXIX	Tribunalul Iași, secția a III-a	1	1859	103	1	"	—
MCCCXXX	"	1	1854	"	1—2	"	—
MCCCXXXI	"	5	1819—1838	"	2—4	"	—
MCCCXXXII	"	3	1820—1848	"	4—6	"	—
MCCCXXXIII	"	1	1843	"	6	"	—
MCCCXXXIV	"	1	1858	"	6	"	—
MCCCXXXV	"	5	1852—1860	"	6—8	"	—
MCCCXXXVI	"	1	1856	"	8	"	—
MCCCXXXVII	"	1	1857	"	9	"	—
MCCCXXXVIII	"	1	1846	"	9	"	—
MCCCXXXIX	"	2	1852—1853	"	10	"	—
MCCCXL	"	8	1854	"	10—13	"	—
MCCCXLI	"	2	1850—1857	"	13	"	—
MCCCXLII	"	1	1851	"	13—14	"	—
MCCCXLIII	"	43	1844—1855	"	14—30	"	—
MCCCXLIV	"	1	1860	"	30—31	"	—
MCCCXLV	"	1	1842	"	31	"	—
MCCCXLVI	"	1	1838	"	31	"	—
MCCCXLVII	"	3	1823—1852	"	31—32	"	—
MCCCXLVIII	"	7	1803—1815	"	32—34	"	—
MCCCXLIX	"	19	1742—1838	"	34—40	"	—
MCCCL	"	1	1843	"	41	"	—
MCCCLI	"	1	1846	"	41	"	—
MCCCLII	"	2	1845	"	42	"	—
MCCCLIII	"	1	1852	"	42—43	"	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MCCCLIV	Tribunalul Iași, secția a III-a	17	1743—1851	103	43—48	Mold.	—
MCCCLV	„	1	1843	„	48—49	„	—
MCCCLVI	„	2	1854	„	49	„	—
MCCCLVII	„	1	1851	„	50	„	—
MCCCLVIII	„	1	1853	„	50	„	—
MCCCLIX	„	1	1846	„	50—52	„	Perilipsis. 1793.
MCCCLX	„	1	1852	„	52—53	„	—
MCCCLXI	„	1	1846	„	53	„	—
MCCCLXII	„	1	1843	„	53	„	—
MCCCLXIII	„	3	1834—1844	„	53—54	„	—
MCCCLXIV	„	1	1847	„	54	„	—
MCCCLXV	„	1	1852	„	54	„	—
MCCCLXVI	„	1	1847	„	55	„	—
MCCCLXVII	„	1	1850	„	55	„	—
MCCCLXVIII	„	3	1837	„	55—56	„	—
MCCCLXIX	„	2	1846	„	56	„	—
MCCCLXX	„	17	1784—1852	„	56—60	„	—
MCCCLXXI	„	1	1825	„	60—61	„	Perilipsis. 1825.
MCCCLXXII	„	2	1845—1847	„	61—62	„	—
MCCCLXXIII	„	1	1848	„	62	„	—
MCCCLXXIV	„	7	1798—1827	„	62—64	„	—
MCCCLXXV	„	11	1850	„	64—66	„	—
MCCCLXXVI	„	5	1845—1847	„	66—67	„	—
MCCCLXXVII	„	1	1842	„	67	„	—
MCCCLXXVIII	„	1	1854	„	67	„	—
MCCCLXXIX	„	1	1846	„	67—68	„	—
MCCCLXXX	„	1	1846	„	68	„	Perilipsis. 1836.
MCCCLXXXI	„	1	1848	„	68—69	„	—
MCCCLXXXII	„	2	1845—1849	„	69	„	—
MCCCLXXXIII	„	3	1838—1850	„	69—70	„	—
MCCCLXXXIV	„	1	1851	„	70	„	—
MCCCLXXXV	„	1	1818	„	70—71	„	—
MCCCLXXXVI	„	1	1845	„	71	„	—
MCCCLXXXVII	„	6	1799—1853	„	71—72	„	—
MCCCLXXXVIII	„	4	1846—1848	„	72—73	„	—
MCCCLXXXIX	„	12	1792—1847	„	73—76	„	—
MCCCXC	„	6	1794—1834	„	76—78	„	—
MCCCXCI	„	6	1843—1854	„	78—79	„	—
MCCCXCII	„	1	1849	„	79	„	—
MCCCXCIII	„	1	1850	„	79—80	„	—
MCCCXCIV	„	1	1846	„	80	„	—
MCCCXCV	„	3	1806—1809	„	80—81	„	—
MCCCXCVI	„	3	1795—1853	„	81—82	„	—
MCCCXCVII	„	3	1806—1812	„	82	„	—
MCCCXCVIII	„	2	1846—1854	„	82—83	„	—
MCCCXCIX	„	1	1840	„	83	„	—
MCD	„	2	1853—1854	„	83—85	„	Perilipsis. 1793.
MCDI	„	2	1852—1854	„	85	„	—
MCDII	„	1	1850	„	85	„	—
MCDIII	„	14	1844—1852	„	86—88	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MCDIV	Tribunalul Iași, secția a III-a	3	1822—1850	103	88—89	Mold.	—
MCDV	"	1	1860	"	89	"	—
MCDVI	"	17	1809—1840	"	89—93	"	—
MCDVII	"	1	1845	"	93—94	"	—
MCDVIII	"	2	1848	"	94	"	—
MCDIX	"	1	1850	"	94	"	—
MCDX	"	1	1848	"	95	"	—
MCDXI	"	1	1847	"	95	"	—
MCDXII	"	6	1852—1854	"	95—97	"	—
MCDXIII	"	4	1847—1861	"	97—98	"	—
MCDXIV	"	7	1810—1840	"	98—100	"	—
MCDXV	"	9	1846—1859	"	100—102	"	—
MCDXVI	"	1	1856	"	102	"	—
MCDXVII	"	1	1859	"	102	"	—
MCDXVIII	"	1	1851	"	103	"	—
MCDXIX	"	1	1852	"	103	"	—
MCDXX	"	2	1857	"	103—104	"	—
MCDXXI	"	4	1857—1859	"	104	"	—
MCDXXII	"	3	1857—1859	"	104—105	"	—
MCDXXIII	"	1	1849	"	105	"	—
MCDXXIV	"	3	1851—1858	"	105—106	"	—
MCDXXV	"	4	1853—1856	"	106—107	"	—
MCDXXVI	"	1	1845	"	108	"	—
MCDXXVII	"	5	1857—1860	"	108—109	"	—
MCDXXVIII	"	4	1847—1859	"	109—110	"	—
MCDXXIX	"	2	1850	"	110—111	"	—
MCDXXX	"	11	1678—1829	"	111—114	"	—
MCDXXXI	"	2	1844—1847	"	114—115	"	—
MCDXXXII	"	1	1843	"	115	"	—
MCDXXXIII	"	3	1847—1850	"	115—116	"	—
MCDXXXIV	"	0	1860—1861	"	116—118	"	—
MCDXXXV	"	11	1779—1856	"	118—121	"	—
MCDXXXVI	"	1	1855	"	121	"	—
MCDXXXVII	"	1	1860	"	121	"	—
MCDXXXVIII	"	2	1853—1854	"	121—122	"	—
MCDXXXIX	"	20	1784—1822	"	122—127	"	—
MCDXL	"	31	1735—1846	"	127—135	"	—
MCDXLI	"	8	1813—1834	"	135—137	"	—
MCDXLII	"	2	1832—1891	"	137	"	—
MCDXLIII	"	2	1853—1855	"	138	"	—
MCDXLIV	"	6	1845—1854	"	138—139	"	—
MCDXLV	"	2	1844—1854	"	139—140	"	—
MCDXLVI	"	7	1761—1853	"	140—142	"	—
MCDXLVII	"	3	1824—1841	"	142—143	"	—
MCDXLVIII	"	3	1846—1847	"	143	"	—
MCDXLIX	"	4	1832—1846	"	143—145	"	—
MCDL	"	1	1852	"	145	"	—
MCDLI	"	1	1845	"	145—146	"	—
MCDLII	"	6	1805—1857	"	146—148	"	—
MCDLIII	"	11	1808—1845	"	148—151	"	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MCDLIV	Tribunalul Iași, secția a III-a	1	1849	103	151	Mold.	—
MCDLV	"	1	1891	"	151—152	"	—
MCDLVI	"	1	1845	"	152	"	—
MCDLVII	"	9	1734—1845	"	152—154	"	—
MCDLVIII	"	7	1824—1845	"	155—158	"	—
MCDLIX	"	2	1854	"	158	"	—
MCDLX	"	1	1849	"	158—159	"	—
MCDLXI	"	1	1851	"	159	"	—
MCDLXII	"	1	1847	"	159	"	—
MCDLXIII	"	1	1854	"	159—160	"	—
MCDLXIV	"	1	1853	"	160	"	—
MCDLXV	"	1	1852	"	160—161	"	—
MCDLXVI	"	6	1838—1858	"	161—162	"	—
MCDLXVII	"	2	1828—1841	"	162—163	"	—
MCDLXVIII	"	1	1848	"	163	"	—
MCDLXIX	"	1	1842	"	164	"	—
MCDLXX	"	1	1847	"	164	"	—
MCDLXXI	"	1	1860	"	164	"	—
MCDLXXII	"	5	1839—1855	"	164—166	"	—
MCDLXXIII	"	9	1814—1853	"	166—168	"	—
MCDLXXIV	"	1	1857	"	168—169	"	—
MCDLXXV	"	6	1841—1845	"	169—170	"	—
MCDLXXVI	"	3	1842—1855	"	171	"	—
MCDLXXVII	"	36	1762—1860	"	171—180	"	—
MCDLXXVIII	"	1	1855	"	180—181	"	—
MCDLXXIX	"	1	1850	"	181	"	—
MCDLXXX	"	1	1849	"	181	"	—
MCDLXXXI	"	1	1850	"	181—182	"	—
MCDLXXXII	"	2	1856	"	182	"	—
MCDLXXXIII	"	1	1852	"	182—183	"	—
MCDLXXXIV	"	1	1837	"	183	"	—
MCDLXXXV	"	1	sec. XIX	"	183	"	—
MCDLXXXVI	"	1	1846	"	184	"	—
MCDLXXXVII	"	1	1853	"	184	"	—
MCDLXXXVIII	"	2	1850	"	184—185	"	—
MCDLXXXIX	"	3	1839—1855	"	185—186	"	—
MCDXC	"	2	1855	"	186	"	—
MCDXCI	"	1	1847	"	186	"	—
MCDXCII	"	1	1858	"	187	"	—
MCDXCIII	"	1	1864	"	187	"	—
MCDXCIV	"	3	1820—1821	"	188	"	—
MCDXCV	"	1	1851	"	188	"	—
MCDXCVI	"	3	1850—1855	"	189	"	—
MCDXCVII	"	2	1851	"	190	"	—
MCDXCVIII	"	1	1849	"	190	"	—
MCDXCIX	"	3	1761—1830	"	191	"	—
MD	"	2	1858	"	191—192	"	—
MDI	"	3	1802—1806	"	192—193	"	—
MDII	"	2	1852	"	193—194	"	—
MDIII	"	6	1847—1856	"	194—195	"	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MDIV	Tribunalul Iași, secția a III-a	3	1850	103	196	Mold.	—
MDV	„	1	1838	„	196—197	„	—
MDVI	„	1	1853	„	197	„	—
MDVII	„	1	1840	„	197	„	—
MDVIII	„	1	1840	„	197—198	„	—
MDIX	„	1	1813	„	198	„	—
MDX	„	1	1853	„	198	„	—
MDXI	„	1	1852	„	199	„	—
MDXII	„	6	1786—1794	„	199—201	„	—
MDXIII	„	1	1845	„	201	„	—
MDXIV	„	1	1853	„	201	„	—
MDXV	„	1	1852	„	202	„	—
MDXVI	„	1	1852	„	202	„	—
MDXVII	„	1	1852	„	202	„	—
MDXVIII	„	1	1852	„	203	„	—
MDXIX	„	10	1606—1836	„	203—205	„	—
MDXX	„	17	1679—1829	„	205—208	„	—
MDXXI	„	132	1581—1840	„	208—239	„	—
MDXXII	„	37	1820—1858	„	239—246	„	—
MDXXIII	„	1	1852	„	247	„	—
MDXXIV	„	1	1849	„	247	„	—
MDXXV	„	1	1851	„	247—248	„	—
MDXXVI	„	2	1848	„	248	„	—
MDXXVII	„	1	1853	„	248—252	„	Perilipsis, 1767.
MDXXVIII	„	1	1853	„	252—253	„	Idem, 1846.
MDXXIX	„	1	1780	„	253	„	—
MDXXX	„	1	1848	„	253—254	„	—
MDXXXI	„	1	1843	„	254	„	—
MDXXXII	„	1	1855	„	254	„	—
MDXXXIII	„	5	1834—1847	„	255—257	„	Perilipsis, 1752.
MDXXXIV	„	1	1861	„	257	„	—
MDXXXV	„	8	1852—1857	„	257—260	„	—
MDXXXVI	„	1	1853	„	260	„	—
MDXXXVII	„	7	1776—1796	„	260—262	„	—
MDXXXVIII	„	15	1805—1841	„	262—267	„	—
MDXXXIX	„	11	1797—1841	„	267—276	„	Perilipsis, 1703.
MDXL	„	9	1842—1845	„	276—278	„	—
MDXLI	„	1	1810	„	278	„	—
MDXLII	„	5	1838—1844	„	279—280	„	—
MDXLIII	„	1	1853	„	280	„	—
MDXLIV	„	3	1824	„	280—281	„	—
MDXLV	„	4	1843—1850	„	281—283	„	—
MDXLVI	„	1	1846	„	203	„	—
MDXLVII	„	1	1846	„	283	„	—
MDXLVIII	„	1	1847	„	283—284	„	—
MDXLIX	„	3	1844—1850	„	284—285	„	—
MDL	„	1	1851	„	285	„	—
MDLI	„	1	1851	„	285	„	—
MDLII	„	1	1819	„	286	„	—
MDLIII	„	1	1836	„	286	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MDLIV	Tribunalul Iași, secția a III-a	1	1847	103	287	Mold.	—
MDLV	"	1	1806	"	287	"	—
MDLVI	"	2	1819	"	287—288	"	—
MDLVII	"	2	1830—1846	"	288—289	"	—
MDLVIII	"	1	1846	"	289—290	"	—
MDLIX	"	8	1759—1802	"	290—292	"	—
MDLX	"	1	1846	"	292	"	—
MDLXI	"	1	1832	"	292—293	"	—
MDLXII	"	1	1842	"	293	"	—
MDLXIII	"	1	1820	"	293	"	—
MDLXIV	"	1	1834	"	293	"	—
MDLXV	"	1	1846	"	293—294	"	—
MDLXVI	"	7	1838—1848	"	294—295	"	—
MDLXVII	"	3	1826—1838	"	295—297	"	—
MDLXVIII	"	4	1832—1844	"	297—298	"	—
MDLXIX	"	1	1843	"	298	"	—
MDLXX	"	1	1838	"	298	"	—
MDLXXI	"	2	1841—1842	"	298—299	"	—
MDLXXII	"	1	1827	"	299	"	—
MDLXXIII	"	2	1843	"	300	"	—
MDLXXIV	"	4	1815—1831	"	300—301	"	—
MDLXXV	"	7	1837—1845	"	301—302	"	—
MDLXXVI	"	9	1830—1837	"	302—304	"	—
MDLXXVII	"	3	1854—1855	"	304—305	"	—
MDLXXVIII	"	1	1857	"	305—306	"	—
MDLXXIX	"	1	1860	"	306	"	—
MDLXXX	"	1	1852	"	306	"	—
MDLXXXI	"	1	1842	"	307	"	—
MDLXXXII	"	3	1837—1862	"	307—308	"	—
MDLXXXIII	"	3	1799—1841	"	308—309	"	—
MDLXXXIV	"	15	1761—1841	"	309—312	"	—
MDLXXXV	"	1	1854	"	312	"	—
MDLXXXVI	"	2	1812—1814	"	312—313	"	—
MDLXXXVII	"	1	1853	"	313	"	—
MDLXXXVIII	"	1	1844	"	313	"	—
MDLXXXIX	"	1	1853	"	314	"	—
MDXC	"	1	1850	"	314	"	—
MDXCI	"	1	1851	"	314	"	—
MDXCII	"	1	1850	"	314—315	"	—
MDXCIII	"	1	1850	"	315	"	—
MDXCIV	"	1	1854	"	315—316	"	—
MDXCV	"	3	1850—1854	"	316—317	"	—
MDXCVI	"	2	1811	"	317	"	—
MDXCVII	"	1	1852	"	317	"	—
MDXCVIII	"	2	1837—1847	"	318	"	—
MDXCIX	"	1	1850	"	318—319	"	—
MDC	"	1	1850	"	319	"	—
MDCI	"	2	1855—1856	"	319—320	"	—
MDCII	"	3	1854	"	320—321	"	—
MDCIII	"	5	1825—1854	"	321	"	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MDCIV	Tribunalul Iași, secția a III-a	1	1845	103	322—325	Mold.	Perilipsis, 1753.
MDCV	"	1	1853	"	325—326	"	Idem, 1792.
MDCVI	"	1	1861	"	326	"	—
MDCVII	"	4	1853	"	327—328	"	—
MDCVIII	"	1	1851	"	328	"	—
MDCIX	"	1	1859	"	328	"	—
MDCX	"	6	1849—1857	"	328—330	"	—
MDCXI	"	1	1855	"	330—331	"	—
MDCXII	"	1	1860	"	331	"	—
MDCXIII	"	29	1787—1835	"	331—341	"	—
MDCXIV	"	1	1855	"	341	"	—
MDCXV	"	1	1852	"	341	"	—
MDCXVI	"	1	prima j. sec. XIX.	"	342	"	—
MDCXVII	"	1	1852	"	342	"	—
MDCXVIII	"	3	1809—1845	"	342—343	"	—
MDCXIX	"	10	1681—1856	"	343—347	"	—
MDCXX	"	1	1853	"	347—348	"	—
MDCXXI	"	1	1862	"	348	"	—
MDCXXII	"	1	1860	"	348—349	"	—
MDCXXIII	"	2	1856	"	349	"	—
MDCXXIV	"	2	1853—1854	"	350	"	—
MDCXXV	"	1	1855	"	350—351	"	—
MDCXXVI	"	1	1855	"	351	"	—
MDCXXVII	"	1	1855	"	351	"	—
MDCXXVIII	"	1	1852	"	351—352	"	—
MDCXXIX	"	2	1852—1853	"	352	"	—
MDCXXX	"	1	1862	"	352—353	"	—
MDCXXXI	"	1	1861	"	353	"	—
MDCXXXII	"	1	1852	"	353—354	"	—
MDCXXXIII	"	2	1854—1855	"	354	"	—
MDCXXXIV	"	2	1854	"	354—355	"	—
MDCXXXV	"	1	1853	"	355	"	—
MDCXXXVI	"	1	1861	"	355	"	—
MDCXXXVII	"	1	1862	"	356	"	—
MDCXXXVIII	"	1	1862	"	356	"	—
MDCXXXIX	"	1	1862	"	356	"	—
MDCXL	"	1	1858	"	357	"	—
MDCXLI	"	1	1856	"	357	"	—
MDCXLII	"	1	1856	"	357	"	—
MDCXLIII	"	1	1856	"	357—358	"	—
MDCXLIV	"	1	1856	"	358	"	—
MDCXLV	"	1	1857	"	358	"	—
MDCXLVI	"	1	1858	"	359	"	—
MDCXLVII	"	1	1855	"	359	"	—
MDCXLVIII	"	1	1853	"	359	"	—
MDCXLIX	"	6	1846—1859	"	360—361	"	—
MDCL	"	1	1857	"	361	"	—
MDCLI	"	1	1857	"	361—362	"	—
MDCLII	"	1	1851	"	362	"	—
MDCLIII	"	1	1858	"	362	"	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MDCLIV	Tribunalul Iași, secția a III-a	1	1859	103	364	Mold.	—
MDCLV	"	1	1858	"	364	"	—
MDCLVI	"	1	1858	"	364, 363	"	—
MDCLVII	"	2	1854	"	363	"	—
MDCLVIII	"	1	1858	"	363	"	—
MDCLIX	"	3	1858—1861	"	365	"	—
MDCLX	"	5	1852—1856	"	365—366	"	—
MDCLXI	"	1	1857	"	366	"	—
MDCLXII	"	1	1853	"	367	"	—
MDCLXIII	"	1	1856	"	367	"	—
MDCLXIV	"	1	1855	"	367	"	—
MDCLXV	"	1	1845	"	367—368	"	—
MDCLXVI	"	1	1859	"	368	"	—
MDCLXVII	"	1	1853	"	368	"	—
MDCLXVIII	"	1	1857	"	368	"	—
MDCLXIX	"	1	1852	"	369	"	—
MDCLXX	"	1	1856	"	369	"	—
MDCLXXI	"	1	1857	"	369	"	—
MDCLXXII	"	1	1856	"	369—370	"	—
MDCLXXIII	"	1	1847	"	370	"	—
MDCLXXIV	"	1	1853	"	370	"	—
MDCLXXV	"	1	1851	"	370	"	—
MDCLXXVI	"	1	1854	"	371	"	—
MDCLXXVII	"	1	1848	"	371	"	—
MDCLXXVIII	"	1	1845	"	371	"	—
MDCLXXIX	"	2	1858	"	371—372	"	—
MDCLXXX	"	1	1855	"	372	"	—
MDCLXXXI	"	3	1853—1856	"	372—373	"	—
MDCLXXXII	"	1	1854	"	373	"	—
MDCLXXXIII	"	1	1856	"	373—374	"	—
MDCLXXXIV	"	1	1858	"	374	"	—
MDCLXXXV	"	1	1856	"	374	"	—
MDCLXXXVI	"	1	1854	"	375	"	—
MDCLXXXVII	"	1	1860	"	375	"	—
MDCLXXXVIII	"	1	1858	"	375	"	—
MDCLXXXIX	"	1	1857	"	376	"	—
MDCXC	"	1	1842	"	376	"	—
MDCXCI	"	1	1846	"	376	"	—
MDCXCII	"	1	1852	"	376	"	—
MDCXCIII	"	1	1850	"	377	"	—
MDCXCIV	"	1	1851	"	377	"	—
MDCXCV	"	1	1860	"	377	"	—
MDCXCVI	"	1	1853	"	377—378	"	—
MDCXCVII	"	6	1840—1855	"	378—380	"	—
MDCXCVIII	"	1	1851	"	380	"	—
MDCXCIX	"	1	1856	"	380	"	—
MDCC	"	1	1855	"	380—381	"	—
MDCCI	"	1	1851	"	381	"	—
MDCCII	"	1	1854	"	381	"	—
MDCCIII	"	1	1857	"	381—382	"	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MDCCIV	Tribunalul Iași, secția a III-a	1	1852	103	382	Mold.	—
MDCCV	"	3	1856	"	382—383	"	—
MDCCVI	"	7	1828—1856	"	383—385	"	—
MDCCVII	"	3	1808—1853	"	385—386	"	—
MDCCVIII	"	6	1750—1846	"	386—387	"	—
MDCCIX	"	20	1849—1858	"	388—393	"	—
MDCCX	"	1	1862	"	393	"	—
MDCCXI	"	1	1862	"	394	"	—
MDCCXII	"	1	1862	"	394	"	—
MDCCXIII	"	1	1857	"	394	"	—
MDCCXIV	"	1	1856	"	395	"	—
MDCCXV	"	1	1857	"	395	"	—
MDCCXVI	"	1	1853	"	395—396	"	—
MDCCXVII	"	1	1855	"	396	"	—
MDCCXVIII	"	1	1852	"	396—397	"	—
MDCCXIX	"	2	1845	"	397—399	"	Perilipsis, 1777.
MDCCXX	"	6	1838—1861	"	399—401	"	—
MDCCXXI	"	1	1856	"	401	"	—
MDCCXXII	"	1	1859	"	401	"	—
MDCCXXIII	"	6	1842—1859	"	401—403	"	—
MDCCXXIV	"	1	1860	"	403—404	"	—
MDCCXXV	"	1	1859	"	404	"	—
MDCCXXVI	"	1	1858	"	404	"	—
MDCCXXVII	"	1	1859	"	404—405	"	—
MDCCXXVIII	"	1	1859	"	405	"	—
MDCCXXIX	"	1	1859	"	405	"	—
MDCCXXX	"	1	1847	"	405—406	"	—
MDCCXXXI	"	1	1862	"	406	"	—
MDCCXXXII	"	1	1858	"	406	"	—
MDCCXXXIII	"	1	1847	"	406—407	"	—
MDCCXXXIV	"	1	1858	"	407	"	—
MDCCXXXV	"	1	1860	"	407	"	—
MDCCXXXVI	"	1	1861	"	408	"	—
MDCCXXXVII	"	2	1860—1861	"	408	"	—
MDCCXXXVIII	"	3	1818—1837	"	408—409	"	—
MDCCXXXIX	"	4	1854—1855	"	409—410	"	—
MDCCXL	"	1	1358	"	410—411	"	—
MDCCXLI	"	1	1835	"	411	"	—
MDCCXLII	"	2	1830—1832	"	411	"	—
MDCCXLIII	"	1	1858	"	412	"	—
MDCCXLIV	"	2	1862	"	412	"	—
MDCCXLV	"	1	1859	"	412—413	"	—
MDCCXLVI	"	1	1858	"	413	"	—
MDCCXLVII	"	1	1859	"	413	"	—
MDCCXLVIII	"	1	1862	"	414	"	—
MDCCXLIX	"	1	1854	"	414	"	—
MDCCL	"	3	1828—1846	"	414—415	"	—
MDCCLI	"	1	1860	"	415	"	—
MDCCLII	"	1	1858	"	415—416	"	—
MDCCLIII	"	3	1843—1846	"	416—417	"	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MDCCLIV	Tribunalul Iași, secția a III-a	16	1801—1862	103	417—421	Mold.	—
MDCCLV	„	2	1861—1864	„	421—422	„	—
MDCCLVI	„	1	1859	„	422	„	—
MDCCLVII	„	1	1862	„	422—423	„	—
MDCCLVIII	„	1	1848	„	423	„	—
MDCCLIX	„	8	1795—1854	„	423—425	„	—
MDCCLX	„	1	1861	„	425—426	„	—
MDCCLXI	„	25	1814—1861	„	426—431	„	—
MDCCLXII	„	1	1864	„	432	„	—
MDCCLXIII	„	7	1832—1853	„	432—434	„	—
MDCCLXIV	„	3	1837—1858	„	435	„	—
MDCCLXV	„	6	1827—1863	„	435—438	„	—
MDCCLXVI	„	3	1850—1862	„	438—439	„	—
MDCCLXVII	„	12	1856—1866	„	440—442	„	—
MDCCLXVIII	„	2	1849—1853	„	442, 444	„	—
MDCCLXIX	„	3	1860—1864	„	444	„	—
MDCCLXX	„	1	1860	„	443	„	—
MDCCLXXI	„	1	1861	„	443	„	—
MDCCLXXII	„	1	1858	„	443, 445	„	—
MDCCLXXIII	„	1	1846	„	445	„	—
MDCCLXXIII bis	„	1	1855	„	445—446	„	—
MDCCLXXIV	„	2	1866	„	446	„	—
MDCCLXXV	„	3	1862	„	446—447	„	—
MDCCLXXVI	„	3	1862—1865	„	447—448	„	—
MDCCLXXVII	„	4	1856	„	448—449	„	—
MDCCLXXVIII	„	4	1842—1845	„	450—451	„	—
MDCCLXXIX	„	14	1787—1855	„	451—455	„	—
MDCCLXXX	„	6	1856—1864	„	455—457	„	—
MDCCLXXXI	„	5	1859—1860	„	457—459	„	—
MDCCLXXXII	„	1	1856	„	459—460	„	—
MDCCLXXXIII	„	5	1849—1852	„	460—462	„	—
MDCCLXXXIV	„	1	1857	„	462	„	—
MDCCLXXXV	„	1	1856	„	462—463	„	—
MDCCLXXXVI	„	2	1859—1862	„	463—464	„	—
MDCCLXXXVII	„	1	1852	„	464	„	—
MDCCLXXXVIII	„	5	1840—1861	„	464—466	„	—
MDCCLXXXIX	„	9	1781—1860	„	466—469	„	—
MDCCXC	„	3	1852—1859	„	469—470	„	—
MDCCXCI	„	10	1860—1866	„	470—473	„	—
MDCCXCII	„	13	1860—1864	„	473—476	„	—
MDCCXCIII	„	3	1850—1863	„	476—477	„	—
MDCCXCIV	„	3	1863—1866	„	477—478	„	—
MDCCXCV	„	1	1853	„	478—479	„	—
MDCCXCVI	„	7	1854—1864	„	479—481	„	—
MDCCXCVII	„	1	1855	„	481	„	—
MDCCXCVIII	„	8	1840—1853	„	481—484	„	—
MDCCXCIX	„	1	1859	„	484—485	„	—
MDCCC	„	1	1858	„	485—486	„	—
MDCCCI	„	1	1862	„	486	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MDCCCII	Tribunalul Iași, secția a III-a	1	1864	103	486—487	Mold.	—
MDCCCIII	„	1	1863	„	487	„	—
MDCCCIV	„	1	1864	„	487	„	—
MDCCCV	„	1	1861	„	487—408	„	—
MDCCCVI	„	1	1862	„	488	„	—
MDCCCVII	„	1	1857	„	488—489	„	—
MDCCCVIII	„	5	1859—1866	„	489—491	„	—
MDCCCIX	„	2	1861	„	491—492	„	—
MDCCCX	„	1	1860	„	493	„	—
MDCCCXI	„	1	1859	„	493—494	„	—
MDCCCXII	„	2	1859—1861	„	494—495	„	—
MDCCCXIII	„	1	1863	„	495—496	„	—
MDCCCXIV	„	1	1863	„	496	„	—
MDCCCXV	„	1	1861	„	496	„	—
MDCCCXVI	„	1	1866	„	497	„	—
MDCCCXVII	„	3	1863—1866	„	497—499	„	—
MDCCCXVIII	„	3	1864—1865	„	499—500	„	—
MDCCCXIX	„	1	1863	„	500	„	—
MDCCCXX	„	11	1865—1867	„	500—503	„	—
MDCCCXXI	„	1	1866	„	503—504	„	—
MDCCCXXII	„	1	1864	„	504	„	—
MDCCCXXIII	„	2	1864—1866	„	504—505	„	—
MDCCCXXIV	„	6	1865—1866	„	505—507	„	—
MDCCCXXV	„	1	1853	„	507	„	—
MDCCCXXVI	„	1	1867	„	507	„	—
MDCCCXXVII	„	1	1862	„	507—508	„	—
MDCCCXXVIII	„	7	1864—1867	„	508—510	„	—
MDCCCXXIX	„	6	1854—1858	„	510—512	„	—
MDCCCXXX	„	1	1848	„	512—513	„	—
MDCCCXXXI	„	1	1865	„	513	„	—
MDCCCXXXII	„	1	1860	„	513—514	„	—
MDCCCXXXIII	„	1	1856	„	514	„	—
MDCCCXXXIV	„	4	1844—1865	„	515—516	„	—
MDCCCXXXV	„	3	1858—1860	„	516—517	„	—
MDCCCXXXVI	„	2	1862	„	517—518	„	—
MDCCCXXXVII	„	1	1865	„	518	„	—
MDCCCXXXVIII	„	2	1860—1867	„	518—519	„	—
MDCCCXXXIX	„	4	1864—1867	„	519—520	„	—
MDCCCXL	„	10	1866—1867	„	520—523	„	—
MDCCCXLI	„	1	1859	„	523	„	—
MDCCCXLII	„	2	1860—1862	„	523—525	„	—
MDCCCXLIII	„	1	1863	„	525	„	—
MDCCCXLIV	„	7	1860—1865	„	526—527	„	—
MDCCCXLV	„	1	1864	„	528	„	—
MDCCCXLVI	„	1	1863	„	528—529	„	—
MDCCCXLVII	„	8	1860—1866	„	529—531	„	—
MDCCCXLVIII	„	3	1863	„	531—532	„	—
MDCCCXLIX	„	2	1845—1846	„	532—533	„	—
MDCCCL	„	24	1847—1862	„	533—545	„	—
MDCCCLI	„	4	1856—1858	„	545—546	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MDCCCLII	Tribunalul Iași, secția a III-a	4	1856—1885	103	547—548	Mold.	—
MDCCCLIII	„	1	1842		548—549	„	—
MDCCCLIV	„	1	1045		549	„	—
MCCCLV	„	2	1828		549—550	„	—
MDCCCLVI	„	1	1849	„	550	„	—
MDCCCLVII	„	1	1777	„	550—551	„	—
MDCCCLVIII	„	1	1836		551	„	—
MDCCCLIX	„	3	1836—1855		551—552		—
MDCCCLX	„	9	1847—1850		552—554		—
MDCCCLXI	„	21	1625—1790		554—559	„	—
MDCCCLXII	„	1	1850		559—560	„	—
MDCCCLXIII	„	1	1845		560		—
MDCCCLXIV	„	1	1842		560—561	„	—
MDCCCLXV	„	1	1841		561	„	—
MDCCCLXVI	„	1	1840		561	„	—
MDCCCLXVII	„	1	1844		561—562	„	—
MDCCCLXVIII	„	1	1842		562	„	—
MDCCCLXIX	„	3	1842—1843	„	562—563	„	—
MDCCCLXX	„	7	1761—1808	„	563—565	„	—
MDCCCLXXI	„	2	1844—1845	„	565—566	„	—
MDCCCLXXII	„	2	1819	„	566	„	—
MDCCCLXXIII	„	4	1020—1842	„	567—568		—
MDCCCLXXIV	„	1	1846		568	„	—
MDCCCLXXV	„	3	1817—1840		569	„	—
MDCCCLXXVI	„	1	1842		570	„	—
MDCCCLXXVII	„	1	1847		570	„	—
MDCCCLXXVIII	„	1	1842		570—571	„	—
MDCCCLXXIX	„	1	1845		571		—
MDCCCLXXX		21	1849—1852		571—575		Toate în lb. germ., din Viena.
MDCCCLXXXI	„	23	1846—1852	„	575—583	„	—
MDCCCLXXXII	„	1	1844	„	583	„	—
MDCCCLXXXIII	„	8	1832—1853	„	583—585	„	—
MDCCCLXXXIV	„	11	1849—1851	„	585—587	„	—
MDCCCLXXXV	„	3	1838—1846		587—588	„	—
MDCCCLXXXVI	„	1	1804		588—589	„	—
MDCCCLXXXVII	„	3	1841—1842		589—590	„	—
MDCCCLXXXVIII	„	1	1838		590	„	—
MDCCCLXXXIX	„	1	1826		590	„	—
MDCCCXC	„	3	1833—1845	„	590—591	„	—
MDCCCXCI	„	31	1836—1846	„	591—599	„	—
MDCCCXCII	„	4	1849—1851		599—600	„	—
MDCCCXCIII	„	2	1852		600—601	„	—
MDCCCXCIV	„	1	1857		601	„	—
MDCCCXCV	Tribunalul Neamț	234	1617—1854	104	1—38	„	Perilipsis, 1555.
MDCCCXCVI	„	3	1815—1846	„	39	„	—
MDCCCXCVII	„	1	1851	„	39	„	—
MDCCCXCVIII	„	2	1855		39—40	„	—
MDCCCXCIX	„	10	1785—1852		40—41	„	—
MCM	„	73	1795—1045	„	42—52	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MCFI	Tribunalul Neamț	54	1845—1846	104	52—58	Mold.	—
MCFII	"	19	1827—1857	"	58—62	"	—
MCFIII	"	15	1848—1850	"	62—65	"	—
MCFIV	"	6	1804—1841	"	65—75	"	—
MCFV	"	3	1831—1836	"	76	"	—
MCFVI	"	1	1845	"	76—77	"	—
MCFVII	"	35	1802—1850	"	77—84	"	—
MCFVIII	"	1	1853	"	84	"	—
MCFIX	"	12	1824—1852	"	84—86	"	—
MFCX	"	6	1844—1846	"	87	"	—
MFCXI	"	22	1816—1850	"	87—92	"	—
MFCXII	"	1	1836—1851	"	92—93	"	—
MFCXIII	"	32	1845—1846	"	93—95	"	—
MFCXIV	"	28	1825—1853	"	95—100	"	—
MFCXV	"	13	1840—1852	"	100—102	"	—
MFCXVI	"	29	1830—1842	"	102—106	"	—
MFCXVII	"	6	1833—1850	"	106—107	"	—
MFCXVIII	"	247	1849—1850	"	107—115	"	175 chitanțe tur- cești.
MFCXIX	"	61	1845—1846	"	115—121	"	—
MFCXX	"	4	1844—1845	"	121—122	"	—
MFCXXI	"	1	1855	"	122	"	—
MFCXXII	"	37	1828—1850	"	122—129	"	—
MFCXXIII	"	29	1769—1845	"	129—134	"	—
MFCXXIV	"	10	1844—1856	"	134—136	"	—
MFCXXV	"	9	1749—1854	"	136—138	"	—
MFCXXVI	"	173	1833—1851	"	138—164	"	Multe turcești.
MFCXXVII	"	49	1802—1850	"	164—172	"	—
MFCXXVIII	"	27	1802—1855	"	172—177	"	—
MFCXXIX	"	20	1831—1839	"	179—188	"	—
MFCXXX	"	20	1814—1839	"	188—193	"	Perilipsis. 1794.
MFCXXXI	"	22	1819—1848	"	193—194	"	—
MFCXXXII	"	21	1847—1848	"	198—201	"	—
MFCXXXIII	"	10	1839—1850	"	201—203	"	—
MFCXXXIV	"	103	1820—1839	"	203—218	"	—
MFCXXXV	"	7	1853	"	218—219	"	—
MFCXXXVI	"	1	1853	"	219	"	—
MFCXXXVII	"	1	1856	"	219	"	—
MFCXXXVIII	"	1	1856	"	219	"	—
MFCXXXIX	"	1	1855	"	219—220	"	—
MFCXL	"	1	1852	"	220	"	—
MFCXLI	"	1	1842	"	220	"	—
MFCXLII	"	2	1856	"	220	"	—
MFCXLIII	"	1	1855	"	220	"	—
MFCXLIV	"	1	1840	"	221	"	—
MFCXLV	"	3	1828—1854	"	221	"	—
MFCXLVI	"	1	1850	"	221	"	—
MFCXLVII	"	3	1856	"	221—222	"	—
MFCXLVIII	"	1	1856	"	222	"	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MCMXLIX	Tribunalul Neamț	82	1827—1850	105	354—373	Mold.	Inv. începe cu pag. 354.
MCML	„	1	1855		374	„	—
MCMLI	„	1	1856	„	374	„	—
MCMLII	„	1	1856	„	374	„	—
MCMLIII	„	1	1856		374	„	—
MCMLIV	„	3	1855		374—375	„	—
MCMLV	„	1	1850		375	„	—
MCMLVI	„	8	1848		375—376	„	—
MCMLVII	„	2	1853		376—377	„	—
MCMLVIII	„	2	1850—1852		377	„	—
MCMLIX	„	1	1855		377	„	—
MCMLX	„	1	1854	„	377	„	—
MCMLXI	„	1	1854	„	378	„	—
MCMLXII	„	2	1853—1854		378	„	—
MCMLXIII	„	1	1836		378	„	—
MCMLXIV	„	3	1853—1855		378—379	„	—
MCMLXV	„	6	1849—1855		379—380	„	—
MCMLXVI	„	1	1836		380	„	—
MCMLXVII	„	3	1854—1856		380	„	—
MCMLXVIII	„	1	1851	„	381	„	—
MCMLXIX	„	1	1851	„	381	„	—
MCMLXX	„	5	—	„	381	„	În idiș.
MCMLXXI	„	1	1855	„	381	„	—
MCMLXXII	„	2	—		382	„	În idiș.
MCMLXXIII	„	1	1854		382	„	—
MCMLXXIV	„	12	1843		382—384	„	—
MCMLXXV	„	41	1827—1849		384—390	„	În ebraică.
MCMLXXVI	„	38	1826—1855		390—431	„	—
MCMLXXVII	„	1	1845		431	„	—
MCMLXXVIII	„	1	1840		431	„	—
MCMLXXIX	„	1	1845		431	„	—
MCMLXXX	„	2	1854	„	432	„	—
MCMLXXXI	„	1	1851	„	432	„	—
MCMLXXXII	„	2	—		432	„	În ebraică.
MCMLXXXIII	„	1	1844		432	„	—
MCMLXXXIV	„	3	1840—1843		432—433	„	—
MCMLXXXV	„	1	1855		433	„	—
MCMLXXXVI	„	1	1852		433	„	—
MCMLXXXVII	„	1	1854	„	433—434	„	—
MCMLXXXVIII	„	2	1848—1849	„	434	„	—
MCMLXXXIX	„	1	1855	„	434	„	—
MCMXC	„	1	1841	„	434	„	—
MCMXCI	„	1	1854		434—435	„	—
MCMXCII	„	4	1839—1846	„	435	„	—
MCMXCIII	„	1	1854	„	435—440	„	Perilipsis, 1851.
MCMXCIV	„	7	1852—1853	„	440—442	„	Turcești.
MCMXCV	„	2	1842—1844	„	442	„	—
MCMXCVI	„	8	1848—1853	„	442—444	„	—
MCMXCVII	„	1	1789—1841	„	444	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MCMXCVIII	Tribunalul Neamț	1	—	105	444	Mold.	În ebraică.
MCMXCIX	„	1	1854	„	444	„	—
MM	„	1	1849	„	444—445	„	—
MMI	„	111	1801—1839	„	445—465	„	—
MMII	„	200	1817—1840	„	465—501	„	—
MMIII	„	111	1797—1860	„	501—518	„	—
MMIV	„	119	1759—1860	„	518—537	„	—
MMV	„	122	1814—1839	„	537—614	„	Perilipsis, 1494.
MMVI	„	145	1808—1850	„	614—643	„	—
MMVII	„	128	1802—1845	„	643—672	„	—
MMVIII	„	148	1727—1860	„	672—708	„	—
MMIX	„	1	1852	„	708	„	—
MMX	„	1	—	„	708	„	Chitanțe în ebraică.
MMXI	„	1	1851	„	708	„	—
MMXII	„	1	1847	„	708	„	—
MMXIII	„	18	1854—1855	„	708—710	„	—
MMXIV	„	1	1856	„	710—711	„	—
MMXV	„	1	—	„	711	„	În ebraică.
MMXVI	„	10	1851—1859	„	711—712	„	—
MMXVII	„	1	1858	„	712	„	—
MMXVIII	„	1	—	„	712	„	—
MMXIX	„	3	1859—1861	„	712—713	„	—
MMXX	„	3	1861—1863	„	713	„	—
MMXXI	„	4	1854—1860	„	713	„	—
MMXXII	„	3	1857—1859	„	713—714	„	—
MMXXIII	„	13	1860—1864	„	714—715	„	—
MMXXIV	„	1	1853	„	716	„	—
MMXXV	„	16	1844—1859	„	716—718	„	—
MMXXVI	„	1	1859	„	718	„	—
MMXXVII	„	5	1852—1858	„	718—719	„	—
MMXXVIII	„	1	1859	„	719	„	—
MMXXIX	„	2	1857—1858	„	719—720	„	—
MMXXX	„	1	1859	„	720	„	—
MMXXXI	„	1	1860	„	720	„	—
MMXXXII	„	1	1858	„	720	„	—
MMXXXIII	„	1	1860	„	720	„	—
MMXXXIV	„	1	1850	„	720—721	„	—
MMXXXV	„	2	1824—1848	„	721	„	—
MMXXXVI	„	1	1849	„	721	„	—
MMXXXVII	„	1	1847	„	721	„	—
MMXXXVIII	„	1	1854	„	721—722	„	—
MMXXXIX	„	1	1849	„	722	„	—
MMXL	„	1	1841	„	722	„	—
MMXLI	„	1	1856	„	722	„	—
MMXLII	„	1	1859	„	722	„	—
MMXLIII	„	1	1854	„	723	„	—
MMXLIV	„	2	1851—1861	„	723	„	—
MMXLV	„	1	—	„	723	„	În ebraică.
MMXLVI	„	19	1808—1859	„	724—726	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MMXLVII	Tribunalul Neamț	4	1857—1859	105	726—727	Mold.	—
MMXLVIII	„	2	1857—1860	„	727	„	—
MMXLIX	„	3	1858	„	727—728	„	—
MML	„	1	1859	„	728	„	—
MMLI	„	1	1860	„	728	„	—
MMLII	„	7	1859—1861	„	728—729	„	—
MMLIII	„	2	1855	„	729—730	„	—
MMLIV	„	1	1860	„	730	„	—
MMLV	„	1	1833	„	730	„	—
MMLVI	„	12	1836—1859	„	730—732	„	—
MMLVII	„	2	1848—1859	„	732—733	„	—
MMLVIII	„	1	1861	„	733	„	—
MMLIX	„	2	1861	„	733	„	—
MMLX	„	1	1856	„	733	„	—
MMLXI	„	2	1851	106	734	„	Paginația inv. este în continuarea ce- lui anterior.
MMLXII	„	1	—	„	734	„	În ebraică.
MMLXIII	„	2	1861	„	734	„	—
MMLXIV	„	1	1845	„	734	„	—
MMLXV	„	2	1850—1858	„	735	„	—
MMLXVI	„	3	1850—1855	„	735	„	—
MMLXVII	„	2	1850—1859	„	735—736	„	—
MMLXVIII	„	1	1856	„	736	„	—
MMLXIX	„	3	1830—1834	„	736—737	„	—
MMLXX	„	1	1860	„	737	„	—
MMLXXI	„	1	1857	„	737	„	—
MMLXXII	„	1	1858	„	737	„	—
MMLXXIII	„	1	1856	„	737	„	—
MMLXXIV	„	1	1859	„	737—738	„	—
MMLXXV	„	1	1856	„	738	„	—
MMLXXVI	„	1	1847	„	738	„	—
MMLXXVII	„	1	1862	„	738	„	—
MMLXXVIII	„	1	1859	„	738	„	—
MMLXXIX	„	1	1846	„	738—739	„	—
MMLXXX	„	1	1855	„	739	„	—
MMLXXXI	„	2	1862	„	739—740	„	—
MMLXXXII	„	1	1860	„	740	„	—
MMLXXXIII	„	23	1824—1860	„	740—743	„	—
MMLXXXIV	„	1	1860	„	743	„	—
MMLXXXV	„	1	1852	„	743	„	—
MMLXXXVI	„	1	1859	„	743—744	„	—
MMLXXXVII	„	3	1848—1852	„	744	„	—
MMLXXXVIII	„	1	1860	„	744—745	„	—
MMLXXXIX	„	2	1861—1862	„	745	„	—
MMXC	„	3	1860—1862	„	745	„	—
MMXCI	„	2	1860—1861	„	746	„	—
MMXCII	„	1	1858	„	746	„	—
MMXCIII	„	1	1859	„	746	„	—
MMXCIV	„	4	1835—1844	„	746—747	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MMXCV	Tribunalul Neamț	1	1849	106	747	Mold.	—
MMXCVI	„	17	1857—1861	„	747—750	„	—
MMXCVII	„	11	1851—1859	„	750—752	„	—
MMXCVIII	„	1	1859	„	752	„	—
MMXCIX	„	1	1842	„	752	„	—
MMC	„	1	1845	„	753	„	—
MMCI	„	9	1861	„	753	„	2 în lb. rusă ; 6 în ebraică.
MMCII	„	7	1857—1860	„	754—755	„	—
MMCIH	„	76	1839—1858	„	755—771	„	—
MMCIV	„	37	1850—1860	„	771—776	„	—
MMCŮ	„	5	1858—1860	„	777	„	—
MMCVI	„	7	1844—1859	„	777—779	„	—
MMCVII	„	27	1831—1871	„	779—781	„	—
MMCVIII	„	2	1852—1861	„	782	„	—
MMCIX	„	16	1839—1860	„	782—784	„	—
MMCX	„	13	1837—1846	„	784—787	„	—
MMCXI	„	39	1813—1846	„	787—795	„	—
MMCXII	„	2	1833—1857	„	795	„	—
MMCXIII	„	1	1862	„	795	„	—
MMCXIV	„	1	1862	„	796	„	—
MMCXV	„	1	1860	„	796	„	—
MMCXVI	„	2	1860—1862	„	796	„	—
MMCXVII	„	1	1857	„	796—797	„	—
MMCXVIII	„	1	1828	„	797	„	—
MMCXIX	„	1	1861	„	797	„	—
MMCXX	„	6	1815—1840	„	797—799	„	—
MMCXXI	„	1	1863	„	799	„	—
MMCXXII	„	5	1854—1859	„	799—800	„	—
MMCXXIII	„	2	1858—1859	„	800	„	—
MMCXXIV	„	1	1858	„	800—801	„	—
MMCXXV	„	1	1859	„	801	„	—
MMCXXVI	„	2	1858—1860	„	801—802	„	—
MMCXXVII	„	1	1858	„	802	„	—
MMCXXVIII	„	1	1861	„	802	„	—
MMCXXIX	„	1	1839	„	802	„	—
MMCXXX	„	1	1857	„	803	„	—
MMCXXXI	„	4	1854	„	803	„	—
MMCXXXII	„	1	1860	„	804	„	—
MMCXXXIII	„	1	1862	„	804	„	—
MMCXXXIV	„	2	—	„	804	„	În ebraică.
MMCXXXV	„	1	1854	„	805	„	—
MMCXXXVI	„	20	1825—1851	„	805—809	„	2 în ebraică.
MMCXXXVII	„	1	1862	„	810	„	—
MMCXXXVIII	„	1	1812	„	810	„	—
MMCXXXIX	„	3	1857—1859	„	810—811	„	—
MMCXL	„	4	1845—1847	„	811—812	„	1 în ebraică.
MMCXLI	„	1	1857	„	812	„	—
MMCXLII	„	1	1861	„	812	„	—
MMCXLIII	„	5	—	„	814	„	În ebraică.
MMCXLIV	„	1	1858	„	814	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MMCXLV	Tribunalul Neamț	2	1859	106	814	Mold.	—
MMCXLVI	„	1	1857	„	814	„	—
MMCXLVII	„	1	1861	„	815	„	—
MMCXLVIII	„	1	1859	„	815	„	—
MMCXLIX	„	1	1862	„	815	„	—
MMCL	„	2	1856	„	815—816	„	—
MMCLI	„	3	1856	„	816—817	„	—
MMCLII	„	1	1859	„	817	„	—
MMCLIII	„	1	1859	„	817	„	—
MMCLIV	„	1	1862	„	818	„	—
MMCLV	„	1	1860	„	818	„	—
MMCLVI	„	1	—	„	818	„	In ebraică.
MMCLVII	„	3	1855—1858	„	819	„	—
MMCLVIII	„	1	1855	„	819	„	—
MMCLIX	„	2	1840	„	820	„	1 în ebraică.
MMCLX	„	2	1861	„	820	„	—
MMCLXI	„	1	1860	„	820—821	„	—
MMCLXII	„	1	1857	„	821	„	—
MMCLXIII	„	1	1857	„	821	„	—
MMCLXIV	„	1	1860	„	821—822	„	—
MMCLXV	„	1	1856	„	822	„	—
MMCLXVI	„	17	1853	„	822	„	—
MMCLXVII	„	1	1860	„	822	„	—
MMCLXVIII	„	2	1859—1860	„	823	„	—
MMCLXIX	„	1	1861	„	823	„	—
MMCLXX	„	1	1862	„	823—824	„	—
MMCLXXI	„	2	1863	„	824	„	—
MMCLXXII	„	6	1861—1863	„	824—826	„	—
MMCLXXIII	„	1	1861	„	826	„	—
MMCLXXIV	„	1	1861	„	826	„	—
MMCLXXV	„	11	1854—1861	„	826—828	„	—
MMCLXXVI	„	1	1858	„	828—829	„	—
MMCLXXVII	„	1	1866	„	829	„	—
MMCLXXVIII	„	1	—	„	829	„	In ebraică.
MMCLXXIX	„	2	1846	„	829	„	—
MMCLXXX	„	1	1855	„	829—830	„	—
MMCLXXXI	„	1	1856	„	830	„	—
MMCLXXXII	„	1	1856	„	830—831	„	—
MMCLXXXIII	„	1	1856	„	831	„	—
MMCLXXXIV	„	1	1860	„	831	„	—
MMCLXXXV	„	1	1859	„	831	„	—
MMCLXXXVI	„	4	1854—1861	„	832	„	—
MMCLXXXVII	„	1	1861	„	832—833	„	—
MMCLXXXVIII	„	1	1862	„	833	„	—
MMCLXXXIX	„	1	1857	„	833	„	—
MMCXC	„	2	1862—1864	„	833—834	„	—
MMCXCI	„	1	1861	„	834	„	—
MMCXCII	„	3	1858—1861	„	834—835	„	—
MMCXCIII	„	3	1859—1861	„	835	„	—
MMCXCIV	„	1	1834	„	835—836	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MMCXCV	Tribunalul Neamț	1	1054	106	836	Mold.	—
MMCXCVI	"	2	1858—1859	"	836	"	—
MMCXCVII	"	1	1861	"	837	"	—
MMCXCVIII	"	1	1862	"	837	"	—
MMCXCIX	"	1	1859	"	837	"	—
MMCC	"	1	1834	"	837—838	"	—
MMCCI	"	1	1852	"	838	"	—
MMCCII	"	1	1862	"	830	"	—
MMCCIII	"	4	1859—1860	"	838—839	"	—
MMCCIV	"	5	1843—1860	"	839—841	"	—
MMCCV	"	7	1861—1862	"	841—842	"	—
MMCCVI	"	12	1850	"	842—843	"	—
MMCCVII	"	1	1857	"	843—844	"	—
MMCCVIII	"	1	1862	"	844	"	—
MMCCIX	"	3	1847—1857	"	844	"	—
MMCCX	"	1	1862	"	844—845	"	—
MMCCXI	"	6	1861	"	845	"	—
MMCCXII	"	1	1854	"	846	"	—
MMCCXIII	"	1	1846	"	846	"	—
MMCCXIV	"	24	1859—1862	"	846—850	"	—
MMCCXV	"	4	1846—1857	"	850	"	—
MMCCXVI	"	1	1862	"	850	"	—
MMCCXVII	"	1	—	"	851	"	În ebraică
MMCCXVIII	"	2	1863	"	851	"	—
MMCCXIX	"	1	1830	"	851	"	—
MMCCXX	"	1	1858	"	851	"	—
MMCCXXI	"	3	1836—1860	"	852	"	—
MMCCXXII	"	26	1860	"	852	"	Rețete.
MMCCXXIII	"	3	1828—1838	"	852—853	"	—
MMCCXXIV	"	1	1863	"	853	"	—
MMCCXXV	"	9	1858—1863	"	853—854	"	—
MMCCXXVI	"	1	1847	"	854—855	"	—
MMCCXXVII	"	1	1843	"	855	"	—
MMCCXXVIII	"	1	1860	"	855	"	—
MMCCXXIX	"	1	1861	"	855	"	—
MMCCXXX	"	12	1861—1862	"	855—857	"	—
MMCCXXXI	"	1	1862	"	857	"	—
MMCCXXXII	"	6	1862—1863	"	857—858	"	—
MMCCXXXIII	"	2	1853	"	858	"	—
MMCCXXXIV	"	2	1858	"	859	"	1 în ebraică.
MMCCXXXV	"	1	1862	"	859	"	—
MMCCXXXVI	"	11	1836—1862	"	859—861	"	—
MMCCXXXVII	"	2	1859—1861	"	861	"	—
MMCCXXXVIII	"	3	1860—1862	"	861—862	"	—
MMCCXXXIX	"	6	1836—1859	"	862	"	1 în ebraică.
MMCCXL	"	1	1843	"	863	"	—
MMCCXLI	"	19	1858—1861	"	863	"	—
MMCCXLII	"	10	1838—1860	"	863—864	"	—
MMCCXLIII	"	1	1857	"	864	"	—
MMCCXLIV	"	1	1855	"	865	"	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MMCCXLV	Tribunalul Neamț	1	1858	106	865	Mold.	—
MMCCXLVI	..	2	1862	..	865	..	—
MMCCXLVII		2	1851—1862		865—866		—
MMCCXLVIII		1	1863		866		—
MMCCXLIX		1	1863		866		—
MMCCCL		1	1863		866	..	—
MMCCCLI		4	1859—1862		866—867	..	—
MMCCCLII		3	1863		867	..	—
MMCCCLIII		2	1772—1861		868	..	—
MMCCCLIV		4	1859—1861	..	868	..	—
MMCCCLV		1	1860	..	869	..	—
MMCCCLVI	..	1	1862		869	..	—
MMCCCLVII		1	1862		869		—
MMCCCLVIII		1	1862		869	..	—
MMCCCLIX	..	1	1863		869—870	..	—
MMCCCLX	..	145	1855—1860		870—894	..	—
MMCCCLXI		1	(1800—1862)	..	894	..	—
MMCCCLXII		2	1862		894	..	—
MMCCCLXIII		1	1862	..	894	..	—
MMCCCLXIV	..	1	1862	..	894	..	—
MMCCCLXV	..	1	sec. XIX		894	..	—
MMCCCLXVI		26	1758—1860	..	894—900	..	—
MMCCCLXVII		18	1840—1860	..	900—903	..	—
MMCCCLXVIII		4	1848		903—904	..	—
MMXXLXIX		15	1835—1860		904—908	..	—
MMCCCLXX		11	1856—1858		908—911	..	—
MMCCCLXXI		13	1832—1838		911—914	..	—
MMCCCLXXII		11	1824—1845		914—916		—
MMCCCLXXIII	..	15	1831—1849	..	916—919	..	—
MMCCCLXXIV	..	4	1859—1860		919—920	..	—
MMCCCLXXV	..	7	1859—1860		920—921	..	—
MMCCCLXXVI		10	1830—1844		921—926	..	—
MMCCCLXXVII	..	49	1831—1861		926—936	..	—
MMCCCLXXVIII	..	12	1830—1840	..	936—939	..	—
MMCCCLXXIX	..	136	1829—1860	..	939—969	..	Perilipsis, 1641.
MMCCCLXXX	..	63	1830—1858	..	970—982	..	—
MMCCCLXXXI	..	4	1839—1843	..	982—983	..	—
MMCCCLXXXII	..	14	1856—1860	..	983—984	..	De la 4—14, ebraice.
MMCCCLXXXIII	..	33	1857—1858	..	984	..	—
MMCCCLXXXIV	..	1	1855	..	985	..	—
MMCCCLXXXV	..	2	1842—1862	..	985	..	—
MMCCCLXXXVI	..	14	1835—1860		985—989	..	—
MMCCCLXXXVII	..	18	1844—1861	..	989—992	..	—
MMCCCLXXXVIII	..	3	1861	..	992—993	..	—
MMCCCLXXXIX	..	13	1773—1846		993—995	..	—
MMCCXC	..	1	1847	..	995	..	—
MMCCXCI	..	1	1854	..	995	..	—
MMCCXCII	..	1	1848	..	996	..	—
MMCCXCIII	..	1	1858	..	996	..	—
MMCCXCIV	..	1	1859	..	996	..	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MMCCXCV	Tribunalul Neamț	1	1859	106	996—997	Mold.	—
MMCCXCVI	„	1	1860		997		—
MMCCXCVII	„	2	1857		997		—
MMCCXCVIII	„	5	1857—1859		997—998	„	—
MMCCXCIX	„	1	1862	„	999	„	—
MMCCC	„	1	1062	„	999		—
MMCCCI	„	1	1862	„	999	„	—
MMCCCII	„	28	1857—1862	„	999—1000	„	—
MMCCCIII	„	1	1850	„	1000	„	—
MMCCCIV	„	2	1854	„	1000—1001	„	—
MMCCCV	„	1	1861		1001	„	—
MMCCCVI	„	2	1851—1862		1001	„	—
MMCCCVII	„	1	1862	„	1001	„	—
MMCCCVIII	„	1	1843	„	1002	„	—
MMCCCIX	„	1	1846		1002	„	—
MMCCCX	„	1	1815		1002	„	—
MMCCCXI	„	2	1840—1846	„	1002—1003	„	—
MMCCCXII	„	1	1839	„	1003	„	—
MMCCCXIII	„	4	1847—1853		1003	„	—
MMCCCXIV	„	11	1850—1856	„	1004—1005	„	—
MMCCCXV	„	1	1848	„	1005	„	—
MMCCCXVI	„	1	1851		1005	„	—
MMCCCXVII	„	1	1838	„	1005	„	—
MMCCCXVIII	„	1	1856		1006	„	—
MMCCCXIX	„	1	1841	„	1006	„	—
MMCCCXX	„	4	1836—1856	„	1006—1007	„	—
MMCCCXXI	„	1	1857	„	1007	„	—
MMCCCXXII	„	1	1854		1007	„	—
MMCCCXXIII	„	1	1848	„	1007	„	—
MMCCCXXIV	„	1	1857	„	1007	„	—
MMCCCXXV	„	1	1855		1008	„	—
MMCCCXXVI	„	1	1858	„	1008	„	—
MMCCCXXVII	„	1	1859	„	1008	„	—
MMCCCXXVIII	„	2	1855—1858	„	1008—1009	„	—
MMCCCXXIX	„	2	1850	„	1009	„	—
MMCCCXXX	„	1	1857	„	1009	„	—
MMCCCXXXI	„	2	1847		1009	„	—
MMCCCXXXII	„	2	1845	„	1009	„	—
MMCCCXXXIII	„	1	1858	„	1009—1010	„	—
MMCCCXXXIV	„	1	—	„	1010	„	—
MMCCCXXXV	„	1	1853	„	1010	„	—
MMCCCXXXVI	„	1	1854	„	1010	„	—
MMCCCXXXVII	„	1	1854	„	1010—1011	„	—
MMCCCXXXVIII	„	1	1853	„	1011	„	—
MMCCCXXXIX	„	2	1804—1837	„	1011	„	—
MMCCCXL	„	1	1857	„	1011—1012	„	—
MMCCCXLI	„	1	1852	„	1012	„	—
MMCCCXLII	„	1	1854	„	1012	„	—
MMCCCXLIII	„	1	1848	„	1012	„	—
MMCCCXLIV	„	1	1848	„	1012	„	—

În ebraică.

1	2	3	4	5	6	7	8
MMCCCXLV	Tribunalul Neamț	1	1847	106	1013	Mold.	—
MMCCCXLVI	„	1	1848		1013	„	—
MMCCCXLVII	„	1	1856		1013	„	—
MMCCCXLVIII	„	12	1855		1013—1015	„	—
MMCCCXLIX	„	18	1854—1856		1015—1018	„	—
MMCCCL	„	1	1857	„	1018	„	—
MMCCCLI	„	2	1849		1018	„	—
MMCCCLII	„	1	1856	„	1018	„	—
MMCCCLIII	„	1	1857		1018	„	—
MMCCCLIV	„	3	1853—1856		1019	„	—
MMCCCLV	„	1	1856		1019	„	—
MMCCCLVI	„	1	1856		1019	„	—
MMCCCLVII	„	38	1829—1855		1019—1024	„	—
MMCCCLVIII	„	11	1852—1857		1025—1926	„	—
MMCCCLIX	„	21	1490—1855	„	1026—1030	„	—
MMCCCLX	„	93	1847—1860	„	1030—1042	„	7 în ebraică și 2 în turcă.
MMCCCLXI	„	196	1850—1856	„	1042—1079	„	—
MMCCCLXII	„	36	1814—1861	„	1000—1088	„	—
MMCCCLXIII	„	20	1819—1861	„	1088—1093	„	—
MMCCCLXIV	„	26	1837—1863	„	1093—1098	„	—
MMCCCLXV	„	29	1857—1864	„	1098—1104	„	—
MMCCCLXVI	„	34	1847—1864	„	1104—1109	„	—
MMCCCLXVII	„	48	1830—1867	„	1109—1116	„	—
MMCCCLXVIII	„	22	1832—1864	„	1117—1121	„	—
MMCCCLXIX	„	45	1770—1863	„	1121—1132	„	—
MMCCCLXX	„	57	1843—1865	107	1134—1144	„	Inv. paginat în continuarea lui 106.
MMCCCLXXI	„	43	1855—1864		1144—1153	„	—
MMCCCLXXII	„	36	1844—1864	„	1153—1161	„	—
MMCCCLXXIII	„	18	1852—1864	„	1161—1165	„	—
MMCCCLXXIV	„	7	1859—1864	„	1165—1166	„	—
MMCCCLXXV	„	23	1839—1865	„	1167—1172	„	—
MMCCCLXXVI	„	140	1845—1863	„	1172—1205	„	10 în ebraică.
MMCCCLXXVII	„	26	1616—1864	„	1205—1213	„	—
MMCCCLXXVIII	„	7	1845—1858	„	1213—1214	„	—
MMCCCLXXIX	„	7	1858—1863	„	1214—1215	„	—
MMCCCLXXX	„	23	1819—1867	„	1215—1220	„	—
MMCCCLXXXI	„	31	1850—1863	„	1220—1226	„	—
MMCCCLXXXII	„	25	1852—1859	„	1226—1230	„	—
MMCCCLXXXIII	„	23	1851—1864	„	1231—1235	„	—
MMCCCLXXXIV	„	54	1826—1862	„	1235—1245	„	—
MMCCCLXXXV	„	19	1836—1864	„	1246—1251	„	—
MMCCCLXXXVI	„	18	1820—1861	„	1251—1254	„	—
MMCCCLXXXVII	„	13	1835—1864	„	1254—1257	„	—
MMCCCLXXXVIII	„	84	1636—1863	„	1257—1271	„	4 în ebraică.
MMCCCLXXXIX	„	33	1836—1865	„	1272—1279	„	—
MMCCCXC	„	79	1847—1865	„	1279—1290	„	—
MMCCCXCI	„	48	1848—1865	„	1290—1298	„	—
MMCCCXCII	„	93	1816—1865	„	1298—1302	„	—
MMCCCXCIII	„	176	1786—1863	„	1302—1330	„	—

1	2	3	4	5	6	7	8
MMCCCXCIV	Tribunalul Neamț	124	1849—1866	107	1330—1348	Mold.	—
MMCCCXCV	"	13	1858—1866	"	1348—1350	"	—
MMCCCXCVI	"	76	1609—1863	"	1350—1389	"	Perilipsis, 1565.
MMCCCXCVII	"	27	1845—1866	"	1389—1395	"	—
MMCCCXCVIII	"	4	1851—1865	"	1395—1396	"	—
MMCCCXCIX	"	48	1823—1867	"	1397—1404	"	—
MMCD	"	15	1849—1867	"	1404—1407	"	—
MMCDI	"	12	1858—1867	"	1407—1412	"	—
MMCDII	"	15	1858—1867	"	1412—1415	"	—
MMCDIII	"	33	1837—1860	"	1415—1422	"	4 în ebraică.
MMCDIV	"	9	1855—1868	"	1423—1425	"	—
MMCDV	"	27	1834—1868	"	1426—1432	"	1 în ebraică.
MMCDVI	"	19	1852—1870	"	1432—1436	"	—
MMCDVII	"	42	1844—1868	"	1436—1445	"	1 în ebraică.
MMCDVIII	"	26	1857—1870	"	1445—1451	"	—
MMCDIX	"	20	1855—1870	"	1451—1456	"	2 în ebraică.
MMCDX	"	29	1435—1871	"	1456—1466	"	—
MMCDXI	"	60	1836—1872	"	1466—1481	"	—
MMCDXII	"	21	1861—1872	"	1482—1486	"	—
MMCDXIII	"	64	1868—1872	"	1486—1449	"	—
MMCDXIV	"	7	1867—1872	"	1499—1500	"	—
MMCDXV	"	16	1840—1873	"	1500—1505	"	—
MMCDXV bis	—	15	sec. XVIII— 1860	—	—	—	Nu este în inv.
MMCDXVI	Tribunalul Putna	49	1804—1873	108	1—15	"	—
MMCDXVII	Tribunalul Roman	148	1763—1865	"	16—37	"	2 în ebraică.
MMCDXVIII	"	128	1762—1863	"	58—89	"	4 idem.
MMCDXIX	"	156	1809—1870	"	89—117	"	—
MMCDXX	"	75	1830—1865	"	118—129	"	—
MMCDXXI	"	106	1836—1863	"	129—154	"	—
MMCDXXII	"	93	1813—1873	"	154—188	"	Perilipsis, 1635.
MMCDXXIII	"	89	1643—1367	"	188—210	"	—
MMCDXXIV	"	102	1700—1860	"	210—249	"	—
MMCDXXV	"	102	1831—1851	"	249—269	"	—
MMCDXXVI	Tribunalul Suceava	40	1780—1838	109	1—10	"	—
MMCDXXVII	"	25	1822—1839	"	10—15	"	—
MMCDXXVIII	"	29	1826—1840	"	15—20	"	—
MMCDXXIX	"	27	1818—1839	"	20—28	"	Perilipsis, 1736.
MMCDXXX	"	32	1800—1836	"	28—36	"	Idem, 1780.
MMCDXXXI	"	26	1827—1838	"	39—43	"	Lipsește din inv. pag. 37—38.
MMCDXXXII	"	45	1801—1850	"	43—51	"	3 în ebraică.
MMCDXXXIII	"	6	1836—1839	"	51—52	"	—
MMCDXXXIV	"	78	1588—1818	"	52—81	"	Perilipsis, 1474.
MMCDXXXV	"	29	1681—1816	"	82—89	"	—
MMCDXXXVI	"	20	1832—1841	"	89—94	"	1 în ebraică.
MMCDXXXVII	"	38	1812—1841	"	94—102	"	—
MMCDXXXVIII	"	50	1826—1846	"	102—110	"	9 în ebraică.

**AURELIAN
SACERDOȚEANU**

O veste neașteptată, implacabilă ne-a surprins pe toți : luni, 7 iunie 1976, a încetat să mai bată inima profesorului universitar dr. Aurelian Sacerdoțeanu. O moarte fulgătoare l-a smuls din mijlocul nostru — a foștilor colaboratori și studenți — pe cel care a fost nu numai director general al acestei vechi și de tradiție instituții și luminat pedagog al atîtor generații, dar și un eminent om de știință, istoric și savant patriot.

Născut la 20 decembrie 1904 în comuna Costești din județul Vâlcea, își face inițiile studii la Școala primară mixtă Feregile din comuna natală, ca să le continue apoi la Liceul „Alexandru Lahovari” din orașul Rîmnicu Vâlcea — cursul inferior — și la Liceul „Gheorghe Șincai” din București — cursul superior. Se înscrie, în continuare, la Facultatea de filosofie și litere a Universității bucureștene, pe care o absolvă în anul 1927, obținînd licența în istorie. În același an absolvă și cursurile Școlii superioare de arhivistică și paleografie, ca și ale Seminarului pedagogic universitar „Titu Maiorescu”, ambele din București. În baza recomandării Facultății de filosofie și litere pe care o absolvise cu rezultate strălucite, între anii 1927—1929 va fi membru bursier al Școlii române din Franța, unde — datorită hărniciei recunoscute și dorinței de a-și lărgi neconținut orizontul de cunoaștere și gradul de pregătire științifică — mai urmează, în același timp, și „cursurile libere” la încă trei

institute superioare din Paris, Sorbona, École Nationale des Chartes și Institut du Panthéon. În 1930 obține — cu „Magna cum laude” — titlul de doctor în istorie.

La 1 septembrie 1926 intră ca „funcționar” la Direcția generală a Arhivelor Statului, unde lucrează pînă la plecarea în Franța, iar de la 1 decembrie 1929 va deveni profesor la Școala superioară de arhivistică și paleografie din București (1929—1938), respectiv Școala de arhivistică (1938—1948). Cîțva timp va lucra și ca profesor secundar : între anii 1930—1932 la Seminarul teologic „Kesarie Episcopul” din Buzău ; între 1932—1936 la Școala comercială de băieți „Nicolae Bălcescu” din București și, în paralel, din 1934 pînă în 1940, și ca profesor la Seminarul pedagogic universitar „Titu Maiorescu” din capitală. După ce va mai funcționa, tot în București, din septembrie 1936 la Școala normală de băieți, cu data de 1 octombrie 1938 este numit director general al Arhivelor Statului, instituție pe care o va conduce — asemeni vrednicilor săi înaintași, Dimitrie Onciul și Constantin Moisil, pentru a nu-i aminti decît pe ultimii doi — cu deosebită competență și frumoase rezultate, atît în direcția îmbogățirii și valorificării patrimoniului arhivistic național, cît și pe linia pregătirii de noi și noi cadre de care avea nevoie știința arhivistică românească, prin Institutul de arhivistică, bibliografie și muzeografie, pentru înființarea căruia s-a luptat și pe care l-a condus în calitate de decan, între anii

1948—1950. Trebuie cu atât mai mult relevate meritele conducerii de către Aurelian Sacerdoțeanu a instituției Arhivelor Statului din România cu cit în cei peste cincisprezece ani pe care acesta și i-a consacrat bunului mers al instituției (1938—1953), țara noastră a traversat câteva momente deosebite, grele provocate de război, pentru ființa națiunii noastre, altele înălțătoare, regeneratoare marcate de victoria insurecției armate antifasciste și antiimperialiste din august 1944, proclamarea Republicii la 30 Decembrie 1947, naționalizarea principalelor mijloace de producție la 11 iunie 1948 și trecerea la înfăptuirea sarcinilor revoluției socialiste. În acești ani, cu abnegația patriotului a făcut tot ce era posibil pentru a salva de la distrugere și apoi pentru a pune în folosul științei izvoarele istorice.

Timp de un deceniu între 1938—1948 va fi animatorul și conducătorul „Revistei Arhivelor”, iar în 1941 va înființa și conduce nemijlocit și o altă prestigioasă revistă arhivistă, „Hrisovul”.

Paralel cu activitățile amintite și în prelungirea acestora, Aurelian Sacerdoțeanu a desfășurat și o bogată și rodnică muncă științifică, iar după plecarea de la conducerea Direcției generale a Arhivelor Statului se va consacra aproape exclusiv activității didactice în cadrul Facultății de istorie a Universității din București (1950—1970), onorînd în toți acești ani, în calitate de profesor, printre altele, cursul și catedra de arhivistă. Acestor activități convergente, strîns legate între ele prin cele două laturi indispensabile oricărei activități de perspectivă și bine conjugată, pe de o parte *practica* atîția ani desfășurată în chiar instituția specializată, iar pe de alta *teoria*, decenii în șir propagată de la catedra universitară, fie la Institutul superior de arhivistă, fie la Facultatea de istorie, le datorăm, de altfel, și *Arhivistica*, prima sinteză românească a științei arhivistice, apărută (într-o formă prescurtată) în 1970 la Editura didactică și pedagogică.

În decursul a peste cinci decenii, Aurelian Sacerdoțeanu s-a dovedit a fi, pe lângă un exemplar conducător de instituții și publicații și un pasionat și asiduă cercetător al istoriei medii a României îndeosebi, căreia i-a consacrat un mare număr de studii. Lucrările sale se referă la problemele majore ale istoriei românilor și ale istoriografiei românești.

Dintre acestea amintim *Considerations sur l'Histoire des Roumains au Moyen-Age* (1928); *Guillaulme de Rubrouck et les Roumains au milieu du XIII-a siècle* (1929); *Valahii și Valahia lui Brocard* (1930); *Barbari, sciți sau români în anul 865* (1931); *Marea invazie tătară și Sud-Estul european* (1933), lucrare premiată de Academia Română; *Considerații asupra istoriei românilor în Evul Mediu. Dovezile continuității și drepturile românilor asupra teritoriilor lor actuale* (1936); *M. Domanovscky et l'histoire des Roumains* (1939); *Așezările omenesti în Țara Românească pînă la 1418* (1941) și altele —, ca apoi să îmbrățișeze și probleme din următoarele veacuri, inclusiv din epoca modernă: *Autografe și sigilii de la Mihai Viteazul* (1941); *Așezările omenesti în Moldova pînă la 1814* (1944); *Un diplomat român la Moscova, la începutul sec. al XVIII-lea: David Corbea Ceaușul* (1957); *Tipografia Episcopiei Rîmnîcului (1705—1825)*, (1960); *Elemente de continuitate și unitate în istoria medievală a românilor* (1968) etc.

Alte constante în activitatea științifică a prof. Aurelian Sacerdoțeanu au fost: scoaterea la lumină și publicarea unui mare număr de documente arhivistice, prezentarea evoluției scrisului și, paralel, problemele ridicate de transcrierea și editarea izvoarelor etc. Dintre toate științele auxiliare ale istoriei, arhivisticii i-a consacrat, pe lângă cursurile universitare amintite, cele mai multe studii și articole, ridicînd-o astfel la nivelul de cunoaștere și interpretare atins pe plan mondial.

Dispariția profesorului Aurelian Sacerdoțeanu — într-un moment în care, știm, mai avea multe de comunicat în urma îndelungatelor cercetări arhivistice — lasă un mare și dureros gol în rîndurile istoricilor și arhiviștilor noștri, constituie o grea pierdere pentru istoriografia și arhivistica românească, pentru viața științifică a țării.

Arhiviștii Direcției generale a Arhivelor Statului și ai filialelor sale, foști colaboratori și studenți, pierd în persoana dispărutului un proeminent deschizător de drum și un dascăl, rămînîndu-le veșnic un exemplu de muncă și dăruire. Numele lui Aurelian Sacerdoțeanu va rămîne înscris pentru totdeauna printre corifeii arhivisticii românești.

AL. MATEI

NICOLAE CEAUȘESCU — Exposé concernant l'activité politico-idéologique et culturel-éducative de formation de l'homme nouveau, bâtisseur conscient et dévoué de la société socialiste multilatéralement développée et du communisme en Roumanie	123
---	-----

55 ANNÉES DÉPUIS LA CRÉATION DU P.C.R. (PARTI COMMUNISTE ROUMAIN)

V. ARIMIA — Témoignages documentaires	153
I. TOACĂ — Documents illustratives (photos) concernant la transformation du parti socialiste en parti communiste	160

ETUDES ET COMMUNICATIONS

E. NASTOVICI — Contributions à la connaissance des plans austro-germaniques pour attirer la Roumanie en 1915	165
S. MIHĂILESCU, G. LASZLO — Le mouvement des siculs de 1595—1596	170

THÉORIE ET PRATIQUE, ARCHIVISTIQUE

M. DOGARU, E. MITRESCU — L'organisation des fichiers thématiques	178
--	-----

PRÉSENTATIONS DES FONDS ET COLLECTIONS

V. COSTAKE — Contributions à la connaissance des documents du Foreign Office Londra concernant l'histoire de la Roumanie	182
--	-----

NOUVEAUX ACCROISSEMENTS

* * * — Documents acquis par les Archives d'Etat pendant 1975	189
---	-----

DOCUMENTS

GH. DUZINCHEVICI — Nouveaux documents et interprétations concernant le mouvement paysan de 1784	199
---	-----

ADDENDA ET CORRIGENDA

C. D. ISCRU — L'original de l'acte de 23 mars 1821 donné par Tudor Vladimirescu après son entrée dans Bucharest	203
---	-----

CHRONIQUE

C. DIMA DRĂGAN — Les Archives d'Etat et la documentation contemporaine	205
--	-----

INSTRUMENTS DE RECHERCHES

M. CIUCĂ — La collection „Nouveaux accroissements“	206
--	-----

AURELIAN SACERDOTEANU	237
--	-----

NICOLAE CEAUȘESCU — Expose on the political, ideological, cultural and educational activity of moulding the new man, conscious and devoted builder of the multilaterally developed socialist society and of communism in Romania	123
--	-----

55 YEARS SINCE THE SETTING UP OF ROMANIAN COMMUNIST PARTY

V. ARIMIA — Documentary evidences	153
I. TOACA — Illustrative records (photos) concerning the change of the Socialist Party into Communist Party	160

STUDIES AND ESSAYS

E. NASTOVICI — As regards the Austrian-German plans for drawing Romanian on in 1915	165
S. MIHĂILESCU, G. LASZLO — Szeklers uprising of 1595—1596	170

ARCHIVAL THEORY AND PRACTICE

M. DOGARU, E. MITRESCU — Organisation of thematic card indexes	178
--	-----

PRESENTATIONS OF FONDS AND COLLECTIONS

V. COSTAKE — Foreign Office records relating to Romania history	182
---	-----

NEW ACCESSIONS

* * * — Records acquired by the State Archives in 1975	189
--	-----

RECORDS

GH. DUZINCHEVICI — Documents and new interpretations concerning the peasant uprising of 1784	199
--	-----

ADDENDA ET CORRIGENDA

C. D. ISCRU — The original of the act given by Tudor Vladimirescu of the 23rd of March 1821 after he entered Bucharest	203
--	-----

CHRONICLE

C. DIMA DRĂGAN — The State Archives and the new contemporary documentation	205
--	-----

FINDING AIDS

M. CIUCĂ — Collection „New accessions“	206
--	-----

AURELIAN SACERDOTEANU	237
--	-----

NICOLAE CEAUȘESCU — Darlegung über die politisch-ideologische und kulturell-erzieherische Tätigkeit zur Heranbildung des neuen Menschen, des bewussten und hingebungsvollen Erbauers der vielseitig entwickelten sozialistischen Gesellschaft und des Kommunismus in Rumänien	123
---	-----

55 JAHRE SEIT DER GRÜNDUNG DER R.K.P.

V. ARIMIA — Dokumentarische Zeugnisse	153
I. TOACA — Illustrationsdokumente (Photos) über den Übergang der Sozialistischen zur Kommunistischen Partei	160

STUDIEN UND MITTEILUNGEN

E. NASTOVICI — Beiträge zur Kenntnis der österreichisch — deutschen Pläne für die Anziehung Rumäniens im Jahre 1915	165
S. MIHĂILESCU, G. LASZLO — Der Szekler — Aufstand vom 1595/96	170

ARCHIVTHEORIE UND — PRAXIS

M. DOGARU, E. MITRESCU — Organisation der thematischen Karteien	178
---	-----

BESTÄNDE UND SAMMLUNGEN — ÜBERSICHTEN

V. COSTAKE — Beitrag zur Kenntnis der die Geschichte Rumäniens betreffenden Dokumente vom Foreign Office	182
--	-----

NEUE ERWERBUNGEN

* * * — Dokumentarische Erwerbungen des Staatsarchivs im Jahre 1975	189
---	-----

DOKUMENTE

GH. DUZINCHEVICI — Neue Dokumente und Auslegungen in Bezug auf den Bauernaufstand vom 1784	199
--	-----

ADDENDA ET CORRIGENDA

G. D. ISCRU — Das Original der von Tudor Vladimirescu, am 23 März 1821, nach dem Eintritt in Bukarest erlassenen Schrift	203
--	-----

CHRONIK

C. DIMA DRĂGAN — Die Staatsarchive und die Dokumentation zur Gegenwart	205
--	-----

ARCHIVHILFSMITTEL

M. CIUCA — Sammlung „Neue Erwerbungen“	206
--	-----

AURELIAN SACERDOTEANU

237

НИКОЛАЕ ЧАУШЕСКУ — Речь в связи с идейно-политической и культурно-воспитательной деятельностью по формированию нового человека, сознательного и преданного строителя всесторонне развитого социалистического общества и коммунизма в Румынии	123
--	-----

55 ЛЕТ СО ДНЯ СОЗДАНИЯ РКП

В. АРИМИЯ — Документальные свидетельства	153
И. ТОАКЭ — Иллюстративные (фотографические) документы, касающиеся преобразования социалистической партии в компартию	160

СТАТЬИ И СООБЩЕНИЯ

Е. НАСТОВИЧ — К распознаванию австро-немецких планов привлечения Румынии (1915 г.)	165
Ш. МИХЭИЛЕСКУ, Г. ЛАСЛО — Сакулское восстание 1595—1596 гг.	170

АРХИВНАЯ ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

М. ДОГАРУ, Е. МИТРЕСКУ — Организация тематических картотек	178
--	-----

ПРЕДСТАВЛЕНИЯ ФОНДОВ И КОЛЛЕКЦИЙ

В. КОСТАКЕ — К распознаванию документов от Форейн Оффис по истории Румынии	182
--	-----

НОВЫЕ АКВИЗИЦИИ

* * * — Документы, акquirованные Госархивами в 1975 г.	189
--	-----

ДОКУМЕНТЫ

Г. ДУЗИНКЕВИЧ — Новые документы и интерпретации о крестьянском восстании 1784 г.	199
--	-----

АДДЕНДА ЕТ КОРРИГЕНДА

Г. Д. ИСКРУ — Оригинал записи от 23 марта 1821 г., которую Тудор Владимиреску дал после его входа в Букурешть	203
---	-----

ХРОНИКА

К. ДИМА ДРЭГАН — Госархивы и современное документирование	205
---	-----

РАБОЧИЕ ПОСОБИЯ

М. ЧУКЭ — Коллекция «Новые аквизиции»	206
---	-----

AURELIAN SACERDOTEANU

237

CĂTRE AUTORI

„Revista Arhivelor“ publică studii și comunicări de teorie și practică arhivistică, de paleografie, diplomatică, sigilografie, heraldică, miniaturistică, izvoare, instituții și alte științe auxiliare ale istoriei, studii și articole de istorie bazate pe materiale de arhivă, documente, prezentări de fonduri și colecții arhivistice, recenzii și prezentări de reviste și cărți de specialitate, cronici, note și informații bibliografice.

Autorii sînt rugați să trimită materialele în două exemplare dactilografiate la două rînduri, cu trimiterile infrapaginale numerotate în continuare și cu un scurt rezumat.

Articolele nepublicate nu se restituie.

Abonamentele pentru străinătate se fac prin :

I L E X I M

Departamentul export-import presă București ;
Calea Griviței nr. 64-66, P.O.B. 2001,
Telex : 011631

R.M. ISSN 0034-7043

Articles appearing in this journal are abstracted
and indexed in HISTORICAL ABSTRACT and
AMERICA HISTORY AND LIFE